

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ 2023
EĞİTİM VİZYONUNDA REHBERLİK VE PSİKOLOJİK
DANIŞMANLIK ALANINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe Rukiye YAYLA

İstanbul
Haziran-2021

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ 2023 EĞİTİM
VİZYONUNDA REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ALANINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe Rukiye YAYLA

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Esra TÖRE

İstanbul
Haziran-2021

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Esra TÖRE

Üye Prof. Dr. Müge YÜKSEL

Üye Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ali GÜNEŞ

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Okul Psikolojik Danışmanlarının 2023 Eğitim Vizyonunda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Alanına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Ayşe Rukiye YAYLA

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam süresi boyunca sabrını, anlayışını, pozitif enerjisini, gece gündüz demeden desteğini ve bilgisini esirgemeyen değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Esra Töre'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yine bu süreçte ve hayatım boyunca maddi-manevi desteğiyle her daim yanımda olan şükür sebeplerim anneme ve babama, Ali Taşlıca ve Seda Taşlıca'ya ve hayattaki yol arkadaşım, eşim M. Fatih Yayla'ya binlerce kez teşekkür ederim. Tıpkı hayatın zorlu anlarında olduğu gibi tezimi yazarken de zorlandığım anlarda beni yüreklendirerek pes etmeme izin vermeyen dostlarıma da ayrıca teşekkür ederim. Ve son olarak çalışmama tüm bilgi ve tecrübesiyle katkıda bulunan okul psikolojik danışmanlarına şükranlarımı sunarım.

Ve yaşadığım her an için, her zorluğun kolaylığını verene sonsuz kere şükür...

Ülkemizin eğitim alanındaki başarı hikâyelerine tüm dünyanın şahit olacağı günleri görmek dileğiyle...

Ayşe Rukiye YAYLA

İstanbul, 2021

ÖZET
OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ
2023 EĞİTİM VİZYONUNDA REHBERLİK ve PSİKOLOJİK
DANIŞMANLIK ALANINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ

Ayşe Rukiye YAYLA

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Esra Töre

Haziran-2021, 185+XIII Sayfa

Bu araştırmanın amacı okul psikolojik danışmanlarının, “2023 Eğitim Vizyon Belgesi” ve içinde yer alan rehberlik ve psikolojik danışma alan politikaları hakkındaki görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma modelinin olgubilim/fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinin Ataşehir, Ümraniye, Üsküdar, Sancaktepe, Sarıyer ve Başakşehir ilçelerinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapmakta olan ve farklı görev sürelerine sahip 12 okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır. Yapılan görüşmeler kayıt altına alınmış ve içerik analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular belirlenen amaçlar doğrultusunda analiz edilmiştir. Açık kodlama ile belirlenen kodlar bir araya getirilerek alt temalar elde edilmiştir. Daha sonra elde edilen alt temaların gruplandırılması ile üst düzey soyutlama gerçekleştirilmiş ve ana eksen kodlar geliştirilmiştir. Eksen kodlar içinden merkezi ağırlığı bulunan temel kod etrafında ilgili alt kategorilerin bir araya getirilmesi ile oluşturulan seçici kodlama yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda 2023 Eğitim Vizyonu kavramı etrafında 15 alt tema belirlenmiştir. 2023 Eğitim Vizyonu kavramı etrafında “vizyon, rehberlik, rehber öğretmen, ölçme araçları, mesleki ve teknik rehberlik, uygulanabilirlik, PDR hizmeti, RAM, mesleki gelişim, sınıf rehber öğretmenliği, YÖK işbirliği, özel yetenek, toplum hizmeti, kaynaştırma ve kaynaştırma modeli” alt temaları oluşturulmuştur. Araştırma verilerinden okul psikolojik danışmanlarının vizyon belgesini olumlu değerlendirdiği, vizyon belgesinin uygulanabilirliğine ilişkin bazı tereddütlerinin bulunduğu, bu tereddütleri

gidermenin yolu olarak ise uygulanan her aşamadan sonra raporlamanın yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 2023 Eğitim Vizyonu, Okul Psikolojik Danışmanı, Okul Rehberlik Hizmetleri

ABSTRACT

EXAMINING OF OPINIONS OF SCHOOL PSYCHOLOGICAL COUNSELORS ABOUT 2023 EDUCATIONAL VISION ON THE FIELD OF GUIDANCE AND PSYCHOLOGICAL COUNSELING

Ayşe Rukiye YAYLA

Master, Guidance and Psychological Counseling

Thesis Advisor: Dr. Lecturer Esra Töre

June-2021, 185 + XIII Pages

The aim of this study, in which phenomenology design is conducted, which is one of qualitative research methods, is to examine the opinions of school counselors about psychological counseling and guidance policy on the "2023 Educational Vision Document". The sample is composed 12 school counselors who work in public schools in different district of Istanbul (Ataşehir, Ümraniye, Üsküdar, Sancaktepe, Sarıyer, Başakşehir). Interviews were recorded and content analysis was conducted. Data was obtained according to the aim of study. Sub-themes were obtained by combining codes obtained from open codes. Then, the obtained sub-themes were grouped and the main axis codes were developed by performing high-level abstraction. Centrally located decoder among the axis codes was realized. Selective coding was creating by combining relevant sub-themes. The findings that were reached after the interviews illustrate that there are 15 sub-themes regarding the notion of 2023 Educational Vision: vision, guidance, school counselor, measurement tools, technical and professional guidance, feasibility, counselling service, RAM, professional development, counselling by class teacher, cooperation with Council of Higher Education (CHO), special education, communal service, the model of inclusive education. The upshot is that while school counselors' approach is positive in general, they have some misgivings about the feasibility of the vision document, which can be eliminated by a regular set of reports during the process of the application of the 2023 Educational Vision.

Keywords: 2023 Education Vision, School Psychological Counselor, School Guidance Services

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Sayılılar	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. 2023 Eğitim Vizyon Belgesinin İncelenmesi.....	7
2.1.1. Felsefesi	7
2.1.2. Temel Politika.....	11
2.1.3. İçerik ve Uygulama.....	14
2.1.4. Okul Gelişim Modeli	16
2.2. 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Alanına Dair Politikalar	17
2.2.1. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	17
2.2.2. Özel Eğitim	20

2.2.3. Özel Yetenek.....	24
2.2.4. Erken Çocukluk	28
2.2.5. Temel Eğitim	30
2.2.6. Ortaöğretim.....	31
2.2.7. Mesleki ve Teknik Eğitim.....	32
2.3. Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	36
2.3.1. Gelişimsel/Kapsamlı Rehberlik Modeli.....	36
2.3.2.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	39
2.3.2.2. Oryantasyon.....	39
2.3.2.3. Öğrenciyi Tanıma Hizmetleri.....	39
2.3.2.4. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri	40
2.3.2.5. Sevk Hizmetleri.....	40
2.3.2.6. Yönelme ve Yerleştirme Hizmetleri.....	41
2.3.2.7. İzleme ve Değerlendirme Hizmetleri	42
2.3.2.8. Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Hazırlanması	42
2.3.2.9. Konsültasyon Hizmetleri.....	43
2.3.2.10. Anne-Babalara Rehberlik	45
2.3.2.11. Çevre İle İlişkiler.....	46
2.3.2.12. Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri	47
2.3.3. Okul Psikolojik Danışmanlığı.....	47
2.3.4. Okul Psikolojik Danışmanının Görevleri	48
2.4. İlgili Çalışmalar.....	50
2.4.1. 2023 Eğitim Vizyonu ile İlgili Çalışmalar.....	50
2.4.2. Okul Psikolojik Danışmanları ile İlgili Çalışmalar.....	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	58
3.1. Araştırmanın Modeli	58
3.2. Çalışma Grubu	59
3.3. Verilerin Toplanması	60
3.4. Verilerin Analizi.....	61
3.4.1. İç Güvenilirlik Analizi.....	62
3.4.2. Dış Güvenilirlik Analizi.....	62

3.4.3.Geçerlilik	62
3.4.4.İç Geçerlilik Analizi.....	63
3.4.5.Dış Geçerlilik Analizi	64

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR	66
4.1.Temalar	66
4.1.1.Vizyon Teması.....	68
4.1.2. Rehberlik Teması.....	72
4.1.3. Rehber Öğretmen Teması	78
4.1.4. Ölçme Araçları Teması.....	83
4.1.5. PDR Hizmeti Teması.....	87
4.1.6. RAM Teması.....	92
4.1.7. Mesleki Gelişim Teması	97
4.1.8 Sınıf Rehber Öğretmenliği Teması	102
4.1.9.YÖK İşbirliği Teması	107
4.1.10. Toplum Hizmeti Teması	110
4.1.11. Kaynaştırma Teması	114
4.1.12.Kaynaştırma Modeli Teması.....	119
4.1.13.Özel Yetenek Teması.....	123
4.1.14. Mesleki ve Teknik Rehberlik Teması.....	131
4.1.15.Uygulanabilirlik Teması	138

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA	143
5.1. Alt Temalara İlişkin Sonuç, Değerlendirme ve Tartışma	143
5.1.1. Vizyon Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma	143
5.1.2. Rehberlik Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	145
5.1.3. Rehber Öğretmen Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma	145
5.1.4. Ölçme Araçları Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	146
5.1.5. PDR Hizmetleri Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	148
5.1.6. RAM Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	149
5.1.7. Mesleki Gelişim Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma	150

5.1.8. Sınıf Rehber Öğretmenliği Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma	151
5.1.9. YÖK İşbirliği Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma	152
5.1.10. Toplum Hizmeti Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma	153
5.1.11. Kaynaştırma Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma	154
5.1.12. Kaynaştırma Modeli Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	154
5.1.13.Özel Yetenek Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	155
5.1.14. Mesleki ve Teknik Rehberlik Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma	156
5.1.15. Uygulanabilirlik Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma	157
5.2.Öneriler	158
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	158
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	160
KAYNAKÇA	161
EKLER.....	180
Ek-1: İzin Belgesi (İl Milli Eğitim Müdürlüğü).....	180
Ek-2: İzin Belgesi (Etik Kurul).....	181
Ek-3: Katılımcı Kişisel Bilgi Formu	182
Ek-4: Görüşme Soruları	183
ÖZGEÇMİŞ.....	185

TABLULAR LİSTESİ

Tablo: 3.1: Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler.....	59
Tablo 4.1: Açık Kodlamada Elde Edilen Alt Temalar.....	66
Tablo 4.2 : Eksen Kodlamada Elde Edilen Ana Temalar	67
Tablo 4.3: Vizyon Teması ve İlişkili Alt Temalar	69
Tablo 4.4: Rehberlik Teması ve İlişkili Alt Temalar	73
Tablo 4.5: Rehber Öğretmen Teması ve İlişkili Alt Temalar	78
Tablo 4.6: Ölçme Araçları Teması ve İlişkili Alt Temalar	83
Tablo 4.7: PDR Hizmeti Teması ve İlişkili Alt Temalar	88
Tablo 4.8: RAM Teması ve İlişkili Alt Temalar.....	92
Tablo 4.9: Mesleki Gelişim Teması ve İlişkili Alt Temalar	97
Tablo 4.10: Sınıf Rehber Öğretmenliği Teması ve İlişkili Alt Temalar	102
Tablo 4.11: YÖK İşbirliği Teması ve İlişkili Alt Temalar	107
Tablo 4.12: Toplum Hizmeti Teması ve İlişkili Alt Temalar	111
Tablo 4.13: Kaynaştırma Teması ve İlişkili Alt Temalar	115
Tablo 4.14: Kaynaştırma Modeli Teması ve İlişkili Alt Temalar.....	119
Tablo 4.15: Özel Yetenek Teması ve İlişkili Alt Temalar.....	124
Tablo 4.16: Mesleki Ve Teknik Rehberlik Teması ve İlişkili Alt Temalar	131
Tablo 4.17: Uygulanabilirlik Teması ve İlişkili Alt Temalar	138

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1: Seçici Kodlama İle Oluşturulan Merkezi Tema: 2023 Eğitim Vizyonu....	68
Şekil 4.2:Eksen Kodlamada Elde Edilen Birinci Ana Tema: Vizyon.....	68
Şekil 4.3: Eksen Kodlamada Elde Edilen İkinci Ana Tema: Rehberlik	73
Şekil 4.4: Eksen Kodlamada Elde Edilen Üçüncü Ana Tema: Rehber Öğretmen.....	78
Şekil 4.5: Eksen Kodlamada Elde Edilen Dördüncü Ana Tema: Ölçme Araçları.....	83
Şekil 4.6: Eksen Kodlamada Elde Edilen Beşinci Ana Tema: RPD Hizmeti.....	87
Şekil 4.7: Eksen Kodlamada Elde Edilen Altıncı Ana Tema: RAM	92
Şekil 4.8: Eksen Kodlamada Elde Edilen Yedinci Ana Tema: Mesleki Gelişim	97
Şekil 4.9: Eksen Kodlamada Elde Edilen Sekizinci Ana Tema: Sınıf Rehber Öğretmenliği	102
Şekil 4.10: Eksen Kodlamada Elde Edilen Dokuzuncu Ana Tema: YÖK İşbirliği.	107
Şekil 4.11: Eksen Kodlamada Elde Edilen Onuncu Ana Tema: Toplum Hizmeti ..	111
Şekil 4.12 : Eksen Kodlamada Elde Edilen Onbirinci Ana Tema: Kaynaştırma.....	115
Şekil 4.13: Eksen Kodlamada Elde Edilen Onikinci Ana Tema: Kaynaştırma Modeli	119
Şekil 4.14 : Eksen Kodlamada Elde Edilen Onüçüncü Ana Tema: Özel Yetenek ..	123
Şekil 4.15: Eksen Kodlamada Elde Edilen Ondördüncü Ana Tema: Mesleki ve Teknik Rehberlik.....	131
Şekil 4.16: Eksen Kodlamada Elde Edilen Onbeşinci Ana Tema: Uygulanabilirlik	138

KISALTMALAR

BİLSEM	: Bilim ve Sanat Merkezi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
KGRP	: Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı
RAM	: Rehberlik ve Araştırma Merkezi
RPD	: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Okul psikolojik danışmanlarının 2023 Eğitim Vizyonu'nda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanına ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırmanın birinci bölümünde tez konusunun problem durumu özetlenerek araştırmanın amacı ve önemine değinilmiştir. Ayrıca araştırmanın sayıtları ile sınırlılıkları belirtilerek araştırmada kullanılmış olan tanımlar ve kısaltmalar listelenmiştir.

1.1. Problem Durumu

Birçok şekilde tanımlanan vizyon; genel olarak “*geleceği görme ya da gelecekte varılması istenen nokta olarak*” ele alınmaktadır (Ertürk, 2020: 323). Bir değişimin gerçekleştirilmesi için alınan referans ve dönüm noktası (Ülgen ve Mirze, 2010: 70) ya da gerçekleşmesi mümkün olan ancak henüz hiç kimse tarafından gerçekleştirilmemiş olan geleceği yaratmaya dair bir rüya (Kouzes ve Posner, 2012: 18) şeklindeki ifadeler de vizyonu tanımlamak için kullanılmıştır.

Bir kurumun vizyonunun olması çalışan bireylerin rutin işlerini yerine getirirken kurumun lehine olanı anlaması ve buna katkıda bulunması anlamına gelir. Vizyon o kurumun çalışanlarınca ne kadar kabul görüp paylaşılsa o derece güçlü olur. Yani kurum için ortaya konulan gelecek resminin kurumdaki paydaşlarca kabul görmesinin çokluğu paylaşılmış vizyonun da o derecede güçlü olduğunu gösterir (Ertürk, 2020: 324).

Vizyonun hayata geçirilmesi bütün kurumlar için olduğu kadar eğitim kurumlarının eğitim politikalarının belirlenmesi açısından da son derece önem taşımaktadır. Eğitim politikasının belirlenebilmesi vizyona, vizyonun paylaşılmasına ve destek görmesine bağlıdır (Mingat, Tan ve Sosale, 2003). Bu açıdan bakıldığında Türk eğitim sistemi politikasının belirlenmesi bir vizyon ortaya konulmasına ve paydaşlarca desteklenmesine ihtiyaç duyar.

Eğitim politikaları, bir kuruluş veya bir eğitim kurumunu belirlenmiş hedeflerine ulaştıracak kararların temelini oluşturan toplumun gelişimi ile ekonomik şartlarına uygun düşünce ve yargı barındıran unsurların tümüdür. Ülkeden ülkeye, toplumdan topluma farklılık gösterebilen eğitim politikaları, Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı

tarafından belirlenip uygulanmaktadır (Minaz ve Dikmen, 2019:706). Eğitim politikaları hem ferdi hem de sosyal yaşamı doğrudan etkilemektedir. Bu sebeple eğitim ile ilgili politika kararlarının; esnek olma, devamlı olma, denetime açık olma, temsil etme, iyi yönetme, çelişmez olma ve uygulanabilir olma gibi belirli ilkelere sahip olması gerekir. Ortaya konulacak vizyonun, amaçların, hedeflerin vb. politika kararlarının sözü edilen ilkelerle uyumluluk göstermesi gerekir (Uluğ, 2018:16).

Türkiye’de son yıllarda eğitim alanında birçok yenilik yapılmıştır. Yapılan yenilik ve gelişmelerden en başta geleni ve en kapsamlısı “2023 Eğitim Vizyonu” adını taşıyan hedeflerin duyurulması olmuştur (Duran ve Kurt,2019:91). Eğitime dair ortaya çıkan temel problemlerin çözüme kavuşturulmasına yönelik yeni bir politika belgesi olma özelliği taşıyan 2023 Eğitim Vizyonu; hangi limana ulaşılacağını işaret ederken nasıl ulaşılacağını da kapsamını çizmektedir. 2023’e uzanan bu belge eğitim sistemi için ortaya koyduğu temel vizyon, vizyonun felsefi temelleri, ana hedefler ve stratejileri ile bir rota niteliğindedir (Uluğ, 2018:18). Eğitimdeki niteliği artırma yönünde farklı bir girişim olma özelliği ile 2023 Eğitim Vizyonu; eğitimdeki sorunlara değinerek ileriye yönelik çözüm ve hamleleri ile üyelerinin aynı yöne bakmasını sağlayan, motive eden bir yol haritası çizmiş ve tüm bunları bir takvime bağlamıştır. Kamuoyuyla paylaşıldığı günden itibaren başta eğitimciler olmak üzere toplumun genelinin dikkatini çekmiş, heyecan uyandırmış ve tartışmalara olanak sağlamıştır (Uyan,2018; Ülgen ve Mirze, 2010:70).

Eğitim camiası içindeki tüm çalışanlara eğitim vizyonundaki amaç ve hedefler doğrultusunda bundan sonrasında birlikte neler yapabileceklerinin mesajı verilmiş ve eğitim politikalarında insan odaklı politikalar vizyon olarak sunulmuştur (Ertürk, 2020,325). Eğitim vizyonunun “*felsefesi, temel politikası, içerik ve uygulamaları ile okul gelişim modeli*” vizyon belgesinin çerçevesini oluşturan başlıklar olarak ilk bölümde yer alır. Ardından 18 maddede amaçlar ve hedefleri sıralanmıştır (2023 Eğitim Vizyonu, 2018).

Vizyon belgesi insanı ontolojik birlik ve bütünlük içinde ele alarak olgunlaşması, değişmesi, ilerlemesi ve ahlaki güzelliği ile insana kaybettiği değeri yeniden kazandırmayı amaçlar. Bu belge bireyin kendisini tanımasını ve geliştirmesini önemsemesi, öğrencinin tüm yönleriyle gelişimini hedef alması, öğrenilen bilgilerin günlük hayatta uygulanabilir olması ve öğrencilerin beceri kazanmaları için

hedeflerin gerçekleştirilmesi açısından oldukça önemlidir (Minaz ve Dikmen, 2019:708).

Ontolojik bir kabul olarak birey özgür; özgür olduğu için de sorumludur. Eğitim bireye bu sorumluluk alanını sunmak durumundadır. Bu ancak eğitimde öğrenci kişilik hizmetlerinin etkin kılınabilmesiyle mümkündür. Çünkü öğrenci kişilik hizmetleri, bireyin ihtiyaçlarına duyarlı olduğu kadar, onun seçim yapabilme yeterliğini ve olanaklarını genişletebilmekle ilgilenir (Tanhan, 2019: 254). Çağdaş eğitim anlayışı kapsamında okulların öğretim ve yönetim boyutlarına öğrenciye yönelik kişilik hizmetleri eklenmiştir. Bu kapsamda yer alan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, bireyin bütün olarak gelişimine katkı sağlayacak ortamı oluşturarak onun kişisel gelişimi ile kendini gerçekleştirme için ihtiyaç duyduklarını karşılamasına yardımcı olmayı amaç edinmektedir (Kepçeoğlu, 1994'den akt. Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008:9). Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi noktasında önemli görev ve sorumluluklar okul psikolojik danışmanlarına düşmektedir. Bunun yanında hizmet verdikleri eğitim kurumlarında ortaya çıkan çeşitli sorunlarla başa çıkması da yine okul psikolojik danışmanlarından beklenmektedir (Tagay ve Çakar, 2017: 1168). Öğrencilerin tümü için kendilerini gerçekleştirme yardımı edebilmeyi amaçlayan ve bu amaçla öğrencilerin gelişim ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmış ve programlanmış muhtelif türde hizmetler veren okul psikolojik danışmanları, ilkokuldan üniversiteye kadar eğitimin her bir basamağının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (Yerin-Güneri, Büyükgöze-Kavas ve Koydemir, 2007).

2023 Eğitim Vizyonu'nda bireyin kendini bilmesinin ve tanınmasının üzerinde durulmuş, mizaç ve yetenek merkezli tanıma yaklaşımının, eğitim sisteminde her bir ferdin gelişimi noktasında kritik öneme sahip olduğu vurgulanmıştır. Bireyin kendini tanıması ve tanınmanın peşinden gelen izleme süreci, onun eğitim hayatında bireyselleştirilmiş bir yol haritasına sahip olması demektir. Bu açıdan öğretmenlere yeni rol ve görevlerin yüklendiği görülmektedir (Özmen, 2019:288-289). Okul psikolojik danışmanları, gelişimleri yönünde öğrencilere yardım eden, öğrencilerin eğitimde eşit imkânlarla erişebilmeleri, kendilerine uygun meslekleri seçerek demokratik bir toplumda bütünüyle aktif rol alan üyeler olarak gelişmeleri için öğrenci, ebeveyn ve öğretmenlere hizmet sunan uzmanlar (Ültanır,2000) olarak bu yeni rol ve görevlerle yakından ilgilidirler.

2023 Eğitim Vizyonu takviminde yer alan nitelikli ve kapsayıcı eğitimde 3 yıllık somut hedeflerle “Mutlu Çocuklar Güçlü Türkiye” profilinin amaçlanması eğitim alanında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin daha da önem kazanmasına işaret etmektedir. Ayrıca vizyon belgesinin tamamı incelendiğinde pozitif psikolojiye atıflar yapıldığı görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili amaç ve hedefler ayrı bir başlık olarak belirtilmiştir (Demirci, 2019:550; 2023 Eğitim Vizyonu, 2018:135). “Rehberlik ve Psikolojik Danışma” ifadesi 2023 Eğitim Vizyonu’nda ve MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği’nde bu şekilde kullanıldığından yapılan çalışmada da aynı ifadeye yer verilmiştir.

Okul psikolojik danışmanları verdikleri rehberlik hizmetleri kapsamında öğrenciyi direkt ya da dolaylı etkileyen her aşamada etkin rol oynamaktadır. Nitelikli, yenilikçi ve kapsamlı bir içerikle karşımıza çıkan 2023 Eğitim Vizyonu’nun belirlediği çerçeve ve ulaşmak istediği hedeflerle eğitimdeki aksaklıkları gidermede etkililiğinin, sahada uygulanabilirliğinin ve ülkemizdeki eğitim sistemine katkılarının neler olabileceğinin okul rehberlik hizmetleri kapsamında okul psikolojik danışmanları tarafından incelenmesi değerli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın temel amacı, 2023 Eğitim Vizyonu’nda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanına ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinin incelenmesidir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, okullarda görev yapan psikolojik danışmanların, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılı Ekim ayında yayınlanan “2023 Eğitim Vizyon Belgesi” içinde yer alan, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alan politikaları hakkında görüşlerinin incelenmesidir. Ayrıca araştırma sonucunda ortaya çıkacak sonuç ve öneriler ile vizyon belgesinde yer alan politikaların uygulanabilirliğinin, hedeflerin ulaşılabilirliğinin ve sorunlara çözüm olup olamayacağını okul psikolojik danışmanları tarafından değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın alt amaçları aşağıda verilmiştir.

- 1- 2023 Eğitim Vizyonu size ne ifade etmektedir?
- 2- 2023 Eğitim Vizyonu Rehberlik Hizmetlerinin İhtiyaçlara Yönelik Olarak Yapılandırılmasına dair görüş ve önerileriniz nelerdir?

3- 2023 Eğitim Vizyonu Özel Eğitim politikası kapsamında Özel Eğitime İhtiyacı Olan Öğrencilere Yönelik Hizmetlerin Kalitesi Artırılması” ile ilgili maddeler hakkında düşünceleriniz nelerdir?

4- 2023 Eğitim Vizyonu Özel Yetenek politikası kapsamındaki hedefler hakkında düşünceleriniz nelerdir?

5- 2023 Eğitim Vizyonu Mesleki ve Teknik Eğitim politikasının rehberlik alanı kapsamında düşünceleriniz nelerdir?

6- 2023 Eğitim Vizyonu hedefleri göz önüne alındığında uygulanabilirliği hakkında düşünce ve önerileriniz nelerdir?

1.2.Araştırmanın Önemi

Toplumların iktisadi, idari ve toplumsal refahlarının sağlanması millî ve manevi değerlerinin korunması eğitim ile yakından ilişkilidir. Bir ülkenin kalkınmışlığı arkasında yatan temel faktör eğitim sistemidir. Bu sebeple eğitim sistemleri toplumun ihtiyaç ve beklentilerine cevap verecek temeller üzerine oturtulmalıdır. 2023 Eğitim Vizyonu, Türkiye Cumhuriyeti eğitim sisteminde çağdaş gelişmeleri yakalama ve toplum değerlerini eğitime yansıtma felsefesi ve eğitimin her bir alanına ilişkin politikalarıyla öne çıkmaktadır. Eğitimde muhtelif değişikliklerin olacağına sinyallerini veren bu politikalarda okullarda verilen rehberlik hizmetlerine ve bu alanda uzman olan okul psikolojik danışmanlarına yeni görev ve sorumluluklar verilmiştir. Vizyonun gerçekleşmesi noktasında eğitim kurumlarının her bir organı ile işbirliği gerekmektedir. Öğrenciye sunduğu doğrudan veya dolaylı hizmetlerle okul psikolojik danışmanları bu işbirliğinin önemli bir parçasıdır.

Okullarda görev yapan psikolojik danışmanlarının 2023 Eğitim Vizyonu rehberlik ve psikolojik danışmanlık politikalarının işlevselliği ve niteliği ile ilgili görüşlerinin eğitimdeki işbirliğinin önemli bir parçası olduğu düşünülmektedir. Eğitimde yeni bir adım olmasından sebep literatürde ve başlıklarda ilgili çalışmaların oldukça az olduğu görülmüştür. Bu araştırma eğitimde ulaşılmak istenen hedeflerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında gerçekleştirilmesinin ne kadar mümkün olduğunun ortaya konması açısından önemlidir. Okul psikolojik danışmanlarının 2023 Eğitim Vizyonu’nda ifade edilen rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanına ilişkin algıları ile takvim sürecinde hedeflerin gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğine, vizyon belgesi ile ilgili eğitime katılıp katılmadıklarına ilişkin durumları ortaya çıkarılarak

elde edilen bulgular çerçevesinde öneriler geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda geliştirilen önerilerin hem vizyonun amacının gerçekleşmesi yönünde olumlu katkı sağlaması hem de uygulayıcılara farklı bakış açıları kazandırması hedeflenmektedir. Ayrıca 2023 Eğitim Vizyonu ile ilgili yapılacak diğer çalışmalar için de olumlu katkıları sağlaması düşünülmektedir.

1.2. Sayıtlar

- Görüşme soruları araştırmanın amacına uygundur.
- Görüşme yapılan kişiler sorulara doğru ve samimi cevap vermiştir.
- Araştırmanın yöntem ve deseni amaç için uygundur.

1.3.Sınırlılıklar

- Araştırma verileri 2019-2020 yılı ile sınırlıdır.
- Araştırma verileri, İstanbul ilinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının görüşleri ile sınırlıdır.
- Araştırma verileri, araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan sorulara verilen cevaplar ile sınırlıdır.
- Araştırma verileri, alan yazın taraması dokümanları ile sınırlıdır.

1.4. Tanımlar

Eğitim: Bireyin bilişsel, fiziksel, duygusal yetenekleri ile toplumsal yeteneklerinin ve davranışlarının en uygun biçimde ya da istedik doğrultuda geliştirilmesi, belirlenen amaçlara yönelik yeni davranışlar, yetenekler ve bilgiler kazandırılması yönündeki tüm çalışmalardır (Akyüz, 2012:2).

Vizyon: Örgütün sahip olduğu paylaşılan değerlerin sonucu, gelecekte ne olmak istediğinin ifadesidir (Kılıç, 2010:89).

Rehberlik: Bireylerin çağın dünyasında üretken ve mutlu insanlar olabilmeleri için ihtiyaç duydukları niteliklere ulaşmaları amacıyla, uzman kişiler tarafından yapılan yardım sürecidir (Erkan, 2014:2).

Okul Psikolojik Danışmanı: Eğitim-Öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren, üniversitelerin rehberlik ve psikolojik danışma

ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personelidir (MEB, 2001).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde 2023 Eğitim Vizyonu ve okul psikolojik danışmanlarına ilişkin kuramsal çerçeveye ve konu ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. 2023 Eğitim Vizyon Belgesinin İncelenmesi

2.1.1. Felsefesi

Eğitim kavramı, insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Ancak bu kadar eski olan kavramın tanımlanmasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Yazarların kendi eğitim felsefelerine uygun görüşten yola çıkması ve eğitimcilerin eğitimin belli bir alanına yönelik tanımlamalarda bulunması bu farklılığın nedenidir (Binbaşıoğlu, 1988:6).

Eğitimin tanımı “insan” merkezli yapan yaklaşımlar, bireyin toplumsal hayata ayak uydurma süreçlerini ve bireyin özelliklerini göz önünde bulundur. Çevreyle etkileşim sonucunda birey kendi yetenek, tutum ve davranışlarını geliştirir. Yaşantılar sonucu bireyin davranışlarında meydana gelen istemli ve kalıcı değişiklikler, eğitim kavramı için yapılan tanımlardan biridir (Ertürk, 2016:9-11). Eğitim, toplum kültürünün, değer yargılarının, bilgi ve becerilerinin okul ve benzeri kurumlarda gerçekleştirilen faaliyetler doğrultusunda yeni nesillere aktarılma sürecidir (Cevizci, 1999:284).

Eğitimin odağına insanı yerleştiren tanımlar psikolojik ve sosyolojik olarak incelenebilir. Psikolojide eğitim bireyin ilgi ve yeteneklerini geliştirmesi olarak tanımlanırken sosyoloji literatüründe bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü taşıması olarak ifade edilir. Psikolojik yaklaşımlar, insan davranışlarının ardında yatan bilişsel, duyuşsal ve psikomotor süreçleri dikkate alır. Bunların bir bütün olduğunu ve kalıcı davranış değişikliğinin insanın tüm özellikleriyle mümkün olacağını savunur. Bunun yanında bireyin davranış, değer ve tutumlarını şekillendiren içinde bulunduğu toplumun kültürü, davranış değişikliğinin çerçevesini oluşturur (Kurt, 2016:56).

Toplum eğitimden, eğitim de toplumdan etkilenmektedir. İnsan eğitim aracılığıyla hem kendini gerçekleştirir hem de toplum içindeki aksaklıkları fark edip, eleştirip değiştirebilecek potansiyele sahip olur. Nitelikli eğitim seviyesinin yükseldiği toplumlarda ortak yaşam hedefleri, toplum çıkarları, toplumsal sorumlulukları üstlenme, toplum kurallarını benimseme ve değerlendirme hususlarında sıkıntı yaşanmaz (Kurt,2016).

Eğitim kavramı ilk dönemlerde aile ve çevre etkisiyle bireyin sosyalleşmesi alanında kendini gösteren informal bir kavram iken bilginin nitelik ve nicelik olarak değişmesi kurumsallaşmış formel bir eğitimi zorunlu kılmıştır (Kızılloluk, 200:151). Bu sebeple eğitim kurumları ülkenin çıkarlarına hizmet edecek şekilde fonksiyonel olmalıdır aksi takdirde yenilenmeye tabi tutulmalıdır. Okul ve eğitimciler için hazırlanan genel çerçeve, eğitim politikaları devletler tarafından belirlenir. Politikaların başarılı olabilmesi, toplumun değer ve kültür yapısı ile örtüştüğünde mümkün olur. Birey, toplum ve konu üçlüsü göz önüne alınarak hazırlanan eğitim politikaları hedeflenen sonuca ulaşabilir (a.g.e.: 61).

Toplumların iktisadi, idari ve toplumsal refahlarının sağlanması, millî ve manevi değerlerinin korunması eğitim ile yakından ilişkilidir. Bir ülkenin kalkınmışlığının arkasında yatan en temel sebep eğitim sistemidir. Bu açıdan bakıldığında iyi bir eğitim sisteminin; istikrarlı, uzun süreli, kaliteli ve eşit fırsatlara sahip olması beklenmektedir. Ülkelerin eğitim sistemleri incelendiğinde farklı değişkenlerden etkilendiği görülür. Ülkelerin yönetim şekli ve ekonomik gücü eğitimin yapısını etkilerken; ideoloji ve coğrafi konum eğitimin işlevselliği ve kalıcılığı için önemlidir (Gül,2018)..

Türklerin tarih sahnesine çıktığı dönemden bu zamana eğitim sistemlerinde nasıl değişikliklerin olduğunu incelemek ve günümüz gelişmiş ülkelerinin eğitim politikalarını gözden geçirmek çalışmamız için önemli olacaktır. Türkler Anadolu topraklarına yerleşmelerinden önce; savaş, spor, tarım, el sanatları ve hayvancılık konularında eğitimi ön planda tutarken bilim ve okuma-yazma eğitimi geride kalmıştır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde ise eğitime dini anlamda bir ağırlık verilmiştir. Ancak din eğitiminin yanında ilmi çalışmalarda desteklenmiştir ve o dönemlere ait birçok medrese (Enderun gibi) çocukların yeteneklerine ve başarılarına göre dini ve ilmi eğitimin verildiği önemli merkezler olmuştur (a.g.e.).

Tanzimat Dönemi ile beraber ortaya çıkan batılılaşma hareketleri eğitim sistemine de yansımıştır. Kültür ve model olan sistemin kopukluğu eğitimin istenen düzeyde olmasına engel olsa da en üst ve en alt sosyal sınıftaki öğrencilerin eşit olarak eğitim almalarına imkân sağlamıştır. Türk eğitim sisteminin temel ilkeleri 1973'te kabul edilmiş olan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilmiştir. Bu kanuna nazaran eğitim verilmiş şekline göre örgün ve yaygın olarak ikiye ayrılır. Eşitlik, fert ve toplum ihtiyaçları, eğitim hakkı, süreklilik, yöneltme, fırsat ve imkân eşitliği, Atatürk milliyetçiliği ile Atatürk inkılap ve ilkeleri, her yerde eğitim, demokrasi, laiklik, bilimsellik, eğitim kampüsleri ve okul-aile işbirliği, planlılık, karma eğitim, Türk eğitim sisteminin başlıca 14 ilkesidir (Gül, 2018:3-6).

Eğitim sistemleri bugüne kadar gelmiş medeniyetlerin ve ülke insanların değerlerinin birbiriyle senkron olmasının sonucunda ortaya çıkmaktadır. Eğitim açısından başarıya ulaşmış ülkelerin sistemlerinin merkezine insanı koydukları görülmektedir. Günümüzde modernleşme, dijitalleşme ve teknolojinin hızla gelişmesi, eğitimde eleştirel ve yaratıcı felsefenin öne çıkmasında etkili olmuştur (Şendağ ve Gedik, 2015:72)

Eğitimin amacına uygun yürütülebilmesi; “kimin, nerede, ne sürede ve ne için” eğitileceğinin belirlenmesiyle mümkündür. Planlama ve hedefler için sorulan bu sorular eğitimin felsefesini ortaya koyar. Felsefenin ilgilendiği varlık, bilgi, değerler gibi kavramlar eğitim felsefesinin temelini oluşturarak başarıya ulaşmasını sağlar. Eğitim, öğretim, okul, motivasyon, eğitimde fırsat ve imkan eşitliği, demokrasi, özgürlük, öğretmen, etik ve ebeveyn gibi kavramlar eğitim felsefesinin ilgilendiği temel kavramlardır (Kurt, 2016:67).

Türk tarihinde izlenen eğitim felsefesi, batılılaşma şeklinde kendini gösterdiğinden pragmatist anlayışın ilkelerini esas almıştır. Yeni devletin köklerini sağlamlaştırma çabalarından sebep eğitime realist ve idealist felsefi anlayışlar da eşlik etmiştir. Tüm bunlara rağmen, şekil olarak değişen sistem özde kendini gösterememiştir (Tozlu,2015). Tozlu (a.g.e.:19)'ya göre; gelişmekte olan ülkelerin eğitimi; yönlendirme, yabancılaştırma ve şahsiyetsizleştirmeden ibarettir. Kendi köklerine, kültürüne yabancı olan milletlerin içe dönük değişimler yapması beklenemez bu sebeple fakirleştirme ve cahilleştirme gün yüzüne çıkmaktadır.

Türk eğitim sisteminin başarıya ulaşabilmesi ancak batıya ait sistemden ziyade kendimize ait bir sistemle mümkün olacaktır. Değerler dünyasını temel alan kendi sistemimizin içinde, sevgi, hak ve adalet kavramları yer alacaktır. Çağın ve bilimin gelişmelerini takip ederken değerler eğitimini de göz ardı etmeyecektir (a.g.e.: 15-23).

Bireysel ve toplumsal gelişimde önemli yere sahip olan eğitim kavramı vizyon kelimesi ile birlikte kullanılarak, temel başlıkta yerini almıştır. Vizyonun kelime manası; görme, görüş kuvveti, hayal gücü ve geleceği kestirebilme gücüdür (Çelik, 1995:47). Ayrıca Özevren (2000) vizyonu, gelecekte yapılmak istenenlere dair bir tasvir şeklinde tanımlamıştır.

İnsanların ve örgütlerin ulaşmak istedikleri hedefleri gerçekleştirmek için yaratılmış düşünsel modeller olarak tarif edilen vizyon, gerçeklik bağlamında değerli olmalıdır. Örgütlerin, sahip oldukları ortak değerlerle gelecekte ne olmak istediklerinin ifade edilmiş hali vizyon olarak tanımlanmaktadır. Ancak geleceğe dair tahmin ve kararlar; hedef koyan, prensipler belirleyen ve yol gösteren şeklinde olmalıdır. Vizyon kararlarının sebep ve sonuçları ilgili taraflarca anlaşılabilir ve ulaşılabilir derecede basit olmalıdır. Başarının sağlanabilmesi, ilgili her muhatabın vizyon maddelerini benimseyerek büyük parçadan bir parça olduklarını bilmeleri ile mümkün olur. Vizyon maddeleri, ilgili olan her birey ya da kurum için; yalın, işlevsel ve bütüncül, hedefe ulaşmada bulunduğu ideolojiye ya da örgüte aidiyet duygusunu artıran, coşku veren, performans artıran ve birleştiren olacak şekilde belirlenmelidir (Kılıç, 2010:89).

Türk eğitim sistemini oluşturan dört temel felsefeden bahsetmek mümkündür: rasyonalist, tümden gelimci, toplum merkezli ve merkezi yönetimli felsefe (Hesapçioğlu, 2009:121-138). 2023 Eğitim Vizyonu'na göre eğitimin felsefesi, beslendiği medeniyetlerin değerlerinin yanında insanlığın evrensel değerlerini de içinde barındırmalıdır. Eğitimde adını duyuran milletler sistemlerinde geçmiş ve gelecek köprüsünü kurarak, merkeze insanı yerleştirmişlerdir. Eğitimden etkilenmesi beklenen muhatabın insan olduğunu düşünürsek; “Nasıl bir insan yetiştirelim?” sorusuna cevap bulmamız gerekir. Bu cevaplar yetiştirilecek bireyin hamuruna eklenecek gayeyi, felsefeyi, ruhu ve istikameti ortaya çıkaracaktır. Bu sebeple 2023 Eğitim Vizyonu'nun önerdiği “21. Yüzyıl Talim ve Terbiye Modeli” beceri kazandırmayı ve değerlerle kuşatmayı hedefler. İnsanı başarıya, meslek edinmeye,

iyi bir vatandaş olmaya şartlayarak sadece biyolojik varlığını sürdürmeyi reddeder. Eğitimdeki başarı; ders notları, mezun olduktan sonra kazanılan meslek ya da zeka testleri ile ölçülemez (2023 Eğitim Vizyonu,2018).

2023 Vizyon Belgesi'nin temel felsefesinde Türk-İslam medeniyetinin insana verdiği kutsallık değerini, beşerden insana yapılan yolculukta bilim, ahlak ve sanat bütünlüğünde yeniden uyandırmak vardır. İnsanın ruhsal, duygusal, bilişsel ve somatik parçalardan oluşan bir varlık olduğunu unutmadan ona bütün olarak bakmayı esas alır. Eğitimde insanı merkeze koymanın yanı sıra kazandırılacak bilginin niteliği de önem arz eder. Bilginin, uygulanabilirliğinin ve işe yararlılığının ölçüt alınması epistemolojik anlamda onu kısırlaştırmak demektir. İşte tam bu noktada bilgi ve varlık dengesinin tekrar gözden geçirilmesi gerekir. Varoluşu sadece maddesel tecrübelerle anlatmak onu eksik bırakmaktır. İnsanı merkeze alan eğitim felsefesi epistemolojik, ontolojik ve ahlakilik kavramlarıyla kendini tamamlar (a.g.e.).

Türk eğitim sistemi hedeflenen felsefeye ulaşabilecek kapasitededir. Ancak uygun zeminin bulunamama sebebi; toplumda her bir parçanın kendi anlayışını genele benimsetmeye çalışmasıdır. Bu sebeple ideolojik eğitimden ziyade pedagojik eğitimin zemine yerleştirilmesi gereklidir (a.g.e.:13-18). 2023 Eğitim Vizyonu (2018) eğitimin felsefesini şu cümlelerle ifade eder:

Bugünden başlayarak 21. Yüzyıl Talim ve Terbiye Modelimiz ile 2023 Eğitim Vizyonu'nun temel hedefi, ahlak telakkisine dayalı ve insanı merkeze konumlandıran bir varlık ve bilgi anlayışına hayat vermektir.

2.1.2. Temel Politika

İnsanı diğer canlılardan ayıran ve insanlaştıran temel nokta eğitimidir ve toplumlar insan topluluğunun yansımasını ifade eder. Birey doğumundan itibaren yaşamındaki her basamağı eğitimle öğrenir. Eğitim ise bilgi edinme sürecidir. Bireyler ve toplumlar başarıya ulaşmak için eylemleri gerçekleştirmeden önce plan, program, ilke ya da hedefleri belirlemelidir. Eğitimin de hedeflenen seviyede ve nitelikte bireyler üzerinde etki göstermesi ancak doğru politikayla mümkün olur. Eğitim sisteminin, eğitim örgütlerinin ya da kuruluşlarının belirlenen amaçlara ulaşması için alınan karar ve uygulamalara rehberlik eden ilkeler eğitim politikası kavramını ifade etmektedir (Balci; akt. Göktaş, 2017).

Ülkemizdeki eğitim politikaları amaçlara yönelik oluşturulmuş olup uygulama politikalarıyla uyum sağlayamadığından başarılı olamamıştır. Bu sebeple eğitim politikalarında dikkat edilmesi gereken husus kişiler ve gruplara ait olması değil, belirli ve uygun olmasıdır. Ayrıca eğitim politikasında muhataba alınan ve görev alan her bir organ birbiriyle ilişki içinde olmalıdır. Bilimsellik, esneklik, açıklık, süreklilik ve tutarlılık politikaların amacına ulaşması için dikkate alınması gereken ilkelere (Tural & Karakütük, 1991:22-24).

Kamu tarafından eğitimin geliştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla alınan tedbirler ve kararlar eğitim politikasını oluşturur. Politikalar dönemin yöneticilerinden ya da iktidarın görüşünden etkilenmektedir. Her eğitim kurumu çocuğu tam bedensel, zihinsel ve psikolojik olarak tam donanımlı yetiştirmeyi, hayata hazırlamayı ve iyi bir meslek edindirmeyi amaçlar (Akça, Şahan ve Tural: 2017).

Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim politikası 1923-1988 yılları arasında "millileştirme, hümanistleştirme-Amerikanlaştırma, planlaştırma ve neoliberalizm/küreselleşme" başlıkları altında dönemsel gelişmeleri ortaya koymaktadır. 1923-1938 yılları Atatürk ilke ve inkılaplarının politikanın karakterini oluşturduğu "millileştirme" dönemidir. Atatürk'ün ileri sürdüğü görüşler dikkate alındığında kendine özgü ve modern bir eğitim politikasını benimsediğinden bahsedilebilir. Bu dönemde uygulanan politika iki temel üzerine oturtulmuştur: İlki geleneksel eğitimin yetersiz olduğuna dair düşünce ve eleştiriler ikincisi ise eğitimdeki yeni sistemin temel ilkelerinin belirlenmiş olmasıdır (Güler,2004).

Geleneksel eğitime yapılan eleştiriler; milli, bilimsel ve yaratıcı olmadığı yönündedir. Bu eleştirilerin ışığında yeni eğitim politikası hem toplumun hem de çağın karakterine uygun olacak ilkelere oluşturulmuştur. 1938 ile 1950 yılları arasında benimsenen politika, Avrupa ülkelerinin Yunan ve Roma uygarlıklarını temel alarak kurdukları medeniyetin Türkiye'ye uyarlanmaya çalışılması "hümanistleştirme" dönemini doğurmuştur. Bu döneme tepki olarak da "demokratlaştırma-Amerikanlaştırma" dönemi 1950 ile 1960 yıllarında ortaya çıkmıştır. Dönemin temeli, hümanistleştirme döneminde atılmış olsa da ikinci dünya savaşından sonra ismini duyuran Amerika'nın Türkiye ile ilişkileri izlenen politikada yakınlaşmaya neden olmuştur. Ayrıca demokratik eğitim ilkeleri de bu dönemde öne çıkan maddelerdir. Değişen iktidar ve yöneticiler kendilerince uygun olan politikalar izleyerek sayısal anlamda gelişme sağlamışlardır ancak eğitimin niteliğinde beklenen

değişiklik olmamıştır. İzlenen eğitim hedefleri elit kesim için yapılabilir olmuştur (a.g.e.: 78-115).

Planlılık dönemi olarak adlandırılan 1960 yıllarında başlayıp 1980'li yıllara kadar devam eden süre, eğitimde maliyet ve kâr ikilisinin gündeme geldiği dönemdir. Anayasal değişiklikler, beş yıllık kalkınma planları, eğitime aktif katılım sonucunda nitelikli iş gücü anlayışı ve politikaların takibinin devlet tarafından yapılması bu dönemin politikasını oluşturan temellerdir (Gürkan ve Gökçe, 1999: 21). Türkiye’de eğitim için yapılan planlamalarda öncelik büyümede nicelik, örgün eğitim, mesleki ve teknik eğitim, eğitimin ekonomik katkısı ve işlevi olarak belirlenmiştir. Ayrıca tümü kapsayan eğitim yerine yeteneklilerin seçilmesini destekleyen bir anlayışla elit kesimin yetiştirilmesine hizmet etmiştir (Küçükler,2010:156-157).

1980 ve sonrasında dünyada değişen ekonomik politikalar eğitimi de etkilemiştir. Bundan dolayı dönem neoliberalizm/ küreselleşme olarak yeni bir başlıkla diğerlerinden ayrılmaktadır. Neoliberalizmde devlet, piyasada üstünlüğü hedef alarak kamu kurumlarının özelleştirilmesini sağlayarak sistemin sınırlarını belirler ancak devlet sadece barışı koruma ve özel kişiler arasındaki sözleşmelerin geçerliliğini koruma görevini üstlenir. Eğitim, neoliberalizm etkisiyle birey, sağladığı üretimle piyasa çıkarını sosyal çıkarından üstün görür (Kotz 2018'den akt., Uçkaç,2019:785-809).

Eğitim politikalarının belirlenmesinde rol oynayan konulardan bazıları; kurumun alt yapı için yaptığı yatırımlar, okul ve sınıfların eğitimin için uygunluğu, öğretmen yetiştirme ve istihdam, öğretimdeki yöntemler, eğitim için hazırlanan programlar ve öğrencilere kazandırılmak istenen değerlerdir (Aypay,2015'ten akt. Tofur, 2015:22). Türkiye Cumhuriyeti milli eğitim sisteminin oluşumunda yapı taşları olarak görülen birkaç öge vardır. Bunlar yasalar, milli eğitim şuraları ve kalkınma planları, yönetmelikler, kanun hükmünde kararnameler, tüzükler, yönerge ve genelgeler olarak sayılabilir (Şişman ve Taşdemir; 2008:28-41). Türk eğitim sistemi için gerekli olan politikanın belirlenmesi eğitim vizyonu ile mümkün olmaktadır. Bundan dolayı 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde yer alan eğitim politikaları hem gerekliliği hem de umut vadetmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Ayrıca bu vizyon belgesinde yer alan politikalar her bir eğitim kurumunun insanı merkeze alarak kendi politikalarını belirlemesine de öncülük etmektedir (Ertürk, 2020:321-345).

2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nin temel politikası mizaç ve yetenek temelli yaklaşım ile bireyin kendini ve çevresini tanımasını sağlamaktır. Her çocuk kendi içinde ayrı bir müfredattır ve o müfredatı açığa çıkarma görevi, göstereceği şefkat sayesinde öğretmenindir. Öğretmen çocuklar arasındaki farklılığın avantajını yakalayabilmeli; duygusal, fiziksel ve bilişsel unsurları hem kendinde hem çocukta yoğurarak, normatif kabullerden uzaklaşarak varoluşu güçlendirmelidir. Öğretmen yöneticiden ziyade rehber olmalıdır. Her çocuğun farklı bir beyin olduğunu kabul eden öğretmen, kendi becerilerine ve yeterliliğine öz eleştiri yapabilen, öğrenmeye istekli olmalıdır. Günümüz eğitim anlayışı paket bir programın zorla çocuğa yüklenmesi şeklinde görünse de olması gereken doğal motivasyonla ve çocuğun öz sorumluluğuyla yakından ilgilidir. İnsanlığa dair ortak değerleri ve yaşadığı çağın becerilerini yoğurabilen insan kendisi, ailesi ve milleti için daha faydalı olacaktır. Eğitimin belli bir mekan ve kişiyle sınırlandırıldığı dönemi geride bırakıp sınıftan merkez teşkilata kadar yönlendirici ve destekleyici olunmalıdır. Eğitim sistemlerinin içinde bulunduğu kültürden etkilendiğini göz önüne alarak sorunlara çözüm üretmek gerekir. Çocukların hem kendini gerçekleştirme hem de evrensel medeniyete katkıda bulunması eğitimle gerçekleştirilmek istenen politikadır. İstenen amaçların gerçekleşmesi bütünü oluşturan her bir parçanın kendi içinde etkileşimi ile mümkün olacaktır (2023 Eğitim Vizyonu, 2018:21-23).

2.1.3. İçerik ve Uygulama

1924 yılında yürürlüğe konulan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlı eğitim kurumlarının tümü Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmıştır. Türk eğitim sisteminde ders ve konulardan oluşan “müfredat programı” 1950’lerde “eğitim programı” adını almıştır. İlk başlarda ders ve konu listesi hazırlama çalışmalarıyla yürütülen program geliştirme çalışmaları 1960’lı yıllarda ilkokul programları üzerinde yoğunlaştı. 1970’lerde ilköğretimin sekiz yıla çıkarılması ve programıyla ilgili çalışmalar yapıldı. Program geliştirmede yeni arayışların olduğu 1980’li yıllar, model oluşturma ve modele uygun program hazırlama toplantılarıyla öne çıkmıştır. 1990’lı yıllarda millî eğitim sisteminde program geliştirme ve ölçme değerlendirme ayrı bir önem kazanmıştır (Demirel,1992).

Tek modelli programdan çok modelli programa geçişte ayrı görüşlerin olması uygulama ve nitelik açısından arayışın devam ettiğini göstermiştir. Müfredatın

tanımı, en genel ifadesiyle öğretmenin rehberliğiyle beraber öğrencilere kazandırılmak istenen temel bilgi ve becerilerin genel çerçevesidir. Çağa uyum sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesini temel alan milli eğitim felsefesi, müfredatları tekrar gözden geçirme ihtiyacını beraberinde getirmiştir. 2005 yılında yeni adımlar atılmış, 2015-2016 yıllarında nihayete ermiş ve 2016-2017 yılları itibarıyla 51 müfredat programında yenileme çalışmaları yapılmıştır (a.g.e.: 27-32). 2023 Eğitim Vizyonu'nda, hazırlanan müfredatların neye hizmet edeceğini belirten ifade şu şekildedir:

Müfredatların çocuklarımıza sunacağı imkânlarla ilişkin en temel unsur; öğrenilen her türlü bilgi, beceri ve tutumun bir davranış olarak ortaya çıkmasının ötesinde, çocukların kendilerine ve topluma doğrudan hizmet edebilecek bir yetkinlik olarak yerleşmesidir (2023 Eğitim Vizyonu, 2018: 24-25).

Öğrenmeyi ve öğrenileni hayata geçirecek şekilde hayatına yerleştirmeyi temel alan ifade bütüncül yaklaşımı temel almaktadır. Bireylerin gelişimin bütün olduğunu kabul etmek, yaşadığı çevre ve topluma uyum sağlayarak yaşaması “bütüncül eğitim” kavramını akla getirir. Eğitimdeki bütüncül yaklaşımda; bireyin fiziki, biyolojik, estetik, ahlaki, sosyal, zihinsel, ruhani ve çevreyle ilgili özelliklerinin tümü göz önünde bulundurulur. Bilginin kopuk olarak değil birbiriyle bağlantılı şekilde geliştirilmesini destekleyerek eğitimdeki gelenekselliği eleştirmesi, geçmişten gelenleri eleştirisiz kabul etmek yerine bilimselliği sınırları ve hatalarıyla eleştirebilmeyi desteklemesi, tek yönlü bakış açısı yerine tamamlayıcı özelliğiyle gerçeği birden fazla yönlü görmesi ve bilen bilmeyene bilgi aktarmasından ziyade yaşamsal sorunların ve konuların karşılığının verilmesi bütüncül eğitimin özellikleri olarak sıralanabilir (Scheirer, 2010; akt. Babacan, 2016: 15).

Müfredatların çocuğun ilgisi, yeteneği ve mizacı göz önünde bulundurularak esnek, uygulamalı ve modüler olarak tekrar gözden geçirilerek iyileştirilmesi; temel dersler üzerine yoğunlaşabilmek, kişileştirme ve uygulama etkinliklerinin hayata geçirilmesi için zorunlu derslerde saat azaltılmasına gidilmesi; tasarı, yapım ve üretimin gerçekleşmesine imkan sağlamak için tüm öğretim kademelerinde tasarı-beceri atölyelerinin kurulması; soru ve konu merkezli müfredat anlayışı yerine üretimin, etkileşimin ve derinleşmenin öne çıkığı müfredat anlayışının oluşturulması; öğrenilenler, öğrenilenlerin pratiğe dönüştürülmesi, öğrenilenlerin ne derece

olduğunun ölçülmesi arasında uyumun artırılması ve istekli branş öğretmenlerine gerekli eğitimlerle görevlendirilmelerin sağlanacağını belirtmesi 2023 Eğitim Vizyonu'nun içerik ve uygulama ile ilgili hedefleridir (2023 Eğitim Vizyonu, 2018:25).

2.1.4. Okul Gelişim Modeli

Eğitiminin sistemli ve belli bir çatı altında hedeflerine uygun olarak devam etmesi, eski bir geçmişe sahip okul adı verilen kurumlarla mümkün olmuştur. Okulların temel işlevleri ile toplumun ihtiyaçlarının karşılanması birbiriyle ilişkilidir. Yeni plan ve uygulamalara okullardaki değişimin yanında toplumun ihtiyaçları da karşılanmaktadır (Ada ve Akan, 2007:344).

Genel anlamda eğitim özel anlamda ise okul amaçlarını daha etkin kılmak için okulun gelişimini ve öğrencinin başarısını artırma ile çevrenin okula katılması hedeflerini benimseyen yaklaşım okul geliştirme olarak adlandırılır. Okul gelişiminde odak öğrenme ve öğretme süreçleridir. Bununla beraber öğrencinin başarısını etkileyen koşullar da gelişimin parçasıdır. Bu sebeple okul geliştirme belli bir plan, belli bir sistem ve sürekliliğe tabi olarak ilerler (Şahin,2013; Balcı,2011'den akt. Bozbayındır ve Alev, 2020:2642).

Okulun geliştirilmesinde, okulun çatısı altında ve çevresinde olanları koordine etmekten sorumlu okul müdürü büyük bir görev üstlenmektedir. Okulların fiziksel şartları, donanımları, öğrenci, öğretmen ve diğer kişilerin ihtiyaçları okulun gelişiminde göz önünde bulundurulması gereken unsurlardır (Şahin,2006:30). Okulun gelişiminde, gelişimin nasıl olacağı, kim tarafından hangi kaynaklarla nasıl ortaya konacağı bir plan çerçevesinde belirlenir. "Okul gelişim planı" olarak adlandırılan bu plan gelişimde önemli bir yol haritası niteliği taşır (Şahin, 2013:229-246).

Okul gelişim planının öğeleri; kaynaklar, program, fiziksel çevre, örgütlenme, yönetim ve personel gelişimi olarak sıralanırken, gelişim planının işlevleri; paylaşılan sorumluluk, gelişimin yönetimi, kaynakları kullanılır kılarak verimliliğin artırılması şeklinde ifade edilir (Jones, 1996; EARGED, 2007'den akt. Balkar, 2010: 166-167). Okulların hedeflerini gerçekleştirmesinde rol oynayan tüm unsurların işbirliği içinde bulunma süreci okul gelişim planının en genel ifadesidir (Dağlı, 2009:24).

Tüm okulların gelişimleri “Okul Profili Değerlendirme” modeliyle izlenerek değerlendirilecek ve desteklenecektir. Gerçekleştirilmek istenen hedeflere ulaşma yolunda yeni adımlardan biri olan “Okul Profili Değerlendirme” projesi Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk tarafından yapılan açıklamada;

proje kapsamında her okulun belirlenen ölçütlere göre, öğrenme analitiğinden başarı farkına, gelişim planlarından sosyo-kültürel etkinliklerine, okulun fiziksel ve beşeri imkânlarından bürokratik süreçlerine kadar geniş bir perspektifle bir bütün olarak ele alınması

şeklinde ifade edilmiştir. Çalışmanın hedefinin okulların birbirleriyle kıyaslanması değil, kendi gelişim potansiyelleri merkezinde imkân eşitliğinin ve eğitimin niteliğinin artırılması olduğunu belirtmiştir. İyileştirme ekipleri, okul gelişim planları, haftalara aylara ya da yıllara bölünmüş eylem planları bu projenin içindeki adımlar olarak göze çarpmaktadır (2023 Eğitim Vizyonu Yolunda Büyük Bir Adım: “Okul Profili Değerlendirme”, 2019).

2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde yer alan okul gelişim modeli hedefleri şu şekildedir; Yeni yüzyılın ruhuna uygun okul anlayışı için eğitimle ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla işbirliği, okulların sistemin içinde bulunduğu il, ilçe ve muhiti göz önünde bulunduran amaçlara ve faaliyetlere sahip olması, oluşturulacak gelişim modelinin Millî Eğitim politika ve amaçları ile içinde bulunulan koşullara uygunluğu, tüm kademelerde rekabet değil, paylaşım anlayışının esas olması. Ayrıca, gelişimdeki başarının bulunduğu yerden kat ettiği mesafeyle değerlendirileceği, gelişimlerin “Okul Profili Değerlendirme” modeliyle takip edileceği ve buna göre il-ilçe teşkilat yapılarının rol ve sorumluluklarının yeniden yapılandırılacağı da bu başlık altındaki gelecek hedefleri arasında yer alır (2023 Eğitim Vizyonu, 2018:26-28).

2.2. 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Alanına Dair Politikalar

2.2.1. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Birey yaşamını sürdürürken karar verme, tercih yapma, uyum sağlama, sorun çözme durumlarıyla da karşı karşıya kalır. Kişi, kendi başına bu durumların üstesinden gelebildiği gibi bazı etkenlerden dolayı bilen birinden alacağı yardıma ihtiyaç duyar. İşte bu noktada “rehberlik ve psikolojik danışma” faaliyetleri devreye girer. Bireyin

gerçeklik perspektifinde kendini kabul ederek, kendine ve topluma uygun hareket tarzını ortaya koyması için gerekli bilgileri, insani bir tutum ve anlayışla, objektif olarak ortaya koyan bilimsel yardım “rehberlik” olarak adlandırılır (Tan,2000:10-13).

Bakırcıoğlu'na göre (2012:3160-3162) rehberlik ve psikolojik danışma (RPD); bireyin kendini ve çevresindeki imkânları tanımaya, ortaya çıkmamış güçlerini geliştirmesine, sorunlarını çözebilmesine ve kendini gerçekleştirmesine yönelik uzmanlarca yapılan düzenli destek sürecidir. RPD hem kişinin devimsel ve bilişsel yetenekleriyle, ilgi, tutum ve davranışlarıyla, değer yargılarıyla, hayatta beklentileriyle, hoşlandığı ve hoşlanmadığı şeylerin neler olduğuyla ilgili kendini tanımaya yardım etme hem de bilgilendirme, yerleştirme ve izleme uygulamalarını yerine getirme şeklinde iki işleve sahiptir.

Rehberlik hizmetleri, insanın var olduğu zaman ve mekanda, bireyi esas alarak ve sürekli yapılması gereken hizmetlerdir. Bireyi hedef alma, yardım alan ve yardım eden arasındaki isteklilik ve gönüllülük esasına dayanan ilişki ve bireyin kendini gerçekleştirmesi için yapılan yardımın hem bilimsel hem de profesyonel olması rehberliğin temel unsurlarıdır (Kepçeoğlu, 1992:9-10).Rehberlik hizmetleri eğitim-öğretimden farklı bir hizmet grubu olmakla beraber eğitim sürecinin tamamlanmasında ve verimli olmasında etkin rol oynar (Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2006:334).

Çağdaş eğitimin üç ana ögesinden biri öğrenci kişilik hizmetleridir, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri de öğrenci kişilik hizmetleri kapsamına giren bir hizmet alanıdır. Eğitim ve öğretimin verildiği kurumlarda, öğrenen olarak bireye, öğretimle ilgili hizmetlerin yanında birey kişiliğinin bütünlüğüne yönelik örgün eğitimden hariç hizmetler de sağlanmaktadır. Bu hizmetler “öğrenci kişilik hizmetleri” olarak adlandırılmaktadır(Özoğlu, 2007: 19).

Bireyin kendini gerçekleştirirken aynı zaman da topluma faydalı olması rehberlik ve psikolojik danışma ile çağdaş eğitimin ortak amacı olarak görülmektedir. Eğitimde, her bir öğrencinin farklı olduğu gerçeği kabul görürken öğreti hedefleri öğrencilerin ihtiyaçlarına göre gerçekleşmektedir (Engin,1996:162). Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; öğrencilerin kendilerini tanıma, yaşamda yerini konumlandırma ve kararlar verme sürecinde kişisel-sosyal rehberlik, öğrenmenin

öğrenci tarafından kolay ve başarılı geçmesine yardımcı olma sürecinde eğitsel rehberlik ve bireyin ilgisi ile yeteneklerinin farkında olarak doğru meslek seçimi sürecinde mesleki rehberlik şeklinde üçe ayrılır (Genç, 2019:10-11).

Kariyer rehberliği kavramı ile mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri aynı anlamı ifade etmektedir. Mesleki rehberlik ve danışma hizmetleri kavramını bünyesinde barındıran kariyer rehberliği, hayatın her alanını kapsayan özelliğiyle daha geneldir. İnsanların çalışma hayatları ve öğrenme metotları hakkında plan yapma ve karar verme gerekliliklerini öğretme maksadı taşıyan sistematik yaklaşım “kariyer rehberliği” olarak adlandırılır (Aksoy,2008:64-65). 2023 Eğitim Vizyonu’nda rehberlik ve psikolojik danışma hedeflerinde bu rehberlik alanına yer verilmiştir.

Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerinin en verimli şekilde yürütülebilmesine dair çalışmalar yaparak, bölgedeki özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin tanınması ve bu bireylere yönelik RPD hizmetlerinin yürütülmesi maksadıyla her il ile gereklilik durumuna göre ilçelerde Bakanlıkça açılan kurumlar “Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM)” olarak hizmet vermektedir (Rehberlik ve Araştırma Merkezi Kılavuzu, 2018).

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri, eğitim sistemi içinde sayısı ve önemi günden güne artan, geniş nüfus yelpazesine hitap eden, ihtiyaç duyulan yeni düzenlemelerle daha dinamik hale gelen kurumlardır (Özgözü, 2011:45). 2023 Eğitim Vizyonu’nda rehberlik ve psikolojik danışma hedeflerinin amacı; çocukların ilgi ve yeteneklerine göre eğitim almalarına olanak sağlayacak sistemin oluşturulması için yapılan çalışmalarda erken çocukluktan ortaöğretimin sonuna kadar işlevsel bir rehberlik ve psikolojik danışma yapılanmasının kurulmasıdır. Rehber öğretmenlerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve diğer eğitim çalışanlarıyla bütünleşik roller almaları da bu başlıkta yer alan amaçlardandır. Rehberlik hizmetlerinin ihtiyaçlara yönelik olarak yapılandırılması hedefinde aşağıdaki uygulamalara yer verilmiştir.

- Kariyer rehberliği sistemi yeniden yapılandırılarak; tüm öğretim kademeleri düzeyinde her öğrencinin kendini tanıyarak kariyer profili oluşturması, meslek tanıma kaynaklarını öğrenmesi ve kariyer gelişim dosyası ile öğrenci e-portfolyosunun ilişkilendirilmesi sağlanacaktır. Rehberlik sonucunda elde edilen

verilerle bilimsel yöntemler kullanılarak öğrenciye kariyer yönlendirilmesi yapılacaktır.

- Göç vb. durumlardan dolayı ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanması için rehber öğretmenlere yeni rol, görev ve fonksiyon yapısı oluşturulacaktır. Ayrıca rehber öğretmenlerin mesleki gelişimleri ulusal ve uluslararası düzeyde eğitimlerle desteklenecektir.
- Yetenek, ilgi, meslek değerleri vb. özelliklerin ölçülmesine yönelik yeni araçlar geliştirilecek ve bu adımda milli kültür göz önünde bulundurulacaktır.
- PDR hizmetleri ile ilgili mevzuat altyapısı ve RAM'ların yapısı ile sunduğu hizmetler tekrardan yapılandırılacaktır.
- Sınıf öğretmenlerinin rehberlik becerilerinin artırılması amacıyla sertifika eğitimleri düzenlenecektir.
- Okullarda RPD alanında nitelikli uzman personel yetiştirilmesi noktasında Yükseköğretim Kurulu ile iş birliğine gidilecektir (2023 Eğitim Vizyonu, 2018:51-54).

2.2.2. Özel Eğitim

Çeşitli nedenlerden dolayı akranlarına nazaran bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren bireyler “özel eğitim gerektiren birey”, bu bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim “özel eğitim” kavramlarını ifade eder (MEB,1997).

İftar (1998:3) özel eğitimi; ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetlerinin tümü olarak tanımlar. Zihinsel engelliler, öğrenme güçlüğü gözlünenler, duyu ve davranış bozukluğu olanlar, konuşma ve dil sorunlular, işitme engelliler, üstün zekalı ve üstün yeteneği olanlar özel eğitime ihtiyaç duyan gruplardır.

7 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 30471 sayılı Resmi Gazete'nin Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre özel eğitimin temel ilkeleri şöyle ifade edilmektedir:

- a. Bireysel farklılıklar, gelişim özellikleri ve eğitim ihtiyaçları dikkate alınarak eğitim hizmeti sunulur.
- b. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin ilgi, istek, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
- c. Özel eğitim hizmetleri erken dönemde başlar.
- d. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitsel performansları doğrultusunda amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitim görmelerine öncelik gösterilir.
- e. Özel eğitim hizmetleri özel eğitim gereksinimi olan bireyleri fiziksel ve sosyal çevrelerinden mümkün olduğunca ayırmadan, toplumla etkileşimi ve karşılıklı uyum sağlama sürecini göz önünde bulundurarak planlanıp yürütülmelidir.
- f. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı geliştirilerek eğitim programları bireye göre uygulanır.
- g. Özel eğitim sürecinin her aşamasında ailelerinin aktif katılımı sağlanmalıdır.
- h. Özel eğitime tabi olacak bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin aksamaması için gerekli kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmalıdır.
- i. Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitim gerektiren bireylere yönelik faaliyetlerde bulunan sivil toplum kuruluşları ile ortak çalışılmalıdır.

Özel eğitim bireyin özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi ifade eder. Ayrı okul düzenlemeleri, genel eğitim okullar içinde ayrı sınıf düzenlemeleri (özel eğitim sınıfı), genel eğitim sınıfları uygun ortamlar olarak sınıflandırılabilir. Ayrı okul düzenlemeleri istisnai olarak ilgili yetersizlik alanı için hizmet veren okullardır. Bu okulların haricinde özel gereksinimi olan öğrencilerin okul dışında yararlanabildikleri, destek özel eğitim hizmetlerinin sunulduğu Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri bulunmaktadır (Cavkaytar vd., 2018: 9).

Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) ile Öze Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri özel eğitim ihtiyacı duyan bireylere yönelik çalışma faaliyetleri yürütürler. RAM'lar "Özel Eğitim Hizmetleri" ve "Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma" olmak üzere iki bölüm halinde örgütlenmiştir. Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından anlamlı farklılık gösteren bireylere

yönlendirme, yerleştirme ve izleme hizmetleri sunmakta olup ayrıca bu bireylerin ailelerine aile rehberliği de yapmaktadır. Yine bunların yanında program hazırlama, eğitim seminerleri, araştırma ve yayın gibi görevlerde de bulunmaktadır (Şahin ve Pehlivan, 2006:178).

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri de çeşitli engelleri nedeniyle normal yaşama uyum sağlama bakımından sorunlar yaşayan bireylerin, kayıp fonksiyonlarını giderme ve toplumda kendi kendine yetecek becerileri kazandırma amacıyla kurulan kurumlardır. Ayrıca bu kurumlar, muhatap olduğu bireylere yönelik incelemeler ve araştırmalar yaparak tespitlerde bulunurlar. Edinilen tespitler sonucunda yeni hizmet modelleri geliştirilerek alana katkı sağlarlar. Bu ortamlar özel eğitim için hazırlanmış ve geliştirilmiş yöntem, teknik ve materyallerin uygulama alanlarını oluşturur (Altınkurt,2008:13-14).

Özel durumu olan bireylere hayatın her alanında kolaylık sağlayacak uygulamalar zorunluluksa eğitim hizmetlerinde de özel eğitsel düzenlemelerin yapılması bir gerekliliktir. Bu anlamda yapılan eğitsel düzenlemelerin başında özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin genel eğitim sınıflarında benzer özellikler gösteren akranlarıyla eğitim almalarıdır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde geçen ifadeye göre kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitim gerektiren öğrencilerin, yetersizliği olmayan akranları ile etkileşimde bulunarak eğitim ve öğretimin her kademesinde olacak şekilde eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı tam ya da yarı zamanlı olarak verilen eğitimdir (MEB, 2018).

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin performans düzeyi, sınıftaki öğrenci sayısı, sınıf öğretmeninin tutumu ile bu gruplara sağlanacak destek hizmetleri kaynaştırma uygulamalarının etkili olmasındaki faktörlerdir (Salend ve Duhaney,1999'dan akt. Karaca, 2018: 13-14). Kaynaştırma eğitimi günümüzde kabul görmeye beraber bazı engellere takılmaktadır ve bu engeller uygulamanın başarısının istenenin altına düşmesine sebep olmaktadır. Olumsuz öğretmen tutumları, gelişimi destekleyecek nitelikte uygun personel bulunamaması, destek hizmet servislerinin olmaması, genel eğitim ve özel eğitim kavramlarının farklı algılanması, fiziksel çevrenin bu eğitime karşı yetersizliği gibi faktörler kaynaştırma eğitimin engelleri olarak sıralanabilir (Sucuoğlu ve Kargın,2011:54-56).

Kaynaştırma eğitiminde özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için hedeflenen amaçlar vardır. Bunlar çocukların okul yaşamına uyum sağlamaları, okul düzenini tanımaları, okulda sergilenmesi gereken uygun davranışları kazanmaları ve akranlarıyla iletişim kurma becerilerinin gelişmesi şeklinde sıralanabilir. Ayrıca normal gelişim gösteren akranlardan özel eğitilmiş öğrencilere iyi rol model olmaları, kazandırılmak istenen davranışların kendilerinde pekiştirmeleri ve sınıf içinde eşitlik ilkesini benimsemeleri beklenmektedir (Batu ve Odluyurt, 2013: 27). Kaynaştırma eğitim uygulamasında özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitim planları hazırlanırken, bireylerin kendi ihtiyaçları ve eğitim performansları öncelikli kriter olmalıdır (Batu ve Kırcaali, 2010: 8).

Türkiye’de kaynaştırma eğitim programlarına yönelik ilk karar 1983 yılında 2916 sayılı kanunla yürürlüğe giren ve gelişimsel farklılığı bulunan çocukların, normal gelişim gösteren çocuklarla aynı eğitim ortamında bulunmalarının gelişimlerini olumlu etkileyebileceğini ifade eden “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yasası” ile alınmıştır. Bunun ardından 1991 yılında “1. Özel Eğitim Konseyi” toplantısı yapılmıştır. Konsey toplantısında kaynaştırma eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması ve gündüz ağırlıklı eğitim verilmesi kararlaştırılmış olup bu karardan sonra özel eğitim veren kurumların sayıları ile özel eğitim öğrencilerinin normal eğitim öğrencilerinin sınıflarındaki sayılarında artış gözlenmiştir. 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı kararnamede özel gereksinimi olan bireylere yönelik geniş düzenlemelere yer verilmiştir. Son olarak 2006 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde; özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ile normal gelişim gösteren akranlarının aynı sınıfta tam zamanlı ya da yarı zamanlı olacak şekilde eğitim almaları gerekliliği ifade edilmiştir (Metin, 2017: 87-104).

Türkiye’de kaynaştırma eğitim uygulamaları tam zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma ve tersine kaynaştırma olarak üç modelde uygulanmaktadır. Özel ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimlerini normal gelişim gösteren akranları ile birlikte sürdürdükleri kaynaştırma modeli tam zamanlı, özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitimlerini bazı ders ve etkinliklerde yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aldığı geri kalan eğitim sürelerini ayrı sınıflarda özel olarak sürdürdükleri kaynaştırma modeli yarı zamanlı olarak adlandırılır. Diğerlerinden farklı olan bir diğer kaynaştırma modeli tersine kaynaştırma modelidir. Bu modelde özel eğitim ihtiyacı olmayan öğrenciler talep etmeleri durumunda özel eğitim sınıflarında eğitim alabilirler. Bu

öğrencilerin hangi ders ve etkinlikte, ne zaman ve ne şekilde bulunacakları konusunda esneklik yapılması mümkündür (Yazıcıoğlu, 2018: 100; Metin, 2017).

Tam zamanlı kaynaştırma modelinde özel eğitim öğrencisinin kaydı genel eğitim sınıfındadır. Öğrenci tam zamanlı olarak burada eğitim görür. Öğrencinin ihtiyacı olan araç-gereçlerin temini sağlanır. Ayrıca destek hizmetleri de öğrenci için faaliyettir. Yarı zamanlı kaynaştırma modeli ise çok yaygın olmamakla beraber uygulamaya muhatap olan özel öğrencide akademik alanda özellikle de sosyal beceriler alanında yarar sağlayacağı düşünülür (Batu ve Kırcaali, 2010: 30-45).

2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde özel eğitim ile ilgili hedefler şu şekilde belirtilir: Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması amacı ile özel gereksinimli çocukların tespit edilmesi için yurt genelinde ve il bazında taramalar yapılarak ihtiyaç haritaları oluşturulacağı, MEB ve diğer kurumlar arasında izleme ve uygulamaya dayalı sistem kurulacağı, yerel yönetimlerin özel eğitim merkezleri açmasına teşvik sağlanacağı, kaynaştırma eğitimlerinin nitelik ve imkanlarını artırmak amacıyla çalışmalar yürütüleceği, özel eğitim gereksinimi olan çocukların ve ailelerin mahrum kalmaması adına çalışmalar yapılacağı, ihtiyacın karşılanması için özel eğitim ve RAM'larda insan kaynağı, fiziki alt yapı ve eğitim içeriklerinin tekrardan yapılandırılacağı ve disleksi, otizm vb. konularla ilgili uluslararası ve ulusal düzeyde STK ve kurumlarla işbirliği yapılarak yeni kaynaştırma modelleri geliştirileceği ifade edilmiştir (2023 Eğitim Vizyonu, 2018: 55-58).

2.2.3. Özel Yetenek

Günümüzde üstün zekâlı ve üstün yetenekli kavramları aynı anlama geliyormuş gibi algılandığından birbirinin yerine kullanılmaktadır. Hâlbuki kapsam açısından birbirinden farklı olan bu iki kavramdan üstün zekâ kavramı; zekâ testlerinden 130 ve üzeri puan alanlar için kullanılırken, üstün yetenek kavramı hem üstün zekâ kavramını hem de birçok farklı yönü kapsamaktadır (Özsoy, 2015: 14).

Renzulli (1977)'nin büyük kabul gören tanımının bir bölümünde; yüksek görev anlayışı denilen ele aldığı konuyu tamamlamaya adama, yani güdüleme ve güdülenme de üst düzeyde olma, bir sorunun doğurabileceği sonuçları görebilme yeteneği öğelerinin kesişimi üstün zekâlıları ifade etmektedir. Akranlarından en az iki yaş daha üst anlksal yeteneklere sahip olan ve müzik, resim, plastik sanatlar, fen

vb. alanlardan bir ya da birkaçında olağanüstü performans sergileyenler ise özel üstün yetenekliler olarak adlandırılmaktadır (akt. Ataman, 2004: 157-158).

Üstün Yetenek kavramı başlangıçta en kolay gözlenebilir sınırlı sayıda özelliğin basit sınıflaması olarak tanımlanırken giderek daha çok sayıda boyutu içeren, daha geniş bir kapsama yayılan ve zamanı da bir değişken olarak içeren esnek ve dinamik bir tanım halini almıştır. Üstün yetenekliler farklı türden insanlar değil, bazı özelliklerinin dağılımı, sıklığı, zamanlaması ve kompozisyonu açısından farklılık gösteren insanlardır (Akarsu, 2004: 127).

Literatürde “üstün yetenek” ifadesi daha tercih edilir olmasına rağmen, 15 Ocak 2013’te Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu tarafından yayımlanan Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı’nda aynı kavram yerine daha az kategorize eden “özel yetenek” kavramı kullanılmıştır. (MEB ORGM, 201:7). Bir diğer taraftan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yayımlanan Üstün Yetenekli Çocuklar ve Aileleri adlı çalışmada üstün yetenek ve özel yetenek kavramlarının ikisine de yer verildiği görülmektedir (Özbay, 2013: 7-19).

MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2018)’nde yer alan ifadeye göre özel yetenekli birey akranlarına nazaran daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren kimsedir.

Uzmanlarca farklı tanımları yapılan özel yetenek kavramı, doğuştan gelen bir yetenekle birlikte çevresel faktörlerle geliştirilen yeteneği içeren ve genel zihinsel zekâ ile birlikte psikomotor, liderlik, yaratıcı düşünce ve sanatsal yetenek olmak üzere çeşitli alanları içine alan ve akranlarının ihtiyaçlarına ek olarak özel ihtiyaçlara sahip olan bireyleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin gelişiminin, kendilerine ve diğerlerine ilişkin algılarının, gelişim dönemlerinde aldıkları desteğin niteliğine göre değiştiği görülmektedir (Yörük, 2019: 16).

Özel yetenekli ve üstün zekâlı öğrencilerin öğrenme özelliklerini Ataman (2004: 158) şöyle sıralar:

- Çeşitli konularda oldukça geniş bilgiler depolama özelliklerine sahiplerdir.
- Çok hızlı bir şekilde bilgileri anımsayıp özümseyebilirler.

- Nesne ve olaylar ne kadar karışık olursa olsun kolaylıkla anlarlar, parçalara ayırırlar ve yanıtlardaki mantıksal yapıyı hemen fark ederler.
- Çok dikkatli ve keskin gözlemci olmalarının yanında üst düzey sözcük dağarcığına sahiplerdir. Sözcükleri anlamlı bir biçimde kullanırlar.
- Akranlarına nazaran oldukça uzun ve karmaşık cümle kurarlar.
- Akademik başarıda her öğretim düzeyinde buldukları sınıfın ortalama iki sınıf üstünde bilgiye sahip oldukları bu üstünlüğün dört sınıf düzeyine kadar ulaşabildiği araştırmalarda belirtilmiştir. Özellikle fen, matematik ve dil bilimleri gibi konularda başarı sağlamaktadırlar.

Bu çocuklar sahip oldukları bazı özelliklerin yanında onlarla beraber ortaya çıkabilecek sorunlarla da karşılaşabilirler. Duygusal yoğunlukları ve ölüm, kaybetme, başarısızlık, anlaşılamamak gibi derin düşünceler onlarda korku ve kaygı sebebi olabilir. Dersin ilgisini çekmemesi, kendisinin çok zeki biri olduğuna dair inancı beraberinde düşük başarı ve motivasyon eksikliği getirebilmektedir. Mükemmeliyetçilik düşüncesinden dolayı hatayı kabullenmeme ya da hata yapabileme ihtimali olan durumdan kaçma davranışları sergileyebilmektedirler. İlgi alanlarına normalden fazla odaklanma ve motive olma durumlarında internet ve teknoloji bağımlısı olabilmektedirler. Akranları ve çevresi tarafından üstün olarak etiketlenen çocuk bu etiketi boşa çıkarmamak adına hem içten hem dıştan baskı hissetmektedir, baskı beraberinde stresi getirebilmektedir (Kalem, 2019: 29-33).

Ülkemizde özel yeteneklilerin eğitiminden başta Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü olmak üzere diğer birimlerin tamamı sorumludur (MEB,2013:6). Okul öncesi eğitimden, ilköğretim 1. kademe ve 2. kademe ile ortaöğretim çağındaki tüm özel yetenekli öğrenciler örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bakanlığa bağlı olan bilim ve sanat merkezlerine (BİLSEM) devam ederler. Bu kurumların açılış amacı; çocukların bireysel kabiliyetlerinin farkında olmalarını ve halihazırda var olan kapasitelerini geliştirerek en ileri düzeyde kullanmalarını sağlamaktır (MEB Bilsem Yönergesi, 2016: 3).

Özel yeteneklilerin potansiyellerini ve yeteneklerini ortaya çıkarabilmelerinde erkenden yapılan doğru tanılamalar önemli rol oynar. Tanılama süreci bireyin yaşamını etkileyen bir süreç olduğundan kritik, dikkatli ve ayrıntılı olarak

değerlendirilmelidir. Özel yetenekli bireylerin tanı ve alan belirlemede kullanılan yöntemler genel olarak şu şekildedir: grup zekâ testleri, grup başarı testleri, bireysel zekâ testleri, yaratıcılık testleri, kritik düşünme testleri, resim-müzik vb. alanlar için özel testler, gelişim testleri (Ersoy ve Avcı, 2004: 195-209).

Tanılama işlemi ya bireyin BİLSEM sürecinde tanılmasının yapılması ya da Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'ne müracaat yapılarak eğitsel tanılamamın yapılması şeklinde iki yöntemle yapılmaktadır. Tanılamayla ilgili işlemler bakanlık tarafından yayımlanan tanılama takvimi içinde gerçekleşir. Ayrıca tanılama sürecinde Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından yürütülecek iş ve işlemler şöyle sıralanmıştır: il tanılama sınav komisyonunca verilen görevleri yapmak, bireysel incelemeyi yapacak öğretmenleri il tanılama sınav komisyonuna önermek, genel zihinsel yetenek alanında aday gösterilen öğrencilerin bireysel incelemesini yapmak. (MEB Bilsem Yönergesi; 2016: 4).

Süreç üç basamaktan oluşur. İlk basamak genel zihinsel, müzik ve görsel sanatlar yetenek alanlarında yetenekli olduğu öngörülen öğrencinin örgün eğitim aldığı okuldaki sınıf öğretmeni marifetiyle e-okul sistemi yoluyla gözlem formu doldurma işlemi yapılarak öğrencinin aday gösterilmesidir. İkinci basamak sınıf öğretmenleri tarafından aday gösterilen öğrencilere Bakanlık tarafından belirlenen ve merkezi biçimde grup tarama uygulamasının yapılmasıdır. Son basamak ise grup tarama uygulamasının ardından beklenen performansı göstermiş öğrencilerin bireysel incelemelere alınarak değerlendirilme yapılmasıdır (Güneş, 2019: 15).

Bilim ve sanat merkezlerine Bakanlık tarafından belirlenmiş olan sınıf seviyesinden gelen öğrencinin var olan fakat henüz ortaya çıkmamış olan kabiliyetlerinin ortaya konması için belirlenmiş eğitim program basamaklarına tabi tutulur. Öğrenci üç farklı yetenek alanından da merkeze gelmiş olsa bile buradaki eğitimin ilk aşaması uyum programıdır. Ardından destek eğitim programı, bireysel yetenekleri fark ettirme programı, özel yetenekleri geliştirme programı ve proje üretimi ve yönetimi eğitim programı onu takip eden diğer dört aşamadır (MEB, 2017: 93).

Akranlarına kıyasla üst düzeyde yaratıcılık, yüksek görev anlayışı ve problem çözme yeteneğine sahip özel yetenekli çocuklar milletler için cevher niteliğindedir. Bu sebeple onların erken dönemde tanılanmaları ve uzman kişilerce yetenek alanlarına

yönelik zengin eğitim programlarıyla desteklenmeleri tüm toplumlar için son derece önemlidir (Pfeiffer,2001'den akt. Ünal,2019: 15).

2023 Eğitim Vizyonu'nun özel yeteneklilere yönelik politikalarında amaç; yeteneklerine uygun eğitim içeriği ve ortamı sunmak, bu öğrencileri özgün tanılama araçlarıyla tespit etmek ve gelişim süreçlerini destekleyerek izlemek, uzun vadede bireysel ve toplumsal gelişime katkı sağlamak düşüncesiyle akranlarından ayıştırmadan, doğalarına uygun bir eğitim yöntemi belirlemektir. Yani okul ve eğitim sistemindeki uygulamalar tekrardan gözden geçirilecektir (2023 Eğitim Vizyonu, 2018: 60). Buna bağlı olarak eyleme geçirilmesi planlanan üç hedefe yer verilmiştir.

İlk hedef özel yeteneklilere yönelik kurumsal yapı ve süreçlerin iyileştirilmesidir: Mevzuat hazırlanması, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Yeteneklilerin Eğitimi Bilim ve Değerlendirme Kurulu oluşturulması, lisansüstü düzeyde öğretmen eğitimi planlamaları (a.g.e.: 62). Bir diğer hedef özel yeteneklilere yönelik tanılama ve değerlendirme araçlarının daha ileri seviyeye taşınmasıdır: standart ölçme araçlarının oluşturulup çeşitlendirilmesi, özgün zekâ ve yetenek testlerinin geliştirilmesi, yurt dışı merkezli olanların kültüre uyarlanması, hizmetlerin yaygınlaştırılması, kurumlar arası işbirliği kapsamında Zekâ ve Yetenek Tanılama Merkezlerinin kurulması (a.g.e.). Son hedef özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyalleri geliştirilecektir: müfredat çalışmaları, farklı program modelleri, destek birimleri, Tasarım ve Beceri Atölyeleri, materyal ve model geliştirme, seçmeli ders stratejisi, uygulamaların yeniden yapılandırılması (a.g.e.: 63).

2.2.4. Erken Çocukluk

Erken çocukluk ifadesi, ülkelerce farklı yaş gruplarını kapsayan biçimde tanımlanmasına rağmen ülkemizde genellikle okul öncesi kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Bir diğer ifadeyle; Türkiye'de 0-72 ay aralığındaki çocukların gelişimlerini sağlamak amacıyla sistemli, planlı ve organize tüm eğitim etkinliklerini kapsayan okul öncesi eğitim, erken çocukluk eğitimi olarak kabul görmektedir (Gürkan, 2009: 3; Ural ve Ramazan, 2007). Erken çocukluk dönemi, çocuk için çevresini araştırıp tanımaya çabaladığı, yaşamının önemli deneyimlerini edindiği ve bazı becerilerini kazandığı öğrenme açısından yoğun olan bir dönemdir (Kamay ve Köşker, 2006).

İnsan beyni erken çocukluk dönemlerinde okul dönemi ve okul sonrası dönemine oranla oldukça hızlı gelişme göstermektedir. Bu durum erken çocukluk döneminin oldukça kritik bir dönem olduğunu göstermesinin yanı sıra bu süreçlere yapılan müdahale ve yatırımların da çok önemli olduğunu göstermektedir. Nitelikli bir erken çocukluk eğitimi kapsayan sistem ülkelerin eğitim seviyelerini yükselterek beşeri sermayenin de güçlenmesine etki etmektedir (Günsoy, 2009: 23-24).

Eğitim sürecinin birinci basamağını oluşturan erken çocukluk eğitimi ya da genel ifadeyle okul öncesi eğitimi doğumdan ilköğretim başlangıcına kadar geçen yılları kapsar. Çocuğun gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevresel olanaklar sağlayan, zihinsel, bedensel, sosyal ve duygusal yönden gelişimini destekleyen, çocuğu içinde bulunduğu toplumun kültürel değerleriyle biçimlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel öğretim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitim sürecidir (Kartal, 2005: 12). Çocuğun aile ortamında başlayan ilk eğitimi zamanla yerini okula bırakır. Okulla devam eden bu eğitim, çocuğun gelişimine olumlu katkıda bulunarak onun ileride toplumda başarılı, yaratıcı, kendine güvenen, bağımsız düşünebilen ve üretebilen bir nesil olarak yetişmesine katkı sağlayacaktır (Baykan ve Turla, 1995: 1).

Erken çocukluk döneminde sunulan eğitim hizmetlerinin sosyal ve ekonomik eşitsizliği gidermede rolü büyüktür. Toplumsal eşitsizlikleri güçlendiren bakım yetersizliği, sağlıksız çevresel faktörler, ekonomik sıkıntılar gibi elverişsiz ortamların erken yaşlardaki gelişime etki eden olumsuzlukların en asgari düzeye çekilerek çocuğun gelişimi için çevrenin daha elverişli duruma getirilmesi erken çocukluk döneminde çocukların ve ailelerinin eğitilmesiyle çocuğun akranlarıyla aynı seviyeye gelmesini sağlayacağı gibi bir sonraki eğitim basamağına hazırlayacaktır (Kartal,2005:12). Okul öncesi olarak ifade ettiğimiz erken çocukluk dönemi, olumsuz çevre koşullarını azaltmak, ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimi hakkında bilinçlenmesini sağlamak ve çocukların gelecekteki akademik başarılarını artırmak için bilhassa sosyoekonomik durumu düşük çocuklar açısından ayrı bir ehemmiyete sahiptir (Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2002: 36).

2023 Eğitim Vizyonunda yer alan “Erken Çocukluk” politikalarında amaç, Milli Eğitim Bakanlığı yetkisinde farklı kurumlar tarafından yürütülen erken çocukluk eğitiminin niteliğini artırmak için ortak kalite standartları geliştirerek uygulamaya koymaktır. Ayrıca toplumsal refahın artması ve ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik

anlamda kalkınmasının eğitimde ilk basamak olan okul öncesi eğitimi ile başladığı bu eğitimde çocuğun hayatında rol oynayan tüm paydaşların birbirleriyle etkileşimlerinin önemli olduğu altı çizilen bir diğer husustur. Bu nedenle farklı nedenlere elverişsiz şartlara sahip tüm çocuklar için eğitim hakkının sağlanması için aile ve sosyal güvenlik politikalarıyla bütünleşik Milli Eğitim Bakanlığı'nın merkeze alındığı bir strateji geliştirilecek ve toplum temelli bir erken çocukluk eğitimi öne çıkması planlanmaktadır (a.g.e.: 79). Bu plan doğrultusunda 3 temel hedef belirlenmiştir: Erken çocukluk eğitim hizmeti yaygınlaştırılacak, erken çocukluk eğitim hizmetlerine yönelik bütünleşik bir sistem oluşturulacak ve şartları elverişsiz gruplarda eğitimin niteliği artırılacak (a.g.e.: 80-82).

2.2.5. Temel Eğitim

Türk eğitim sisteminin “temel eğitim” basamağını okul öncesi eğitim kurumları, ilkokullar ve ortaokullar oluşturmaktadır. Bu okullara öğrenci kayıtları yönetmeliklerde belirtilen hükümlere göre alınmaktadır. Buna göre; okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokul ile ortaokullar yeni kayıtlarını ulusal adres veri tabanındaki yerleşim yeri adres bilgilerini dikkate alarak e-okul sistemi üzerinden gerçekleştirir. Okul öncesi eğitimden sonraki basamak olan ilköğretim basamağı ilk 4 yılı ilkokul sonraki 4 yılı ortaokul olmak üzere toplam 8 yıldır. Temel eğitim kurumları, Türk Milli Eğitim Temel Kanununda yer verilen amaç ve ilkeler doğrultusunda eğitim vermekle yükümlüdür. Okullarda verilecek eğitim, öğrencilerin hem kişisel gelişim alanlarını hem de toplumsal gelişim süreçlerini destekleyecek nitelikte olmalıdır. Genellik ve eşitlik, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar, yöneltme, eğitim hakkı, fırsat ve imkan eşitliği, süreklilik, demokrasi, laiklik bilimsellik, planlılık, karma eğitim, eğitim kampüsleri ve okul-aile iş birliği, Atatürk ilke ve inkılaplara uygunluk ve her yerde eğitim ilkeleri okullarda verilen eğitimde temel ilkelerdir (Bursa TEBA, 2020).

Eğitimin bütün kademelerinde değişiklik oluşturacak yeni uygulama ve kararların yer aldığı 2023 Eğitim Vizyonu'nda temel eğitim basamağına da ayrı başlık olarak yer verilmiştir. Belgede yer alan ifadelerle göre; ilkokul ve ortaokul dönemleri hayatın temelini oluşturmaktadır bu sebeple bu dönemde verilecek eğitimin sağlam bir zemine kurulmuş olması önemlidir. Bu eğitim basamağında aşırı akademik ilerlemeden ziyade çocuğun doğasına uygun basit ve sade bir yaklaşım benimsenecektir. Çocukların bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu

gelişimi göz önünde bulundurulacaktır. Eğitimin temelindeki şefkatle insan yetiştirme prensibi eşliğinde öğrenme ortamları hayatın canlılığını taşıyacak, tüm çocuklar için bilimsel düşünme, tutum ve değerleri kademeli içselleştirebilecekleri bilgiden ziyade görgünün ağır bastığı bir müfredat anlayışı benimsenecektir. Uygulama ve deneyimleme merkezde olacak, ilkökul Türkçe, matematik ve kültür-sanat-spor doğrultusunda şekillenecek, Türkçenin korunması ve geliştirilmesi temel eğitimin omurgasını oluşturacak ve tüm bunlar 21. yüzyıl becerileri ile tutarlı uluslararası standartlar dikkate alınarak gerçekleştirilecektir. Çocuk gelişiminin bütüncül olarak değerlendirilmesi sonucunda eğitimin okul ve okul dışında bir bütün olarak ele alınacağı vurgulanmaktadır (2023 Eğitim Vizyonu, 2018: 84).

2023 Eğitim Vizyonu'nda temel eğitim hedefleri 3 ana başlık altında toplam 21 maddede toplanmıştır. Amaçlanan hedefler şu şekildedir: İlkokul ve ortaokullar gelişimsel açıdan yeniden yapılandırılacaktır, yenilikçi uygulamalara imkan sağlanacak ve okullar arası başarı farkı azaltılarak okulların niteliği artırılacaktır (a.g.e.: 86-89).

2.2.6. Ortaöğretim

Ortaokul veya imam-hatip ortaokulundan sonra hazırlık sınıfları hariç dört yıllık eğitim ve öğretim veren, resmî ve özel örgün eğitim okul ve kurumlarından her biri ortaöğretim kurumu olarak tanımlanmaktadır. Bu kurumlar işlevlerini yerine getirirken Türk millî eğitiminin genel ve özel amaç ile temel ilkeleri doğrultusunda, evrensel hukuka, demokrasi ve insan hakların uygun; öğrenci merkezli, aktif öğrenme ve demokratik kurum kültürü anlayışını benimsemektedir (MEB, 2013). Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde (2013) ortaöğretim kurumlarının amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

- Öğrencileri fiziksel, bilişsel, ahlaki, manevi, sosyal ve kültürel özellikler yönünden geliştirir aynı zamanda demokrasi ve insan haklarına saygılı, çağın gerektirdiği bilgi ve beceri ile donanmış bireyler olarak geleceğe hazırlar.
- Buldukları eğitim düzeyinde ortak bir genel kültür çerçevesinde bir üst eğitim kurumuna, mesleğe ve hayata hazırlar.
- Eğitim-istihdam ilişkisinin Bakanlık ilke ve politikalarına uygun şekilde sağlıklı, dengeli ve dinamik bir yapıya kavuşturulmasını sağlar.

- Öğrencilerin öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularını geliştirmesine; çalışma ve dayanışma alışkanlıklarını kazanmasına destek olur.
- Anadolu imam-hatip liselerinde dini hizmetlerin yerine getirilmesine rehberlik edecek bilgi ve becerileri kazandırır.
- Dünyadaki gelişmeleri takip edebilecek düzeyde öğrencilere yabancı dil öğrenmelerini sağlar.
- Öğrencilerin bilgi ve becerileri doğrultusunda proje geliştirerek bilgi üretmelerine yardımcı olur.
- Teknolojiden destek alarak nitelikli eğitim verir.
- Bireylere hayat boyu öğrenmeyi benimsetir.
- Eğitim, üretim ve hizmette uluslararası standartlara uyulmasını ve belgelendirmenin özendirilmesini amaçlar.

İlköğretimden sonra öğrencileri teknik ve meslek alanları da dâhil olmak üzere yükseköğretime hazırlayan eğitim-öğretim dönemini kapsayan zaman dilimi ortaöğretim olarak tanımlanabilir. 2023 Eğitim Vizyonunda “Temel Eğitim” politikalarının ardından “ortaöğretim” politikalarına yer veren başlık gelmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı ortaöğretim hedeflerinde; ortaöğretimde öğrencilerin ilgi, yetenek ve mizaçlarına uygun esnek modüler bir program ve ders çizelgesi yapısına geçilmesi, akademik bilginin beceriye dönüşmesinin sağlanması, okullar arası başarı farkının azaltılması, okul pansiyonlarında hizmet standartları oluşturulup hizmet kalitesinin artırılması amaçlanmaktadır (Solak, 2019: 35; 2023 Eğitim Vizyonu, 2018: 92-96).

2.2.7. Mesleki ve Teknik Eğitim

Teknoloji alanındaki gelişmeler toplumların ekonomik, kültürel ve politik yapılarında hızlı ve sürekli olan çok yönlü değişimlere sebep olmaktadır. Bu durum ülkelerin gelişmişlik düzeyine bakmaksızın toplum yaşamını derinden etkilemektedir. Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere paralel olarak nitelikli insan gücüne olan ihtiyaçta artmaktadır. Ekonomik ve teknolojik gelişmenin temel araçlarından biri olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde mesleki ve teknik eğitim sistemine büyük görevler ve sorumluluklar düşmektedir (Yörük, Dikici, Uysal, 2002: 303-304).

Ekonomik anlamda güçlü ülkelerin sözünün dinlenir olması, nitelikli insan gücünü yetiştirmede eğitime özellikle de mesleki ve teknik eğitime verdikleri pay ile günümüz teknolojisini bütünleştirmiş olmalarının sonucudur. Genel anlamı ile mesleki ve teknik eğitim; birey ve toplum hayatı için zaruri olan bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tavır ve meslek alışkanlıklarını kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli şekilde geliştirme sürecidir (Şahinkesen,1992: 691). Teknik eğitim mesleki eğitimle iç içe ve birbirini tamamlayıcı olarak görülse de, teknik eğitim mesleki eğitimin bir üst aşaması olarak görülebilir (Cice, 2019: 14).

Cumhuriyet öncesi dönemde meslek eğitimleri ustaların yanında yetişerek alınan çıraklık, kalfalık unvanları ile daha sonra açılan ıslahhanelerle devam etmiştir (Demir ve Şen,2009:42). Cumhuriyet sonrası dönemde mesleki ve teknik eğitim ilk defa 1927 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmet ve görev kapsamına dâhil edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın teşkilat ve görevleri hakkında 2011 yılında yayımlanan 652 sayılı kanun hükmünde kararnamede yer alan ifadeye göre; Milli Eğitim Bakanlığı'nda mesleki ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu altı birim, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) adı altında bir araya getirilmiştir. Açık öğretim kurumları ve yaygın mesleki eğitim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) çatısı altında toplanmıştır (MEB, 2014: 17).

Günümüzde mesleki ve teknik eğitimde okul temelli model, iş yeri temelli model ve ikili sistem şeklinde üç model öne çıkmaktadır. Okul temelli modelde, mesleki ve teknik eğitimin tüm eğitim ve öğretim aşamaları okulda gerçekleştirilmektedir. İş yeri temelli modelde, öğrenciler mesleki eğitimlerini iş yerlerinde usta eğitimcilerin yanında çıraklık yaparak alırlar. İkili eğitim modelinde ise, öğrenciler haftalık zamanlarının bir kısmını mesleki ve teknik eğitim kurumlarında derslerle ilgili kurumsal bilgileri alıp haftanın kalan zamanlarını iş yerlerinde uygulamalı eğitim yaparak geçirirler (MEB Mesleki Teknik Eğitim Çalıştay, 2012: 47-48).

Mesleki eğitim okul, dış çevre ve iş piyasasının karşılıklı etkileşimi ile yürütülmektedir. Mesleki eğitim bireyi ekonomik ve sosyal hayatın çeşitli sektörlerinde istihdam etmek için geliştirmeyi amaçlayan, teknolojiler ve ilgili birimlerin çalışma ve pratik becerilerinin kazanılmasını içeren eğitim süreçlerini ifade eder. Mesleki eğitim, bireylerin bugünün iş dünyasında ihtiyaç duyulan işgücü

türleri için hazır olmasına imkân tanımaktadır. Mesleki ve teknik eğitim sistemi kurulurken mesleki ve teknik okullarda verilen eğitim sayesinde öğrenciler modern teknoloji metotlarını öğrenme imkânı bulurlar. Verilen bu eğitimler yalnız başına yeterli gelmeyeceğinden bu tür eğitimlere destek veren ülkeler nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyan işletmelerle işbirliği yapma yoluna gitmektedirler. Yetiştirilen nitelikli insan gücünün hem aldığı teorik bilgileri yorumlayabilmesi hem de iş hayatı boyunca verimli kişiler olarak çalışabilmesi için ülkedeki işletmelerin gerek staj gerekse eğitim sonrası istihdam olanakları konusunda bu kişilere yardımcı olmaları beklenmektedir (Aydemir, Türkmen ve Yazıcı, 2015: 1632).

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimde mesleki rehberlik ve kariyer gelişimi etkin ve önemli bir uygulama alanına sahiptir. Bireyi meslekler hakkında bilgilendirerek ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendine uygun bir mesleği seçip bu alanda ilerlemesine yardım etme süreci mesleki rehberliğin tanımıdır. Bu süreç bireyin geleceğini planlamasını ve iş bulma konusunda doğru karar vermesini kapsamaktadır. Ülkemizde mesleki rehberlik MEB ve İŞKUR aracılığı ile yürütülmektedir. MEB çatısı altındaki tüm PDR Hizmetleri, okul rehberlik servisleri ile RAM aracılığı ile MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında yürütülmektedir. Bu hizmetler kişisel–sosyal rehberlik, eğitsel rehberlik ve mesleki rehberliktir. Okullarda mesleki rehberlik hizmetlerini destekleyici olarak uygulanan MEB ortaöğretim Projesi’nin Mesleki Rehberlik ve Danışmanlık Bileşeni kapsamında web tabanlı Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi (MBS) geliştirilmiştir. Sistem, Kendimi Keşfediyorum, Eğitim Fırsatlarımız ve İş Olanaklarımız olmak üzere üç temel bölümden oluşmaktadır (MEB, 2014:22).

Mesleki rehberlik ve kariyer gelişiminin sürece etkisinde öğrencinin ya da bireyin ilgi ve başarısının ne yönde olduğunun fark edilmesi önemlidir. Takibin sağlıklı yapılabilmesi amacıyla portfolyo ve e-portfolyo uygulamaları kullanılmaya başlanmıştır. Portfolyo bir veya birden fazla alanda öğrencinin çabalarını, gelişimini ve başarısını gösteren öğrenci çalışmalarının amaçlı bir şekilde toplanmasıdır (Kemp ve Toperoff,1998’ den akt. Kan,2007: 133).

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından resmi olarak eğitimde kullanılması hedeflenen portfolyo uygulaması ilk başlarda kağıtlara yazılı dosyalar formatında hazırlanmış günümüzde ise internet ortamında saklanır hale gelmiştir. Dijital ortamdaki portfolyo uygulaması e-portfolyo adını almıştır. E-portfolyolar önceki

formattan farklı olarak yazı, resim, grafik gibi içeriklerin yanı sıra ses, video, animasyon, sunu vb. formatlarda bilgiyi de içermektedir. Kullanıcının teknolojiyi kullanma becerisinin, kendine güveninin ve akademik başarısının artması e-portfolyonun bireye olumlu katkılarıdır. Ayrıca bu uygulama bireylerin performans takibinde önemli rol oynamaktadır (Barış ve Tosun, 2013: 122-123). Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlanırken birçok Strateji Belgesi, Milli Eğitim Şuraları vb. gibi eylem planlarının yanında 2023 Vizyon Projesi de göz önünde bulundurulmuştur (MEB, 2014: 8).

Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk 2023 Eğitim Vizyonu'nun en önemli hedeflerinden olan e-portfolyo projesinin amacını şu sözlerle dile getirmiştir:

İstedik ki çocuklarınız gidecekleri yeri el yordamıyla değil, e-portfolyo ile bulsun. Çocuklarımızın kaygıdan uzak bir şekilde kendilerini tanımaları, ilgi ve yeteneklerinin, disiplinler arası çalışmalarının bütünsel bazda tespiti, rehberlik ve bir üst kuruma yöneltilme hizmetlerinin doğru yapılması için yaptığımız çalışmalarımızın bir ayağı da e-portfolyo'dur (MEB, 2019).

2023 Eğitim Vizyonu'nda mesleki ve teknik eğitimin ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasına büyük katkı sağladığı ifade edilmektedir. Oluşturulan plan çerçevesinde, mesleki ve teknik eğitime yönelik toplumdaki algının değiştirilmesi, çocukların ilgi ve yeteneklerinin tespit edilerek yönlendirilmesi, akademik ders yoğunluğunun azaltılarak mesleki ders içeriklerinin güncellenmesi, öğretmenlerin iş başında eğitim olanaklarının artırılması, okulların alt yapı ve donanımlarının gelişen teknoloji ile uyumlu hale getirilmesi, sektörün liderleri ile işbirliği imkanlarının sağlanması, iyi uygulama modeli olabilecek projelerin hayat geçirilmesi gibi 2023 hedefleri ile uyumlu daha birçok hususa değinilmiştir (2023 Eğitim Vizyonu, 2018: 110).

2023 Eğitim Vizyonu'nda (a.g.e.: 112-118) mesleki ve teknik eğitim başlığı altında yer verilen yedi hedef şu şekilde sıralanmıştır: Mesleki ve teknik eğitime atfedilen değer artırılmasının sağlanması (medya ve dijital platformlar, yarışmalar, fuarlar), mesleki ve teknik eğitimde rehberlik, erişim imkânlarının artırılması (Genel Beceri Test Seti geliştirilmesi, e-portfolyo, özel burs, bir üst kuruma geçiş), yeni nesil müfredatların sağlanması (müfredat geliştirme, öğretim süreleri ve materyallerinin gözden geçirilmesi, alan derslerinin başlangıcı, geleneksel Türk sanatları alanında

eğitim m¼fredatları), eğitim ortamları ve insan kaynaklarının geliştirilmesi (laboratuvarlar ve mimari yerleşim planlarının yenilenmesi, döner sermaye gelirleri, öğretmen mesleki gelişimleri, yurtdışı hareketlilik projeleri), yurt dışında yatırım yapan iş insanlarının ihtiyaç duyduğu meslek elemanlarının yetiştirilmesi (ilgili sektörler işbirliği, TİKA ile işbirliği), mesleki ve teknik eğitimde eğitim-istihdam-üretim ilişkisinin güçlendirilmesi (sektör liderleri ile etkileşim, farklı ücret uygulaması, Bilişim Meslek Lisesi modeli, eğitim kurumu açılmasına teşvik, buluş ya da patent üretimine karşılık gelir payı), yerli ve millî savunma sanayiinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi (destek, kuruluşlar ile iş birliği).

2.3. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

2.3.1. Gelişimsel/Kapsamlı Rehberlik Modeli

15. Milli Eğitim şurası ÷lkemizin eğitim sisteminin ihtiyaç karşılamada yetersiz kaldığının, eğitimin her boyutunda yeniden yapılandırılmaya gidilmesi gerektiğinin ve rehberlik hizmetlerine gereken önemin verilmesi gerekliliğinin ifade edildiği şura olarak önem arz etmektedir (MEB,1996: 107-108).

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi 1992 yılında 13 maddelik bir değişim planı hazırlamıştır. Planın 11. maddesi okullarda gelişimsel rehberlik modelinin uygulanmasına yöneliktir (EARGED, 1999: 58). Resmî Gazete'nin 10 Kasım 2017 tarihli 30236 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde yer alan ifadede; rehberlik hizmetlerinin ilkelerinden birinin gelişimsel anlayışla önleyici ve koruyucu yaklaşım olduğu belirtilmiştir (MEB Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2017).

Milli Eğitim Bakanlığının iki farklı birimindeki gelişmelere bakıldığında ÷lkemizde gelişimsel rehberlik modeline doğru bir eğilimin olduğu söylenebilir (Nazlı, 2003:132-134). Gelişimsel Rehberlik Modeli, bireye hayatı boyunca her alanda yardımı amaçlayan geniş kapsamlı bir rehberlik anlayışıdır. Okuldaki bütün birimlerin yani yönetici, öğretmen ve diğer tüm görevlilerin aktif ve bilinçli katılımı ile modelin başarıya ulaşabileceğinin vurgulanması modelin sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu model de bireyin gelişimsel ihtiyaçları ön planda tutulur ve verilecek rehberlik hizmetlerinde öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde olması gerektiği savunulur (Poyraz, 2006: 192-193).

A.B.D. Missouri Üniversitesi'nde Norman C. Gysbers tarafından geliştirilen Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Modeli; program niteliğindeki ilk olma özelliği ile kuramsal temelini 1960'lı yıllarda ortaya çıkan gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma yaklaşımından almaktadır. Bu model, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin işlevini, salt üst okul ve meslek seçimi ya da krize müdahale şeklinde formüle eden geleneksel rehberlik ve psikolojik danışma yaklaşımına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma yaklaşımı, bireyin sürekli kendini geliştirme ve ilerleme çabasında olduğunu kabul ederek insanın gelişim dönemlerini temel almaktadır. Kapsamlı rehberlik modeli, rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerinin anaokulundan başlayarak lisenin bitimine kadar hem sistemli hem de kapsamlı şekilde planlanması, geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinden meydana gelmektedir. Bu modele göre yönetsel ve bürokratik işler, servis yönelimli yaklaşım ve sınırlı değerlendirme anlayışı geri plana atılmaktadır (Doğan, 2000: 56-58).

Okullarda etkili rehberlik programının uygulanabilirliği şu temel esasların kabulüne dayanmaktadır (Gysbers, 1996: 11-20):

- Rehberlik bir programdır.
- Rehberlik programı hem gelişimsel hem de kapsamlıdır.
- Rehberlik programı öğrencilere yeterlilikler kazandırmayı hedefler.
- Rehberlik programı okulun tüm personelinin iş birliğini kapsar.
- Rehberlik programı sürekli ve ardışıktır.

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma programları kapsamlı olarak karakterize edilmiştir. Çünkü programlar öğrencilerin tüm yönlerinin (kişisel, sosyal, mesleki) gelişimlerine göre tasarlanmıştır. Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı'nın temel ilkesi, tüm öğrencilerin gelişimsel görevlerini güçlendirmelerine yönelik önleyici etkinlikler ortaya koymaktır (Terzi, 2006: 359-388).

Gelişimsel rehberlik programı, öğrenciye hem okulda hem de okul sonrası hayatında başarılı olabilmesi için ihtiyacı olan yaşantı ve becerileri kazandırmayı hedefler. Öğrencilere içinde bulunduğu gelişim dönemlerinin görevlerini başarılı şekilde yerine getirebilmeleri için yardımcı olmak temel işlevidir. Hedef kitle okuldaki tüm öğrencilerdir. Gelişimsel rehberlik tüm seviyeler için az sayıda öğrenciye ulaşarak

çözüm getiren yaklaşımları tercih etmek yerine tüm öğrencilere ulaşan okul danışmanlığına yönelik önleyici yaklaşımları tercih eder (Wingfield ve Reese, 2010: 114-130).

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programları eğitimin olmazsa olmazıdır ve programa dahil edilen konuların mümkün olduğunca diğer öğretim programları ile bütünleştirilmesi istenir. Problem çözme becerisinin matematik gibi sayısal derslerle ya da ruh sağlığının sağlık dersleri ile bütünleştirilmesi örnek verilebilir (Borders ve Drury, 1992: 487-498).

Gelişimsel rehberlik modelinin merkezinde “program” yer alır. Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı adı verilen bu programda değerlendirme basamağı önemli yer tutar. Her eğitim kurumunun yapısı ve öğrenci ihtiyaçları göz önüne alınarak sistem perspektifine göre Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı planlama-tasarlama-uygulama-değerlendirme ve geliştirme olacak şekilde beş basamakta tasarlanır. Planlama aşaması KGRP alt yapısının ve politikasının belirlendiği aşamadır. Politikanın önemi okul psikolojik danışmanına kılavuz olma görevi üstlenmesidir. İkinci aşama olan tasarlama aşamasında; bir önceki basamakta belirlenen politika temel alınarak KGRP'nin içerik, örgütsel yapı ve kaynaklar adı verilen öğeleri belirlenerek uygulanacak programlar hazırlanır. Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı'nın eyleme konulduğu basamak uygulama basamağıdır. Programın hedefe ulaşip ulaşmadığının eldeki verilerle incelenmesi ise değerlendirme basamağını oluşturur. KGRP'nin tasarım sürecinin en kapsamlı basamağı 4. aşamadaki değerlendirmedir. Ve son basamak olan geliştirme; değerlendirme sonucunda elde edilen veriler ışığında programın güçlendirilmesi gereken yönleri belirlenir ve tüm programlar revize edilir (Gysbers ve Henderson, 2012'den akt. Nazlı,2014: 104).

2.3.2. Okullarda Rehberlik Hizmetleri

Rehberlik, kişinin kendisini ve çevresini tanıması, her konuda isabetli seçimler yapabilmesi ve kararlar alabilmesi, bu şekilde kendi kendisini yönetebilmesi için yapılan yardımlar olarak tanımlanabilir (Öcal, 2004: 33). Bireylerin önemsiz ve küçük görünen kararlarında bile, mümkün olduğu ölçüde doğru ve zengin bilgiye dayanması, iç çatışmalarının farkında olmasına, gözden kaçan fark edilemeyen seçenekleri görmesine ve giderek kendi kendine sorunlarını çözebilen bir kişi haline gelmesine yardım etmek rehberliğin başlıca amaçları arasındadır (Kuzgun, 1981: 4).

2.3.2.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri

Psikolojik danışma hizmeti; danışan ile danışmanın uygun bir ortamda yüz yüze geldikleri, danışanın kendini tanıması, sorunlarını fark edebilmesi ve sorunları çözmek adına gerçekçi kararlar alarak kendini gerçekleştirmesi amacıyla normal bireylere yönelik, bireysel ya da grup şeklinde yapılan psikolojik yardım sürecidir. Bir uygulama mesleği olan psikolojik danışma ve rehberliğin kendine özgü uygulama ilke ve teknikleri ile etik kuralları vardır (Deniz ve Erözkan, 2017: 76-77).

Bu psikolojik danışma sürecinde, bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine yönelik ihtiyaç duydukları yeterlilik ve donanımı kazanma desteği profesyonel kişilerce verilmektedir (Yeşilyaprak, 2013).

Kavram olarak psikolojik danışma; bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve sistematik müdahaleler ile bireye ruh sağlığı hizmeti vermenin yanında iyi olma hali, kişisel ve mesleki gelişim becerileri kazandırmaya yönelik gelişim ilkelerinin uygulandığı, rehberlik anlayışından hareketle gelişmiş bir alandır (Gladding, 2019: 6).

2.3.2.2. Oryantasyon

Öğrencilere yönelik çevreyi ve yeni başladığı kurumu tanıtmaya faaliyetleri ile onun için yeni olan bu ortama alışmasına yönelik etkinliklerin tümü oryantasyon hizmetlerini oluşturur (Ercan, 2001: 51). Yeni ortamdaki yetkili kişilerce hazırlanan bireyin yeni girdiği bir işe, okula veya üniversiteye alışabilmesi için uygulanan özel ve kısa süreli eğitim programı oryantasyon olarak ifade edilir (Ceyhan, 1995: 14).

Oryantasyon programının amacı, hangi eğitim düzeyinde olduğu fark etmeksizin öğrencinin yeni girdiği ortamındaki olası güçlükleri asgari düzeye indirgeyerek çalışma sürecini kolaylaştırmak ve yalnızlık duygusuna kapılmasını önlemektir. Bu amaçtan yola çıkarak oryantasyonun “uyum sağlayıcı” işlevinin yanı sıra “koruyucu ve önleyici” işlevinin olduğunu söylemek mümkündür. Uyum sürecindeki başarının öğrencinin eğitimindeki başarıyı da beraberinde getirmesi beklenir (Yeşilyaprak, 2000: 10).

2.3.2.3. Öğrenciyi Tanıma Hizmetleri

Öğrenciyi tanıma hizmetleri, diğer rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin önkoşulu niteliği taşımanın yanı sıra başlı başına bir hizmettir. Öğrenciyi tanımanın temel amacı, kendisini tanıma konusunda öğrenciye yardımcı olmaktır. Verilen

rehberlik hizmetlerinin verimli ve etkili şekilde amacına ulaşabilmesi, öğrenciyi tanıma hizmetlerine bağlıdır (Deniz ve Erözkan, 2017: 83).

Rehberlik hizmetleri, bireyin kendini tanıyabilmesi ve sahip olduğu olanakları değerlendirebilmesi sürecidir. Bireye eldeki olanaklarını anlaması ve kendisine en uygun biçimde davranabilmesi için yardım eder. Bu yardım ancak bireyi tanımakla mümkün olur. Bireyi tanımak, genel bir ifadeyle kişinin ne ölçüde hangi özelliklere sahip olduğunu bilmektir. Ayrıca bireyin kendini tanıması ve gizli güçlerini keşfederek geliştirmesi de bireyin özelliklerinin ayrıntılı olarak bilinmesi ile gerçekleşir (Yeşilyaprak, Güngör ve Kurç, 1996:161-162).

2.3.2.4. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri

Bilgi toplama ve yayma hizmeti, öğrencinin ilgi duyduğu tüm eğitsel, mesleki, kişisel, sosyal bilgiler ile kültürel etkinlikler, yardım hizmetleri ve yararlanabilecekleri kurumlarla ilgili bilgileri sunar (Güven, 2004: 63-92). Bilgi toplama ve yayma hizmetinin amacı öğrencilerin kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki alanlardaki gelişimleri için ihtiyaç duyulan bilgileri toplayarak onlara sunmaktır (Tatlılıoğlu ve Uysal, 2013: 103). Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun olarak eğitsel, mesleki, kişisel ve sosyal kararlarını vererek seçimlerini yapması da bu hizmetin bir diğer amacıdır (Kepçeoğlu, 1992).

Eğitsel açıdan öğrencilerin buldukları eğitim programının içeriği, alanları, hangi derslerin zorunlu ya da seçmeli olduğu, ders dışı eğitsel, kültürel faaliyetler ile bir üst eğitim kurumlarının kapsam ve programları ve kazandıracakları hakkında bilgiler vermek, mesleki açıdan meslekleri tanıtmak, kişisel açıdan yaşadığı değişim ve gelişmeleri ifade etmek ve sosyal açıdan kişilerarası ilişkilerini güçlendirmeye yönelik bilgiler vermek bilgi toplama ve yayma hizmetinin kapsamında yer alır (Yüksel Şahin, 2008: 5). Hangi bilgilerin nasıl toplanacağı, toplanan bilgilerden kimlerin nasıl ve ne kadar yararlanacakları ve bu bilgilerin nasıl paylaşılacağına cevapları öğrenciler hakkında elde edilecek kişisel bilgilerle mümkündür. Bu hizmetin verimli ve etkili olmasında kişisel rehberlik ön plana çıkmaktadır (Deniz ve Erözkan, 2017: 88).

2.3.2.5. Sevk Hizmetleri

Sevk hizmetleri öğrencilerin yararlanmaları ve yardım almaları amacıyla okul içinde ve okul dışında gereksinim duyulan kişi ve kurumlara yönlendirilmesidir. Okul psikolojik danışmanları kendi görev tanımlarının sınırlarını aşan problemler için

öğrencileri rehberlik araştırma merkezlerine ya da yardım alabilecekleri diğer kişi ve kurumlara yönlendirmelidir. Bu durum MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2020);

Sevk çalışmaları kapsamında bireyin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin müdahale alanı ya da rehber öğretmen/psikolojik danışmanın mesleki yeterlikleri dışında kalan bir uzmanlık alanında yardıma ihtiyaç duyması durumunda, bireyi yardım alabileceği düşünülen daha yetkin uzman kişi, kurum veya kuruluşlara yönlendirir

ifadesiyle belirtilmiştir. Rehberlik hizmetlerinden sorumlu diğer öğretmenler de görev alanlarının dışında kalan konular için öğrencileri okul rehberlik ve psikolojik danışma servisine ya da RAM'a yönlendirmelidir (Deniz ve Erözkan, 2017: 88).

2.3.2.6. Yönelme ve Yerleştirme Hizmetleri

Yönelme ve yerleştirme hizmetlerinin amacı, öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri ile başarıları göz önünde bulundurularak kendilerine uygun bir üst programa, eğitim kurumuna ya da mesleğe geçişlerinde yardımcı olmaktır (Tatlılıoğlu ve Uysal, 2013: 103). Yeşilyaprak (2003: 12), bu hizmetlerin amacını bireyi içinde bulunduğu durumdan bir üst basamağa, gelişimi ve uyumu açısından daha iyi bir konuma yönlendirmek ve yerleştirmek için çalışmak olarak ifade eder.

Öğrencinin okul içinde ya da okul dışında herhangi bir etkinliğe yönelmesi, kendine uygun alanı seçmesi, staj vb. kısa süreli işlere yerleştirilmesi de bu hizmetler içinde değerlendirilir (Hıdır, 2010: 31). Eğitim sürecinde öğrenciye yönelik yönlendirme ve yerleştirme faaliyetlerinin hizmetin verildiği yere ve hizmetin niteliğine göre gruplandırılması mümkündür. Okulda açık olan alana, programa, eğitsel kollara, sanatsal ve kültürel faaliyetlere yönlendirmeler okul içi yerleştirme; okul dışında muhtelif mesleklere, bir üst eğitim kurumuna, sosyal ve kültürel faaliyetlere yönlendirmeler ise okul dışı yerleştirme hizmetleri kapsamına girer (Deniz ve Erözkan, 2017: 89).

Hizmetin niteliğine göre yerleştirme eğitsel, mesleki ve sosyal yerleştirme olarak üç başlıkta toplanmaktadır. Bireylere eğitimsel sorunlarla ilgili hazırlanan yardım etkinlikleri eğitimsel yerleştirme; mesleki tercihler yapması ya da bir mesleğe yönelmesi konularında yapılan yardım etkinlikleri mesleki yerleştirme ve sosyal anlamda bir eğitsel kola ya da sosyal kültürel etkinliğe yönlendirme etkinlikleri

sosyal yerleştirmedir (Özoğlu, 2007; Deniz ve Erözkan, 2017: 90). Öğrencinin istekleri ile okul psikolojik danışmanının yönlendirmesi örtüştüğünde yönelme hizmetinin geçerliliği tam olmuştur. şayet aksi bir durum olursa yani yönlendirme hatalı yapılırsa hem kişi hem ülke ekonomisi zarara uğrayacaktır (Telman, 2002: 39).

2.3.2.7. İzleme ve Değerlendirme Hizmetleri

Okullarda uygulanan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin değerlendirilmesine ve geliştirilmesine yönelik tüm çalışmalar izleme ve değerlendirme hizmetleri kapsamındadır (Tatlılıoğlu ve Uysal, 2013: 103). Bu hizmet öğrenciye sunulan PDR etkinliklerinin ne ölçüde etkili olduğuna ilişkin geri bildirimler vermesi ağıısından önemlidir (Kepçeoğlu, 1992).

Yapılan önceki hizmetlerin devamı niteliği taşıyan izleme ve değerlendirme çalışmaları, yönelme ve yerleştirme sürecinin sonucuna ilişkin verdiği bilgiler doğrultusunda hizmetlerin etkinliğini anlamak, gerekliliği ölçüsünde hizmetleri sürdürmek ya da yeni düzenlemeler yapmak için gereklidir. Okuldan mezun olan öğrencilerle iletişimi sürdürmek izleme ve değerlendirme hizmetlerine ilişkin çalışmalardan biridir (Poyraz, 2007: 96).

2.3.2.8. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Hazırlanması

Eğitim sisteminin uygulayıcısı rolünde olan öğretmen öğrencinin hedef davranışları kazanması için tüm imkan ve fırsatları değerlendirmekle yükümlüdür. Bu değerlendirme sürecinin bir plan ve programa göre işlemesi kaçınılmazdır. Bu doğrultuda, okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri de profesyonelce, planlı ve programlı şekilde yürütülmelidir (Küçükahmet, 2007: 5; Deniz ve Erözkan, 2013: 94).

Eğitim programları çerçevesine dahil olan rehberlik programları, rehberlik alanındaki çalışmaların tamamını kapsar. Bir okulun rehberlik programı, belirli niteliklerdeki öğrencilere gelişimsel yeteneklerini kazandırması ile ilgili özel hedeflerde yardım sağlamak için gereken fırsat ve durumların işleyen ve işe yarar şekilde düzenlenmesi olarak ifade edilebilir (Külahoğlu, 2004: 94).

Hazırlanacak olan rehberlik programının işlevsel, gerçekçi ve uygulanabilir özelliklere sahip olması gerekmektedir. Okul rehberlik ve psikolojik danışma programı genel hedef, yerel hedef ve özel hedef olacak şekilde üç başlıkta planlanır. Bu üç hedefe ilişkin çalışmalar öğrenci, öğretmen ve veli paydaşlığı göz önünde

bulundurularak planlanmalıdır. Ülkemizde rehberlik hizmetleri programları kapsamlı gelişimsel model merkezli olarak hazırlanmaktadır (MEB, 2018: 6,12).

Rehberlik programları okulun türüne ve özelliğine, öğrencilerin ihtiyaçlarına ve okulun olanaklarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri kapsamında üç tür program hazırlanmaktadır. Bu programlar; Rehberlik Araştırma Merkezleri tarafından hazırlanarak okullara gönderilen “rehberlik hizmetleri çerçeve programı”, okul psikolojik danışmanlarınca çerçeve planı dikkate alınarak hazırlanan bir yıllık rehberlik çalışmalarını kapsayan “okul rehberlik ve psikolojik danışma servisi yıllık çalışma programı” ve sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarınca hazırlanan yıllık planı göz önünde bulundurarak hazırladıkları yıllık sınıf çalışma planlarıdır” (Deniz ve Erözkan, 2013: 94).

Okul rehberlik ve psikolojik danışma programları, öğrencilerin gelişim dönemlerini göz önünde bulundurarak bedensel, zihinsel, duygusal ve psiko-sosyal yönlerden sağlıklı bir biçimde gelişebilmelerini amaçlar (İlgar, 2004: 28-46).

2.3.2.9. Konsültasyon Hizmetleri

Okuldaki tüm yöneticilere, tüm öğretmenlere ve velilere yönelik olarak okulun ve tüm evin öğrenciler için öğrenmeye ve kendilerini geliştirmeye daha uygun bir ortam olmasını sağlamaya yönelik hizmetlerdir (Tatlıhoğlu ve Uysal, 2013: 103).

Konsültasyon; ruh sağlığı uzmanlarının, değişim sürecinde doğrudan kontrolünün olmadığı, psikoloji ve psikolojiyle ilgili disiplinler içerisinde belli ilke ve prosedüre dayalı, planlı ve işbirlikçi bir müdahale sürecidir (Bent,1992’den akt. Güneşlice, 2019:13). Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışma literatüründe konsültasyon kavramı ile birlikte müşavirlik kavramının da kullanıldığı görülmektedir (Kepçeoğlu,1992; Yeşilyaprak, 2003).

Konsültasyon iki yönüyle psikolojik danışmadan ayrılır. Bunlardan ilki; psikolojik danışma danışan ve danışmandan oluşan iki yönlü, doğrudan bir müdahale sürecidir. Danışanın düşünmesine yönelik yapılan, danışmanın sonuçlardan etik olarak ve profesyonel olmasından kaynaklı olarak sorumluluk aldığı ve tedaviye yönelik bir hizmettir. Konsültasyon ise, konsültan (okul psikolojik danışmanı), konsültasyonu alan kişi (öğretmen, ebeveyn, yönetici) ve danışan (öğrenci, çocuk, okul çalışanı) arasındaki üç yönlü dolaylı bir müdahaledir. Danışman sonuçlardan doğrudan

sorumlu değildir, bilgi ve öneri temelli profesyonel bir hizmettir (Baker ve Gerler, 2004'den akt. Tagay ve Sarı, 2012: 159, Thompson ve Rudolph, 1995). İkincisi ise psikolojik danışma sürecinde danışanın kişisel sorunları üzerinde durulurken konsültasyon da kişisel problemler yerine bakım ya da hizmet verilen biri ile ilgili veya işle ilgili problemler üzerine yoğunlaşılır (Dougherty, 2005).

Psikolojik danışma ve konsültasyon arasında farklılıklar olmasının yanı sıra benzerliklerinin olduğunu da söylemek mümkündür. Her iki hizmette, kişiler arası birincil ve önleyici düzeyde sunulur. Hem konsültasyon hem de psikolojik danışma iletişim becerilerinin önemli olduğu süreçlerdir. Psikolojik danışma süreçte içeriğe ve duygulara odaklanırken konsültasyon problem merkezli olduğundan duygulardan ziyade içeriğe yoğunlaşır (Gladding, 2019).

Okul konsültasyonu; öğrencinin çok yönlü gelişimine katkı sağlamak için temasta olduğu tüm çevre ile psikolojik danışmanın iş birliği yapma sürecidir (Akman, 1992:77-82). Başka bir deyişle; öğrencilerin kişisel, sosyal, duygusal ve eğitsel gelişimine katkı sağlamak ve okul personeli ile aile bireylerinin öğrencilerle etkileşimini düzeltmek veya geliştirmek için; öğretmen, ebeveyn ve diğer personelin işbirliği ile yapılan dolaylı hizmet okul konsültasyonu olarak tanımlanmaktadır (Kahnweiler, 1979: 374-380; Dustin ve Blocher, 1984; Borders ve Drury, 1992: 487-498'den akt. Güneşlice, 2019: 15).

Okul konsültasyon hizmetleri direkt öğrenciye dönük olmayan ancak sunulan PDR hizmetlerinin etkinliğini artırmaya yönelik dolaylı hizmetlerdir. Konsültasyonda okullardaki personele olası bir durumda problem çözme yardımı sağlanır, bu durum okulun eğitimsel hedeflere ulaşmasında ve okul PDR faaliyetlerinin etkili olmasında önemli faktördür (Dougherty, 1995; Adelman ve Taylor, 2002: 235-249).

Okullarda yapılan konsültasyon çalışmalarında görevli okul psikolojik danışmanları kimi zaman psikolojik danışman kimi zaman da sadece konsültan olarak tanımlanarak aile ve diğer personel ile işbirliği içinde çalışırlar. Konsültasyon yapılan bireylere psiko-eğitsel yöntemleri öğretmek belirli problemleri çözebilmeleri için eylem planı geliştirmelerine yardımcı olmak ve yine problemleri çözmek için aile, öğretmen ve personele yeni bilgi kazandırmak okul psikolojik danışmanından konsültasyon sürecinde beklenenlerdir (Randolph ve Graun, 1988:182-184; Borders ve Drury,1992:487-498).

Eğitim s¼recinde okullarda okul psikolojik danışmanlarınca sunulan kons¼ltasyon hizmetleri belli bir plan çerçevesinde uygulanırsa yapılan m¼dahale rastgelelikten ve dağınlıktan uzaklaşır. Bu çerçeve psikolojik danışma ve kons¼ltasyon arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymasından önemlidir (Bozkur, 2019: 15).

2002 yılında yayımlanan Code Of Conduct adlı etik kılavuzunda kons¼ltasyon s¼recinin de dahil olduğu psikoloji alanına ilişkin etik ilkeler belirtilmiştir. Kılavuzda etik yarasındaki ilkeler şu şekildedir: iyilik ve zarar vermeme, doğruluk ve sorumluluk, b¼t¼nl¼k, adalet, bireylerin hak ve itibarlarına saygı, yetkinlik ve g¼venirliktir (Crothers ve Hughes, 2015:19).

Okul psikolojik danışmanları kons¼ltasyon çalışmaları kapsamında oğretmen ve y¼neticilerle davranış bozukluğu, madde kullanımı gibi problemlerin ç¼z¼m¼nde işbirliği i¼inde olmalı, oğretmenlere ilgili kaynak ve materyal desteğinin sağlanmasına yardımcı olmalı, özel gereksinimli oğrenciler i¼in program geliştirmeli, ebeveyn eğitimlerine önc¼l¼k etmeli ve destek sağlayacak toplumsal kuruluşlarla çalışmalar yapmalıdır (Glosoft, Koprowicz, 1990'dan akt. şeyhoğlu, 2016: 24).

2.3.2.10. Anne-Babalara Rehberlik

Anne babalara bilgi vermeye y¼nelik yardımlar “rehberlik” olarak ifade edilir ve okul danışmanının yetkisindedir; kişiler arası iletişim çatışmalarının ç¼z¼m¼ne y¼nelik yardımlar “psikolojik danışma” olarak ifade edilir ve ayrı bir uzmanlık alanına dahildir (Hamamcı, 2007: 20; Kuzgun,1997: 196).

Ebeveynlerin okula başlayan çocuklarının akademik başarılarına yoğunlaşmaları, onların diğer y¼nlerini g¼rememelerine sebep olmaktadır. Bu durum çocukta gelişimsel, sosyal, kişisel problemlere yol a¼abilmektedir. Anne- babaların çocuklarını t¼m y¼nleriyle tanınmaları ve beklentilerini bilmeleri onları doğru y¼nlendirmelerine, destek olmalarına, çocuğun istediği y¼nde gelişimine katkı sağlayacaktır. Ebeveynlerin veli olarak eğitim s¼recinde aktif rol¼ olduğunu hissettirmek amacıyla belli bir programa dayalı ve planlı olarak işbirliği i¼inde anne-baba rehberliği çalışmaları dolaylı rehberlik hizmetlerindedir (Deniz ve Er¼zkan, 2017: 99).

Anne-babaların çocuklarını anlamalarını ve çocuk yetiştirme konusunda ihtiya¼ duydukları bilgi ve becerilerin kazanmalarını ama¼layan aile rehberliği eğitim programlarına katılan anne-babalar yaşanan sorunların yalnızca kendilerine ait

olmadığını benzer kaygı ve sorunların başkaları tarafından da yaşanabileceğini görürler. Ayrıca aile rehberliği programları diğer ebeveynlerin benzer problemlere nasıl çözümler getirdiklerini de görmelerine yardımcı olur. Aile rehberliği eğitim programları okul öncesi ve okul çağında çocukları olan anne-babalar haricinde, tek ebeveynli anne-babalar, boşanmış ya da ayrı yaşayan anne-babalar, çocuğu olacak anne-babalar, suiistimale ya da ihmale uğramış çocuklara sahip anne-babalar ve düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip anne-babalar için de hizmet vermektedir (Hamamcı, 2007: 20-21).

Anne-baba rehberliği kapsamında okul rehberlik servisi gerekli durumlarda veli görüşmeleri yapar. Bu görüşmeler okul psikolojik danışmanı ve veli arasında gerçekleştiği gibi öğrenci de kimi zaman bu görüşmelere katılabilmektedir. Okul psikolojik danışmanları öğrencinin ailesindeki özel durumlarda ebeveyn ile iletişim kurarak öğrenciye yardımcı olabilmektedirler. Düzenlenen aile konferansları da okul psikolojik danışmanlarının anne-baba rehberlik hizmetlerine yönelik etkinlikleri kapsamındadır (Özgül, 2000: 55).

2.3.2.11. Çevre İle İlişkiler

Çevre, insanların ve diğer canlıların karşılıklı olarak etkileşimde buldukları fiziki, biyolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel ortamdır. İçinde insanın kendisinin de bulunduğu çevre, insana etki eden her şeydir (Yiğit ve Bayraktar, 2006: 1). Bir toplumsal kurum olarak okullar, içinde bulunduğu yapıdan öğrenci alır, onları eğitir ve tekrar öğrencileri çevreye verir. Bu durum okul ve çevre arasında organik ve sürekli bir bağ olduğunu gösterir. Okul-çevre ilişkisinde; öğrencilerin gelişimlerine katkı sağlayacak, onların yararlanabileceği kurum, kuruluş ve kişiler ile öğrencileri olumsuz yönde etkileyebilecek kuruluş ve kişiler olmak üzere iki boyut vardır. Okul rehberlik servisi, okulun yakın çevresi ile ilgili oryantasyon ve bilgi toplama çalışmaları yaparak öğrencilerin bu çevreden gereğince yararlanmalarına yardımcı olur (Deniz ve Erözkan, 2017: 100).

Okul-çevre işbirliği çerçevesinde müfredat laboratuvar okullarında etkili okul-çevre işbirliği kapsamında; kültürel etkinlikler düzenlenmiş, okula kaynak sağlamak amacıyla konser, gösteri ve kermes gibi etkinlik gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çevre okullarla karşılıklı bilgi aktarımı yapıldığı belirtilmiştir. Diğer bir açıdan çevrede okulla ilgili olumsuz görüşlerin oluşmaması adına tedbirler alınmadığı, okula ait binaların çevrenin ihtiyaçlarına sunulmadığı ve okulun ihtiyaçlarını karşılamada

çeşitli kurum ve kuruluşların katkısının yetersiz kaldığı da ifade edilmiştir (Yıldırım, 2002: 72).

2.3.2.12. Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri

Okullarda uygulanan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sayısal verilerden yola çıkılarak değerlendirilmesine ve geliştirilmesine ilişkin çalışmaların tümü “Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri” olarak ifade edilir (Tatlılıoğlu ve Uysal, 2013: 103; Deniz ve Erözkan, 2017: 100). Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile nelerin, niçin ve nasıl yapıldığının ya da yapılacağına anlaşılabilmesi, bireylerin yetenek, ilgi ve kişilik özellikleri ile çevresel koşullara göre yürütülmesi bu konularda araştırma ile mümkün olur. Araştırmalarda elde edilen kanıt niteliğindeki sayısal veriler, rehberlik ve psikolojik danışmada yapılanlara ve yapılacak hizmetlere yönelik tutarlı değerlendirme yapılmasını sağlar (Bakırcıoğlu, 2003 :238).

Araştırma sonuçları kalıcı olması ve yarar sağlaması için yazılı olarak raporlaştırılmalıdır. Okullarda yapılan çalışmaların ve bunlarla ilgili hazırlanan raporların okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve velilerle paylaşılması esastır. Araştırma ve değerlendirme hizmetlerinde de diğer çalışmalarda olduğu gibi etik kurallar göz önünde bulundurulmalıdır (Kepçeoğlu, 1992).

2.3.3. Okul Psikolojik Danışmanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (2020)’nde yer alan tanımlamaya göre rehber öğretmen; eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini sunan, okul rehberlik ve psikolojik danışma programının uygulanması ve koordinasyonunun sağlanmasında program sorumlusu olarak görevli, rehberlik ve araştırma merkezlerinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini sunan personeli; psikolojik danışman ise üniversitelerin eğitimde psikolojik hizmetler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile rehberlik ve psikolojik danışma veya bu alana denk kabul edilen programlardan en az lisans düzeyinde eğitim almış personeli ifade etmektedir.

Okul danışmanlarının görev ve sorumlulukları çalışmakta oldukları okul, il ve çevredeki çeşitli faktörler tarafından etkilenmektedir. Bunlar arasında, danışmanın hizmet gördüğü okul, ildeki yönetici ve rehberlik kurullarının tutumları, okuldaki öğretmen ve öğrencilerin tavırları, ailelerin ve çevre sakinlerinin genel tutumu,

danışmanın yararlanacağı araç-gereç ve diğer olanakların okulda veya yakın çevrede bulunup bulunmaması, okulda danışmanın sorumlu olduğu öğrencilerin sayısı, okulda başka danışman ve yardımcılarının bulunup bulunmaması gibi hususlar sayılabilir. Bu faktörlere göre de doğal olarak danışmanların sorumlulukları birbirinden farklı olacaktır (Özgüven, 2000: 206).

2.3.4. Okul Psikolojik Danışmanının Görevleri

Okul psikolojik danışmanı kişisel, eğitsel ve mesleki alanlarda bireye yönelik olarak öğrenciye dönük doğrudan psikolojik danışma, bireyi tanıma, bilgi toplama ve yayma, sevk, yöneltme ve yerleştirme, oryantasyon ve izleme hizmetleri ile öğrenciye dönük dolaylı konsültasyon, araştırma ve değerlendirme, anne-babaya rehberlik, okul PDR programının düzenlenmesi ve çevre ile ilişkiler hizmetlerini gerektiği düzeyde vermelidir (Yüksel Şahin, 2008: 5).

Myrick'a (1997'den akt. Tatlıhoğlu ve Uysal, 2013:103) göre, psikolojik danışmanların psikolojik danışma, konsültasyon ve koordinasyon olmak üzere geleneksel üç rolü vardır. Gelişimsel rehberlik modeli ile birlikte, bireysel danışma, küçük grup danışması, sınıf, akran yardımcılığı, konsültasyon ve koordinasyon olmak üzere altıya çıkmıştır.

Okul psikolojik danışmanının eğitim sürecindeki sorumluluklarının tanımlanması ve düzenlenmesinde yönetmelikte belirtilen hususları dikkate almak önemlidir. Okul psikolojik danışmanı öğrenci, öğretmen ve sürece dahil edilmesi gereken diğer birey ve kurumlarla iş birliği içinde gelişimsel rehberlik modelini kapsayacak şekilde program oluşturup uygulamalıdır. Programdaki uygulamalar öğrencilerin kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerini destekleyecek nitelikte olmalıdır (Genç, 2019: 15).

Psikolojik danışmanların görevleri çalıştıkları kurumun niteliğine göre farklılaşmaktadır. Okul psikolojik danışmanlarının rol ve görevleri Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (MEB, 2020)'nde açıkça belirtilmiştir. Bu yönetmelikte yer alan maddelere göre rehber öğretmenlerin\psikolojik danışmanların sorumlu olduğu başlıca görevler şunlardır:

1. Eğitim kurumlarında rehber öğretmen\ psikolojik danışman gelişimsel ve önleyici hizmetler, iyileştirici hizmetler ve destek hizmetlere ilişkin görevlerini yerine getirir.
2. Gelişimsel ve önleyici hizmetler; sınıf rehberlik programı kapsamında rehberlik alanında özel bilgi ve beceri gerektiren etkinlikleri uygular. Bireyi tanıma

çalışmaları kapsamında bireyi tanıma tekniklerini uygular, sonuçları raporlaştırır ve öğrencilere geribildirim verir gerektiğinde bireyi tanıma teknikleri geliştirme çalışmalarına katılır. Bilgi verme çalışmaları kapsamında öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişim alanlarında ihtiyaç duydukları bilgileri farklı etkinlikler sunarak kendileriyle paylaşır. Yöneltilme ve izleme çalışmaları kapsamında bireyi tanıma ve bilgi verme hizmeti sunarak öğrenciyi kendine uygun olan basamağa yöneltir ve öğrencinin gelişimini takip eder.

3. İyileştirici hizmetler; öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerinin desteklenmesi, kendilerini keşfetmeleri, duygusal, düşünsel, davranışsal düzeyde kapasitelerinin güçlendirilmesi amacıyla psikolojik danışman bireysel veya grupta psikolojik danışma yapar. Psikososyal destek hizmetleri kapsamında; zorlu yaşam olaylarında öğrenci, veli ve öğretmenlere psikolojik ve sosyal destek sağlar. Hakkında danışmanlık tedbir kararı verilen çocuğa ve bakımından sorumlu kişilere hizmet sunar. Sevk çalışmaları kapsamında bireyin gerekli hallerde yardım alabileceği düşünülen daha yetkili kişi veya kuruma yönlendirir.

4. Destek hizmetler; müşavirlik hizmetleri kapsamında öğrencinin gelişiminde etkili olan okul içindeki tüm kişilerle ortak rehberlik anlayışı kazanmaları için çalışmalar yürütür. Sınıf rehberlik öğretmenlerine sınıf içi uygulamalar ve rehberlik programlarının hazırlanıp uygulanması konularında müşavirlik eder.

Program yönetimi çalışmaları kapsamında; en geç ekim ayının ilk haftasında RAM'a iletilmek üzere okul rehberlik ve psikolojik danışma programını e-rehberlik sistemi üzerinden hazırlar. e-Rehberlik sistemi üzerinden okul programı doğrultusunda kendi haftalık programını hazırlar. Her yıl kasım ayında risk altındaki öğrencilere ait verileri birleştirerek okulun risk haritasını oluşturur. Okulda gerçekleştirilen rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarını e-Rehberlik sistemine işler. Danışma sürecinde tutulan danışan dosyası ile gerekli notları kayıt altına alır. Elektronik ortama işlenemeyen verileri usulüne uygun şekilde dosyalayıp saklar. Ders yılı süresince okul rehberlik ve psikolojik danışma programını okul içindeki tüm birimlerle iş birliği içerisinde uygular ve yılsonunda programın ne kadar etkili olduğunu değerlendirir.

Araştırma ve proje çalışmaları kapsamında; sunulan hizmetlerin etkinliğini ve verimliliğini artırmak amacıyla araştırma, izleme ve değerlendirme çalışmaları yapar. Gerekli hallerde kurum içindeki proje çalışmalarına katılır.

İş birliği kapsamında; doğal üyesi olduğu kurul ve komisyonlara katılır, ilgili görevlerini yerine getirir. RAM tarafından düzenlenen etkinlik ve çalışmalara katılır. Öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarına yönelik veli, öğretmen, idareci, diğer kişi ve kurumlarla iş birliği yapar.

Ders saatine denk gelen bireysel ya da grupla yapılan çalışmalarda öğrencilerin devamsız görünmemeleri için okul yönetimi ve ders öğretmeniyle iş birliği içinde gerekli tedbirleri alır.

Hem okul rehberlik ve psikolojik danışma programının etkinliğini artırmak hem de alana ait mesleki bilgi ve becerileri geliştirerek güncel olanı takip etmek adına bilimsel kongre, konferans, panel ve hizmet içi eğitimlere katılır, gerektiğinde hizmet içi eğitim verir.

Okul müdürünün vereceği rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili diğer görevleri yapar.

Bunların yanında yeni gelen öğrencileri okula kayıt etme, öğrenciler hakkında edindiği kişisel ve özel bilgileri okul müdürüne ya da okul disiplin kuruluna açıklama, öğrenciler ile okuldaki personel arasında arabuluculuk yapmak, öğrencilerin not ve başarı durumları ile devamsızlıklarını ilgili kayıt sistemine işleme, öğrencileri psikolojik danışmaya zorlama, okulda ders okutma, nöbet tutma, sınavlarda gözcülük yapma vb. uygulamalar okul psikolojik danışmanının görev kapsamı içinde yer almayan uygulamalardan bazılarıdır (Kepçeoğlu, 1992).

2.4. İlgili Çalışmalar

Yapılan alanyazın incelemesinde 2023 Eğitim Vizyonu ile okul psikolojik danışmanlarının doğrudan birbirleriyle ilişkilerine dair bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmaya kaynaklık etmesi açısından her iki başlığa dair başlıca çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

2.4.1. 2023 Eğitim Vizyonu ile İlgili Çalışmalar

Duran ve Kurt (2019)'un yaptığı çalışmada 2023 Eğitim Vizyonu'na ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin 2023

Eğitim Vizyonu hakkındaki olumlu görüşleri; görüş ve öneriye başvurma, yetenek-keşfetme-beceri, eğitim sorunları ve çözüm, eğitimde kalite, köklü değişiklik, dünya eğitim sistemi olarak sıralanmıştır. Olumsuz yönlerine dair görüşleri ise; derste verimlilik, bölge veya şehirde imknsızlık, kısa vadeli olması, uygulama kaygısı, ağır işleyiş, nitelik kaygısı, sözleşmeli/ücretli ğretmen sorunu ve bilinçsizlik olarak belirtilmiştir.

Doğan (2019), Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kamuoyu ile paylaşılan 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'ni okul yöneticileri ve ğretmen görüşlerine göre incelemeyi amaçladığı çalışmasında; Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre katılımcılar büyük oranda 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'ne ilişkin vizyon belgesinin içeriğinin kapsayıcı olması, başarılı ve nitelikli bulunması, belgenin tüm eğitim paydaşlarını dikkate aldığı, bu belge ile eğitim sisteminde önemli değişmeler yaşanacağı asıl etkinin uygulama ile ortaya çıkacağı ve eğitim kökenli bir bakan tarafından hazırlanmış olması şeklinde olumlu görüşler ortaya koymuşlardır. Olumsuz görüşler ise daha çok vizyon belgesinin uygulanabilir olmadığına ve altyapı yetersizliklerine bağlanmıştır.

K ve nal (2019), sosyal bilgiler ğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonu'na yönelik görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda eğitim-ğretim verimliliği açısından olumlu değerlendirenler, olumlu değerlendirenler ancak uygulamada başarı konusunda şüphe duyanlar ve diğer görüşler şeklinde üç ana tema oluşmuştur. Sosyal bilgiler ğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonu'nu öğretmenlik mesleği açısından görüşleri olumlu değerlendirenler, tüm öğretmenlerin aynı statüye sahip olması gerektiğini düşünenler ve diğer görüşler şeklinde e ayrılmıştır.

Akkaya (2020) 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında temel eğitimde yapılacak olan değişikliklere ilişkin yöneticilerin görüşlerini ortaya koymayı hedeflemiştir. Yapılan araştırma sonucunda; 2023 Vizyon Belgesi yöneticiler tarafından, eğitimin tüm paydaşlarını kapsayan ve çocuğu merkeze alan bir felsefesinin olması yönünden ve eğitime dair farklı bir bakış açısı getirmesi nedeniyle nitelikli ve başarılı bulunmuştur. Ayrıca temel eğitim alanında yapılan değişikliklerin eğitime nitelik katması açısından yerinde ve gerekli olduğu ancak daha fazla geliştirilerek uygulanmasının gerekliliği de ulaşılan sonuçlardandır. 2023 Vizyon Belgesi kapsamında temel eğitimde yapılan ders dışı etkinliklerin; öğrencilerin sosyal, akademik, fiziksel ve kişilik yönlerini olumlu yönde etkilediği, tasarım-beceri

atölyelerinin öğrencilere beceriler kazandırdığı belirtilmiş ancak bu atölyelerin tüm okullarda ulusal bazda belirlenen işlevsel standartlara göre yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Ders içeriklerinin ve ders programlarının öğretmenler tarafından olumlu karşılanmasının yanında öğrenci ve velilerde sınav kaygısı oluşturduğu bu sebeple de öğrencilerin ek ders programlarıyla desteklenmesinin eğitimin niteliğini artırdığı ve fırsat eşitliğine imkân tanıdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Boncuk (2020) yaptığı çalışmada 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde yer alan öğretmenlik mesleğine ilişkin politikalara öğretmenlerin verdikleri önem düzeylerini ve bu politikaların gerçekleştirilebileceğine olan inanç düzeylerini nedenleri ile ortaya koymayı amaçlamıştır. Yapılan bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde yer alan öğretmenlik mesleğine ilişkin politikalara verdikleri önem düzeylerinde ve bu politikaların gerçekleştirilebileceğine olan inanç düzeylerinde cinsiyet, mesleki kıdem ve branş değişkenlerinin bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin ilgili politikalara verdikleri önem düzeyi ile bu politikaların gerçekleştirilebileceğine dair inanç düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuş, önem düzeylerinin yüksek ortalamaya, gerçekleştirilebileceğine olan inanç düzeylerinin ise daha düşük ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Akyıldız, Filiz ve Kayser (2019) yaptıkları çalışmada okul yöneticilerinin 2023 Eğitim Vizyonu belgesinde geçen mesleki gelişimle ilgili politikalar hakkındaki görüş ve önerilerini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, okullara yönetici atamalarında yazılı sınav ve nesnel ölçütlerin birlikte kullanılması, okul yöneticiliğinin mesleki uzmanlık becerisine dayalı profesyonel bir kariyer alanı olarak yapılandırılması ve okul yöneticiliğinde yatay-dikey kariyer uzmanlığının getirilmesi araştırmaya katılanların çoğunluğu tarafından olumlu karşılanmıştır. Ayrıca elverişsiz koşullarda görev yapan okul yöneticilerine yönelik yeni bir teşvik sisteminin oluşturulması ve Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun çıkarılması maddeleri de yöneticilerin büyük bir çoğunluğu tarafından olumlu karşılanmıştır.

Akyıldız, Yurtbakan ve Tok (2019) tarafından yapılan bir diğer çalışmada 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde yer alan öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik politikalar hakkında öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Analizlerden elde edilen sonuçlarda öğretmenlerin mesleki gelişimleri için lisansüstü eğitime olumlu yaklaştıkları, kariyer basamakları uygulamasını destekledikleri ancak bu uygulamanın ürün odaklı olması gerektiğini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Üniversite ile sivil toplum kuruluşları işbirliğinin; uygun koşulların sağlanması halinde, mesleki gelişimleri için verilecek eğitimler noktasında gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Kendilerinin müfettişler tarafından değerlendirilmesini olumsuz bulan öğretmenler, değerlendirmelerin uzun süreli gözlemler sonucunda yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Solak (2019) yaptığı araştırmada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda 2023 Eğitim Vizyonu'nun uygulanabilirliğini eğitim yöneticilerinin bakış açısından saptamayı amaçlamıştır. Yapılan analizler sonucunda katılımcıların 2023 Eğitim Vizyonu'nu genel olarak; insanı merkeze alan eğitim, yenilenme, değişim, gelişim, yetenek ve beceri temelli eğitim, üretken toplum şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. İçerikteki politikaların uygulanabilmesi için insan kaynaklarının etkili kullanılması, eğitim finansman politikalarının etkili olması, dönütlerin dikkate alınması ve politik istikrarın sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Katılımcılar temel eğitim ve ortaöğretim politikaları ile ilgili olarak; ders sayısı, öğretim programı, teneffüs süreleri, beceri atölyeleri gibi uygulamaların tekrardan yapılandırılmasını ve benzer yenilikçi uygulamaları olumlu bulduklarını belirtmişlerdir. İnsan kaynakları yönetimi politikalarının uygulanabilirliğinin liyakat ve kariyer planlamalarına, iş birliği ve dayanışmaya, çıkarılacak meslek kanununa ve sürecin işleyişine bağlı olduğunu ifade etmişlerdir. Planlama ve paydaş ilişkilerine gereken önemin verilmesinin de finansman politikalarının okullardaki ekonomik sıkıntıları çözmesinde etkili olacağı analizlerden çıkarılan sonuçlardan biridir.

Baltacı ve Coşkun (2019) yaptıkları çalışmanın amacını öğretmenlerin 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'ne ilişkin algılarının belirlenmesi şeklinde ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'ne ilişkin öğretmen algılarının düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber kadınlar erkeklere ve lisansüstü mezunu olanlar lisans mezunlarına göre daha fazla algıya sahiptirler. Ayrıca katılımcıların 2023 Eğitim Vizyonu algılarının mesleki kıdem arttıkça azaldığı ve tüm bölgelerde düşük düzeyde algının olduğu görülmüştür. Ayrıca batı bölgelerden iç ve doğu bölgelere gidildikçe öğretmenlerin 2023 Eğitim Vizyonu algılarında radikal bir azalma söz konusu olmuştur.

2.4.2. Okul Psikolojik Danışmanları ile İlgili Çalışmalar

Türkiye’de yapılan araştırmalar incelendiğinde okul psikolojik danışmanları ile tükenmişlik düzeyi, mesleki doyum, öz yeterlilik, kişilik özellikleri, mesleki roller, stres, baş etme süreçleri, psikolojik iyi oluş, psikolojik danışman algısı ve rehberlik programı gibi konuların birlikte çalışıldığı görülmektedir.

Kılıç Memur (2020) yaptığı çalışmasında Türkiye’de liselerde çalışan psikolojik danışmanların gerçekleştirdikleri görüşmelerde deneyimledikleri zorluklar karşısındaki baş etme süreçlerini araştırmayı amaçlamıştır. yapılan analiz sonucunda okul psikolojik danışmanları için baş etme, eylemler/etkileşimler, çevresel koşullar ve bazı kişisel unsurlar olmak üzere 4 ana kategoriden ve bunların alt kategorilerinden oluşan bir baş etme modeli oluşturulmuştur.

Işık Tokmak (2019) okul psikolojik danışmanlarının mesleki doyumları ve öz-yeterlilik algıları ile yürüttükleri okul psikolojik danışmanlığı programını geliştirme ve değerlendirme görevleri arasındaki inceleme amacıyla yaptığı çalışmasında Araştırmadan elde edilen bulgularda, okul psikolojik danışmanlarının öğrencilerle birebir etkileşimde buldukları, PDR ile ilgili olmayan görevleri çok fazla yürütmemekle beraber hem program geliştirme hem de program değerlendirme çalışmalarını tatminkâr bulmadıkları ve bu çalışmalarda öğretmenlerin görüşlerinden yararlandıkları görülmüştür. Okul psikolojik danışmanlarının öğretmenlerden aldıkları destekler, yürüttükleri geliştirici ve önleyici çalışmalar, öğrencilerle birebir etkileşim içinde olmaları, yıllık okul PDR programını başarıyla uygulamaları ve okul yöneticilerinin isteklerini anında yerine getirmemeleri mesleki doyum puanları ile ilişkili bulunmuştur. Okul psikolojik danışmanlığı görevini yerine getirirken yararlanılan görüşme yapma, sınıf rehberliği ve konferans yöntemleri dışındaki yöntemlerde okul psikolojik danışmanlarının kendilerini yeterli görmeleri ile düzenli bireysel psikolojik danışma ve sınıf rehberliği yapmalarının da mesleki doyum ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının mesleki doyumları ve öz-yeterlilik algıları ile görevlerini yürütürken çoğu zamanlarını öğrenciler ile doğrudan etkileşim halinde olmalarının pozitif, PDR ile ilgili olmayan görevleri yapmalarının ise negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Doğan (2020) okul psikolojik danışmanlarında psikolojik sağlamlık, öz yeterlik ve iş doyumunu kavramları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçladığı çalışmasında okul

psikolojik danışmanlarının psikolojik sağlamlıkları ile okul psikolojik danışmanı öz yeterliği ve iş doyumunu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. İş doyumunu ve öz yeterlik algılarının, okul psikolojik danışmanlarının psikolojik sağlamlıklarını yordadığı sonucuna varılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik sağlamlığının çalışma ortamından duydukları memnuniyet, çalışılan okulun sosyo-ekonomik düzey, meslekte yeterlik düzeyi değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

Koçoğlu (2019) çalışmasında 2000 yılından bu yana uygulanan ilkökul ve ortaokul seviyesinde özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin akranları ile beraber bütünleştirici yaklaşımla eğitim aldıkları Kalem Özel Eğitim Modeli'ni inceleyerek bu modelin paydaşları üzerindeki etkililik algısını belirlemeyi amaçlamıştır. Elde edilen sonuca göre; modelin özel eğitim öğrencilerinin bütünleşmesine ve gelişimlerine katkı sağlayarak normal gelişim gösteren öğrencilerin, velilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve personelin de birçok erdemi kazanmalarını sağladığı görülmektedir.

Bozkur (2019) çalışmasının amacını Türkiye'deki okullarda psikolojik danışmanlar tarafından verilen konsültasyon hizmetlerinin mevcut durumunun betimlenmesi ve okul psikolojik danışmanların konsültasyon yeterlik algılarının incelenmesi olarak belirtmiştir. Araştırma sonucunda okul psikolojik danışmanlarının konsültasyona ilişkin kuramsal ve tanımsal bilgilerinde ciddi sınırlılıklarının olduğu, konsültasyon konusunda eğitim alma oranının oldukça düşük olduğu ve konsültasyon eğitimlerini çoğunlukla yetersiz buldukları gözlenmiştir. Yine araştırmada en sık konsültasyon hizmeti alan grupların öğretmenler ve veliler olduğu görülmüştür. Okul psikolojik danışmanları özel eğitim konusunda RAM, aileler ve sağlık kuruluşlarıyla çeşitli konsültasyon çalışmaları yürütmektedir. Konsültasyon hizmeti sunan okul psikolojik danışmanlarının karşılaştıkları zorluklar ve ihtiyaçlarının neler olduğu incelendiğinde ise bunların velilerden kaynaklanan zorluklar, öğretmenlerden kaynaklanan zorluklar, rehberliğe yönelik olumsuz tutumlar ve unvan sorunları, prosedürler, bilgi eksiklikleri, fiziksel ve çevresel koşullar, iletişimden kaynaklanan zorluklar ve diğer zorluklar ile ihtiyaçlar olduğu gözlenmiştir.

Çokamay, Kapçı ve Sever (2017)'in araştırmasının amacı okul psikolojik danışmanlarının okul ruh sağlığı hizmeti uygulamalarında karşılaştıkları sorunları ortaya koymaktır. Verilerin dört tema altında toplandığı görülmüştür. Her bir tema da

kendi içinde yorumlanmış ve eğitim ortamlarında okul psikolojik danışmanlarının rolleri ve uygulamaları, okul ruh sağlığı hizmetlerinin sağlanması bağlamında tartışılmıştır.

Uzbaş (2009) ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanların okulda şiddet ve saldırganlık konusundaki görüşlerini değerlendirmeyi amaçladığı çalışmasında Elde edilen verilerin sonucunda ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların davranışsal problemleri; ortaöğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların, akademik problemleri okullarında en önemli problemler olarak algıladıklarını göstermiştir. Okul psikolojik danışmanların okulda şiddeti önlemek amacıyla en sık olarak sergiledikleri hizmetler sırasıyla, aile eğitimi ve bireysel psikolojik danışmadır. Psikolojik danışmanların %40'ı kendilerini, okulda şiddet sorununu önlemede mesleki olarak yetersiz algulamakta, %70'i ise bu konuda hizmet içi eğitime gereksinim duymaktadır. Ve son olarak, okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitim çalışmalarından en önemli beklentileri çözüme yönelik uygulanabilir eğitimlerin verilmesidir.

Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan (2016) araştırmalarında okul psikolojik danışmanlarının görev yaptıkları okullarda öğrenci sorun alanlarına ilişkin algılarını ve bu sorunlara ilişkin önleme ve müdahale çalışmalarında sergiledikleri psikolojik danışma yaklaşımlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Elde edilen bulgular, okul psikolojik danışmanlarının öğrenci sorunlarını ele alma, önleme ve müdahale etme konusunda güçlükler yaşadıklarını, kuramsal ve uygulamaya dayalı bilgi, beceri ve donanımlarını yeterli düzeyde görmediklerini ortaya koymaktadır. Elde edilen bir diğer sonuç okul psikolojik danışmanlarının söz konusu yetersizliklerini lisans ve lisansüstü eğitimleri sürecindeki eksikliklerle açıklamaları ve özellikle süpervizyon eğitimi ile ilgili algıladıkları yetersizlikleri belirtmeleri şeklinde olmuştur.

Terzi, Ergüner-Tekinalp ve Leuwerke (2011)'in yaptığı araştırmada psikolojik danışmanların Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Modeline dayalı olarak hazırladıkları ve uyguladıkları kapsamlı rehberlik ve psikolojik danışma programlarında; hangi hizmetlere ne kadar zaman ayırdıkları ve program hazırlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde ne gibi problemlerle karşılaştıkları incelenmiştir. Araştırmanın verilerinden elde edilen bulgulara göre; okullarda kapsamlı rehberlik ve psikolojik danışma programının uygulamaya konulması, özellikle uygulamalar arasında bütünlük sağlama, öğrenci gelişimsel ihtiyaçlarını

karşılama ve psikolojik danışman kimliğinin ön plana çıkarılması açısından olumlu değerlendirilmektedir. Bununla beraber programın içeriği ve personelin yeterliliği kapsamında programın uygulanmasında bazı güçlükler ortaya çıkmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada okul psikolojik danışmanlarının 2023 Eğitim Vizyonu'nda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik araştırmada nitel araştırma modelinin olgubilim/fenomenoloji deseni kullanılmıştır.

Nitel araştırma; veri toplama aşamasında gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel tekniklerin kullanıldığı, doğal ortam içerisinde algı ve olayların bütüncül ve gerçekçi şekilde ortaya konmasına yönelik nitel sürecin takip edildiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:41). Nitel araştırmalar, determinist yaklaşımdan ve olaylar arasında kurulan neden-sonuç ilişkisinden uzaktır. Sayısal verilerden ziyade sözlü ve nitel analizlere ağırlık verilir. Araştırmacı olayları kendi bağlamı içinde ele alır. Duruma hakim olan ilişki şemasını kendi doğal sürecinde yorumlamayı ya da bunların anlamlarını meydana çıkarmayı hedefler (Neuman,2012:224).

Kişilerin algılarını ortaya koyma ve onların bakış açılarından yola çıkarak dış dünyayı anlamayı amaçlayan çalışmalarda, belli bir teorik yapının ya da araştırmaya temel teşkil edebilecek çerçevenin olmadığı durumlarda ve nicel yöntemlere karşı olumsuz bir tutum içinde olan bireylerle yapılan çalışmalarda nitel yöntemlerin kullanılması uygun olmaktadır (Yıldırım, 1999:14-15). Bir araştırma bir ya da birden çok kişinin deneyimlerine yönelik hikayeleri raporlarken, fenomenolojik araştırma birden fazla kişinin bir fenomen ya da kavramla ilgili yaşanan tecrübelerinin ortak anlamı olarak tanımlanmaktadır. Fenomenoloji de fenomene ilişkin kişisel deneyimlerin daha evrensel düzeyde ifade edilmesi amaçlanmaktadır. Daha sonra araştırmacı fenomenle ilgili tecrübe yaşayan bireylerden veri toplar (Czarniawska, 2004'den akt. Creswell, 2013:77). Başka bir ifadeyle olgubilim deseninde bireysel algıların ortaya çıkarılarak yorumlanması amaçlanmaktadır. Olgular; yaşantımızda olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar şeklinde karşımıza çıkabilmektedir. Görüşmeler, olgubilim araştırmalarında en temel veri toplama araçlarıdır. Olguya ilişkin kişisel deneyimleri yani anlamları ve yaşantıları ortaya çıkarabilmek amacı ile sunulan etkileşim, esneklik ve sondalar sayesinde konunun derinine inilerek irdelenmesi amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:78-82).

Bu çalışmada, okul psikolojik danışmanlarının “2023 Eğitim Vizyonu’na İlişkin Görüşleri” olgusu detaylandırılarak incelenmeye çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili Ataşehir, Ümraniye, Üsküdar, Sancaktepe, Sarıyer ve Başakşehir ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okulları ve özel okullarda görev yapmakta olan ve farklı görev sürelerine sahip 12 okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme; derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir (Büyüköztürk, 2012:9). Çalışma grubuna ait demografik özellikler tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo: 3.1: Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Kıdem Yılı	Çalışılan Kurum Türü	Eğitim Düzeyi	2023 Eğitim Vizyonu İle İlgili Herhangi Bir Toplantıya Katılım Durumu
PD1	Erkek	0-5 Yıl	Ortaokul	Lisans	Katılmadım
PD2	Erkek	0-5 Yıl	Ortaokul	Lisans	Katılmadım
PD3	Kadın	6-10 Yıl	RAM	Yüksek Lisans	Katılmadım
PD4	Kadın	0-5 Yıl	İlkokul	Yüksek Lisans	Katıldım
PD5	Erkek	6-10 Yıl	RAM	RAM	Katıldım
PD6	Erkek	20 Yıl ve Üzeri	Lise	Yüksek Lisans	Katıldım
PD7	Kadın	6-10 Yıl	İlkokul	Yüksek Lisans	Katılmadım
PD8	Kadın	6-10 Yıl	Lise	Yüksek Lisans	Katılmadım
PD9	Kadın	16-20 Yıl	Ortaokul	Yüksek Lisans	Katıldım
PD10	Erkek	6-10 Yıl	Lise	Yüksek Lisans	Katılmadım
PD11	Kadın	11-15 Yıl	Lise	Lisans	Katıldım
PD12	Kadın	6-10 Yıl	Ortaokul	Yüksek Lisans	Katıldım

Tablo 3.1.'de görüldüğü üzere görüşme yapılan 12 psikolojik danışmanın 5 i (%42) erkek 7 si (%58) kadındır. 3 ü (%25) 0-5 yıl, 6 sı (%50) 6-10 yıl, 1 i (%8) 11-15 yıl ve 1 i (%8) 16-17 yıl ve 1 i (%8) 20 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanlarının 2 si (%17) ilkokulda, 4 ü (%33) ortaokulda, 4 ü (%33) lisede, 2 si (%17) RAM da çalışmaktadır. 8 i (%67) yüksek lisans, 4 ü (%33) lisans mezunudur. 2023 Eğitim Vizyonu ile ilgili herhangi bir toplantıya katılım durumu incelendiğinde 6 sınıfın (%50) katıldığı, 6 sınıfın (%50) katılmadığı belirlenmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir. Bu yöntemde analizlerdeki kolaylık, görüşülenin kendini ifade edebilmesi ve gerekli görüldüğü noktalarda bilginin derinleştirilebilmesi avantaj olarak görülürken; kontrolün kaybı, önemsiz konu üzerinde fazla durma ve görüşme yapılanlara belli standartlarda yaklaşılmaması dezavantaj olarak değerlendirilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri 2018: 159).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı sormayı planladığı sorular için önceden bir hazırlık yapar. Bunun yanında araştırmacı görüşmenin seyrine göre farklı alt sorularla akışı etkileyerek kişinin yanıtlarını ayrıntılandırmasını isteyebilir. Ya da araştırmacı belli soruların cevaplarını başka soruların cevaplarının içinde almışsa soruları tekrar sormayabilir. Bu yöntem sahip olduğu belli düzeyde standartlık ve esneklik nedeniyle eğitimbilim araştırmalarında kullanılmaya uygun bir tekniktir (Türnüklü, 2000: 547).

Bireylerin muhtelif konulara ilişkin bilgi, düşünce ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinin en kısa yolu görüşmelerdir. Görüşme esnasında karşı tarafın aktardığı verileri kayıt altına alıp almamak araştırmacının sorumluluğundadır. Kayıt altına alma görüşme esnasında hatırlatıcı notlar şeklinde olabileceği gibi ses kaydı şeklinde de olabilir. Görüşmede hangisinin tercih edileceği konuya, konuşmacıya ve olanaklara göre değişkenlik göstermektedir (Karasar, 2015: 165-172).

Görüşme formları hazırlanırken araştırmanın problemi, alan yazın incelemesi göz önünde bulundurulmuş ve alınan uzman görüşleri doğrultusunda düzenleme ve

değişiklikler yapılmış ve yapılacak görüşmeler için son halini almıştır. İki bölümden oluşan görüşme formlarında ilk bölüm görüşülen kişilerin demografik bilgilerine yönelik sorulardan oluşurken, ikinci bölüm kaynak konumundaki kişilerin 2023 Eğitim Vizyonu'nda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Öncelikli olarak araştırmanın yapılması için gerekli olan tüm belgeler toparlanarak yasal izinleri alınmıştır. Etik kurul için Üniversiteye başvurulmuş izin alındıktan sonra MEB dan görüşme izinleri alınmıştır. Görüşmenin çalışma grubu için seçilen okul psikolojik danışmanları telefon ile aranarak uygunluklarına göre görüşme saatleri ve yerleri ayarlanmıştır. Görüşmede 6 ana soru ve 2 alt sorudan oluşan toplam 10 soru yöneltilmiştir. Rıza gösteren katılımcıların sesleri kaydedilmiş ve daha sonra yazıya aktarılmıştır. Kayıt için rıza göstermeyen katılımcıların görüşleri ise not alınarak yazıya aktarılmıştır. Görüşme süreleri 40 ile 50 dakika arasında değişiklik göstermiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Yapılan görüşmeler kayıt altına alınmış ve içerik analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular belirlenen amaçlar doğrultusunda analiz edilmiştir. Güvenilirlik ve geçerlilik, nicel araştırmalarda olduğu gibi nitel araştırmalarda da önemli olabilmektedir. Bunun nedenlerinden biri verilerin dağınık, belirsiz olmasından ve doğrudan gözlemlenebilir olmamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca nitel araştırmalarda kusursuz olacak şekilde güvenilirlik ve geçerliliğe ulaşabilmek hemen hemen mümkün değildir (Neuman, 2007).

Bir ölçümde her seferinde aynı sonuca ulaşılması onun güvenilir olduğunu ortaya koysa da geçerli olduğu anlamına gelmeyebilir. Bir başka ifadeyle; geçerli ölçüm yapmak için zorunlu olan güvenilirlik, bu ölçümün geçerliliğini garanti etmemektedir (a.g.e.). Guba ve Lincoln "güvenilirlik" kavramının yerine "tutarlılık" kavramının kullanımını önermektedir (Lincoln & Guba, 1985). Bunun nedeni ise, zamana ve ortama bağlı olarak olay ve olguların aynı şekilde tekrar etmesinin imkansız olduğu varsayımdır. Bu varsayımda, nitel araştırmalar için tekrar edilebilirlik ilkesi mümkün olmamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 366). Bu çalışmada iç güvenilirlik ve dış güvenilirlik analizleri ile güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Bu

analizlere “iç güvenilirlik analizi” ve “dış güvenilirlik analizi” başlıkları altında değinilecektir.

3.4.1.İç Güvenilirlik Analizi

Nitel çalışmalarda tutarlılık incelemesinin yapılması güvenilirliğin sağlanabilmesi için önerilmektedir (Erlandson, Harris, Skipper ve Allen, 1993). Araştırmacı tutarlılık incelemesi için; gerçekleştirdiği görüşmelerde sorularını denk bir yaklaşımla sorup sormadığına, bu görüşmelerin kayıtlarının tutulup tutulmadığına bakabilecektir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 368). Araştırmacının soruyu soruş şekli, elde edilen verilerde içeriği etkileyebilecektir (Silverman, 2006). Bu bağlamda, yapılan çalışmada iç güvenilirliği sağlamak amacıyla görüşmeler kayıt altına alınmış, görüşülen her bir kişiye aynı soruların aynı sözcüklerle aynı biçimde sorulmasına gayret edilmiş ve araştırma konusunun mümkün olduğunca dışına çıkılmamasına dikkat edilmiştir.

3.4.2.Dış Güvenilirlik Analizi

Dış güvenilirliğin sağlanması için ise, Guba ve Lincoln “teyit edilebilirlik” kavramını önermektedir (Lincoln ve Guba, 1985). Bunun nedeni ise, araştırmacının nesnellik kavramına uyumlu olabilesinin araştırmacının toplanan veriyi varlığı, varsayımları ya da inançları ile etkilememesinin gerekliliğidir. Ancak nitel araştırmalarda bu pek mümkün olmamaktadır. Nitel araştırmalarda nesnelliğin tam anlamıyla mümkün olmamasının nedeni, araştırmacının etkisinin hiç olmadığı bir araştırmadan söz edilememesinden kaynaklanmaktadır (Patton, 2002). Nitel araştırmalarda teyit edilebilirlik kavramının değerlendirilmesi için teyit incelemesinin yapılmasını önermektedir (Lincoln ve Guba, 1985). Bu bağlamda, araştırmada ulaşılan yargıların, yorumların ve önerilerin ham verilere gidildiği zaman teyit edilip edilmediği dışarıdan bir uzmanın değerlendirmesi ile sağlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 380). Bu doğrultuda, bu çalışmada ulaşılan yargılar ve yorumlar için danışmanın görüşlerine başvurularak çalışmanın dış güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca görüşme formunda yer alan sorular, danışman tarafından değerlendirilmiş ve teyit edilmiştir.

3.4.3.Geçerlilik

Nitel araştırmalarda geçerlilik, araştırılan olgunun araştırmacı yönünden tarafsız bir şekilde gözlenmesi anlamına gelmektedir (Patton, 2002). Nitel araştırmalarda

geçerliliğe katkı sağlamak için; meslektaş değerlendirmesi ve bilgi alınması, dış denetim gibi bazı yöntemler kullanılabilir (Creswell, 2013: 448). Bu doğrultuda; çalışmaya dışardan birinin bilgi vermesi ve katkı sağlaması amacıyla, üniversitenin araştırma teknikleri dersini veren öğretim görevlisine bilgi verilmiş ve denetimine başvurulmuştur. Böylece nitel yöntem ile elde edilen verilerin geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada temelde geçerliliğe bakılmış daha sonra iç geçerlilik ve dış geçerlilik olmak üzere daha detaylı analiz yapılmıştır.

3.4.4.İç Geçerlilik Analizi

İç geçerlilik sağlayabilmek için araştırma yapılan olguya dair elde edilen verilerin ve sonuçların teyit edilmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 385). Erlandson ve arkadaşları nitel çalışmalarda iç geçerlilik değerlendirilmesi için kullanılan bazı ölçütler öne sürmektedir. Bu ölçütlere uymak “iç geçerlilik” için bir tedbir niteliği taşımaktadır. (Erlandson, Harris, Skipper ve Allen, 1993). “Uzman incelemesi” bahsi geçen ölçütlerden biridir. Bu çalışmada da uzman incelemesi ölçütü bağlamında; nitel araştırma yöntemleri konusunda ve bu araştırma konusunda yeterli bilgiye sahip kişilerden, yapılan araştırmayı incelemeleri istenmiştir. Danışmanla, içerisinde ham verilerin yer aldığı katılımcı raporları ile analiz aşamasında yapılan kodlamalar paylaşılmıştır. Danışman tarafından çeşitli önerilerde bulunmuş ve araştırma bulguları teyit edilmiştir. Nitel araştırmalarda iç geçerliliğin değerlendirilebilmesi için önerilen bir diğer ölçüt “katılımcı teyidi” yöntemidir (Lincoln ve Guba, 1985). Araştırmaya katkı sağlayan kişilere araştırma sonucunda elde edilen raporun tamamının ya da bir kısmının sunulması olarak ifade edilen “katılımcı teyidi” yönteminde katılımcıların araştırma raporuna yönelik yaptıkları yorumlar, çalışmada iç geçerliliğin kontrol edilmesine destek sağlamaktadır (Erlandson, Harris, Skipper ve Allen, 1993). Bu doğrultuda, araştırmaya katılan 12 kişiden 1’ine araştırma sonucunda elde edilen rapor gönderilmiştir. Sayının 1 olarak belirlenmesinin nedeni ise; Burke ve Miller’in sezginin karar verme süreci üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik yaptıkları bir çalışmada, 30 kişi ile yapılan görüşme sonrasında, araştırmacının iç geçerliliğini ölçmek için örneklemin %7’si tarafından görüşme raporunun kontrol edilmiş olmasıdır (Burke ve Miller, 1999). Dolayısıyla, bu çalışmanın örneklemini oluşturan 12 kişinin %7’si olan 1 (0,84) kişi saptanarak araştırma raporu bu 1 kişiye gönderilmiştir. Elde edilen veriler ve bunlardan çıkarılabilecek olası anlamlara yönelik bir değerlendirme yapması

istenmiştir. Katılımcının yaptığı değerlendirme sonuçları ile araştırmacı tarafından yapılan analiz bulguları arasında ortak bir noktaya ulaşıldığı saptanmış böylece çalışmanın iç geçerliliği sağlanmıştır.

3.4.5.Dış Geçerlilik Analizi

Nitel araştırmaların zayıf kaldığı yönlerden biri “sosyal olayların içinde bulunduğu ortama göre değiştiği varsayımından hareket ile hiçbir araştırmanın sonuçlarının başka bir duruma doğrudan genellenemez” olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 369). Okuyucu, nitel araştırma sonuçlarından yola çıkarak kendi ortamına genelleme yapamayacak olsa da bir takım deneyimler çıkarabilmektedir. Buna bağlı olarak nitel araştırmalarda dış geçerliliğin sağlanmasında genelleme kavramı yerine “aktarılabirlik” kavramı tercih edilmektedir (Lincoln ve Guba: 1985). Nitel araştırma yöntemini kullanan araştırmacıların, benzer süreçlere ve ortamlara dair oluşturdukları bakış açısı, kendi çalışmalarına da daha bilinçli ve tecrübeli yaklaşabilmelerini sağlamaktadır (Erlandson, Harris, Skipper ve Allen, 1993). Bu çalışmada dış geçerliliği sağlamak için Erlandson’un öne sürdüğü yöntemlerden; ham verilere sadık kalınarak temalara göre verilerin tekrardan düzenlenmesi şeklinde ifade edilen “ayrıntılı betimleme” yöntemi ve “amaçlı örnekleme (yargısal örnekleme)” yöntemi kullanılmıştır (a.g.e.). Buna göre yapılan çalışmada da ham verilere dokunulmadan doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bunlara ek olarak, nitel araştırmalarda dış geçerliliğin sağlanması için; çalışılan örneklemin çeşitlendirilmesinin gerekliliği de savunulmaktadır (Miles ve Huberman, 1994). Bu amaca yönelik; çalışmanın örnekleminin genellemeye izin verebilecek ölçüde çeşitlendirilmesine gayret edilmiştir. Bu nedenle, örneklemin içinde 2023 Eğitim Vizyonu’na ait okul psikolojik danışmanlarının görüşleri yer almaktadır. Ayrıca çalışma genellemelere imkan sağlayabilecek şekilde kapsamlı olarak tanımlanmaya çalışılmış olup dış geçerliliği sağlayabilmek adına çalışmanın örneklemi, görüşme mekanı ve veri toplama süreçleri gibi araştırmadaki tüm aşamalara yönelik detaylı bilgilere yer verilecektir. Ayrıca araştırma raporu genelleme konusunda bir takım engeller taşıyabilmektedir ve bu engeller “araştırmanın kısıtlılıkları” başlığı altında detaylıca belirtilmiştir. Yukarıda dış geçerlilik için gerekli olan açıklamalar göz önüne alındığında; bu çalışma sınırlı ölçüde genellenebilirliğe sahip geçerli bir çalışmadır diyebilmekteyiz. Sosyal olayların içinde bulunduğu ortama göre değiştiği varsayımından yola çıkarak hiçbir araştırma sonucunun doğrudan başka bir duruma

genellenemiyor olması çalışmanın sınırlı ölçüde genellenebilir olmasının nedenidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 367). Güvenilirlik analizlerinin yapılması ise; araştırmayı geçerli kılmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sonucu elde edilen bulgular belirlenen amaçlar doğrultusunda analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin gözlem ilişkin değerler tablo halinde sunulmuştur.

4.1.Temalar

Araştırmanın bu basamağında, 12 okul psikolojik danışmanının 2023 Eğitim Vizyonu'nda rehberlik ve psikolojik danışma alanına ilişkin görüşlerinin 6 temel soru 14 alt soru kapsamında ifade edilmesi sonucunda elde edilen verilere yer verilmiştir. Açık kodlamada elde edilen kodlar bir araya getirilerek alt temalar elde edilmiştir. Daha sonra elde edilen alt temalar gruplandırılıp üst düzey soyutlama gerçekleştirilerek ana eksen kodlar geliştirilmiştir. Eksen kodlardan merkezi ağırlığı bulunan temel kod etrafında seçici kodlama gerçekleştirilmiştir. Seçici kodlama ilgili alt kategorilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Aşağıdaki tablo da alt temalar verilmiştir.

Tablo 4.1: Açık Kodlamada Elde Edilen Alt Temalar

No	Alt Temalar	No	Alt Temalar
1	Öğrenci Merkezli	33	Sertifika Tedirginliği
2	Öğretmenin Rolü	34	Sınıf Öğretmeni
3	Yenilik	35	Eğitim İçeriği
4	Uygulanamaz	36	Nitelik
5	Uygulanabilir	37	Yenileşme
6	E-Portfolyo	38	Anlamadım
7	Kariyer Rehberliği	39	İşbirliği
8	Veri	40	Uygun
9	Yönlendirme	41	İşbirliği
10	Sistem	42	Anlamadım
11	Çekinceler/Olumsuz Bakış	43	Var olan
12	Oryantasyon	44	Uygun
13	Travmatik Yaşam	45	STK İşbirliği
14	Psiko-Sosyal	46	Anlamadım
15	Göç Sorunsalı	47	Var olan
16	Görev ve Sorumluluk	48	Geliştirilebilir
17	Kültürel Uyum	49	Bilim ve Değerlendirme Kurulu
18	Ölçme Araç-Geliştirme	50	Ölçek Geliştirme
19	Farklı Kültür Ölçme Aracı	51	Kültürel Uyum
20	Mevzuat Yapılandırılması	52	Var olan
21	PDR Algısı	53	İyileştirme
22	PDR Önemi	54	Eğitim Desteği

23	Personel Eksikliği	55	Tanılama/Yönlendirme
24	Tanılama İşlemi	56	E-Portfolyo Uygulaması
25	Eğitim Düzenleme	57	Genel Beceri Test Seti
26	Bölgesel Farklılık	58	Yönlendirme ve Rehberlik Dijital Platformu
27	Bütçe Yetersizliği	59	Meslek Eğitimi
28	Sertifika Durumu	60	Kariyer Uzmanlığı
29	Destekleyici Eğitimler	61	Uygulanamaz
30	Gelişme ve Yenileşme	62	Uygulanabilir
31	Yetersizlikler	63	Kısmen
32	PDR Nitelikleri		

Seçici kodlama süreci esasında açık kodlama ve eksen kodlamada elde edilen kategorinin birleştirilmesini ifade etmektedir. Açık kodlamada elde edilen 63 alt tema bir biriyle ilişkilendirilerek eksen kodlar oluşturulmuştur. Çalışmada, aşağıdaki Tabloda sunulduğu üzere 15 ana tema geliştirilmiştir. Daha sonra gerçekleştirilen üst düzey soyutlama işlemi ve hikayeleştirme ile 15 ana temanın yoğunlaştığı merkezi bir kategori belirlenmiştir.

Tablo 1.2 : Eksen Kodlamada Elde Edilen Ana Temalar

No	Ana temalar
1	Vizyon
2	Rehberlik
3	Rehber Öğretmen
4	Ölçme Araçları
5	PDR Hizmeti
6	RAM
7	Mesleki Gelişim
8	Sınıf Rehber Öğretmenliği
9	YÖK İşbirliği
10	Toplum Hizmeti
11	Kaynaştırma
12	Kaynaştırma Modeli
13	Özel Yetenek
14	Mesleki ve Teknik Rehberlik
15	Uygulanabilirlik

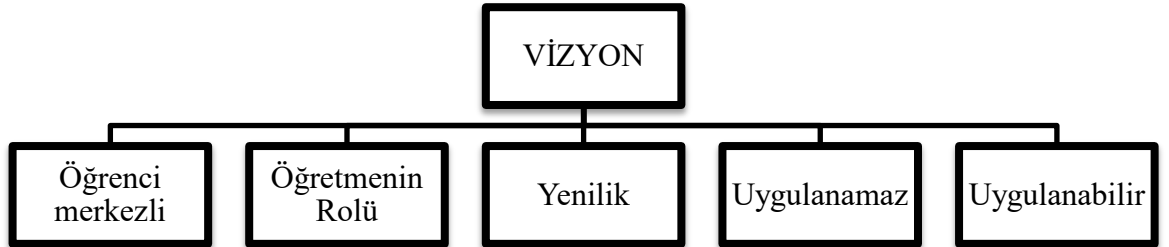
Tablo 4.2’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan psikolojik danışmanların görüş ve düşüncelerinin analizleri yapılmış ve elde edilen alt temalar (15 adet) ve ana tema (1 adet) tespit edilen merkezi kategori etrafında bütünleştirilmiştir. İçerik analizi yöntemiyle oluşturulan merkezi temaya yer temelli *2023 Eğitim Vizyonu* kavramı teknik bir terim olarak tanımlanmıştır.

Şekil 4.1: Seçici Kodlama İle Oluşturulan Merkezi Tema: 2023 Eğitim Vizyonu

4.1.1. Vizyon Teması

Vizyon teması içerisinde “Öğrenci Merkezli”, “Öğretmenin Rolü”, “Yenilik”, “Uygulanamaz” ve “Uygulanabilir” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.2: Eksen Kodlamada Elde Edilen Birinci Ana Tema: Vizyon

Tablo 4.3: Vizyon Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Vizyon	Öğrenci Merkezli	Öğrenciye Yönelik	2	PD2, PD6
		Öğrencinin Aşamalardaki Gelişimini Planlayan	2	PD5, PD7
		Öğrenci Merkezli Olması	1	PD12
	Öğretmenin Rolü	Öğretmenin Rolü	2	PD5, PD7
		Öğretmen Eğitimleri	1	PD11
	Yenilik	Yenilik	3	PD1, PD2, PD3, PD7, PD9, PD10
		Yeni Bir Soluk Getirecek	4	PD6, PD4, PD5, PD,8
	Uygulanamaz	Uygulanması Zayıf	2	PD1, PD7
		Uygulanabilir Mi Tartışmalı	2	PD4, PD7
	Uygulanabilir	Hedeflerin Yerinde	3	PD6, PD4, PD5
		Modern Eğitim Yaklaşımı	2	PD6, PD7

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “2023 Eğitim Vizyonu size ne ifade etmektedir?” sorusuna karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: Ben olumlu görüyorum. Uygulanabilirliği biraz zayıf gibi geliyor ama özellikle Türkiye'deki eğitim sistemine baktığımız zaman yapılabilecek en iyi faaliyetlerden bir tanesi. 2023'e uyarlayabilir miyiz benim umudum vardı ama şu covid 19'dan dolayı bu süreç biraz sarkacak gibi gözüküyor ki sarmaya da başladı zaten. Vizyon bana yeniliği ve olması gerekeni çağırıyor. (Yenilik ve Uygulanamaz Alt Temaları)

[PD2]: 2023 Eğitim Vizyonu eğitim öğretim kurumlarında tamamen öğrenciye yönelik, öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmesine yönelik, gerek mesleki alanda gerek gelişimsel alanda onlara her yönüyle destek olabilmeyi, onların gerek akademik gerek duygusal anlamda yaşadıkları sıkıntıları veya tam aksine olumlu durumları mutluluklarını tamamen paylaşabilecekleri, kendilerini ifade edebilecekleri, destek sağlayıcı bir eğitim programıdır. 2023 Eğitim Vizyonu için genel bir şey söylemem gerekirse yenilik diyebiliriz. (Öğrenci Merkezli ve Yenilik Alt Temaları)

[PD3]: 2023 Eğitim Vizyonu hakkında eğitim ve öğretim personelinin çok bilgi sahibi olduğunu düşünmüyorum. Basın açıklamaları dışında öğretmenlere eğitici seminerler, tanıtım, rehberlik yapılmıyor. Açıkçası bu konu hakkında çok bir fikrim yok. (Yenilik Alt Teması)

[PD4] : Özel okullarda birçok madde yapılıyor aslında. İçindeki maddelerin çok iyi maddeler olduğuna inanıyorum. Uygulandığında eğitim seviyemizi ileri götüreceğine inanıyorum. İçeriğine baktığımda çok umutsuz değilim. Ama uygulanabilir mi tartışma konusu. Gelişmeye açık olarak görüyorum. (Yenilik, Uygulanamaz ve Uygulanabilir Alt Temaları)

[PD5]: Çok kapsamlı olduğunu özellikle öğrenci ile ilgili okul öncesinden başlayıp lise sonrasına kadar olan süreci kapsayan hem okul içi hem okul dışında hayatıyla ilgili bunu ifade eden bir şey olduğunu anladım. Ama sadece burada okul öncesindeki öğretmenin bir rolü ile değil o öğrenci için temel eğitimdeki öğretmenin rolü daha sonrasında orta öğretimdeki öğretmenin rolü öğrencinin bu aşamalardaki gelişimini planlayan düzenleyen onun gelişimine katkı sağlamaya çalışan biz vizyon olarak değerlendirdim. Bir kelime ile özetlersek “bütünleşik” diyebilirim. (Öğrenci Merkezli, Öğretmenin Rolü, Yenilik ve Uygulanabilir Alt Temaları)

[PD6]: Yeni bir soluk getireceğini düşünüyorum. Eğitimde kalite anlamında her ne kadar bazı şeyler çok güzel gitse de eksikler maalesef gözüküyor. Bunların gidereceği kanaatindeyim. Hedefler konması yeni vizyonlar oluşması motive etmesi açısından çok başarılı olduğu düşüncesindeyim. Çok

fazla eksikler var ve bu iş çok detaylı bir şekilde hayata geçirilmiş ortaya konmuş ve bunlar gerçekten yapılabilirse çok iyi sonuçlar vereceği kanaatindeyim. Eğitim vizyonu bana tek kelime ile “gereklik” ifade etmektedir. (Öğrenci Merkezli, Yenilik ve Uygulanabilir Alt Temaları)

[PD7]: *Bir takım iyileştirmek istediği şeyler oluyor. Bunlar genellikle işte erken çocukluk eğitimi ile ilgili bir takım çalışmalar işte fırsat eşitliği şöyle örnek vermek gerekirse mesela şuan uzaktan eğitim sürecindeyiz. Özellikle bu süreçte köyde herhangi bir tablet erişimi olmayan internet erişimi olmayan bir çocuğun uzaktan eğitime sağlanması yönünde bir takım tedbirler olabilir. Ya da erken çocukluk eğitiminde örgün eğitimin dışında kalan çocukları bir şekilde erken çocukluk eğitiminde anaokullarına katmak ve eğer kişi bunu karşılayamayacak durumda ise sosyal devlet anlayışı ile bu kişilerin desteklenmesi bir şekilde her anlamda fırsat eşitliğinin sağlanması. Bir fırsat eşitsizliği var. Bir de proje okulu gibi bir kavram çıktı 2023 Eğitim Vizyonundan sonra. Bunlar çoğunlukla imam hatip okulları oluyor. Bu açıdan 2023 Eğitim Vizyonu bana biraz şüpheli geliyor. Bu da diğer öğrenciler açısından fırsat eşitsizliğine yol açar. Kariyer rehberliği açısından çocuğun mizaç, kişilik, özellik ve kültüre uygun olarak yönlendirilmesi tercihlerinin desteklenmesi anlamında 2023 Eğitim Vizyonu benim için eğitimde fırsat eşitliği erken çocukluk eğitiminin biraz daha önemseni öne çıkartılması. Tek kelime ile modern eğitim yaklaşımı diyebilirim. (Öğrenci Merkezli, Öğretmenin Rolü, Yenilik ve Uygulanabilir Alt Temaları)*

[PD8]: *2023 Eğitim Vizyonu bana değişimi ve dönüşümü çağrıştırıyor. (Yenilik ve Uygulanamaz Alt Temaları)*

[PD9]: *Benim için 2023 Eğitim Vizyonu; güçlü, sağlıklı, geleceğin mimari olacak genç beyinler, sağlıklı mutlu çocuklar, ergenler ve güçlü Türkiye’yi ifade ediyor. (Yenilik Alt Teması)*

[PD10]: *Günün ihtiyaçlarına cevap veren, daha güncel problemlere ve teknolojik, bilimsel ve pedagojik gelişmelere biraz daha uygun bir vizyon oluşturulmuş. Vizyonda yer alan maddelerin kapsayıcı, ulaşılabilir, bireysel farklılıklara vurgu yapan dezavantajlı bireylerin eğitimine de yer veren*

maddelerden oluşması olumlu ve ihtiyaca cevap verecek nitelikte olduğunu bizlere gösteriyor. Diğer bir önemli nokta da öğretmen eğitimleriyle ilgili kısımlara yer verilmiş olması. Gerçekleştirilebilir olasılığını %100 görmüyorum açıkçası ama uygulanırsa sistemdeki birçok ihtiyaca cevap verilmiş olacaktır. (Yenilik Alt Teması)

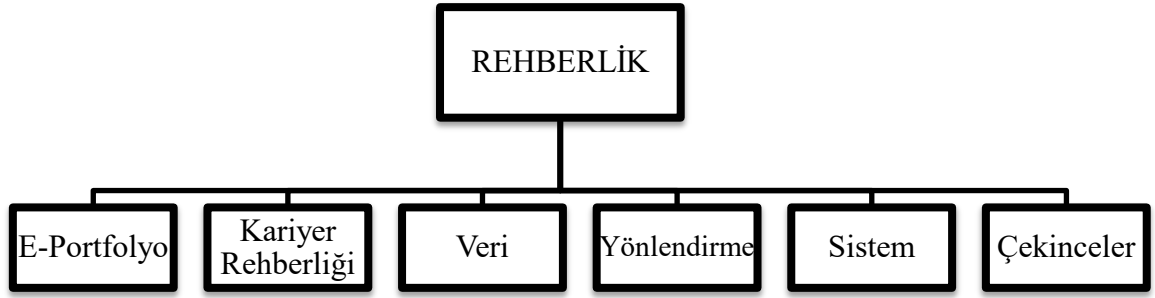
[PD11]: *İsim olarak bakınca insanın ufku genişliyor. Ama daha derin incelediğimde “Türk toplumu olarak buna çok hazır değiliz daha zamanımız var” gibi geliyor bana. Bunun dışında genel olarak bakacak olursak çok verimli ve öğrenci merkezli olmasının önemli bir adım olduğu kanaatindeyim. (Öğretmenin Rolü Alt Teması)*

[PD12]: *Yeteneklerine doğru yönlendirmeye yönelik bir eğitim reformu olarak görüyorum. Vizyonu ve içeriği çok güzel yapılandırılmış. Çok güzel somutlaştırılmış ve veliye de, çocuğa da, öğretmene de artıları olan destek veren bir süreç. (Öğrenci Merkezli Alt Teması)*

Vizyon teması altında dikkate değer en önemli vurgunun, 2023 eğitim vizyon belgesinde, yenilik, gelişmeye açıklık, öğrenciye yönelik işlemler, planların somutlaştırılmış olması, bütünsel bakış açısının olması ve bu vizyon belgesinin gereklilik olduğu konusunda vurgular ağırlıktadır. Diğer yandan 2023 vizyon belgesine modern eğitim yaklaşımı olarak algıladıklarını ve fırsat eşitliği konusunda daha anlamlı olabileceğini belirtmişlerdir. Ancak 2023 vizyon belgesinin uygulanamaz ve gerçekleştirilmesi konusunda çekincelerden bahseden katılımcılarda bulunmaktadır. Özellikle internete erişimi olmayan bölgelerdeki öğrencilerin fırsat eşitsizliğinin çözülememesi gibi nedenle ileri sürülmektedir.

4.1.2. Rehberlik Teması

“Rehberlik teması içerisinde “e-portfolyo”, “kariyer rehberliği”, “Veri”, “yönlendirme”, “sistem” ve “çekinceler” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.3: Eksen Kodlamada Elde Edilen İkinci Ana Tema: Rehberlik

Tablo 4.4: Rehberlik Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Rehberlik	E-Portfolyo	E-Portfolyo	11	PD1, PD2, PD3, PD4, PD5, PD7, PD8, PD9, PD10, PD11, PD12
	Kariyer Rehberliği	Kariyer Rehberliği	10	PD1, PD2, PD3, PD5, PD6, PD8, PD9, PD10, PD11, PD12
	Veri	Veri Oluyor Aileye, Öğretmene	3	PD4, PD9, PD12
	Yönlendirme	Yönlendirme	3	PD1, PD8, PD11
	Sistem	Sistem Güzel Olacak/Yararlı Olacak	4	PD2, PD3, PD4, PD8
	Çekinceler/ Olumsuz Bakış	Öğretmenler Öğrencileri Tanımıyor	2	PD2, PD4
	Sınıflar Çok Kalabalık	2	PD1, PD4	
	Okula Hiç Erişememesi	2	PD2, PD4	

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “2023 Eğitim Vizyonu Rehberlik Hizmetlerinin İhtiyaçlara Yönelik Olarak Yapılandırılmasına dair görüş ve önerileriniz nelerdir?” sorusuna karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *Türkiye’de genelde not odaklı gidildiği için çok fazla kullanılmıyor maalesef. Portfolyolar dijital bir içerik aslında. E-portfolyo olayı henüz daha oturmamış bir süreç ama uygulanabilirse öğrenci için çok iyi bir havuz oluşturup o havuzda da öğrenciyi İyi yönlendirmemiz işte kariyer rehberliği dediğimiz kısım geliyor burada. e-portfolyo sayesinde öğrenci işte herhangi bir zaman yıl kaybetmeden alanına göre yeteneğine göre ilgisine göre yönlendirmemiz ortaya çıkacak kariyer rehberliğinde. Çok kıymetli olur. (E-Portfolyo, Kariyer Rehberliği, Yönlendirme ve Çekinceler/Olumsuz Bakış Alt Temaları)*

[PD2]: *Çocukların kendini tanınmasında mizaçlarını tanımaları kendi yeteneklerinin farkına varmaları, ilgi alanları neler, kendi değerleri neler, kişilik özellikleri hangi mesleğe uygun, bunların hepsi kariyer rehberliğinin hedeflerindedir. Bu anlamda kariyer gelişim dosyalarının da bu elektronik ortamda bulunması bence çok büyük fayda sağlar. Anlık olarak ulaşmak. Çünkü mobilden bile ulaşılabilir. Kariyer rehberliği alanında e-portfolyonun oldukça yararlı olacağını düşünüyorum. (E-portfolyo, Kariyer Rehberliği, Sistem ve Çekinceler/Olumsuz Bakış Alt Temaları)*

[PD3]: *E-portfolyo için söyleyebileceğim; e- rehberlik modülü denilen bir sistem oluşturuldu Türkiye’deki rehber öğretmenler için bu sistem sayesinde rehberlik servisleri hizmeti belli bir standarda geldi. O nedenle e-portfolyo sisteminin de hayata geçirileceğini düşünüyorum. Çünkü rehberlik servisi subjektif bir çalışma programına sahip, iki yıldır kullanılan e-rehberlik sayesinde her şey daha niceliksel ve görülebilir oldu. Bizim eğitimini aldığımız mezun olduğumuz rehberlik ve psikolojik danışmanlık MEB’de gittikçe kariyer rehberliğine mi dönüyor onu anlamadım. Bu nedenle e-portfolyonun da daha gözle nesnel, gözle görülebilir bir sistem olacağını düşünüyorum. Ama tabii bizim varlık sebeplerimizden biri de mesleki rehberlik dolayısıyla bu da uygulanabilecek bir standart olur. E-portfolyo mesleki rehberliğe katkı sağlar diyebiliriz. Muhtemelen ilk etapta iş yükü*

gibi gözükse de öğrenci bazında verimli hizmet sunabilmek için güzel bir sistem olacaktır. (E-Portfolyo, Kariyer Rehberliği ve Sistem Alt Temaları)

[PD4]: *Aileler de bazen kendi istekleri doğrultusunda çocukları yönlendirmeye çalışıyorlar. O anlamda çok iyi bir veri oluyor aileye de bu bilgiler. Bu yapılırsa harika bir sistem olacağını düşünüyorum. Ama bundan önce bence öğretmenlere öğrenci nasıl tanınır?, öğrenciyle nasıl iletişime geçerim? Gibi konularda eğitim vermek gerekiyor. Gerçekten büyük oranda öğretmenlerin öğrencilerini tanımadığını düşünüyorum çünkü sınıflar çok kalabalık. Öğretmenlerin daha iyi eğitim verebilmesi gibi, bazı çocukların okula hiç erişememesi gibi. Benim çalıştığım e-portfolyo sisteminde çocuk hakkında maddeler vardı. Muhtemelen buna benzer bir sistem olacağını düşündüğüm için işe yarayacağını düşünüyorum. (E-portfolyo, Veri, Sistem ve Çekinceler/Olumsuz Bakış Alt Temaları)*

[PD5]: *Bir öğrencinin okul öncesi sürecinden başlayarak lise sonuna kadar zaten bir gelişim dosyasının içerisinde zaten bir şeyler olacak. Öğrencinin e portfolyo dediğimiz gelişim dosyası içerisine eklenerek hatta bunların puan olarak değerlendirilmesi bize toplantıda bahsedilen de buydu yani bir öğrencinin ders başarısını baz almayarak sadece öğrencinin okul dışında bir müzeye sinemaya tiyatroya gitmesi de onun hatta şunu söylemişlerdi bunun kanıta dayalı olarak biletini getirmesi onun ile ilgili rapor sunması o öğrencinin sadece bir dersten alacağı bir başarı değil. Burada bir çok kısmı oluşturan bütünsel yapı dememin nedeni oydu birden çok parça var ortada ama bu parçaların içerisinde herkesin üzerine düşen rehberlik kısmının üzerine düşen özel eğitim kısmının üzerine düşen öğretmenlerin velilerin öğrencilerin 3 paydaş dediğimiz bu kısmın üzerine düşen görevler sorumluluklar var dolayısıyla değerlendirilmesi açısından da olumlu bulduğum sadece öğrencinin akademik yani sınav notu olarak değil de özellikle okul dışı etkinlikler kapsamının da öğrencinin başarısına sadece sınav notunun baz alınmayarak etki etmesinin önemli olduğunu düşünüyorum. Kariyer rehberliği ile ilgili olarak da şöyle söyleyebilirim YÖK ile ilgili yapılan ortak çalışmalarla ilgili özellikle hangi mesleğe ne kadar ihtiyaç duyulduğu ile ilgili yayınlanan istatistikler var. Okul öncesindeki öğrencinin ilgi yetenek becerileri takip edilerek temel eğitim*

kisimından ortaöğretim kısmından devam ederek bunu bütüncül bir yaklaşımla nerden gelip nereye evirildiği açısından takip edilerek bu portfolyo sisteminin de önemli olduğunu düşünüyorum. (E-portfolyo ve Kariyer Rehberliği Alt Temaları)

[PD6]: Psikolojinin alt yapılarında da motivasyon çok önemli. Motivasyon olmadan başarı gelmez. Bir insan sevmediği bir işi yaparken de motive olmaz doğru hedef olmadan oryantasyon ve uyum olmadan yine başarılı olmaz. Bu alanda veli ve öğrencilerin PDR bölümü ile bağlantılı olarak çalışması lazım ki öğrenciyi en iyi tanıyan aslında anne babadır. Bu anlamda bunlar disiplinli bir şekilde yapıp doğru anlatılırsa motive edeceğini ve motivasyonun da başarı getireceği inancındayım. (Kariyer Rehberliği Alt Teması)

[PD7]: Portfolyo hakkında zaten üniversitede aldığımız bir eğitim var. Hangi branş olursa olsun bir portfolyo dosyası oluşturuyorsunuz. Fakat e portfolyo ile ilgili ben şuan ilkokulda çalıştığım için olabilir. Böyle bir dosya hala tutmuyoruz. Bu sanki havada kalmış gibi ama zaten öğrencinin takibini yapıp farklı formlar yani çıktı halinde. E- portfolyo değil de normal portfolyo dosyaları tutuluyor. (E-portfolyo Alt Teması)

[PD8]: Kariyer psikolojik danışmanlığa baktığımız zaman tamamen bir gelişim süreci aslında. Kariyer sadece bir iş seçimi ya da meslek seçimi demek değil o yüzden tamamen çok uzun bir süreci ifade ediyor. E-portfolyo fikri konusunda aslında kariyer psikolojik danışmanlığı ikiye ayrılıyor gibi.. Aslında baktığımızda arşivleme açısından çok güzel bir sistem. Ve uygulanmaya başlandı zaten. Okullarda her sınıf seviyesinde e-portfolyo ile ilgili dosyalama başlamış oldu. Bu güzel bir şey ancak eksik kalabilecek yönler olduğunu düşünüyorum. Çünkü e-portfolyosunun zengin olabilmesi için bir öğrencinin kesinlikle eğitimde fırsat eşitliğinin olması, yaşantı zenginliğinin olması gerekiyor. Bu noktada beni kaygılandıran şey; bazı öğrencilerin sahip olduğu imkânlar, okuduğu okullar içinde bulunduğu sosyo-kültürel durum, ekonomik durum, vb. gibi. Yaşantı zenginliği de sadece maddi imkânlarla olduğunu düşünmüyorum. Doğada bir bitki yetiştirmek, koyunla kuzuyla haşır neşir olmak, domatesin nasıl ekildiğini biçildiğini görmekte bir yaşantı zenginliğidir. Bunun eşit olmayacağını

düşündüğüm için bazı kaygılarım var. Onlar ne kadar yaşantı ile karşılaşılırsa ilgilerinin de o yönde olup olmadığını anlayabiliriz ve böyle bir yönlendirme yapabiliriz. (E-portfolyo, Kariyer Rehberliği, Yönlendirme ve Sistem Alt Temaları)

[PD9]: *Özellikle e-portfolyo çocukların gelişimi hakkında bize sağlıklı geri dönüş veren, değer veren bir çalışma. Özellikle kariyer rehberliği çalışmalarında böyle temelden gelen bir verinin elimizde olması geleceğe dair kararların verilmesinde çok daha sağlıklı olacaktır. (E-portfolyo, Kariyer Rehberliği ve Veri Alt Temaları)*

[PD10]: *Kariyer rehberliği ile ilgili çalışmaları alanda ihtiyaç vardı. Ancak bu madde ile ilgili şöyle bir kaygım var. Lisede çalışan bir öğretmen olarak söyleyebilirim ki önceki kademelerdeki uygulamaların doğru yapılmış olması gerekir. İlkokuldan itibaren e-portfolyonun öğrenciyi her anlamda kapsayan bir içerikten oluşması en baştan itibaren düzenli ve objektif bir şekilde yürütülmesi gerekiyor. (E-portfolyo ve Kariyer Rehberliği Alt Temaları)*

[PD11]: *Kariyer rehberliğinin özellikle lisede çok çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ancak bu kariyer rehberliğinin sadece psikolojik danışmanlar üzerinden değil okuldaki bütün kadro tarafından ele alınması gerektiği kanaatindeyim. E-portfolyoya işlenen verilerle öğrencinin yönlendirilmesinin gerekli ve yeterli olduğunu düşünüyorum. (E-portfolyo, Kariyer Rehberliği ve Yönlendirme Alt Temaları)*

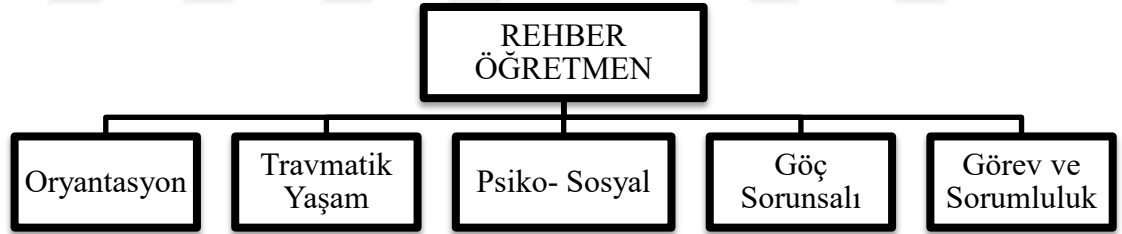
[PD12]: *Bu kesinlikle çok gerekli bir şey çünkü 1980'lerden beri PDR Türkiye'de var ama kariyer planlaması açısından çok eksik olduğumuzu düşünüyorum. Ama böyle bir yapılandırmanın alınması ve en azından standart formların oluşturularak her yerde her çocuk için uygulanması mesela ilkokula başlayan bir çocuğun ortaokula geldiğinde kariyer planlamasını görmek benim onu nasıl yönlendireceğim noktasında çok önemli olacaktır. Bu anlamda e- portfolyo dosyası kesinlikle gerekiyor, biz bunun eksikliğini çok yaşıyoruz. Çünkü standart formlar uygulanmıyor. Her okulda, her ilde, her kademedede psikolojik danışman arkadaşlar farklı formlar kullanabiliyor ve çocuklar hakkında standart bir bilgi yok. Örneğin;*

ilkokuldan gelirken bana çocukla alakalı hiçbir şey gelmiyor, bilgi gelmiyor, bir dosya gelmiyor, bir portfolyo gelmiyor. (E-Portfolyo, Kariyer Rehberliği ve Veri Alt Temaları)

Rehberlik teması altında dikkate değer en önemli vurgunun, 2023 eğitim vizyon belgesinde, e-portfolyo uygulamasının hayata geçirileceği, öğrencileri tanıma ve becerilerinin üst sınıflara taşınacağı ve bu konuda yönlendirmenin daha kolay yapılabileceği, kariyer planlamanın toplanan veriler ışığında daha kolay olabileceğini ifade etmişlerdir. Özellikle mizaç, yetenek, ilgi, değer konularında sistemin anlaşılır olacağı ve yararlı olabileceği vurgulanmıştır. Ancak e-portfolyo sisteminin oturmamış olması, sınıfların kalabalık olması ve okula erişim sağlamayan öğrencilerin hala olması, vizyon belgesindeki rehberlik kısmına olumsuz görüş bildirmişlerdir.

4.1.3. Rehber Öğretmen Teması

“Rehber Öğretmen teması içerisinde “Oryantasyon”, “Travmatik Yaşam”, “Psiko-sosyal”, “Göç Sorunsalı”, ve “Görev ve Sorumluluk” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.4: Eksen Kodlamada Elde Edilen Üçüncü Ana Tema: Rehber Öğretmen

Tablo 4.5: Rehber Öğretmen Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Rehber Öğretmen	Oryantasyon	Oryantasyonlar	5	PD1, PD6, PD9, PD11,PD12
		Adaptasyonlar	3	PD1, PD2,PD3, PD5
		Uyum Süreci	2	PD6, PD12

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Rehber Öğretmen	Travmatik Yaşam	Travmatik Yaşam Olayları	3	PD3, PD7,PD8
		Göç Ve Travma	2	PD8, PD12
	Psiko-Sosyal	Psiko-Sosyal Programı	2	PD3, PD12
		Psikolojik Destek	2	PD8,PD12
		Psiko-Eğitim Becerisi	1	PD8
	Göç Sorunsalı	Göç Sorunu	5	PD6, PD9, PD10, PD11,PD12
		Göç Meselesi	1	PD1
		Göç Modülü	1	PD3
	Görev ve Sorumluluk	Görev Tanımları	2	PD1,PD12
		Rehber Öğretmenlerin Sorumluluğu	1	PD2
		Sorumluluklar	1	PD10
		Rol	4	PD4, PD8, PD10, PD11

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “Göç ve benzeri nedenlerle oluşan ihtiyaçları karşılamak üzere rehber öğretmenlere yeni bir rol, görev ve fonksiyon yapısı oluşturulmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?” sorusuna karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *Türkiye çok göç alıyor özellikle bu Suriye Savaşı'ndan sonra 3,5 milyona geldi. Bunların işte belki farklı kurumlarda farklı ortamlarda farklı öğretmenlerle işlemesi gereken bir süreç var. O yüzden göç ne kadar adapte edilebilir ya da göç noktasında ne kadar sağlıklı olabilir soru işaretleri var biraz uygulayıp görmek gerekecek bu süreç zarfında o yüzden göç noktasında biraz zorlanılabilir gibi geliyor bana. “peki, bu göç sürecinde yani rehber öğretmenlerin tekrardan görev tanımlarının yapılmasına nasıl bakıyorsunuz. Psikolojik danışmana 500 öğrenci düşüyor 600 öğrenci düşüyor bazı okullarda. Bu böyle olursa o psikolojik danışman bu göçten gelecek öğrenciyi nasıl tanıyacak nasıl yönlendirecek nasıl iletişim kuracak. Sosyal uyumlar, adaptasyonlar vs. oryantasyonlarda*

çalışılması gerekir mi kesinlikle gerekir ama dediğim gibi ufak tefek detayların toparlanması gerekiyor. (Oryantasyon ve Göç Sorunsalı Alt Temaları)

[PD2]: *Bizim ülkemizde doğu ile batı kültürü çok farklı, doğudan batıya göç eden çocuklar ve aileler bu kültürel farklılıktan etkilenmektedir. Örneğin; memur aileler bu durumu en fazla yaşayanlardan bir tanesi. Adaptasyon sürecinde sıkıntı yaşayabiliyorlar. Rehber öğretmenler tabii ki onlara destekleyici olma açısından yarar sağlayacaktır. Sadece rehber öğretmenler değil her branş ve okul idaresi için de aynı durum geçerlidir. Bu durum sadece rehber öğretmenlerin sorumluluğu olarak yansıtılmamalıdır. (Oryantasyon ve Görev ve Sorumluluk Alt Temaları)*

[PD3]: *Göç derken, örneğin psiko-sosyal programın içinde bir göç modülü var, göçle ilgili bir madde var, o yaptığın çalışma bu maddeye giriyor mu bu belirsiz. Tabii ki bu taslaktır daha da derinleştirilecektir diye düşünüyorum. Göç ve benzeri nedenler derken benim aklıma travmatik yaşam olayları geliyor. Travmatik yaşam olaylarda da rehberlik öğretmeni zaten çalışıyor. Yeni bir rol görev tam olarak nasıl olacak onu bilmiyorum. Özellikle İstanbul'da Suriyeli öğrenciler var. Rehber öğretmenler zaten bu öğrencilerle çalışıyor. (Oryantasyon, Travmatik Yaşam, Psiko-Sosyal ve Göç Sorunsalı Alt Temaları)*

[PD4]: *Tam olarak ne demek istiyorlar bu maddede kararsızım. Muhtemelen Suriyeli öğrencilerle ilgili bir çalışma yapılacak. Evet, bu yapılması gerekiyor sonuçta bu öğrenciler de kendine eğitim sisteminde bir yer bulması gerekiyor ve bu noktada rehber öğretmenine çok fazla görev düşüyor. Sınıf öğretmenlerine de aynı şekilde. Rehber öğretmenin bu konuya yetişme ihtimali yok. Örneğin bin kişilik okulda 1 tane rehber öğretmen var. Yani çok gerçekçi gelmedi bu bana. Üstteki madde de aynı şekilde. (Görev ve Sorumluluk Alt Teması)*

[PD5]: *Adapte edilmesi uyum sağlayabilmesi açısından o işi hangi alanlarda yapabileceğinin yönlendirilmesi açısından düşen görev olarak da rehber öğretmenlerine düşen görev olarak da ya da bu yaşça büyük olduğu için direk iş hayatında oluyor ama iş hayatında olmayan doğmuş çocuklar*

var Türkiye’de doğan çocuklar oluyor. Bunların da okul öncesinde bir eğitim alması gerekiyor. Aksi takdirde bunun daha kötü sonuçları olacaktır. Yani okulun dışında kalan eğitim almamış çocukların toplum açısından da çok sağlıklı bir durumda hayatlarına devam edeceklerini düşünmüyorum. Aynı tutmaktansa bir arada yaşamının yollarını aramak çok daha faydalı olacaktır. Hem bireyler hem toplum için. (Oryantasyon Alt Teması)

[PD6]: *Göç ve benzeri nedenler dediğimizde kültürel faktörler çok önemli. Çocuğun kişilik yapısı yeni gittiği ortama uyum sağlayamayabilir, çekingen olabilir. Dolayısıyla bu ortamda uyum sürecini iyi atlatabilmesi için iyi bir destek alması gerekiyor. O anlamda bu vizyon çalışmaları çok önemli. Çalışan için de aynı şey geçerli büyük şehirde yaşamış bir insanın küçük şehre gitmesi veya tam tersi bir durum olması da oryantasyon çalışması gerektiren bir süreç. (Oryantasyon ve Göç Sorunsalı Alt Temaları)*

[PD7]: *Bu madde çok güzel oldu özellikle Suriyeli öğrencilerle ilgili çok güzel çalışmalar da yapıldı. Bu anlamda bize biraz arabuluculuk misyonu verildi bence bu da işe yaradı. Öğrencilerin örneğin dil problemleri, sosyal durumları.. Tabii ki insanlar çok öfkeli ve sinirli Suriyeli çocuklara karşı. Bu anlamda rehber öğretmenlere böyle bir misyon olması gereken bir şeydi bence. Bu çocuklar göç ettiler diyelim veya Anadolu’nun başka bir yerinden gelenler vesaire var, onların uyum sağlamasına yardımcı olmamız lazım. Ama Suriyelilerle ilgili desteklenmedik, kendimizi geliştirmek zorunda kaldık, kendimiz öğrendik. Özellikle dil problemiyle ilgili bizi biraz yalnız bıraktılar. Göç de bir travma olduğu için bu madde çok mantıklı geliyor bana. (Travmatik Yaşam Alt Teması)*

[PD8]: *Bunu okuduğumda kaygılandım. Çünkü burada tam olarak yapılması hedeflenen şey ne? İçerik olmadığı için bilmiyorum ama göç ve travma gibi durumlarda bir psiko-eğitim becerisi, bir psikolojik destek sağlayabilecek donanımına sahip olacaksak, bir psiko-eğitim, psikolojik danışman iyileştirme, sağaltım, oryantasyon böyle bir şey ise evet destekliyorum. Bu konularla ilgili uzmanlık gerektiren bir alan olduğu için psikolojik danışmanlar bu alanda uzman olduğu için bunları yapabilirler ama yeni bir rol yapısı derken neyi kastediyorlar bilmediğim için kaygı yaşıyorum açıkçası. (Travmatik Yaşam ve Psiko-Sosyal Alt Temaları)*

[PD9]: *Bu madde de şu anda çok elzem. Çünkü ülkemiz gerçekten göç alan bir ülke. Türkiye, özellikle doğu bölgesinden batıya doğru çok fazla göç alıyor. Bu anlamda kültürel olarak da o yapının tanınması, analiz edilmesi, değerlendirilmesi açısından rehber öğretmenlerin bilgilendirilmesi ve donatısının artırılmasının çok faydalı olacağını düşünüyorum. (Oryantasyon ve Göç Sorunsalı Alt Temaları)*

[PD10]: *Açıkçası bu biraz açık uçlu bir madde. Ülke potansiyeline bakıldığında iç göç yoğun olarak var ayrıca özellikle Suriye vb. yerlerden de dış göçte son yıllarda artış görülüyor. Bu noktada kültüre duyarlı, göçle gelen öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek psikolojik danışma çalışmaları kesinlikle olumlu olacaktır. Yalnız bu noktada okul psikolojik danışmanının nasıl bir rol üstleneceği açık değil. Bazen MEB, okul psikolojik danışmanlarının okul içerisindeki görevlerine asıl görevlerini aksatabilecek sorumluluklar yükleyebiliyor. (Görev ve Sorumluluk Alt Teması)*

[PD11]: *Göç vb. nedenlerle gelen öğrenciler “risk grubu öğrenciler” kategorisinde yer alıyor. Sene başında yapılan anketlerden elde ettiğimiz veriler doğrultusunda okulumuzda göçle gelen öğrencilere ve diğer öğrencilere bu konuya yönelik oryantasyonlar yapıyoruz. Ancak ülkemizde son zamanlarda artan bir göç dalgası olduğu için rehberlik servisi olarak yeterli olduğumuzu düşünmüyorum açıkçası. Öğrencilerle ilgili çalışma ve uygulamalardaki yoğun programa göçle gelen öğrenciler konusunda rastlamıyoruz. Eğer bu noktada bizlere yeni rol ve görev tanımlanacaksa ya da böyle bir sistem oluşturulacaksa bence çok olumlu olacaktır. (Oryantasyon, Göç Sorunsalı ve Görev ve Sorumluluk Alt Temaları)*

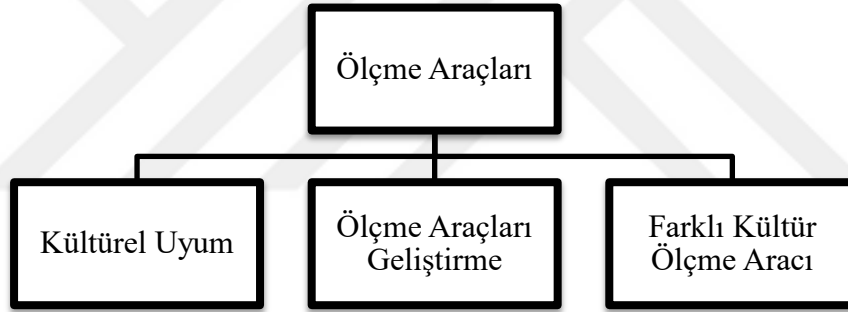
[PD12]: *Burada muhtemelen psiko-sosyal desteklerden bahsediyor. Çünkü genelde göç ve benzeri nedenlerle gelen çocuklarımız da ister istemez yaşadıkları travmalara bağlı olarak yeni bir ortama girdiklerinde uyum problemi yaşayabiliyorlar ve bu çocuklara yönelik yapılandırılmış bir program yok. Son birkaç yıldır psiko-sosyal müdahale hizmetleri daha aktif işliyor. Çünkü her ilde istisnasız dezavantajlı gruplar var. Her okulda var ve bu çocukların ihtiyaçları kısmen karşılanıyor. Yapılandırılırsa çok faydası*

olacak. (Oryantasyon, Travmatik Yaşam, Psiko-Sosyal ve Göç Sorunları Alt Temaları)

Rehber öğretmen teması altında dikkate değer en önemli vurgunun, 2023 eğitim vizyon belgesinde, göç ile gelen öğrencilerin oryantasyon ve eğitim sistemine uyumu konularında rehber öğretmenlerin vurguları yer almaktadır. Özellikle göç ile gelen öğrencilerin dil problemi, kültürel farklılıklarının çözülebilmesi konusunda görev ve sorumluluklarını ifade etmişlerdir. Ancak bu konuda personel eksikliği (norm kadro eksikliği) yeterince kalındığı ve travmatik olayların yaşandığını da beyan etmişlerdir.

4.1.4. Ölçme Araçları Teması

Ölçme Araçları teması içerisinde “Kültürel Uyum”, “Ölçme Araç-Geliştirme” ve “Farklı Kültür Ölçme Aracı” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.5: Eksen Kodlamada Elde Edilen Dördüncü Ana Tema: Ölçme Araçları

Tablo 4.6: Ölçme Araçları Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Ölçme Araçları	Kültürel Uyum	Türk Kültürü Ölçek/Kültürel Uyum	7	PD1, PD2, PD7, PD9, PD10, PD11, PD12
		Kültürle Eşdeğer	2	PD6, PD10
		Kültürel Uyumlaştırılması Çalışması	2	PD5, PD7
	Ölçme Araçları Geliştirme	Ölçüm Araçlarının Geliştirilmesi	6	PD2, PD3, PD4, PD5, PD8, PD9, PD12
		Test Ve Ölçek Geliştirme Kapasitesi	2	PD1, PD2

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Ölçme Araçları	Farklı Kültür Ölçme Aracı	Farklı Kültüre Sahip Ülkelerden Alınan Ölçme Araçları	3	PD2, PD4, PD5
		Avrupa Ve Amerika Kültürü Ölçek	2	PD1, PD7

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “Türk kültürü dikkate alınarak yetenek, ilgi, meslek değerleri, mizaç, kişilik, karar verme, kariyer inancı vb. özelliklerin ölçülmesine yönelik araçların geliştirilmesine yönelik görüşleriniz nelerdir?” sorusuna karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *Tüm testler Avrupa menşeli hatta Amerika menşeli testler biz sadece çevirisini yapıp bir kaç şeylerini değiştirip kullanıyoruz u da önemli bir nokta yavaş yavaş gelişimler var yerli zekâ testleri falan vardı yanlış hatırlamıyorsam. Çünkü biz Çok Farklıyız Hocam Avrupa ve Amerika kültüründen çok çok farklıyız. Belki Avrupa içerisinde kültürler birbirine benziyorlar ama Türk kültürü bunlardan çok farklı bir yerde o yüzden mutlaka gerekli hem ilgi hem yetenek hem mizaç hem zekâ hem kişilik hepsinin tüm testlerin bence %100 yerli ve milli dediğimiz tabir var ya çok sık kullanıyoruz. O tarz da yapılırsa çok daha güzel veri sağlar bizlere çünkü biz bu sefer karşımızdakini Avrupa ya da Amerika kalıplarına göre değerlendiriyoruz. O yüzden eğer yerli bir imkânımız olursa çok daha sağlıklı olur öğrencileri yönlendirme ve onlara erişim noktasında. Ben ülkemizde test ve ölçek geliştirme kapasitesinde bir problem görmüyorum yani mutlaka çıkar vardır. (Kültürel Uyum ve Farklı Kültür Ölçme Aracı Alt Temaları)*

[PD2]: *Yeni araçlar ve ölçüm araçlarının geliştirilmesi önemli bir adım olabilir. Yabancı dillerden çok fazla sayıda çeviri yapılıyor. Bizim bu konuda kendi araçlarımızı geliştirmiş olmamız çok büyük önem arz etmektedir. Tamamen bilimsel açıdan düşünmek gerekirse bizi amacımıza ulaştırabilir. Farklı kültüre sahip ülkelerden alınan ölçme araçları kendi kültür değerlerini yansıttığından bilimsel olarak ihtiyacı karşılarsa da kültürümüzdeki karşılığını bulamamaktadır. Bu açıdan düşündüğümüzde yerli ölçme araçlarının geliştirilmesi ihtiyaçlara cevap verme açısından önemli bir adımdır. Böyle bir durumda da geçerlilik ve güvenilirlik*

çalışmalarına gerekli özen gösterilmelidir. (Kültürel Uyum, Ölçme Araç-Geliştirme ve Farklı Kültür Ölçme Aracı Alt Temaları)

[PD3]: *Ölçüm aracı geliştirmek tabii ki kolay değil ancak yapılabilir tabii. Anladığım kadarıyla biraz daha mesleki rehberliğe doğru ilerliyor PDR. Ölçek geliştirilir tabii ama bu ölçeği her öğretmenin kullanması uzun zaman alır. Her rehber öğretmenin bunu kullanabilmesi için hizmet içi eğitim yapılması lazım. (Ölçme Araç-Geliştirme Alt Teması)*

[PD4]: *Bu madde iyi olur. Çünkü bu alandaki ölçekler yabancı kökenli her ne kadar bize adapte edilmiş gibi görünse de tam anlamda yansıtmıyor. Örneğin bir testte içeceklerden bahsederken bira veya bizim çocukların aşına olmadığı kelimeler var o yüzden de bazen zorlanabiliyoruz. (Ölçme Araç-Geliştirme ve Farklı Kültür Ölçme Aracı Alt Teması)*

[PD5]: *Rehberlikte de zaten kullanmış olduğumuz kişilik envanterleri ilgi envanterleri bu konuda ilgili ölçme araçları var hatta sadece kişilik ve ilgi envanterleri değil de da sonra belki konular içerisinde de gelir bizim okulumuzda da şuan zekâ testi olarak VISK-r ve Lightment burada söylemiş olduğunuz kültürel uyumlaştırılması çalışmasında benim bildiğim bir ASİS diye bir ölçme aracı var onda da çalışan bir tane öğretmenimiz var. Burada ölçme araçlarının geliştirilmesi ve ölçme araçlarını uygulayacak öğretmenlerin de sayısının artırılması bizim mesela kendi kurumumuzda da burada Sancaktepe RAM'da da özellikle zekâ testiyle ilgili değerlendirme ilgi envanteri yetenek envanteri ile ilgili çalışmalar yapmıyoruz. Onu okullardaki rehber öğretmenleri yapıyor. Ama ölçme araçlarının da hem ölçme araçlarının geliştirilmesi ve uygulayacak kişilerin sayısının artırılmasının önemli olduğunu düşünüyorum. (Kültürel Uyum, Ölçme Araç-Geliştirme ve Farklı Kültür Ölçme Aracı Alt Temaları)*

[PD6]: *Tabii. Diğer madde ile eşdeğer. Kültürle eşdeğer. Biz Finlandiya eğitim sisteminden bahsediyoruz yıllarca hep onlar konuşuluyor. Veya şu an son dönemlerde bildiğim kadarıyla Güney Kore çok daha başarılı. Fakat Güney Kore'de sert bir disiplin var, askeri disiplin okullarda. Şimdi o kültürle biz aynı şekilde Türkiye'deki okullarda uygulamaya kalksak uymaz. Öyle olunca da herkes işine kendini tam verebiliyor. Bizim ekonomik*

şartlarımız ülkenin ekonomik şartları buna uygun mu değil mi buna göre ayarlanıp en uygun şekilde yapılması yani Türk insanına uygun bir hale getirmesi önemli olacağı kanaatindeyim. (Kültürel Uyum Alt Teması)

[PD7]: *Bununla ilgili zaten yabancı kaynaklı zekâ testlerini kullanıyoruz. Türkiye’de Türk kültürüne uyarlanmaya çalışılıyor. Onları uyguluyoruz bence mesleki rehberlikte gayet başarılı sonuçlar veriyor bize ama. Biz kendimiz testi üretirsek ne şekilde olur bilmiyorum. Bununla ilgili sadece yakın bir tarihte bildiğim kadarıyla ramlar geliştirdi gayet başarılıydı. Olabilir evet neden olmasın. Türk kültürü diye bir şey kaldı mı onu bilmiyorum. (Kültürel Uyum ve Farklı Kültür Ölçme Aracı Alt Temaları)*

[PD8]: *Bu çok güzel çünkü aslında bizim kullandığımız ölçekler de çok güzel ölçekler var hatta şu anda lisede uygulanan bir ölçek var. Türkçe ölçeklerin geliştirmesi konusunda şöyle düşünüyorum; doğrudan bireyin kendisini tanmasına yardımcı olacak bir araç, ancak ilgilerle, değerlerle kişilik şekillendiği için farklı aralıklarla uygulanması gerektiğini düşünüyorum. (Ölçme Araç-Geliştirme Alt Teması)*

[PD9]: *Gerçekten her ne kadar yurt dışından aldığımız testlerin standardizasyonu yapılmış olsa da aslında kültürel geleneksel farklılıklar açıkçası testlerin objektiflik ölçümünde bir etken oluşturabiliyor. Bu anlamda da ülkemize uygun bir şekilde, kendi değerlerimizin, kendi kültürümüze uygun olarak yeni ölçeklerin araçların geliştirilmesi ve çocuklarımızın, gençlerimizin bu şekilde özelliklerin ölçülmesinin çok daha faydalı olacağını düşünüyorum. (Kültürel Uyum ve Ölçme Araç-Geliştirme Alt Temaları)*

[PD10]: *Şuan kullanılan ‘ASİS’ var. Bilsem seçmelerinde kullanılan ölçme aracı. Kültüre duyarlı ölçme araçları gerçekten bir ihtiyaç. Çünkü ne kadar standardizasyon, kültüre uyum çalışmaları yapılırsa da bazen sıkıntılar yaşanabiliyor veya güncelliğini yitirebiliyor. Sürekli güncellenen kültüre uyumlu ölçme araçları sadece ilgi ve yetenek ölçmek için değil her alanda olmalı. Bu noktada şöyle bir kaygım var. Son zamanlarda İstanbul ilinde online uygulanan bir mesleki yönelim envanteri var. Yapılan bir testle bu sonuca varılması kesinlikle doğru değil. Buna tanık olduktan sonra*

geliştirilecek ölçme araçlarında özellikle etik ilkelere insani değerlere ve profesyonelliğe dikkat edilmeli. (Kültürel Uyum Alt Teması)

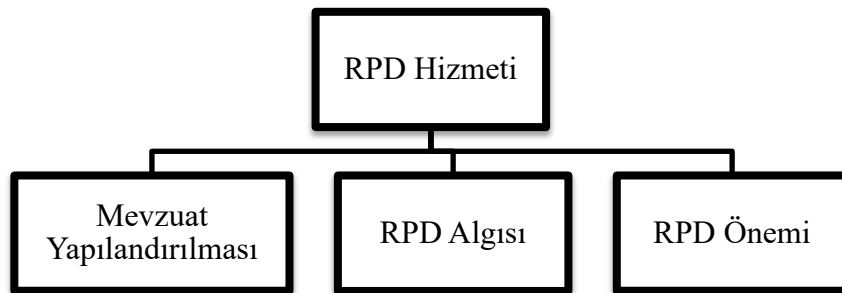
[PD11]: *Türk kültürü dikkate alınarak oluşturulacak ölçme araçları kesinlikle geç kalınmış bir adım. Yurtdışında ölçme araçları ve tanılamalarla ilgili araştırmalar desteklenerek geliştirilmiş olduğundan oradan aldığımız araçları ülkemizde kullanıyoruz. Türk kültürü ve yapısı dikkate alınarak hazırlanacak ölçme araçlarının olması ve sayılarının artacak olması hem ülkemiz için hem okul psikolojik danışmanları için hem de uygulanacak olan bireyler için sevindirici bir adım. (Kültürel Uyum Alt Teması)*

[PD12]: *Yani bu maddede çok mantıklı çünkü biz mesleki eğilim envanteri kullanıyoruz. Genel anlamda bunlar hep yurt dışında geliştirilen ölçekler ve Türk Kültürüne bazı maddeleri gerçekten uyumlu değil. (Kültürel Uyum ve Ölçme Araç-Geliştirme Alt Temaları)*

Ölçme araçları teması altında dikkate değer en önemli vurgunun, 2023 eğitim vizyon belgesinde, rehberlikte, öğrenci tanıma ve kişilik envanteri çıkarılmasında kullanılan ölçeklerin yerli ve milli kültüre uygun olmadığı, genellikle yabancı kökenli ölçeklerin kullanıldığı, bu ise tanılama işlemlerinde yanlış sonuçlara neden olduklarını ifade etmişlerdir. Diğer yandan kullanılan ölçeklerin geçerliliklerini zamanla bittiğini ve yeni, kültürümüze özgü ölçeklerin geliştirilmesi gerektiği konusu ciddi bir şekilde vurgulanmaktadır.

4.1.5. PDR Hizmeti Teması

PDR Hizmeti teması içerisinde “Mevzuat Yapılandırılması”, “PDR Algısı” ve “PDR Önemi” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.6: Eksen Kodlamada Elde Edilen Beşinci Ana Tema: RPD Hizmeti

Tablo 4.7: PDR Hizmeti Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
PDR Hizmeti	Mevzuat Yapılandırılması	Mevzuattan Memnun Olmadıklarını	9	PD2, PD3, PD5, PD7,PD8, PD9, PD10, PD11,PD12
		Altyapı Sağlamlaştırılırsa	7	PD1, PD2, PD6, PD7, PD9, PD10, PD11
		Görev Tanımları Net Olmalı	5	PD2, PD3, PD10, PD11, PD12
	PDR Algısı	Odasında Boş Oturan Öğretmen” Algısı	4	PD2, PD4, PD6, PD7
		Boş Oturma” Algısı	4	PD2, PD4, PD6, PD7
	PDR Önemi	İstenilen Öneme Sahip Değil	2	PD1, PD9
		PDR Hizmetlerinin Önemi De Verimi	5	PD1, PD5, PD6, PD7, PD8

Katılımcıların 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “PDR hizmetlerinin eğitim sistemi içindeki yeri, önemi ve etkililiği için mevzuat alt yapısı yeniden yapılandırılacaktır hedefi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” sorusuna karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *PDR yönetmeliğinde bazı eksik yönler var ucu açık yönler var. ben bu okuduğunuz hedeften biraz bunu anlıyorum hani bunun biraz daha spesifik hale getirilip biraz daha özelleştirilmesi gerekiyor. PDR hizmetleri Türkiye’de istenilen öneme sahip değil maalesef ya da önemi tam kavranamamış bir grup. İnşallah bu 2023 hedefi ile bunlar toparlanırsa ve daha standart hale getirilirse bu maddedeki gibi böyle altyapı sağlamlaştırılırsa PDR hizmetlerinin önemi de verimi de ortaya çıkacaktır diye düşünüyorum bu noktada. (Mevzuat Yapılandırılması ve PDR Önemi Alt Temaları)*

[PD2]: *Mevzuat altyapısına çok hâkim olamasam da yeniden yapılandırılması gerekliliğine inanıyorum. Sosyal medya üzerinden takip ettiğim kadarı ile RAM da ve okullarda çalışan rehber öğretmenlerin mevzuattan memnun olmadıklarını gözlemliyorum. Genelde rehber öğretmenlere karşı “odasında boş oturan öğretmen” algısı vardır. Rehber*

öğretmenlerinin “boş oturma” algısı sebebiyle boş ders doldurma ve koridorda nöbet tutma gibi görevlerde yer doldurucu rolü üstlendirilmesi rehberlik servisi ve öğrenciler arasındaki ilişkiye ters düşmektedir. Rehber öğretmenlerinin görev tanımlarının daha keskin çizgilerle çizilmesi ve bu görev tanımının dışında görevlendirilmemesi konusunda mevzuatın yeniden yapılandırılması sağlıklı olur. (Mevzuat Yapılandırılması ve PDR Algısı Alt Temaları)

[PD3]: Pdr yönetmeliği ile ilgili sürekli bir kaos durumu oluyor. Yukarıdaki maddelere bakınca örneğin göç maddesi ile ilgili yeni görevler eklendiğinde rehber öğretmenin de iş tanımı değişiyor demektir, yeni iş tanımı içinde yeni bir mevzuat çıkarılması lazım. Tercihim danışmanlık kısmının kaldırılmamasından yana. Amerikan sistemini almaya çalışıyoruz ama oradaki işler daha farklı. Avrupa'dan danışmanlığı alalım derken karma bir şey oldu. Bizden beklenen sadece kariyer rehberliği ise bizim lisanstaki müfredatımız bu şekilde değil. (Mevzuat Yapılandırılması Alt Teması)

[PD4]: Evet bunun son zamanlarda biraz daha iyi anlaşıldığını düşünüyorum ben. İdareciler ve diğer öğretmenlerin gözünde rehber öğretmen boş derslerde oturur, oturduğu yerden de maaşını alır gibi bir algı var. O yüzden bu madde faydalı olacaktır diye düşünüyorum. Milli eğitim bakanımızın da alandan olmasından kaynaklı tekrar gözden geçirilmiş olabilir bu madde daha iyi anlaşılması için. Teneffüste konuşun hocam diyor mesela veli. Veli ne kadar elit de olsa rehberliğe gittiğinde hemen bir kaygı oluşuyor. Rehberliğin çok korkutucu olmadığını, eğitim sisteminin içinde var olduğunu vurgulamada işe yarayabilir. (PDR Algısı Alt Teması)

[PD5]: Birçok şey değişiyor aslında mevzuatla ilgili hukuki yapısı ile ilgili birçok şey değişiyor. En basitinden diyelim ki nöbet tutturulması bir dönem çıkmıştı hatırlarsınız belki rehber öğretmenlerine nöbet tutturulması. Bizimle birlikte bahçede öğrencilerin kılık kıyafet kontrolü yapması hatta diğer öğretmenler tarafından rehber öğretmenin bu şekilde değişik şekilde değerlendirilmesi olumlu değildi. Bu sadece bir tanesi. Birden çok faktör var yine mevzuatın içerisinde birden çok konuyu ilgilendiren durumları var maalesef. (Mevzuat Yapılandırılması ve PDR Önemi Alt Temaları)

[PD6]: *Bazen rehber arkadaşları memur gibi çalıştıran idarecilerimiz var. Bazen tam anlamını bilmeden farklı işler yaptırılan idarecilerimiz var. Dolayısıyla PDR çok daha farklı bir bölüm dolayısıyla hem öğretmen veli öğrenci arasında idari bir köprü hem herkesin neredeyse sığınabileceği bir liman. Birçok alanda çalışma yapılacaksa ilk önce başvuru bir birim olarak da bakıldığında biraz altyapıdaki yenilemenin biraz daha güzelleştirilmesi kanaatindeyim. “Odasında oturuyor akşama kadar” gibi böyle duyular aldığımız çok oluyor. Oysaki olay o değil yani bunu da öğretmen arkadaşlarımızı doğru bilgilendirme ile geçecektir, bu vizyonda bu da var. Bu anlamda çok daha faydalı olacağı kanaatindeyim. Meslekleri iyi tanıtmak lazım. Yani bir psikolojik süreci ayaküstü konuşarak kimse çözemez. (Mevzuat Yapılandırılması, PDR Algısı ve PDR Önemi Alt Temaları)*

[PD7]: *Mobbinge maruz kalmıştım. Ama ben yönetmeliğimi ezbere çok iyi bildiğim için mobbinge karşı direndim. Bu yaşadığımız sorunlar milli eğitime gitti mesela. Böyle durumlarda bir yaptırım bekliyoruz. Bazı meslektaşlarımız bizim her ne kadar çalışmadığımızı veya daha boş kaldığımızı düşünüyorlar. Mesela öğretmen öğrenciyi yönlendiriyor bize ve daha sonra kendisine destek bekliyor bizden. Örneğin bilimsel olarak rehber öğretmen nöbet tutamaz. Ben daha önce nöbet tutmuştum. Nöbet zamanı yeri geldiğinde öğrenciye emir veriyorsun. Yerine geç, şunu yap, sınıfa git, kapıyı kapat. Gibi sonrasında o öğrencinin bir problemi olduğunda gelip bunu sizinle paylaşmaz. Ya da öğrencinin bir problemi var “bir dakika benim nöbetim var” gibi bir durum olamaz. Nöbet esnasında öğrenciyle iletişimimiz bozuluyor. Mevzuat alt yapısıyla ilgili çok bir müdahaleye gerek yok bence. (Mevzuat Yapılandırılması, PDR Algısı ve PDR Önemi Alt Temaları)*

[PD8]: *Yönetmelikle ilgili bazı sıkıntılarım vardı. Meslek çalışanları olarak doğasına aykırı olarak tam kastım şu; örneğin okul psikolojik danışmanı öğrencinin kendini kimseye söyleyemediği kendine bile itiraf edemediği şeyleri paylaşabileceği biri olarak okulda bulunur. Ancak okul psikolojik danışmanına otorite görevi (sınav görevi, nöbet görevi) yüklenirse mesleki olarak uygun olmaz. Psikolojik danışman bir otorite olarak görülürse*

öğrenci kendini ifade etmekten çekilecektir. (Mevzuat Yapılandırılması ve PDR Önemi Alt Temaları)

[PD9]: *PDR bu anlamda çok önemliydi. Devlet sektöründe özellikle bu önemi ve işlevselliği biraz daha geri planda kalıyordu diye düşünüyorum. Açıkçası sadece formlar, ölçekler, raporlaştırmalar ile çok işlevsel bir durum değil. Bu anlamda özel sektörde ve devlet sektöründe de mevzuat altyapısının yeniden yapılandırılmasına gerçekten ihtiyaç var. Yıllardır PDR hizmetleri her ne kadar aktif, gönüllü ve olması gerektiğinden daha fazla emek verilerek hizmetlere devam etmeye çalışsa da gerçekten konumunun tanımlanmasında ve öneminin daha iyi anlaşılmasında da bu tarz bir sistem değişikliğine gidilmesi faydalı olacaktır. (Mevzuat Yapılandırılması ve PDR Önemi Alt Temaları)*

[PD10]: *Mevzuat konusu psikolojik danışmanlarının son zamanlarda ki en büyük sıkıntılarında birisiydi. Aynı şekilde rehberlik hizmetlerin yapılanmasında ve etik ilkelere çok daha uygun olan yeni mevzuat ortaya kondu. Yeni mevzuat alt yapısında nelere yönelik maddeler olacağı belirtilmiş olsa bizler için daha net olurdu. Ayrıca okul idaresi ile okul psikolojik danışmanları arasında hala görev tanımı dışında görev beklentileri söz konusu olabiliyor. Hazırlanacak mevzuatta bu konuda düzenlemelere yer verilmesi iyi olacaktır. (Mevzuat Yapılandırılması Alt Teması)*

[PD11]: *Var olan mevzuat kapsamında alt bir mevzuat hazırlanacak olduğunu düşünüyorum. Çünkü hâlihazırda “rehberlik ve psikolojik danışma” yönetmeliği adı altında bir mevzuatımız var. Ancak mevzuatın içerisinde ayrı bir yönetmelik olduğu için okul idaresi bu noktada biraz kendilerine göre yorumlayabiliyorlar. (Mevzuat Yapılandırılması Alt Teması)*

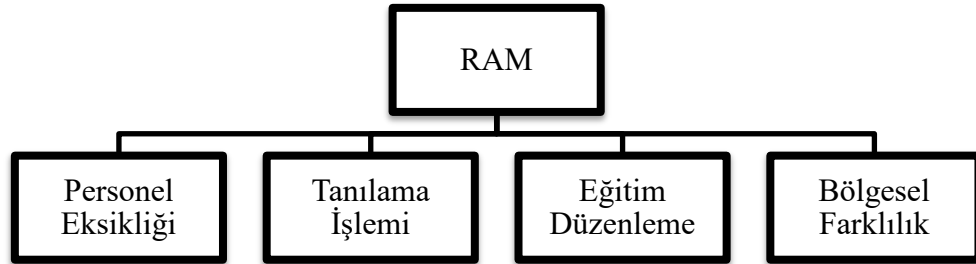
[PD12]: *Mevzuat yapılandırması da önemli maddelerden biri. Hatta bununla ilgili çalışmalar yapılmaya başlandı. Rehberlik ve psikolojik danışma servisinin işlevleri karıştırılabiliyor özellikle idari işler noktasında. Bu anlamda psikolojik danışmanın görevinin ve niteliğinin tanımlanması, rehberlik servisinin işlevlerinin tanımlanması ve mevzuatta yerinin olması*

çok önemli. Bu anlamda mevzuatta yerimizin net olması çok önemli ki ona göre okul idaresi ve diğer arkadaşlarda kendi görev ve sorumluluklarını yapabilecekler. Oysaki BEP'in uygulayıcısı derse giren öğretmen, BEP'in uygulanmasının takipçisi okul idaresidir. Bizde bu noktada müşavirlik kısmında devreye giriyoruz. Şu an var olan PDR yönetmeliğinden oldukça memnunuz etkili ve faydalı olması açısından. (Mevzuat Yapılandırılması Alt Teması)

PDR Hizmeti teması altında dikkate değer en önemli vurgunun, mevzuatın iyi olmadığı, görev tanımları konusunda boşluklar olduğu, ayrıca okul ortamında rehber öğretmen algılarındaki patolojik sıkıntıların rehber öğretmenlerin çalışmasını olumsuz etkilediği vurgulanmıştır. Özellikle rehberlik hizmetlerinin önemi çok vurgulanmış ve buna göre, vizyon belgesinde, düzeltile kısımları olumlu karşılanmıştır.

4.1.6. RAM Teması

RAM teması içerisinde “Personel Eksikliği”, “Tanılama İşlemi”, “Eğitim Düzenleme” ve “Bölgesel Farklılık” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.7: Eksen Kodlamada Elde Edilen Altıncı Ana Tema: RAM

Tablo 4.8: RAM Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
RAM	Personel Eksikliği	Personel Eksiklikleri Süreci	4	PD1, PD2, PD3, PD4,
		Personel Sayısı	3	PD1,PD3, PD4,
		Personel Niteliklerinin Artırılması	2	PD1, PD11

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
RAM	Tanılama İşlemi	Psikolojik Rehberlik	2	PD3, PD12
		Milli Testlerin Geliştirilip	1	PD1,
		Denklik	1	PD1,
	Eğitim Düzenleme	RAM'ların Mutlaka Geliştirilmesi	2	PD1, PD6, PD7, PD8, PD9, PD10
		Danışmanlık Kısmının Daha Geliştirilmesi	1	PD3,
	Bölgesel Farklılık	Uygun Donatıların Olmaması	1	PD5
		Fiziksel Koşulları Uygun Olmayabiliyor	1	PD1
		Alt Yapı	1	PD8

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “RAM’ların yapısı ve sunduğu hizmetler, merkezin işlevleri temelinde yeniden yapılandırılacaktır.” hedefine karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *Bu durum bölgeden bölgeye göre değişir Türkiye’de 7 coğrafi bölge var hepsinin kendi içerisinde yapılanması var. Güney Doğu Anadolu ‘da şuan inanılmaz bir göç faaliyeti var Kilis’i duyuyoruz mesela Türk nüfusunu geçmiş diyoruz, evet işte orada farklı bir özelleştirmeler gerekiyor ama şu da var buradaki şu bizde nasıl norm yönetmeliğinde sıkıntısı varsa orada da personel sayısının artırılması yerli milli testlerin geliştirilip oralara adapte edilmesi oradaki personel niteliklerinin artırılması hepsi bunlar içinde geçerli. Bunlar çok önemli bir adım PDR branşı için. RAM’da personel sayısı, alt yapı, denklik destek artarsa ben aradığımda yarın gelsin derse ve bende yarın yönlendirebilirim veliyi bana o kadar çabuk dönüş sağlamış olacak bende öğrencinin öğrenme kayıplarını en aza indirmiş olacağım. O yüzden RAM’ların mutlaka geliştirilmesi gerekiyor. İnanılmaz bir öğrenci potansiyeli var bunların içinde de tanınması gereken fazla sayıda öğrenci var. RAM hangi birine yetişsin bu noktada içerisinde çalışanlar ellerinden geleni tabii ki yapıyorlar bununla beraber dediğimiz gibi teknik destek ve personel eksiklikleri süreci yavaşlatabiliyor. (Personel Eksikliği, Tanılama İşlemi, Eğitim Düzenleme ve Bölgesel Farklılık Alt Temaları)*

[PD2]: Okul Rehberlik Servisleri genelde tanısı alınmış ya da tanılanacak öğrenciler konusunda RAM'larla irtibat halindedir. Bu noktada benim çalıştığım ilçede RAM'dan cevap alma konusunda sıkıntı yaşamadık. Ama genel anlamda yapılandırma fikri bile bir gelişim ve iyileştirme göstergesidir. Bu noktada destekliyorum. (Personel Eksikliği Alt Teması)

[PD3]: Ramların iki temel işlevi var biri özel eğitim ve psikolojik rehberlik kısmı. Özel eğitim kısmını kaldırabileceklerini sanmıyorum. Bizi öğrencilere yönlendiriyorlar. Bu kısım sağlamlaştırılabilir. Her ram bu kısmı yapmıyor. Çoğu ram personel yetersizliği sebebiyle sadece özel eğitim kısmına yoğunlaşıyor ve psikolojik danışma kısmı yok gibi bir şey. Danışmanlık kısmının daha geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Asıl iyileştirilmesi gereken tüm Türkiye genelinde ramları düşündüğümde psikolojik danışmanlık biriminin daha detaylandırılması olur diye düşünüyorum. Personel sayısının artırılması çok iyi olur ama rehber öğretmenler ramda çalışmak istemiyor. Okulda saatler daha cazip. Ramları daha cazip hallere getirebilecek koşullar olursa iyi olur. (Personel Eksikliği, Tanılama İşlemi ve Eğitim Düzenleme Alt Temaları)

[PD4]: Ramlar aslında amaçları doğrultusunda çalıştıklarında gerçekten çok önemliler. Çok verimliler. Orada da yine aynı sorun var çok kalabalık. Yani bir tanılama raporu yazıyorsanız, bir randevu almak istiyorsunuz aylar sonra sıra geliyor. Öğretmen bir şeyler yapmaya çalıştı aile bir şeyler yapmaya çalıştı ama yine de zor. Ramın işlevleri kısmında personel sayısının artırılması gerekiyor buna ihtiyaç var. Bence tam olarak faydalanamıyoruz. Ramla özel okullar arasında iletişim daha geride geliyor. (Personel Eksikliği Alt Teması)

[PD5]: Sunduğu hizmetlerle ilgili öğrencinin tanılanması işlemi diyelim bedensel yetersizliği olan zihinsel yetersizliği olan görme yetersizliği olan bu öğrencinin tanılanması bu öğrencinin uygun bir şekilde kaynaştırma öğrencisi mi olacak özel eğitim sınıfında mı olacak özel eğitim uygulama okulunda mı olacak bunlarla ilgili süreç var. Uygun donatıların olmaması uygun ortamı olmamasından dolayı. İnsanların da beklentileri ilgileri mesela eğer böyle düşündüğümüz zaman hizmet veren açısından bir de hizmet alan boyutu var tabi ama hizmet veren açısından biz de öğretmenler

arasında tabii ki konuşuyoruz yaz tatili olayı yok bunu RAM'da çalışan öğretmenler avantaj mı dezavantaj mı olarak nitelendiriyor yoksa şu açıdan da bakabilir yazın çalıştığı içinde ek dersini alıyor. Başka bir öğretmen de RAM'ı okula göre daha rahat olduğu için tercih ediyor. (Bölgesel Farklılık Alt Teması)

[PD6]: Kendimizi sürekli taze tutmamız lazım. Psikoloji alanında kendimizi anlatamazsak başarısız oluruz. O anlamda ram iyi çalışıyor, kendi etkinlik günleri var. Bütün ramlar bunu yapıyorsa bence gayet güzel. (Eğitim Düzenleme Alt Teması)

[PD7]: RAM'lar biraz daha işlevsel olabilir. Son iki yıldır çok iyi çalışıyorlar gerçi. RAM'ların işi bizi daha çok eğitmek. Bilgilerimiz sürekli unutuluyor. Eğitimlerle tazelenmemiz gerekiyor. Bu anlamda ramlar daha fazla aktif çalışmalı. (Eğitim Düzenleme Alt Teması)

[PD8]: RAM'lar bizim bağlı bulunduğumuz, bünyesinde rehberlik ve özel eğitim bölümlerini barındıran kurumlar. Yani hem rehber öğretmenler hem de özel eğitimciler çalışıyor. Her iki grup da test alabiliyor, görüşme yapabiliyor. RAM'lar tanılama konusunda sadece öğrencilerle değil, üst yaş grupları ile de ilgilenmektedir. Yeniden yapılandırılması konusunda daha geliştirilmesi, sayılarının artması, terapi odalarının artması ya da görüşme koşullarının iyileştirilmesi dikkate alınabilir. Çünkü her RAM'ın fiziksel koşulları uygun olmayabiliyor bu noktalarda. (Eğitim Düzenleme ve Bölgesel Farklılık Alt Temaları)

[PD9]: RAM'lar genellikle belli bir tanıdan şüphelendiğiniz zaman yönlendirdiğiniz ve onların da gerekli ölçekleri uyguladıktan sonra yönlendirme yaptığı birimler olarak işlev gösteriyordu. Bu anlamda çok temel ihtiyacı karşılamıyordu açıkçası ve bu açıdan bakıldığında ramların yapısının ve sunduğu hizmetlerin de daha genişletilmesi ve çocuğun yararına olacak şekilde işlev kazandırılması da yine faydalı olacaktır. (Eğitim Düzenleme Alt Teması)

[PD10]: RAM'lar maalesef çalıştığı bölgeye göre çok farklılık gösterebiliyor. Bazı bölgelerde yoğunluk fazlalığı ya da personel azlığı sebebi ile sadece eğitsel tanılamaya ve raporlamaya bakıyorlar. Bazı

bölgelerde de psikolojik danışma ayağında ve eğitimler düzenleme konusunda da destek sağlıyorlar. Yapılacak düzenlemelerde bölgesel olarak ramların ihtiyacının ne olduğu göz önünde bulundurulmalı. Ekonomik anlamda desteklenmesi ve özel eğitim dışındaki koordinasyon işbirliği eğitimler ve benzeri konularda iyileştirmelere gidilmesi olumlu olacaktır. (Eğitim Düzenleme Alt Teması)

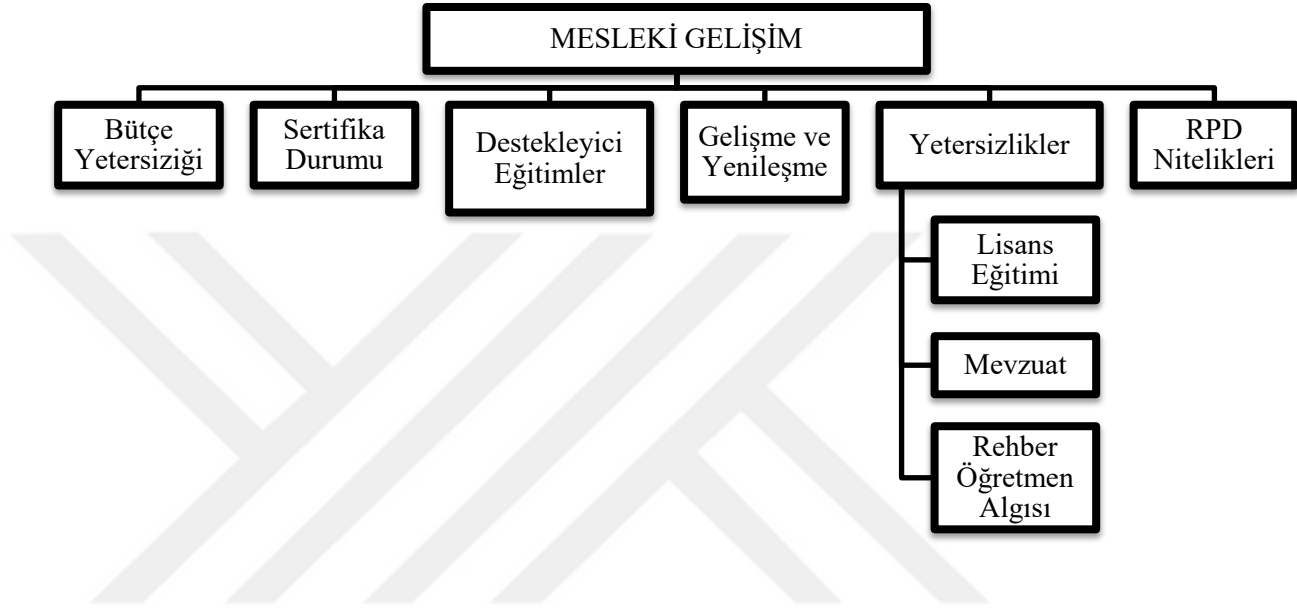
[PD11]: *RAM'ların hizmetleri Rehberlik Araştırma Merkezleri gibi değil de "Özel Eğitim Araştırma Merkezleri" şeklinde algılanıyor. RAM'ların psikolojik danışma ayağına çok fazla destek sağlanmıyor ve bu durum bizi de zora sokuyor açıkçası. Nedeni ise psikolojik danışma yeterliliği olmaması gibi çeşitli sebeplerle yönlendirilmesi gerektiğini düşündüğümüz öğrencileri RAM'da yönlendirebileceğimiz yeterli sayıda ve nitelikte personel yok genele baktığımızda lisanstan yeni mezun olmuş kendini yetiştirmek için orada bulunan danışmanlarla karşılaşıyoruz. Bu hususta görüşüm kendini geliştirmiş en azından yüksek lisans eğitimini tamamlamış psikolojik danışmanların buralarda görev yapması şeklindedir. (Personel Eksikliği Alt Teması)*

[PD12]: *Eski yönetmelikte RAM'lar ve PDR maddeleri tek bir yerde toplanmıştı ancak şimdi yönetmelikte RAM'lar için ayrı bölüm var ve orada tek tek işlevleri tanımlanmış durumda. Bu hem onların işini kolaylaştırıyor hem bizim işimizi kolaylaştırıyor iş tanımlamaları açısından. RAM'lar genel işlevi okullardan gelen verileri değerlendirmek, okul psikolojik danışmanlarına müşavirlik yapmak, eğitimler düzenlemek. RAM deyince maalesef akla özel eğitim bölümü geliyor. Psikolojik danışma bölümünü insanlar çok fazla bilgi sahibi değil. (Tanılama İşlemi Alt Teması)*

RAM teması altında dikkate değer en önemli vurgunun, tanılama işlemlerinin önemi bahsedilirken RAM'da çalışacak deneyimli ve nitelikli personel eksikliği ifade edilmiştir. Özellikle 7 farklı bölgede RAM çalışma şartlarının uygunsuz olduğu yani bölgesel farklılıklardan dolayı danışma hizmetlerinin yerine getiremediği beyan edilmiştir. Diğer yandan vizyon belgesinde nitelikli personel ihtiyacı için eğitimler düzenlenmesi olumlu karşılanmıştır.

4.1.7. Mesleki Gelişim Teması

Mesleki gelişim teması içerisinde “Bütçe Yetersizliği”, “Sertifika Durumu”, “Destekleyici Eğitimler”, “Gelişme ve Yenileşme”, “Yetersizlikler (Lisans Eğitimi, Mevzuat, Rehber Öğretmen Algısı)” ve “RPD nitelikleri” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.8: Eksen Kodlamada Elde Edilen Yedinci Ana Tema: Mesleki Gelişim

Tablo 4.9: Mesleki Gelişim Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Mesleki Gelişim	Bütçe Yetersizliği	Bütçeyi Aşabilmektedir	2	PD1, PD2
		Bütçe Planlaması	2	PD1, PD2
		Para Ödememeliyim Ben	2	PD5, PD7
		Bu Eğitimleri Dışarıdan Değişen Bütçelerle Alıyoruz	2	PD7, PD8, PD9
	Sertifika Durumu	Sertifikalar Çok Suyu Çıkmış Şeyler	2	PD3, PD9
		Sertifika Verme Yetkimiz Yok	2	PD3, PD11

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Mesleki Gelişim	Destekleyici Eğitimler	Kesinlikle Desteklenmeli	4	PD2, PD5, PD7, PD11
		9-10 Yıldır Bu Mesleğin İçinde Eksik Olduğunu Düşündüğüm Bir Yön	3	PD4, PD7, PD12
	Gelişme ve Yenileşme	Mesleki Ve Kariyer Gelişim	2	PD2, PD6
		Kendini Geliştirmek İsteyen Öğretmenler	3	PD2, PD3, PD8
		Sürekli Kendini Yenilemen Gereken Bir Ala	3	PD2, PD4, PD8
	Yetersizlikler	Olumsuzluk Yaşanıyor	1	PD1,
		Dengesizlikler Var	1	PD1,
		Yönetmelik Tam Anlamda Açık Olmadığı	1	PD3,
		Öğretmenler Çok Değersiz	1	PD4,
		Nasıl Uygularlar Bilmiyorum	1	PD7
		Şube Müdürü İle Kişisel Meselesinden Dolayı Engellenebiliyor	1	PD7
		Lisans Eğitiminin Yeterli Olmadığı Durumlar Olabiliyor	1	PD12
		Maddi Anlamda Külfet Olabiliyor	1	PD12
	PDR Nitelikleri	Pdrciler Kendini Geliştirmeye Çok Açık Bir Grup	4	PD2, PD5, PD8, PD9
		Rehber Öğretmen Aynı Zamanda Bütün Öğretmenlerin de Rehberidir	4	PD3, PD6, PD9, PD10

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “Rehber öğretmenlerin mesleki gelişim gereksinimleri ulusal ve uluslararası düzeyde lisansüstü eğitim, sertifika ve benzeri eğitimlerle desteklenecektir” hedefine karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *Lisansüstü eğitimlerin desteklenme noktası ama hep bir olumsuzluk yaşanıyor. Türkiye’de hep bu olumsuzluklar var maalesef. Düzeltirse çok kıymetli bunlar nitelik ne kadar artarsa sunacağımız hizmetin niteliği de artacaktır. (Bütçe Yetersizliği Yetersizlikler Alt Teması)*

[PD2]: Rehber öğretmenler kendini geliştirmeye ve yenilemeye en yatkın olan grup diyebiliriz. Bunun için gerekli sertifika programları ve eğitimleri takip etmeleri zaman zaman bütçeyi aşabilmektedir. MEB tarafından bu noktada mesleki ve kariyer gelişim alanında rehber öğretmenlerini destekleyici eğitimler için bütçe planlaması çalışmaları yapılabilir. Türk PDR Derneği ve MEB işbirliği ile rehber öğretmenlere gerekli sertifikasyon eğitimleri verilebilir. (Bütçe Yetersizliği, Destekleyici Eğitimler, Gelişme ve Yenileşme ve PDR Nitelikleri Alt Temaları)

[PD3]: Sertifikalar bizim alanımızda çok elzem aynı zaman da çok suyu çekmiş şeyler. Umarım bu gerçekleşir. Rehber öğretmenlerin de çok mutlu olacağını düşünüyorum. Rehber öğretmenler branş öğretmenlerine göre daha yerinde saymayan kendini geliştirmek isteyen öğretmenler. Bizim sertifika verme yetkimiz yok ama amaç zaten sertifika değil öğrenmek. Öğrenmek için geliyorlar. Ama bunlar hep başlangıç seviyesindeki eğitimler. Dolayısıyla MEB'in başlığı altında sertifikalı uzun soluklu eğitimler düzenlenmesini bence ister rehber öğretmenler. Bu eğitimler dışarda çok pahalı. Bu eğitimleri kimlerin alabileceği, ne kadar süreceği, izinli olacak mı vesaire bunların hepsinin tek tek belirtilmesi lazım. Yüksek lisans mevzuatına rağmen çok farklı davranan idareciler var. O nedenle objektif olarak her şeyin detaylandırılması lazım. Bu eğitim vizyonunun da kimsede şüphe bırakmayacak şekilde belirlenmesi lazım. Yönetmelik tam anlamda açık olmadığı için keyfi uygulamalara mahal veriyor. Bunların olmaması için çok net bir şekilde detaylandırılması lazım. (Sertifika Durumu, Gelişme ve Yenileşme. Yetersizlikler ve PDR Nitelikleri Alt Temaları)

[PD4]: Bu maddeyi çok sevdim. Bizim alan sürekli kendini yenilemen gereken bir alan. Bir sürü araştırma yapılıyor vesaire hep takipte olmamız gerekiyor. O yüzden eğitim verilirse çok güzel olur. Yüksek lisans mezunu olma konusu çok önemli. Biz de öğretmenler çok değersiz. En kötü öğretmen olursun mantığı var bizde. O yüzden öğretmenler kendini geliştirdikçe daha değerli olacaktır diye düşünüyorum. O nedenle bu eğitimler çok önemli. Öğretmenin hangi okuldan mezun? Hangi yüksek lisansı yapmış? Gibi

sorular olması ileriye götürür. (Destekleyici Eğitimler, Gelişme ve Yenileşme ve Yetersizlikler Alt Temaları)

[PD5]: Olumlu bir hedef. Bizim okulumuzda da müdür yardımcımız yüksek lisans yapıyor. Bu sadece rehber öğretmenlere değil bütün öğretmenlerin lisansüstü eğitim almasına yönelik teşvik edici bir uygulama olacağını düşünüyorum. Hizmet puanına ek olarak eklediler, tekrar sildiler tekrar eklediler mi bilmiyorum ama yaptığımız için e-portfolyodaki gibi değerlendirmesiyle ilgili, teşvik edici oluyor. Ben de bu eğitimleri istediğimi söylemişim kurumuma. Hizmet içi eğitimler de ne zaman başlarsa ben de katılmayı düşünüyorum. (Bütçe Yetersizliği, Destekleyici Eğitimler ve PDR Nitelikleri Alt Temaları)

[PD6]: Kendimi geliştirmeye çalıştım. Ama bunu birinin yönlendirmesiyle yapsak daha iyi olur tabi. Biz mesela gittiğimiz vakıf üniversitelerinde aldığımız bu eğitimleri bakanlık bize bir hizmet olarak sunarsa özellikle genç arkadaşlara alt yapısı güçlü sağlam çok daha kaliteli iş yapılır. Bu çok güzel bir madde diye düşünüyorum. (Gelişme ve Yenileşme ve PDR Nitelikleri Alt Temaları)

[PD7]: Bu güzel bir madde. Ama nasıl uygularlar bilmiyorum. Şuan kafamda oturtamadım çok gerçekçi gelmedi açıkçası. Zaten çok fazla yapılmayan problemler var yani bir eğitim almak istiyorum mesela beni o anlamda desteklemeli devlet. Para ödememeliyim ben. Şuan pandemi ve ekonomik açıdan iyi olmadığımız için demiyorum ama bundan öncesinde de hiç desteklenmedik. Ramlar düzenledi eğitimler. Bir eğitim, şube müdürü ile kişisel meselesinden dolayı engellenebiliyor mesela keşke böyle şeyler olmasa. Uygulansın ve bununla ilgili bir çalışma istenilsin bizden. Güzel olabilir. (Bütçe Yetersizliği, Destekleyici Eğitimler ve Yetersizlikler Alt Temaları)

[PD8]: Aslında bu hedef sadece bizim için geçerli değildi. Tüm öğretmenleri kapsayıcı şekildeydi. Çünkü gerçekten eğitim fakültesinden mezun olanlar içerisinde kendini geliştiren çok fazla kişi var, grup içerisinde çok fazla bir üst kuruma devam eden kişiler var, alanlarında farklı eğitimler alanlar var. PDR'ciler kendini geliştirmeye çok açık bir grup ve kendi ile çalışan bir

grup aslında. Tabii ki farklı alanlarda da kendinizi geliştirebilirsiniz ancak şuan çalışıyor olduğunuz alanda kendinizi geliştirmeniz önemli diye düşünüyorum. (Bütçe Yetersizliği, Gelişme ve Yenileşme ve PDR Nitelikleri Alt Temaları)

[PD9]: Bu çok güzel bir şey çünkü bir rehber öğretmen aynı zamanda bütün öğretmenlerin de rehberidir. Bu anlamda da onlara rehberlik yapabilmek adına diğer öğretmenlerden her zaman bir adım önde gitmek durumundadır. Bu açıdan baktığımızda gelişimi öğrenmesi eğitimleri sertifikalarla donatılması ve bu anlamda desteklenmesi güzel olacaktır. (Bütçe Yetersizliği, Sertifika Durumu ve PDR Nitelikleri Alt Temaları)

[PD10]: Beni oldukça umutlandıran maddelerden biri. Dezavantajlı bölgelerde çalışan birçok meslektaşımız var. İstanbul'da çalışmakla Anadolu'nun bir bölgesinde çalışmak çok farklı. Herkesin eşit şartlarda olmaması göz önünde bulundurularak yüksek lisans eğitimleri, hizmet içi eğitimler gibi MEB'in kendi ihtiyacına yönelik spesifik eğitimler düzenlemesi gerçekten çok iyi ve olumlu olur. (PDR Nitelikleri Alt Teması)

[PD11]: Kesinlikle desteklenmeli. Çünkü lisanstan mezun olduğumuzda sadece diplomayı almış eğitim sürecimizi tamamlamış oluyoruz. Tabii ki lisans eğitiminde bilgi sahibi oluyoruz ancak aldığımız unvanın hakkını verebilmek için birçok eğitim ile desteklememiz gerekiyor ve çoğu zaman bizler bu eğitimleri dışarıdan değişen bütçelerle alıyoruz. Bu noktada farklı sertifika programları ve eğitimlerle MEB tarafından desteklenmemiz alanda niteliği artıracaktır. (Sertifika Durumu ve Destekleyici Eğitimler Alt Temaları)

[PD12]: 9-10 yıldır bu mesleğin içinde eksik olduğunu düşündüğüm bir yön. Öğretmen yetiştirme genel müdürlüğü tarafından düzenlenen ya da mahalli kurumlar tarafından düzenlenen hizmet içi eğitimler açılıyor. Ancak yeterli gelmiyor. Mesela bizim alanda lisans eğitiminin yeterli olmadığı durumlar olabiliyor. Travmalar, dezavantajlı gruplar, ya da farklı terapi yöntemlerinin içeriğinin ve uygulanması gibi. Gerçekten bizim ulusal ve uluslararası düzeyde eğitimlere ihtiyacımız var. Bu eğitimleri dışarıdan aldığımızda maalesef maddi anlamda külfet olabiliyor. Dışardan aldıktan

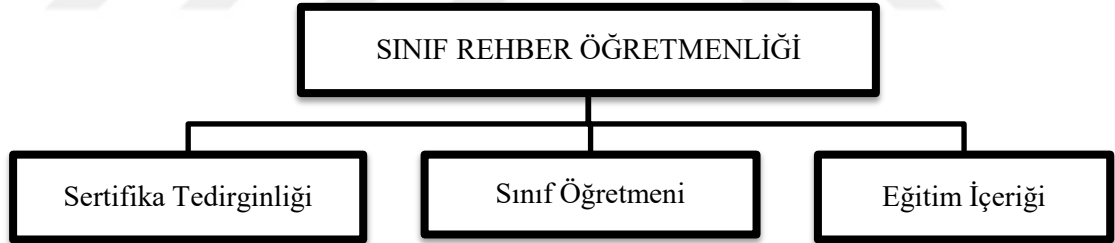
sonra okulda kullanmanız için de yine MEB onaylı sertifika isteniyor. Siz bakanlık onaylı sertifika almadığınız zaman bunu kullanamıyorsunuz da aslında. Bu anlamda kesinlikle bu eğitime ihtiyacımız var. (Destekleyici Eğitimler ve Yetersizlikler Alt Temaları)

Mesleki Gelişim teması altında vizyon belgesinde yer alan eğitimlerin planlaması olumlu karşılanmıştır. Ancak bütçe yetersizliği nedeniyle istenilen eğitimlerin alınamadığı ve bu konuda bakanlık nezdinde desteklerin olması olumlu karşılanmıştır. Rehberlik öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin okuldaki tüm öğretmenlere yarar sağlaması adına önemli olduğu bundan dolayı da PDR niteliklerinin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Ayrıca lisans eğitimindeki yetersizliklerin giderilmesi, mevzuat konusunda net olmaması ve rehber öğretmenler boş oturuyor algısının rehber öğretmenlerinin çalışmalarını olumsuz etkilediği konusunda görüş birliği bulunmaktadır.

4.1.8 Sınıf Rehber Öğretmenliği Teması

Sınıf Rehber Öğretmenliği teması içerisinde “Sertifika Tedirginliği”, “Sınıf Öğretmeni” ve “Eğitim İçeriği” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.9: Eksen Kodlamada Elde Edilen Sekizinci Ana Tema: Sınıf Rehber Öğretmenliği

Tablo 4.10: Sınıf Rehber Öğretmenliği Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Sınıf Rehber Öğretmenliği	Sertifika Tedirginliği	Bizim Alana Darbe Vurdu	3	PD1, PD5, PD7
		Sınıf Öğretmenine Bu Sertifikayı Vermek Atama	3	PD1, PD5, PD7
		Rehber Öğretmenin Görevini Üstlenme Gibi Algılar Büyük Bir Mağduriyete	6	PD1, PD2, PD3, PD5, PD7, PD8

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Sınıf Rehber Öğretmenliği	Sınıf Öğretmeni	Sınıf Öğretmenlerinin Bilgili Olması Bence Çok Çok Önemli	3	PD2, PD5, PD6
		Sınıf Öğretmeni De Bu Eğitimi Alırken Rehberlik Sistemini Tam Öğrensini ki Gerekli Yönlendirmeyi Yaparken O Altyapıyı Hazırlayabilecek Şekilde Yetkin Olsun	4	PD2, PD4, PD5, PD6, PD9, PD10, PD11, PD12
		Gerçekten Sınıf Öğretmenlerinin Eğitilmesi Gerekliğini Düşünüyorum	3	PD4, PD5, PD7
	Eğitim İçeriği	Sınıf Öğretmenleri De Lisans Da Bir Rehberlik Dersi Alıyorlar	1	PD3
		Eğitimin İçeriğinin Çerçevesi Çok İyi Çizilmesi Lazım	1	PD3

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “Sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin becerilerinin artması için sertifikasyona dayalı eğitimler düzenlenecektir..” hedefine yönelik aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *Bu madde benim onaylamadığım nadir maddelerden bir tanesi. Türkiye’de yazılı olarak her şey nizamidir. Düzenler, yasalar kanunlar vs. ama içerikte çok sıkıntı yaşıyoruz, uygulamada çok sıkıntı yaşıyoruz. Yıllar önce bizim alan biraz talan edildi. Sosyoloji mezunları felsefe mezunları bizim alandan atandılar bu da bizim alana darbe vurdu. İçerik olarak bu alanlar rehberlik ve Psikolojik Danışma alanında çok farklı alanlar. Bu maddeyi okuyunca sınıf öğretmenine bu sertifikayı vermek atama ya da Rehber öğretmenin görevini üstlenme gibi algular büyük bir mağduriyete sebep verir. O sebeple sınırın iyi çekilmesi gerekmektedir. Sadece sınıf öğretmenlerini yetiştirme anlamında bir eğitim olacaksa hiç bir sıkıntı yok. Ama sınıf öğretmenine PDR öğretmenin hakları da tanınacaksa sıkıntılı bir madde olur diye düşünüyorum. Okuldaki düzenin rehberlik işleyişinin bozulması anlamına gelir. Sınıf öğretmeni ile okul psikolojik danışmanının da alanları çok farklı olduğundan ben bu maddeye çok katılmıyorum. (Sertifika Tedirginliği Alt Teması)*

[PD2]: Sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin becerilerinin sertifika eğitimleri ile artırma çalışmaları ihtiyacımız olan bir düzenlemedir. Ama bu eğitimler sonucunda sınıf öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarının görev alanlarına müdahalesinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Bununla beraber sınıf içerisinde ortaya çıkan durumlarda sınıf öğretmenlerinin doğru müdahale ve tepkilerde bulunması açısından fayda sağlayacaktır. Tek kritik nokta okul rehberlik ve psikolojik danışmada sınıf öğretmenin rehber öğretmenin önüne geçmemesidir. (Sertifika Tedirginliği ve Sınıf Öğretmeni Alt Temaları)

[PD3]: Sınıf öğretmenleri de lisans da bir rehberlik dersi alıyorlar. Temel düzeyde becerilere sahip olarak yetişmiş olduklarını düşünüyorum. Bakıldığında dördüncü sınıflarda rehberlik saati var. Dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin becerileri arttırılmalı bence de. Öğrenciye daha fazla verim sağlayacaksa neden olmasın. Sınıf öğretmenine psikolojik danışma becerileri anlatılmayacaktır diye umuyorum ama ancak burada sınıf öğretmenin yapmasını beklediğimiz etkinliklere yönelik kendi becerilerini nasıl geliştirebilir bunun çözülmesi lazım. Bazı sınıf öğretmenlerinin de ilgilerini çekecek şekilde eğitimler düzenlenebilir. Hizmet içi eğitim olarak sunulabilir. Bu maddeye çok karşı değilim çünkü sınıf öğretmeni de ilk etapta başvurulan kişi sonuçta. Bize yönlendirirken veliyle iletişimi, bulacağı çözüm yollarıyla ilgili neden daha kalifiye olmasınlar ki. Eğitimin içeriğinin çerçevesi çok iyi çizilmeli. Çünkü her sınıf öğretmeni psikolojik danışmanlık yaparsa bize ihtiyaç kalmaz. (Sertifika Tedirginliği ve Eğitim İçeriği Alt Temaları)

[PD4]: Sınıf öğretmenin verdiği rehberlik saati çok etkili değil haklı olarak. Ama bu eğitimlerin sınıf öğretmenlerine katkı sağlayacağını düşünüyorum. Ancak biraz bakış açısının da değişmesi lazım bazı sınıf öğretmenleri kol kırılır yen içinde kalır mantığıyla yaklaşıyor rehber öğretmenleri daha dışarıda tutuyor ve rehberlik saatinde matematik gibi dersleri işliyorlar. Bence bu zihniyeti değiştirmemiz gerekiyor. (Sınıf Öğretmeni Alt teması)

[PD5]: Rehberlik saati dediğimiz haftalık süre olarak 1 ders saati. Yıllık planlarının uygulanması görevi sınıf rehber öğretmenlerine veriliyor. Bu sertifikasyonu kim verecek nasıl verecek alt maddeleri vardır diye

düşünüyorum. Meslek liselerinde bu şöyle oluyordu. Ders olarak en fazla hangi öğretmen giriyorsa o öğretmen o sınıfın rehber öğretmeni oluyordu bu mantıklıydı. Çünkü ders sırasında da öğrenciyi gözlemleyebiliyorsunuz. Ramdaki bir öğrencinin görüşmesiyle ilgili o formdaki bilgileri mesela sınıf öğretmenin görüşü de yer alıyor dolayısıyla sınıf rehber öğretmenlerinin sertifikasını aldıktan sonra rehber öğretmenin görev tanımına giriyor girmiyor tartışmasından ziyade birlikte işbirliği yapma birlikte çalışma çok önemli. Bu şekilde sınıf öğretmeni öğrenciyi de çok iyi tanıyor olacaktır. Değerlendirmeler de daha sağlıklı olacaktır. (Sınıf Öğretmeni Alt Teması)

[PD6]: *Yukarıdaki maddenin bir benzeri aslında. Farkındalık yaratmak; Sınıf öğretmenlerinin bilgili olması bence çok çok önemli. Herkesin görev dağılımı var. Sınıf öğretmeni de bu eğitimi alırken rehberlik sistemini tam öğrensin ki gerekli yönlendirmeyi yaparken o altyapıyı hazırlayabilecek şekilde olsun olarak düşündüm ben aslında. (Sınıf Öğretmeni Alt Teması)*

[PD7]: *Bu konuda gerçekten sınıf öğretmenlerinin eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum. Sınıf öğretmenleri ile ilgili bizler tabii ki de eğitim veriyoruz ama bu eğitimler çok ciddiye alınmıyor. Sınıf öğretmenine özel eğitim konusunda geliştirilmesi gerekiyor. Ne yapacaklarını bilmiyorlar. Desteklenirlerse daha uyumlu daha işbirlikçi olacaklarını düşünüyorum. Hocalara yalvarıyoruz beraber toplantı yapalım diye. Sınıf öğretmenleri rehberlikle ilgili görev tanımlarını bilmiyorlar. (Sertifika Tedirginliği ve Sınıf Öğretmeni Alt Temaları)*

[PD8]: *Bu madde de açıkçası beni kaygılandıran maddelerden bir tanesi. Çünkü psikolojik danışma, bireye temas eden profesyonel bir yardım mesleği, hassas davranılması gerekiyor ve kesinlikle bir uzmanlık gerektiriyor. Sertifikasyon programları ve alan dışı ile olacak bir şey değil. Burada sınıf rehber öğretmenlerinin eğitime tabi tutulması pedagojiye dair lisansta aldığı becerilerin geliştirilmesine dair tabii ki güzel bir şey. Ama sertifikasyon dendiği zaman maalesef ülkemizde çok yanlış anlaşılabilir. “Ben sertifikamı aldım ben artık psikolojik danışmanım” şeklinde bir lisans diploması şeklinde algılanabiliyor. Bunun da mesleğime zarar vereceğini düşünüyorum açıkçası. Bu eğitim sonucunda birey kendinde böyle bir hak görebilir tam tersi bakanlık ondan belki de bir psikolojik danışma*

yapmasını bekleyebilir. Sertifikasyona dayalı ifadesi çok ucu açık bir ifade ve beni korkutuyor. Başka bir ihtimal olarak da “bu işi sınıf öğretmenleri yapıyor sizin okulda bulunmanıza gerek yok” diyen bir grup ortaya çıkabilir ki bu ciddi bir problem olur. (Sertifika Tedirginliği Alt Teması)

[PD9]: Şimdi, ilkokul ve ortaokullara baktığımız zaman sınıf öğretmeni ile rehber öğretmen arasındaki iletişim çok önemli. İşbirliği çok önemli fakat sınıf öğretmeni de aynı zamanda aslında kendi sınıfının rehber öğretmenidir. Bu açıdan baktığımızda tabii ki sınıf öğretmenlerinin de gelişimi rehberlik hizmetlerine katkı sağlaması açısından faydalı olacaktır. (Sınıf Öğretmeni Alt Teması)

[PD10]: Her ne kadar okul içerisinde sınıf ve branş öğretmenlerine elimizden geldiğince yardımcı olmaya çalışsak ta onların rehberliğe yönelik iş ve hizmetleri daha sağlıklı yürütülebilmesi için eğitimlerin olmasının iyi olacaktır. (Sınıf Öğretmeni Alt Teması)

[PD11]: Sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerine eğitim verilmesi kısmına olumlu bakıyorum. Ancak sertifika kısmında tedirginim. Rehberlik tek başına okul psikolojik danışmanının yetebileceği bir alan değil, kesinlikle sınıf öğretmenlerinin desteğine ihtiyacımız var. Ancak bu eğitimi alan sınıf öğretmeni bir hafta sonra kendini rehberlik ve psikolojik danışma alanında yetkin olarak görüp durumu da kendi çıkarları için kullanırsa ciddi bir sıkıntı oluşur. Bizler bunun örneklerini çok yaşadık ve yaşıyoruz. Bu türden eğitimlerin içeriğinin netleştirilmesi ve hatta mümkün olduğunca “sertifikasız eğitim” verilmesi illa sertifika verilecekse de “sertifika sınırının kesin çizgilerle belirlenmesi” sürecin sağlıklı ilerlemesi, psikolojik danışmanların sınırlarının ihlal edilmemesi ve yardım alacak bireyler açısından zararların ortaya çıkmaması noktasında gereklidir. (Sınıf Öğretmeni Alt Teması)

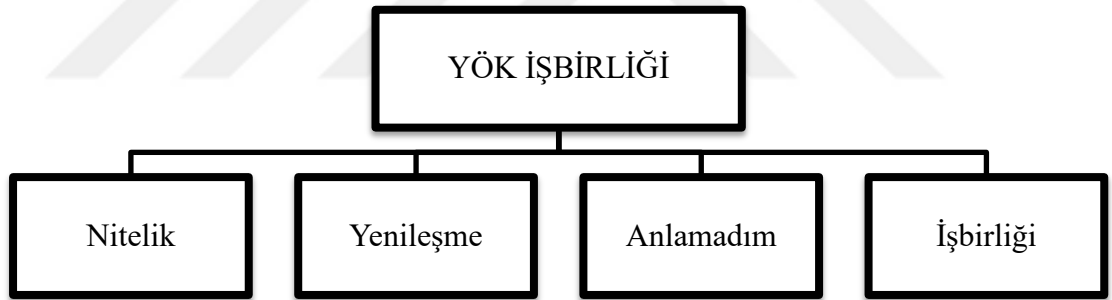
[PD12]: Bu da yine bizim işimizi kolaylaştıracak bir şey. Çocukları bizden daha iyi gözlemliyorlar, biz öğretmenlerin gözlemlerine çok ihtiyaç duyuyoruz. Ayrıca sınıf veya branş öğretmenleri kriz durumlarında, özel eğitim ihtiyacı olan bir öğrenci ile ya da özel yetenekli bir çocukla nasıl çalışacağı gibi durumlarda ne yapacakları konusunda yetersiz

kalabiliyorlar. Bu anlamda kesinlikle onların bu eğitimlere çok ihtiyaçları var. (Sınıf Öğretmeni Alt Teması)

Sınıf Rehber Öğretmenliği teması altında vizyon belgesinde yer alan sertifika verilmesi rehberlik hizmeti ve yapılan işlemlerin tedirginliği vurgulanmıştır. Çünkü rehber öğretmenlerin nitelikleri aldıkları lisans eğitimleri yerine sınıf öğretmenlerine aynı düzeyde değerlendirip sadece bir sertifika ile rehber öğretmeni yerine geçirilme düşüncesi sıkıntılı olabileceği beyan edilmiştir. Diğer yandan sınıf rehber öğretmenleri görevleri gereği zaten okul rehber öğretmenleriyle çok işbirliği içinde olmaları gerektiği ön plana çıkarılmış ve sınıf rehber öğretmenlerinin niteliklerinin artırılması olumlu karşılanmıştır.

4.1.9.YÖK İşbirliği Teması

YÖK İşbirliği teması içerisinde “Nitelik”, “Yenileşme”, “Anlamadım” ve “İşbirliği” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.10: Eksen Kodlamada Elde Edilen Dokuzuncu Ana Tema: YÖK İşbirliği

Tablo 4.11: YÖK İşbirliği Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
YÖK İşbirliği	Nitelik	Profesyonel Hizmet Vermelerini Sağlayacaktır	3	PD2, PD8, PD10,
		İçerik Olarak Daha Mı Zenginleştirilecek	3	PD3, PD8, PD12,
		Çok Kaliteli Eğitimler Oluyor	3	PD7, PD9, PD12

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
YÖK İşbirliği	Yenileşme	Nitelik Noktasında Bir Yenileme Kastedilmiş Olabilir	4	PD1, PD4, PD5, PD6, PD7
		Pdr Bölümlerinin İyileştirilmesine Yönelik Olarak Anladım	3	PD4, PD5, PD8, PD9
	Anlamadım	Üniversiteler Zaten YÖK'ten Bağımsız Hareket Etmiyorlar	1	PD1
		Üniversitedeki Son Staj Zaten Okullarda Ya Da Ramlarda Yapılan Staj	1	PD4
	İşbirliği	Bir Kolektif Çalışma Gerçekleştirilerek	2	PD9, PD11,
		Adayların Yetiştirilmesi Hususunda YÖK İle İşbirliği Kesinlikle Yapılmalı	2	PD10, PD12,
		İşbirliği Yapılıyor	1	PD11

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “Okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında, adayların uygulama becerilerinin geliştirilmesine önem veren, nitelikli uzman personel yetiştirilmesi hususunda Yükseköğretim Kurulu ile iş birliği yapılacaktır.” hedefine karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: “Bizler zaten staj yapıyoruz hatta uygulamaya dönük eğitim fakültesi içerisinde en fazla uygulama dersi alan branş olabiliriz. Üniversiteler zaten YÖK'ten bağımsız hareket etmiyorlar bu madde zaten işleniyor nitelik noktasında bir yenileme kastedilmiş olabilir diye düşünüyorum.” (Yenileşme, Anlamadım Alt Teması).

[PD2]: Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında çalışacak adayların daha fazla saha çalışması ve uygulama eğitimleri YÖK tarafından daha kapsamlı hale getirilmesi meslek hayatında da daha profesyonel hizmet vermelerini sağlayacaktır. (Nitelik Alt Temaları)

[PD3]: Bu da aslında zaten yapılan bir sistem diye biliyorum. Üniversitedeki son staj zaten okullarda ya da ramlarda yapılan staj. Ben

tam anlamadım bu maddeyi açıkçası. Dolayısıyla belki içerik olarak daha mı zenginleştirilecek bilemiyorum. (Nitelik Alt Temaları)

[PD4]: *Bu maddeden şunu anladım. Üniversitelerdeki PDR bölümlerinin iyileştirilmesine yönelik olarak anladım ve bu çok önemli. Hangi üniversiteden mezun olduğun değil de nasıl bir eğitim aldığın çok önemli orada bir iyileştirilmeye gidilirse çok iyi olur. (Yenileşme Anlamadım Alt Temaları)*

[PD5]: *Bu yapıyor hali hazırda benim bildiğim. Bu konuda çok çok olumlu olduğunu düşünüyorum. Sadece rehberlik okuyan öğrenciler değil diğer alanlardan da gelen öğrenciler oluyor bu adayların haftaları planlanıyor zaten bu görevler okuduğu okuldaki hocası tarafından gönderiliyor. Dolayısıyla bu tür gelişmelerin olması adayın gelişimi açısından önemli. (Yenileşme Alt Teması)*

[PD6]: *Bunların hepsi bağlantılı. Biz altyapıda çocuklara nasıl kalifiye eğitimler vererek yönlendireceksek, üniversite okuyanları da aynı şekilde sahaya sürmeleri çok önemli. (Yenileşme Alt Teması)*

[PD7]: *Üniversitedekilere zaten iyi bir eğitim verilince her şey çözülecektir. Bazı alanlarda bazı bilgiler değişmiyor ama bizim PDR'de her bilgi değişiyor. Bazen çok güzel çok kaliteli eğitimler oluyor ama bazılarında da hiç verim alamıyoruz. (Nitelik Yenileşme Alt Temaları)*

[PD8]: *Üniversitelerle öğrenci geliştirme için çok güzel staj eğitimi uygulamaları var ki okul psikolojik danışmanlarına da stajyer alabilme eğitimleri veriliyor. Güzel bir hedef olduğunu düşünüyorum. (Yenileşme Alt Teması)*

[PD9]: *Burada tabi şöyle bir şey var yani rehberlik aslında işin mutfağında yetişerek oluyor. Rehberlik sadece okuduğunuz bilgiyi aktarmakla alakalı bir durum değil daha çok pratiğe yönelik bir alan. Çözüm üretmeye, kişinin kendi farkındalıklarını geliştirmeye ve bu farkındalıkları doğrultusunda bir problemle bir sorunla karşılaştığında o sorunu çözme becerisini geliştirmeye destek sağlayan da bir birim aynı zamanda. Bu anlamda da bu bilincin farkında olan bir uzman personel yetiştirilmesi ve bu konuda bir kolektif çalışma gerçekleştirilerek yine yükseköğretim kurumları ile işbirliği*

arasında çalışılması, geleceğin gençlerinin doğru yerlerde doğru konumlarda olması açısından önemlidir. (Yenileşme İşbirliği Alt Temaları)

[PD10]: *Okulda alınan derslerle, sahadaki uygulamalar ve teknik alandaki uygulamalar farklılık gösteriyor. Öğretmenlerin niteliğini arttırmak adına bu tarz çalışmalar olumlu olacaktır. (İşbirliği Alt teması)*

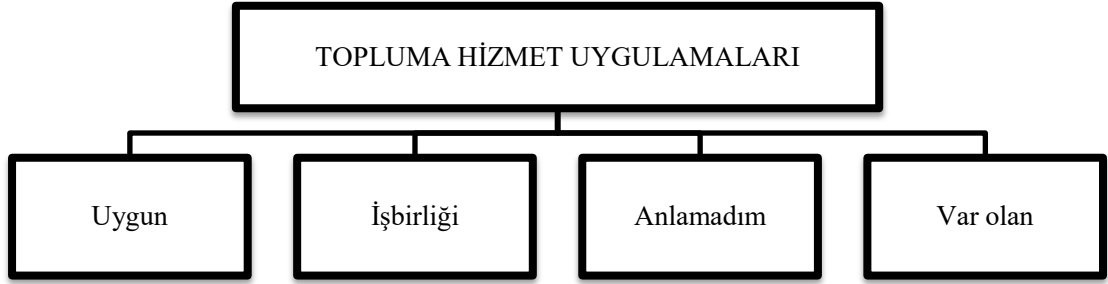
[PD11]: *Adayların yetiştirilmesi hususunda YÖK ile işbirliği kesinlikle yapılmalı ve yapılıyor da. Son sınıftaki öğrencilerin alan uygulamaları dersi kapsamında okullardaki psikolojik danışmanlarla işbirliği yapılıyor ve psikolojik danışman adayı 1 yıl süreyle uzman rehber öğretmenin yanında sahada gözlem yapıp tecrübe kazanıyor. Bu noktada uygulamalar güzel hatta teşvik edici şeylerle daha iyi olabilir. (İşbirliği Alt Teması)*

[PD12]: *Lisans eğitimi PDR açısından temel eğitim ama yetmiyor bunun üzerine uzmanlık eğitimi, ekstra eğitimler ve uygulamaya dayalı eğitimler alanda yeterlilik açısından bize fayda sağlayacaktır. Bu anlamda YÖK ile yapılacak tüm işbirlikleri gerek meslekte çalışan gerek mesleğe yeni başlayacak tüm PDR öğretmenlerine çok faydalı olacaktır. (Nitelik İşbirliği Alt Temaları)*

YÖK İşbirliği teması altında, vizyon belgesinde yer alan, okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında, adayların uygulama becerilerinin geliştirilmesine önem verilmesi, niteliğin artırılması ve nitelikli personel yetiştirilmesi konuları olumlu karşılanmıştır. Ancak bu kısmın zaten YÖK'ün görevi olduğu ve ekstra bir iş birliğinin ne olduğu konusunda anlamadıklarını belirtmişlerdir.

4.1.10. Toplum Hizmeti Teması

- Toplum Hizmeti teması içerisinde “Uygun”, “İşbirliği”, “Anlamadım” ve “Var olan” alt temaları yer almaktadır

Şekil 4.11: Eksen Kodlamada Elde Edilen Onuncu Ana Tema: Toplum Hizmeti

Tablo 4.12: Toplum Hizmeti Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Topluma Hizmet Uygulamaları	Uygundur	Güzel Olur Çokta Kıymetli Olur	4	PD1, PD7, PD9, PD10
		Uygulanabilirse Verim Alınacak Bir Madde	2	PD1, PD10
		Ramlarla Özel Eğitim Merkezleri İle İlişkilendirilmesi Faydalı Olur	3	PD2, PD9, PD11
		Özellikle Yetersizlik Türüne Bağlı Olarak Öğrencilerin Yerleştirilmesi	3	PD5, PD9, PD12
		Çocuğu Kazanabilmek Mesela Bu Bir Topluma Hizmet Bence	3	PD6, PD9, PD12
		Öğrencilerin Kaynaşmasını Sağlamak Ve Onların Kendilerini Daha İyi Hissetmesini Destekleyecek	2	PD8, PD9
	İş Birliği	Topluma Hizmet Uygulamaları Okulun Talebiyle Hareket Ediyoruz.	2	PD3, PD10
		İşbirliği Bu Madde İçin Geliştirici Olacaktır	2	PD8 PD11
	Anlamadım	Okullarda Da Bu Tarz Kulüpler Ve Kulüp Çalışmaları Olmakta	1	PD2
		Tam Bilmiyorum Açıkçası	2	PD4, PD7
	Var olan	Çok Büyük Bir Yenilik Gibi Gelmedi Bana	1	PD2
		Genel Olarak Sivil Toplum Kuruluşları Ve Onların Yaptığı Hizmetlerle Alakalı	1	PD2
		Bu Da Aslında Var Olan Bir Sistem	2	PD3, PD6

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “2023 Eğitim Vizyonu Özel Eğitim politikası kapsamında Özel Eğitime İhtiyacı Olan Öğrencilere Yönelik Hizmetlerin Kalitesi Artırılması” ile ilgili şu maddeler alan için öne çıkmaktadır; “Okullarımızdaki topluma hizmet uygulamalarının RAM’lar ve özel eğitim merkezleri ile ilişkilendirilmesi sağlanacaktır.” hedefine karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *PDR mezunlarını Özel eğitim ve RAM'lara aktaracaklar daha çok. Topluma Hizmet Uygulamaları çok geniş bir çerçevede öğrenci illa PDR ile alakalı ya da özel eğitimle alakalı yapmıyor projesini. Madem bu öğrenci topluma hizmet gibi de bir uygulaması varsa bunu daha çok özel eğitim merkezleri ve RAM'lar aracılığı ile yapalım diyor. güzel olur çokta kıymetli olur. Çünkü RAM önemli bir staj ve çalışma alanı bizim için. RAM'ı görmek öğrenciyken çokta faydalı olur. aynı şekilde Özel Eğitim içinde otizm, down sendromlular, asperger vs. içinde barındıran çok farklı bir alan ve bunlarla çalışmak çok farklı bir boyut. Gerçekten uygulanabilirse verim alınacak bir madde olduğunu düşünüyorum. (Uygundur Alt Temaları)*

[PD2]: *Topluma Hizmet Uygulamaları bazı okullarda okutulan bir ders. Çok büyük bir yenilik gibi gelmedi bana. Dersin içeriği genel olarak sivil toplum kuruluşları ve onların yaptığı hizmetlerle alakalı. Okullarda da bu tarz kulüpler ve kulüp çalışmaları olmaktadır. RAM'larla özel eğitim merkezleri ile ilişkilendirilmesi faydalı olur tabi ki. (Uygundur Anlamadım Var olan Alt Temaları)*

[PD3]: *Biz şuan topluma hizmet uygulamaları kapsamında okulun talebiyle hareket ediyoruz. Bu konuları daha çerçeveleştirebilir. Bu da aslında var olan bir sistem. Biraz daha çalışma planına eklenip zorunlu hale getirilebilir. (İş Birliği, Var olan Alt temaları)*

[PD4]: *Topluma hizmet uygulamaları derken neden bahsettiklerini tam bilmiyorum açıkçası (Anlamadım Alt teması)*

[PD5]: *Özellikle yetersizlik türüne bağlı olarak öğrencilerin yerleştirilmesi, kaynaştırma sınıfında mı olacak, özel eğitim sınıfında mı olacak bunlarla ilgili çalışmalarda maalesef özel eğitim hizmetini verecek özel eğitim öğretmenlerin olması çok önemli. Çok yeterli mi değil gibi. Bu timkânlarıyla*

da alakalı. Okulun uygulamaları o sınıf için yeterli olmaması verilen eğitimin verimliliğini etkiliyor kesinlikle. (Uygundur Alt Temaları)

[PD6]: Topluma hizmet zaten bizim yaptığımız her çalışmadır. Çocuk disiplin cezası aldı diye sokağa atmak, okul değiştirmek çözüm değil. Önemli olan, çocuğu kazanabilmek. Mesela bu bir topluma hizmet bence. Biz bir ekibiz. Bu ekibin içinde herkes var. (Uygundur, Var olan Alt Temaları)

[PD7]: Topluma hizmet uygulamaları ile ilgili neyi kastediyorlar anlamadım. Biz özel eğitim sınıfını yenilememiz gerekiyordu ama yenileyemedik. Farklı farklı branşlardan öğrencilerle materyal desteği yapılmıştı. Bunun gibi akademik olarak desteklenmesi gereken bir öğrenciye ablalık yapmak rehberlik yapmak gibi bir çalışma güzel olabilir. Yapılırsa güzel olur. Hem onlar için de deneyim oluyor. (Uygundur, Anlamadım Alt Temaları)

[PD8]: Özel eğitimi gereksinimi olan öğrencilerin kaynaşmasını sağlamak ve onların kendilerini daha iyi hissetmesini destekleyecek projelerin RAM'lar ve Özel eğitim merkezleri ile işbirliği bu madde için geliştirici olacaktır. İl ve ilçe milli eğitimlerde yapılan çalışmalarda 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında bu şekilde yürütülen projeler var. (İş Birliği Alt teması)

[PD9]: Özel eğitimden önce biz genellikle zekâ geriliği, öğrenme güçlüğü, dikkat dağınıklığı gibi problemi olan çocukları düşünüyoruz. Fakat aslında bu anlamda üstün yetenekli çocuklar da özel eğitim kapsamında oluyor. Ama her türlü ölçek ve testi uygulama etkinliği yeterliliği ve zamanı oluşmadığından bu anlamda ramlardan destek almak okullar açısından faydalı olacaktır. Özellikle üstün yetenekli çocukların tespiti ya da farklı özel eğitim çocukların tespiti için istediğiniz cevapları alamadığınız takdirde ramlarla okullar işbirliği içerisinde olmalı. (Uygundur Alt Temaları)

[PD10]: Üniversitelerdeki topluma hizmet uygulamaları dersinin RAM ve özel eğitimlerle entegre edilmesi çok iyi olur. Özellikle eğitim fakültesindeki öğrencilerin bir kısmı özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerle

karşılaşırken bir kısmı hiç karşılaşmıyor. Oysaki özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenci sayısı belki zamanın şartlarından belki de tanılama süreçlerinin hızlanmış olmasından günden güne fazlalaşiyor. Kesinlikle çok faydalı olacağını düşünüyorum. Bireysel farklılıklar da göz önünde bulundurulduğunda sadece bununla da sınırlandırılmamalıdır. (Uygundur, İş Birliği Alt Temaları)

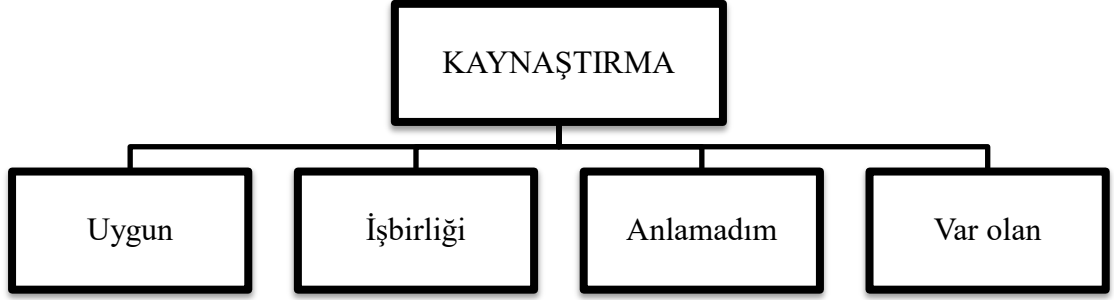
[PD11]: *Şu anda çocukların topluma hizmet uygulamaları dersi olduğunu biliyorum ama yine de yetersiz kalıyor ve okulun kendi çabalarıyla bir şeyler yapması gerekiyor. Bu noktada taşın altına RAM ve özel eğitim merkezleri ile birlikte hepimiz elimizi koyarsak taşı daha rahat kaldırırız diye düşünüyorum. Bu tarz çalışmaların paylaşılarak yapılması daha sağlıklı olur. (Uygundur, İş Birliği Alt Temaları)*

[PD12]: *Benim gözlemlediğim kadarıyla topluma hizmet uygulamaları yeterli düzeyde yapılmıyor. Özel eğitim öğretmeni tarafından ayrı bir çaba sarf edilmediği sürece. Çünkü maalesef özel alt sınıflara yeterince kıymet verildiğini görmedim. Ne okul idaresi tarafından, ne aileler tarafından ne de diğer veliler tarafından. Özel gereksinimli çocukların bir sınıfları oluyor. Ya da kendi yaş grubunda bir sınıfa yerleştirilmişse bile dezavantajlı kalıyorlar. Bunu kırmak adına bu çocukların da kaynaşması adına RAM'lar ve özel eğitim merkezleri ile işbirliği yapılması çok faydalı olacaktır. (Uygundur Alt Temaları)*

Toplum hizmeti teması altında, vizyon belgesinde yer alan, kısımların uygun ve güzel bir çalışma vurgulanmıştır. Ancak bu bahsedilen çalışmaların hali hazırda var olduğunu ve gereksiz bir şekilde vizyon belgesinde yer aldığını beyan etmişlerdir.

4.1.11. Kaynaştırma Teması

- Kaynaştırma teması içerisinde “Uygun”, “İşbirliği”, “Anlamadım” ve “Var olan” alt temaları yer almaktadır

Şekil 4.12 : Eksen Kodlamada Elde Edilen Onbirinci Ana Tema: Kaynaştırma

Tablo 4.13: Kaynaştırma Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Kaynaştırma	Uygundur	Öğrencilerin Yararını Düşünmemiz Açısından Güzel.	2	PD4, PD8
		Bireyin Tanınması Açısından Ona Yardım Etmek Açısından	2	PD5, PD9
		Sınıf Ve Branş Öğretmenlerinin O Çocuktaki Farklılığı Fark Etmesi Açısından	2	PD6, PD89
		Duygusal İletişim Açısından da Bağ Kurar	3	PD7, PD8, PD9
		Eğitimler Verilmesinin Bir Farkındalık Oluşturulmasının Önemli Olduğunu	2	PD2, PD9, PD12
		Psikolojik Danışmanların Bile Bu Konuda Eğitim Almaları Gerektiğini Düşünüyorum	2	PD2, PD10
	İşbirliği	Kaynaştırma Öğrencileri Ramdan Hafif Zeka Geriliği, Hafif Otizimli Vb. Gibi Durumlardan Dolayı Kaynaştırma Tanısı Almış Özel Öğrenciler	2	PD1, PD11
		Veliler Mesela Kaynaştırma Öğrencisini İstemiyor	2	PD4, PD11
	Anlamadım	Kaynaştırma Bana Negatif Bir Kavram Olarak Geliyor.	1	PD4
		Belli Kaygılar Taşıyacaktır	1	PD8
		Eğitim Kapsamının Ve İçeriğinin Süresinin Çok Yetersiz Olmasından Kaynaklı	1	PD8
	Var olan	Bu Madde Uygulamada Olan Bir Madde	3	PD1, PD3, PD6
		Bütün Maddeler Birbirleriyle Çok İç İçe	1	PD6

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “Kaynaştırma eğitiminin imkânlarını geliştirmek için sınıf ve branş öğretmenlerine sınıf içindeki uygulamalara destek amaçlı özel eğitim konularında hizmet içi eğitim verilecektir.” maddesine karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *Bu madde uygulamada olan bir madde aslında. “Kaynaştırma” Millî Eğitim Bakanlığı’nın üstünde durduğu ve çok sık kullandığı bir kavram olması gerekende bir süreç diye düşünüyorum. kaynaştırma öğrencisi olan okullarda çalışan arkadaşlardan bildiğim kadarıyla branş öğretmenleri ya da sınıf öğretmenleri zaman zaman sınıf içerisinde nasıl davranacakları konusunda tereddüt yaşadıkları oluyormuş. Çünkü kaynaştırma öğrencilerini RAM’dan hafif zekâ geriliği, hafif otizmlili vb. gibi durumlardan dolayı kaynaştırma tanısı almış özel öğrenciler olarak görebiliriz. Branş öğretmenin olağan işlediği ders sürecinde çocuğun sınıftan kopması, sınıf düzenini bozması gibi bazı durumlar sınıf içinde ortaya çıkabilmektedir. Öğretmen bu durumda nasıl müdahale edebileceği konusunda kararsızlıklar yaşayabiliyor yer yer kendisinin yetersiz kaldığını sorgulayabiliyor. Bu noktada hizmet içi eğitimlerin gerekli olduğu kanaatindeyim hatta hizmet içi eğitimden ziyade özel eğitim konularına yönelik lisans düzeyinde dersler ya da staj uygulamaları da konulabilir diye düşünüyorum ben. (İşbirliği, Var olan Alt Teması)*

[PD2]: *Rehber öğretmenler olarak biz de özel eğitim ve yaklaşım konularında biraz daha bilgi sahibi oluyoruz. Bu anlamda sınıf öğretmenlerine eğitim verilmesi bence bu noktada çok doğru bir karar. Çünkü kaynaştırma öğrencisi biliyorsunuz görme engelli veya işitme yetersizliği olan bir birey olabiliyor bazen yetersiz kalabiliyor sınıf öğretmenleri branş öğretmenleri. Kaynaştırma öğrencisine nasıl davranılması gerektiği konusunda bilinçlendirilmeli. (Uygundur Alt temaları)*

[PD3]: *Şimdi ilk madde zaten hizmet içi eğitim planları arasında var. Sene başı hizmet içi eğitim programlarını biz seçiyoruz. Bunlar tabii gönüllülük esasına dayalı. Her sınıf öğretmenin kaynaştırma öğrencisiyle başa çıkma yetisi aynı değil. Bazen çok zor olabiliyorlar o nedenle ramdaki özel*

eğitimci arkadaşların bu eğitim programlarını arttırmaları fayda sağlayacaktır. Şu An yapılan bir madde biraz daha yaygınlaştırılabilir. Hizmet içi eğitimi açacak öğretmenin inisiyatifine bağlı değil de zorunlu tutabilir. (Var olan Alt Teması)

[PD4]: *Kaynaştırma bana negatif bir kavram olarak geliyor. Şöyle bir algı var sen diğerlerinden farklısın onlarla kaynaşmalısın gibi ele alınıyor. Bundan ziyade bütünleştirici olması lazım. Veliler mesela kaynaştırma öğrencisini istemiyor, çocuklar o çocuğun kaynaştırma öğrencisi olduğunu bildiği için onu dışlıyor ve arkadaş bulamıyor ve duygusal olarak da yaralanıyor. Öncelikle kavram olarak değiştirilmesi gerekiyor. Kaynaştırma değil de bütünleştirme olmalı. (Uygundur, İşbirliği, Anlamadım Alt temaları)*

[PD5]: *Sınıfımızın içerisinde kaynaştırma öğrencileri olan mesela görme engelli bir birey vb. Bu alanda öğretmenlerin yetiştirilmesi bu konuda eğitimler verilmesini olumlu buluyorum. Ama tabi bu okullarda sadece uzun vadeli ve kısa vadeli amaçlar planlar yapıyoruz ama yeterli geliyor mu gelmiyor. (Uygundur Alt Teması)*

[PD6]: *Bütün maddeler birbirleriyle çok iç içe. Doğru eğitim verildiğinde insanlar nereye başvuracaklarını veya ne tür bir kaynaktan yararlanabileceklerini bilmeleri çok önemli. Hizmet içi eğitimler bu anlamda çok yararlı.” (Uygundur, Var olan Alt Temaları)*

[PD7]: *Bu konularla ilgili eğitimler hiç verilmedi. Özel eğitim benim içi çok hassas bir nokta. Bu konuda daha çok eğitim verilse çok iyi olur. Bu tip çocukların değişmeyeceğini düşünüyorlar. Bu konuda daha çok motive edilmeye ihtiyaç var. (Uygundur Alt Teması)*

[PD8]: *Sınıf öğretmenleri ve diğer branş öğretmenlerinin özel eğitim konularında hizmet içi eğitim almaları konusunda özel eğitim öğretmenleri de belli kaygılar taşıyacaktı diye düşünüyorum. Bir sınıf ya da branş öğretmenin bunlarla ilgili eğitimler almaları güzel bir adım. Öğrencilerin yararını düşünmemiz açısından güzel. Ancak eğitim kapsamının ve içeriğinin süresinin çok yetersiz olmasından kaynaklı bir sertifika programıyla ben özel eğitim öğretmeniyim diye gelerek belirli bir yeterliliğe*

sahip olduğunu söylemesi hoş bir durum olmaz.” (Uygundur, Anlamadım Alt temaları)

[PD9]: *Bireyin tanınması açısından ona yardım etmek açısından, sınıf ve branş öğretmenlerinin o çocuktaki farklılığı fark etmesi açısından ve ona göre yaklaşım geliştirmesi, ona göre eğitimin programını düzenlemesi açısından bu zaten elzem bir durum. Bir sınıf ya da branş öğretmeni, disleksi, otizm, dikkat eksikliği, hiperaktivite vb. gibi bir kaynaştırma öğrencisinin özelliklerini bilirse ona eğitim-öğretim hayatında yardım edecek bir program geliştirir. Ayrıca duygusal iletişim açısından da bağ kurarken de gerekli. Bu noktada belki rehber öğretmenlerin ya da okul idaresinin öncülüğünde okul içindeki sınıf ve branş öğretmenlerinin konuyla ilgili seminerler, eğitimler verilmesinin bir farkındalık oluşturulmasının önemli olduğunu düşünüyorum. (Uygundur Alt Teması)*

[PD10]: *Açıkçası psikolojik danışmanların bile bu konuda eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum. Tüm branş öğretmenlerini kapsayacak şekilde özel eğitim konularında bilgi sahibi olunması için somut ve uygulamaya dönük hizmet içi eğitimler verilmelidir. Verilecek olan eğitimler öğrenciye yönelik olarak doğru müdahaleyi arttıracak, öğretmen açısından da kaygıyı azaltacaktır. Ayrıca eğitimlerin her branşa özgü uygulamalarla desteklenmesi faydalı olacaktır. (Uygundur Alt Teması)*

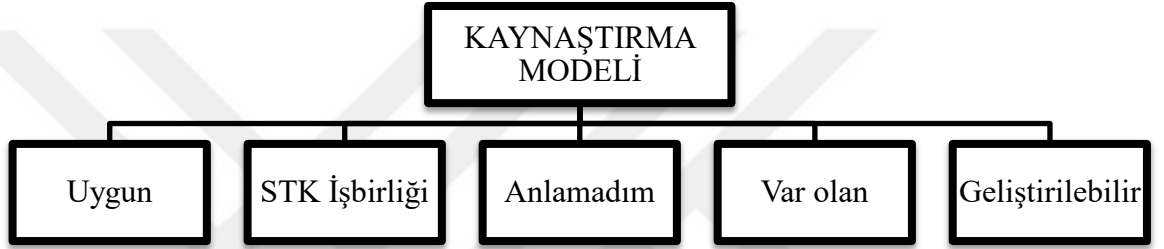
[PD11]: *Lisede çalışan okul psikolojik danışmanı olarak kaynaştırma ve özel eğitim öğrencileri ile ilgili hizmet içi eğitimlerin diğer branş ve sınıf öğretmenlerine verilmesini doğru buluyorum. Bu sebeple kaynaştırma öğrencileri ile ilgili yapılacaklar hem branş öğretmenlerine hem de sınıf öğretmenlerine ayrıntılı bir şekilde hizmet içi eğitimlerle sunulmalı. Ayrıca hizmet içi eğitim verilecekse burada dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli nokta hizmet içi eğitimlere katılamayan ücretli öğretmenler. Ücretli öğretmenler de hizmet içi eğitimlere dâhil edilmelidir. Liseye uygun BEP planı ve kazanım olmaması da yine okullardaki kaynaştırma öğrencilerine yönelik bir eksiklik. Sınıf ve branş öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlerle bilgilendirilmesi ve yeterlilik kazanması, liseye yönelik BEP’lerin içeriğinin zenginleştirilmesi bu husustaki ihtiyaca cevap verecektir. (İşbirliği Alt Teması)*

[PD12]: Kesinlikle bu noktada hizmet içi eğitimlere ihtiyaç var. Bu eğitimlerin kapsamı da tek tek her bir engel türüne yönelik ve uzun süreli olmalı. (Uygundur Alt Teması)

Kaynaştırma teması altında, vizyon belgesinde yer alan, kısımların uygun ve güzel bir çalışma vurgulanmıştır. Ancak bu bahsedilen çalışmaların hali hazırda var olduğunu ve gereksiz bir şekilde vizyon belgesinde yer aldığını beyan etmişlerdir.

4.1.12.Kaynaştırma Modeli Teması

Kaynaştırma Modeli teması içerisinde “Uygun”, “STK İşbirliği” , “Anlamadım”, “Var olan” ve “Geliştirilebilir” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.13: Eksen Kodlamada Elde Edilen Onikinci Ana Tema: Kaynaştırma Modeli

Tablo 4.14: Kaynaştırma Modeli Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Kaynaştırma Modeli	Uygun	Disleksi, Otizm Gibi Noktalara, Vakıflarla Hatta Bakanlıklarla Ciddi Çalışmalar Var	3	PD1, PD5, PD9
		Çocuğun Hem Sınıf İçindeki Verimi Artar Etkileşimde Bulunarak Hem De Akademik Olarak, Bilişsel Olarak Ve Duyuşsal Olarak Performansı Da Artacaktır	3	PD1, PD5, PD9
		Yeni Kaynaştırma Modelleri Çok Fayda Sağlar	3	PD2, PD5, PD8, PD9
		Kaynaştırma Modellerini Düşündüğümde Evet İhtiyaç Var	2	PD3, PD11
		Öğretmenlerin Bilgilerini Güncellemesi Velilerin Bilgilendirilmesi Ve Toplumda Farkındalık Oluşturulması	2	PD8, PD10
		Bu Durumları Yaşayan Çocuklar İle Velilere Destek Sağlayacaktır	2	PD3, PD9
		Farkındalığın Oluşturulması	1	PD9
		Bilincin Oluşturulması	1	PD9
		Arkadaşlık İlişkilerinin de Olumluya Kanalize	1	PD9
		Farkındalık Yaratabileceği	1	PD12

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar	
Kaynaştırma Modeli	STK İşbirliği	Stklar Çok İyi Çalışmalar Yapıyorlar	7	PD1, PD3, PD4, PD5, PD8, PD9, PD11,PD12	
	Anlamadım	Yeni Kaynaştırma Modelleri Neler Olabilir Bilmiyorum	2	PD2, PD4	
	Var olan	Bu Var Hocam Zaten Uygulanıyor	2	PD1, PD8, PD12	
	Geliştirilebilir		Yeni Kaynaştırma Modelleri Geliştirilecektir İfadesi Çok Kıymetli Oldu	2	PD1, PD8
			Bir Modele Çevirebilirsek Hakikaten Verimliliği Ve Niteliği Artırır.	2	PD1, PD5
			Bu Çok İdealist Ve Yenilikçi Bir Madde	1	PD1, PD2, PD7
			Uygulanabilirlik Ve Bütünleştiricilik Ön Planda Tutulabilir	2	PD1, PD6
			İyileştirilme Yapılmalı.	3	PD3, PD6, PD9
			Okul İçinde İşlevsel Modellerle Uygulanması Önemlidir.	2	PD4, PD10
			Uygulanabilirlik Açısından İşlevsel Bir Model Geliştirilmelidir.	1	PD10

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “Disleksi, otizm ve benzeri konularda uluslararası ve ulusal düzeydeki STK’lar ve kurumlarla ortak çalışmalar özendirilecek, yeni kaynaştırma modelleri geliştirilip uygulamaya alınacaktır” hedefine karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *bu var hocam zaten uygulanıyor hatta son birkaç yılda ciddi önem de veriliyor disleksi, otizm gibi noktalara, vakıflarla hatta bakanlıklarla ciddi çalışmalar var özendirme de buna dâhil. Yeni kaynaştırma modelleri geliştirilecektir ifadesi çok kıymetli oldu, bunu farklı bir modele çevirebilirsek hakikaten verimliliği ve niteliği artırır. Çocuğun hem sınıf*

içindeki verimi artar etkileşimde bulunarak hem de akademik olarak, bilişsel olarak ve duyuşsal olarak performansı da artacaktır. İnşallah olur olursa güzel bir çalışma olur. (Uygundur, STK İşbirliği, Var olan, Geliştirilebilir Alt Temaları)

[PD2]: *Bu çok idealist ve yenilikçi bir madde. Çocuk disleksi veya öğrenme güçlü yaşıyor mesela veli çocuğunun az okuduğunu, dersle ilgilenmediğini söylüyor. Bu noktada belirlenmesi açısından STK'larla ilgili kurumlarla çalışmak oldukça faydalı. Yeni kaynaştırma modelleri çok fayda sağlar. (Uygundur, Anlamadım, Geliştirilebilir Alt Temaları)*

[PD3]: *Biz STK'larla çalışıyoruz tohum otizm vakfı ile mesela. Bu biraz daha okuldaki rehber öğretmenin çabasıyla da alakalı açıkçası. Şuan ki kaynaştırma modellerini düşündüğümde evet ihtiyaç var çünkü her tanıya var olan kaynaştırma modelleri uygun olmuyor. Yani bir otizimli öğrenciyle bir bedensel engelli öğrencinin hepsine tam zamanlı kaynaştırma olmuyor. (Uygundur, r STK İşbirliği, Geliştirilebilir Alt Temaları)*

[PD4]: *STK'lar çok iyi çalışmalar yapıyorlar, gelişmeleri de takip ediyorlar. Daha fazla gelişim ve katkı sağlayabilirler. Veliler çok aktif görev alıyor o STK'larda. Yeni kaynaştırma modellerinin nasıl modeller olduğuna bağlı mesela bütünleştirici bir modelse o zaman tamam faydalı olacağını düşünüyorum. Ama önce etiketin değişmesi lazım. Etiket değiştiğinde de model değişecek zaten. (STK İşbirliği, Anlamadım Alt Teması)*

[PD5]: *Yeni kaynaştırma modelleri neler olabilir bilmiyorum açıkçası. Görme engelli olan, zihinsel engeli olan öğrenciler vesaire olabildiğince o öğrenciyle ilgileniyorduk. Meslek liselerinde özel eğitim sınıflarının açılması olabilir mesela. Olumlu olabilir sadece kaynaştırma değil meslek liselerinde de özel eğitim sınıflarının olması güzel olabilir. (Uygundur, STK İşbirliği, Geliştirilebilir Alt Temaları)*

[PD6]: *STK'larla işbirliğinin son derece faydalı olacağını düşünüyorum. Kaynaştırma modelleri noktasında uygulanabilirlik ve bütünleştiricilik ön planda tutulabilir. (Geliştirilebilir Alt Teması)*

[PD7]: *Uygulananların dışında Yeni kaynaştırma modeli aslında dünya çapında da zaten yok gibi. Belirli bir literatür var zaten sadece uygulamada zorluk yaşıyorsa koşullar elverişli değilse bunlarda iyileştirilme yapılmalı. Epilepsi, öfke problemi olan çocuklar için uygun ortam lazım bir bahçesinin olması lazım vb. Herhalde kaynaştırma modeli derken bunu kastediyorlar. (Geliştirilebilir Alt Teması)*

[PD8]: *Dernekler, vakıflar ve STK'lar çok güzel işler yapıyorlar, farkındalık uyandırıyorlar. Yaptığımız projelerde de bu STK'ların farkındalıklarına destek olma çabası taşıyoruz. Günümüzde özel öğrenme güçlüğü, disleksi, otizm, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu gibi konularda sayıca bir artış gözlemlenmektedir. Bu noktada öğretmenlerin bilgilerini güncellemesi velilerin bilgilendirilmesi ve toplumda farkındalık oluşturulması, süreci kolaylaştırma ve bu durumu yaşayan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda verimli ve etkili olacaktır. O yüzden bu kaynaştırma modellerinin geliştirilmesi öğrencilerimizin ve velilerimizin yükünü hafifleteceği için güzel bir gelişme olur. (Uygundur, STK İşbirliği, Var olan Alt Temaları)*

[PD9]: *STK'larla işbirlikleri farkındalık yaratacak ve bu durumları yaşayan çocuklar ile velilere destek sağlayacaktır. Özellikle kaynaştırma derken sadece burada öğretmenlerin tanınması değil aynı zamanda arkadaşlarında da bu farkındalığın oluşturulması bu bilincin oluşturulması ve arkadaşlık ilişkilerinin de olumluya kanalize edilebilmesi noktasında da kaynaştırma modellerinin geliştirilmesi gerekiyor. (Uygundur STK İşbirliği Geliştirilebilir Alt Temaları)*

[PD10]: *Yönetmelik bazında bakarsak özel eğitime yönelik her şey çok güzel planlanmış. Artık kaynaştırmadan ziyade bütünleştirme yoluna giden bir tutum var. Kaynaştırma ve bütünleştirmenin mantığının anlaşılması, okul içinde işlevsel modellerle uygulanması önemlidir. Bu modeller geliştirilirken okul bazında ihtiyaçlar göz önüne alınmalı. Uygulanabilirlik açısından işlevsel bir model geliştirilmelidir. Öğrencilerimizin de ihtiyacına daha iyi cevap vermemize yardımcı olur. Açıkçası şu andaki kaynaştırma modeli yeterli mi diye soracak olursak bence iyileştirilmesi gerekiyor.*

Sadece okulu değil eğitimin başladığı yer olan aileyi de işin içine alan kapsayıcı bir model geliştirilebilir. (Uygundur ,Geliştirilebilir Alt Temaları)

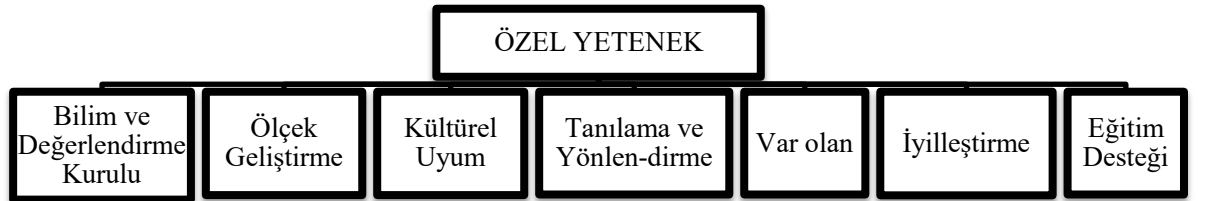
[PD11]: *STK'larla işbirliğini onaylıyorum. Hatta STK'ların düzenledikleri etkinliklere projelere ülke çapında tüm okulların katılım sağlaması gerektiğine inanıyorum. STK'larla iletişime geçmek, ortak projelerde yer almak bunları protokollerle desteklemek ülke çapında da farkındalık yaratma açısından etkili olacaktır. (Uygundur, STK İşbirliği Alt Temaları)*

[PD12]: *STK'larla işbirliği güzel olur çünkü her biri kendi bünyesinde bağımsız çalışmalar yapıyorlar. Keza bazı okullarda kendi çabaları ile bazı STK'larla ortak çalışmalar yapıyor. Yıl içerisinde baktığımızda down sendromu, otizm vb. konularda farkındalık yaratabileceğimiz belirli gün ve haftalarımız çok fazla var. Bu zaman dilimlerinde ve farklı zamanlarda STK'ların birbirleri ile ve okullarla entegre olacak şekilde işbirliği yapılması faydalı olacaktır. (Uygundur ,STK İşbirliği, Var olan Alt Temaları)*

Kaynaştırma Modeli teması altında, vizyon belgesinde yer alan, kısımların uygun ve güzel bir çalışma vurgulanmıştır. Ayrıca STK ile çalışmaların başarı olduğu ve bunun geliştirilerek devam etmesi konusunda vurgu yapılmıştır. Diğer yandan bu bahsedilen çalışmaların hali hazırda var olduğunu ve gereksiz bir şekilde vizyon belgesinde yer aldığını beyan etmişlerdir.

4.1.13.Özel Yetenek Teması

Özel Yetenek teması içerisinde “Bilim ve Değerlendirme Kurulu”, “Ölçek Geliştirme” , “Kültürel Uyum”, “Var olan”, “İyileştirme”, “Eğitim Desteği” ve “Tanılama/Yönlendirme” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.14 : Eksen Kodlamada Elde Edilen Onüçüncü Ana Tema: Özel Yetenek

Tablo 4.15: Özel Yetenek Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Özel Yetenek	Bilim ve Değerlendirme Kurulu	Özel Yetenekliler İçin Bilim Ve Değerlendirme Kurulu Kurulacaktır” İfadesi Önemli Bir Gelişme Olabilir.	6	PD1, PD2, PD3, PD4, PD5, PD7,
		Zeka Ve Yetenek Tanılama İzleme Merkezleri Ve Noktaları” Kurulması. Bu Hedefin İçeriği Çok Değerli Aslında	3	PD1,PD3,PD5
		Kurulması Planlanan Özel Yeteneklilere Yönelik Tanılama Merkezleri Daha Aktif Rol Alarak Süreci Hızlandırabilir Ülke Ve İnsanlık Adına O Bireyleri Değerlendirmek, Yönlendirmek Çok Önemli	3	PD1,D2, PD4,
		Yetenekleri Daha Küçük Yaşa Keşfedilmesiyle İlgili Komisyonlar İşe Yarayabilir	2	PD7, PD3
	Ölçek Geliştirme	Eski Model Bir Ölçme Modeli Kullanılıyordu Ve Neredeyse Bütün Çocuklar Üstün Zeka Çıkacaktı	4	PD2, PD4, PD6, PD7,
		Testlerin Geliştirilmesi	3	PD1, PD2, PD6, PD12
		Yeni Ortaya Konulacak Zekâ Testlerinde ve Kurulması Planlanan Değerlendirme -Tanılama Merkezlerinde De Tanı Kriterlerinde Kültüre Uyumluluk, Güncel Şartlar	3	PD2, PD3, PD11,
	Kültürel Uyum	Envanterlerin Millileştirilmesi	2	PD1, PD5
		Wisc-R, Wisc-R4’ler Avrupa- Amerika Kültürüne Uygun Testler	2	PD1, PD4,
		Kendi Kültürüne Özgü Değerlendirmiş Oluruz	2	PD1, PD3,
		Ölçme Araçları Mevcut Değerlendirme Araçları Da Aslında Kültüre Uyarlanıyor	1	PD7
		Yurtdışından Standardize Edilmiş Testlerin Kültürel Uyum Olsun Ya Da Farklılıklar Olsun Tanımlama	3	PD2, PD7, PD9
		Kültüre Uyumlu Ve Zamanın Şartlarına Paralel Testlere İhtiyacımız Var	2	PD3, PD4,

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Özel Yetenek	Var olan	Şu An Maalesef Çok Üstün Körü Geçiyoruz	2	PD1, PD10,
		Ölçme Araçları Zaten Standart Ramlarda Testör Sayısı Arttırılması Lazım.	2	PD3, PD9,
	İyileştirme	İyileştirme Politikası Mutlaka Gerekıyor	2	PD2, PD4,
		Geliştirilmesi	4	PD1, PD4, PD6, PD9,
		Yeteneklerinin Olduğu Alanlarda Geliştirilmeleri	1	PD3,
	Eğitim Desteği	Eğitimin Arttırılması Lazım	2	PD3, PD8,
		Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Aslında Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler Kadar Önemli	1	PD9,
		Zenginleştirilmiş Eğitim Programları Var	1	PD10,
		Özel Yetenekli Öğrencilere De Destek Eğitim Verilmeli	2	PD1, PD3,
		Daha Fazla Hizmetiçi Eğitim Almamız Gerekıyor	2	PD8, PD9,
	Tanılama/ Yönlendirme	Yönlendirme Yapabilmek	3	PD2, PD7,PD8,
		Tanılamaya Dair Yaşadığımız Ciddi Problemler Var	4	PD2, PD6, PD7,PD8,
		Öğrencilerin Tanılanması Biraz İstismar Edilen Bir Konu	2	PD1, PD7
		Tanılama Konusunda Kullanılan Zeka Testleri Yeterli Gelmiyor	3	PD1, PD8,PD10,

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “2023 Eğitim Vizyonu Özel Yetenek politikası kapsamında alan için öne çıkan iki hedef belirlenmiştir: a) ilki; özel yeteneklilere yönelik kurumsal yapı ve süreçleri iyileştirme şeklinde belirtilmiştir. Bu kapsamda Özel yetenekli bireylerin eğitimi için

yeni bir mevzuat hazırlanacaktır. Özel yeteneklilerin eğitimi için, bilim ve değerlendirme kurulu kurulacaktır. Ve b) İkinci hedef; “özel yeteneklilere yönelik tanıma ve değerlendirme araçları daha ileri seviyeye taşınacak” ifadesidir. Bu hedef doğrultusunda; Tarama, klinik tanı ve eğitsel tanı amaçlı standart ölçme araçları oluşturulacak ve çeşitliliği artırılabilecektir. Özgün zekâ ve yetenek testleri geliştirilecek ve yurt dışında geliştirilmiş ölçeklerin kültürel uyum çalışmaları yapılacaktır. Tanılama hizmetlerinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasındaki iş birlikleri kapsamında Zekâ ve Yetenek Tanılama (Değerleme) İzleme Merkezleri ve Noktaları oluşturulacaktır.” Şeklinde yer alan hedeflere karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: Özel yetenekli öğrenciler “yer üstü zenginlikler” olarak geçiyor aslında. Burada “özel yetenekliler için bilim ve değerlendirme kurulu kurulacaktır” ifadesi önemli bir gelişme olabilir. Çünkü şuan RAM üzerinden gidiliyor bu çocukların değerlendirilmesinde ya da biz okul psikolojik danışmanları ya da sınıf öğretmenleri farkına varıp RAM'a yönlendiriyoruz RAM'da tanı alırsa ondan sonra özel eğitim kısmı başlıyor. o yüzden özel yeteneklilerle ilgili iyileştirme politikası mutlaka gerekiyor. şu an maalesef çok üstün körü geçiyoruz biz, bu çocuklar geleceğin dâhileri yani şu an ne var popüler geleceğin Elon Muskları, Bill Gatesleri artık ne dersiniz deyin, geleceğimizin çocukları aslında bunlar, geleceğimizin Sihalarını, İhalarını yapacak olanlar, geleceğin uçaklarını yapacak olanlar, uzaya gidecek, o araçları tasarlayacak olan çocuklar bunlar. o yüzden bunları ne kadar erken keşfedersek eğitimle kaynaştırırsak o kadar verim alacağız. Bu maddenin de ona yönelik olduğunu düşünüyorum, uygulanabilirse çok güzel bir madde bu. Tanı için başvurduğumuz envanterlerin millileştirilmesi noktasına burada biraz daha vurgu yapılmış. Bunu zaten konuşuyoruz istiyoruz da bu süreçte çünkü o Wisc-r, Wisc-r4'ler Avrupa- Amerika kültürüne uygun testler biz bunlarla çocukları tanılamaya çalışıyoruz eğer milli olursa kendi kültürüne özgü değerlendirmiş oluruz daha güzel olur. Bir diğer nokta da şu; “zekâ ve yetenek tanılama izleme merkezleri ve noktaları” kurulması. Bu hedefin içeriği çok değerli aslında. Büyük ihtimal RAM'lara bir alternatif olarak düşünülüyor şeklinde bir algı oluşturdu bende. Çünkü RAM'ın içerisinde bir özel yetenek ile ilgili bölüm

bir de özel eğitim ile ilgili bir bölüm var. Hepsini aynı yerden yürütmek zordur mutlaka. Belki bu noktada kurulması planlanan özel yeteneklilere yönelik tanılama merkezleri daha aktif rol alarak süreci hızlandırabilir diye düşünüyorum. (Bilim Ve Değerlendirme Kurulu, Ölçek Geliştirme, Kültürel Uyum, Var olan, İyileştirme, Eğitim Desteği, Tanılama/Yönlendirme Alt Temaları)

[PD2]: *Ülke ve insanlık adına o bireyleri değerlendirmek, yönlendirmek çok önemli. Bilim ve değerlendirme kurulu benim çok hoşuma gitti açıkçası. Tıpkı şuan pandemi sürecinde oluşturulan bilim kurulu gibi. Tecrübeli alanında uzman şahsiyetlerden oluşan bir kurum olması çok değer verildiğini gösterir ve çok fayda sağlar. (Bilim Ve Değerlendirme Kurulu, Ölçek Geliştirme, Kültürel Uyum, İyileştirme, Tanılama/Yönlendirme Alt Temaları)*

[PD3]: *Şöyle ki bu bahsedilenler yapılıyor şuan. Ama tabii ki neden daha fazlası olmasın. Özel yeteneklerin değerlendirilmesi için kurul kurulması tam tanımı bu mu bilmiyorum ama sınıf öğretmeni özel yetenekli öğrencisini nasıl tanımlayabileceğini bilmiyor. Çünkü bu öğrencilerde kaynaştırma programında aslında. Ama sınıf öğretmenleri nasıl yaklaşması gerektiğini bilmiyor dolayısıyla danışabileceği kurulu olabilir evet. Ölçme araçları zaten standart ramlarda. Testör sayısı arttırılması lazım. Bunun için eğitimin arttırılması lazım. Ama testör sayısı çok az. (Bilim ve Değerlendirme Kurulu, Ölçek Geliştirme, Kültürel Uyum, Var olan, İyileştirme, Eğitim Desteği Alt Temaları)*

[PD4]: *Benim çalıştığım okullardan birinde üstün zekâlı öğrenci sayısı çok fazla. Ama çok eski model bir ölçme modeli kullanılıyordu ve neredeyse bütün çocuklar üstün zekâ çıkacaktı. Ama belki aslında o çocuk üstün zekâ değil. Bizim çok yönlü bir teste ihtiyacımız var. Aslında çocuğun sınıf ortamında huzuru yerindeyse, arkadaşlarıyla arası iyiyse, akademik olarak çok zorlu bir süreç yaşamıyorsa herhangi bir envanter uygulanmasına gerek yok. Üstün yetenekli çocukların diğer çocuklardan ayrılmaması gerekiyor. Yurtdışında birçok ülkede gerçekleştiriliyor bu sistem. (Bilim Ve Değerlendirme Kurulu, Ölçek Geliştirme, Kültürel Uyum, İyileştirme Alt Temaları)*

[PD5]: *Bu noktada bilim ve değerlendirme kurulması önemli ama şuan nasıl olduğunu bilmiyorum bildiğim kadarıyla bilim sanat merkezlerinde eğitim görenler var. O çocuğun üstün yetenekli olduktan sonra kimden eğitim alacağı önemli. Benim zamanımda birçok öğrenci üstün zekâ birkaç parlak zeka ve neredeyse bir tanesi normal zeka çıkıyordu. (Bilim ve Değerlendirme Kurulu, Kültürel Uyum Alt Temaları)*

[PD6]: *Özel yetenekleri bireyler için yeni bir mevzuat hazırlanması konusunda eski mevzuata hâkim değilim ama eksik varsa yenilenmesi gerekiyorsa bazen yaş gruplarına göre mesela yapılmalı. O anlamda olumlu. Zaten bir kurum var. Orada zaten bildiğim kadarıyla yeterli çalışmalar yapılıyor ama eksikse tabii yenilenebilir. Bu konuda da olumsuz bir düşüncem yok. Burada ekonomi gündeme gelebilir. Bu ekstra yük getirir. Ekstra maddi destek yapılabilir çalışanlara motive etmek anlamında. Testlerin geliştirilmesi uzun zaman alıyor. Bildiğim kadarıyla bir testin ömrü 15 yıl civarı. (Ölçek Geliştirme, İyileştirme, Tanılama/Yönlendirme Alt Temaları)*

[PD7]: *Bu çok güzel bir madde. Genelde kaynaştırma çok konuşulmuyor. Özel yetenekli bireyler genelde eğitim sistemi içerisinde heba oluyorlar fark edemiyoruz bile. Çocukların yeteneklerini keşfedebileceğimiz bir alan bile yok. Belki bu yetenekleri daha küçük yaşta keşfedilmesiyle ilgili komisyonlar işe yarayabilir. Daha küçük yaşta yönlendirme yapabilmek adına. Bahsettikleri kurul daha farklı çalışabilir. Az önce konuştuğumuz gibi ramların geliştirdiği ASİS var test. Daha kültüre uyarlı olduğu söyleniyor ama incelemedim henüz. Onu dışındaki mevcut değerlendirme araçları da aslında kültüre uyarlanıyor. Daha işlevsel bir şey yapılabilir mi bilmiyorum. (Bilim ve Değerlendirme Kurulu, Ölçek Geliştirme, Kültürel Uyum Alt Temaları)*

[PD8]: *Benim bu iki maddeden duyduğum şey “tanılama”. Bu noktada güzel bir ihtiyaca karşılık geleceğini düşünüyorum. Çünkü tanılamaya dair yaşadığımız ciddi problemler var. Ancak özel yetenek politikası sadece “tanılama” üzerinden ilerleyecekse eksik olur diye düşünüyorum. Çünkü tanılama bu işin tek bir aşaması. Daha yönlendirmesi var, tanılması ve asıl iş eğitim süreci var. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler arasında özel*

yetenekli öğrenciler de var. Meslektaş olduğum bir velinin ne yapacağını bilmediği için kendi çocuğunun üstün yetenekli olduğunu görmezden geldiğine şahit oldum. Hedefler içerisinde tanılama ile beraber eğitim sürecine de yer verilmeli. Bir zihinsel engelli çocuğa sahip velinin hissettiği kaygılar nelerse, benzer kaygıları özel yetenekli öğrencinin velisi de hissedebiliyor, o da görmezden gelebiliyor, o da tanıtılmak istemeyebiliyor. Eğitimi ile ilgili ciddi kaygılar taşıyorlar çünkü buna dair eğitim alabileceği çok fazla yer yok. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde ciddi destek veren kurum olarak BİLSEM'ler ön plana çıkıyor ancak onların da geliştirilmesi gerekiyor bence. (Eğitim Desteği, Tanılama/Yönlendirme Alt Teması)

[PD9]: Özel yetenekli bireylerin eğitimi aslında özel eğitime ihtiyacı olan bireyler kadar önemli. Çünkü özel yetenekli bireyler, özellikle oluşturdukları farklılıklarla ve üstün potansiyellerle aslında geleceğimizin temel taşları. Bu anlamda çalışmaların yapılması, geliştirilmesi ve bunların değerlendirilmesi, özellikle eğitsel tanı amaçlı standart ölçme araçlarının oluşturulması ülkemiz açısından çok faydalı olacaktır. Yurtdışından standardize edilmiş testlerin kültürel uyum olsun ya da farklılıklar olsun tanımlama açısından bazı noktalarda uyuşmadığını görebiliyoruz. (Var olan, İyileştirme, Eğitim Desteği, Tanılama/Yönlendirme Alt temaları)

[PD10]: Şuan BİLSEM'ler bu misyonu yükleniyor. Okullarımızda da özel yetenekli öğrenciler için zenginleştirilmiş eğitim programları var. Mevzuatta özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde “özel yetenekli bireylere de değiniliyor. Daha somut daha iyi yapılandırılmış bir mevzuat olabilir. Onun haricinde BİLSEM'lerin sayıları yeterli değil. Çok az öğrenci yararlanabiliyor. Özel yetenekli öğrencilerin tanılanması biraz istismar edilen bir konu açıkçası. Veliler bu durumu iki türlü istismar edebiliyor. Birincisi öğrencinin özel eğitim desteği alması için özel öğrenme güçlüğü tanısı, dikkat eksikliği vb. şekillerde tanılanması yönünde ikincisi ise; birinci durumun tam tersi. Veli çocuğunun üstün yetenekli algısı yaratmasını istediği için özellikle özel kurumlardan rapor çıkarma yoluna gidiyor. (Var olan, Eğitim Desteği, Tanılama/Yönlendirme Alt Temaları)

[PD11]: Bu değişkenlerle beraber yeni dönemde tanılanan çocuklar ya parlak çıkıyor ya da üstüne yakın hatta üzerine biraz daha çalışılırsa çocuk

üstün zekâlılar kategorisine giriyor. Yeni ortaya konulacak zeka testlerinde ve kurulması planlanan Değerlendirme-Tanılama Merkezlerinde de tanı kriterlerinde kültüre uyumluluk, güncel şartlar ve gelişimsel anlamda evrensellik gibi maddeler dikkate alınmalı. Özel yetenek deyince akla ilk gelen kurum olan “BİLSEM”lerin bünyesinde çalışan öğretmenlerin nitelik açısından yeterli olduklarını düşünmüyorum. Özellikle bu kurumlarda çalışacak öğretmenlerin lisans düzeyinde “üstün zekâlılar öğretmenliği” bölümünden mezun olma şartı ile alınması gerekir diye düşünüyorum ya da ayrı bir programlama yapılmalı. (Ölçek Geliştirme Alt Teması)

[PD12]: *Onlar için zenginleştirilmiş eğitim planı dediğimiz “ZEP” uyguluyoruz. Ama doküman aradığımızda, veri tabanına girdiğimizde yerel olarak yeterli alan, yazı bulamıyoruz. Bundan kaynaklı da sıkıntı yaşayabiliyoruz. Sınıf ya da branş öğretmenleri öğrencinin tanısı olduğunu bildiklerini ancak bu noktada ne yapabileceklerini bilmediklerini ifade ediyorlar. Öğrencinin kapasitesine göre ders işlemenin diğer öğrencileri zorladığını söylüyorlar. Özel yetenekli öğrencilere de destek eğitim verilmeli, yeteneklerinin olduğu alanlarda geliştirilmeleri gerekli. Mevzuatta da bu konuya yer verilirken destek eğitimden söz ediliyor ancak destek eğitim verecek öğretmen bulamıyoruz. Okul psikolojik danışmanları olarak bizim de özel yeteneklilerle çalışma konusunda daha fazla hizmet içi eğitim almamız gerekiyor. Öğrencinin yönlendirmesini ya da kariyer planlamasını yapıyoruz belki ama çocuğun yeteneğini geliştirme noktasında ona nasıl müşavirlik yapabiliriz noktasında eksik kalabiliyoruz. Bu anlamda yapılacak çalışmalar çok faydalı olacaktır. Özel yeteneklileri tanılama konusunda kullanılan zekâ testleri yeterli gelmiyor. Hatta zekâ testlerine ulaşılabilir, paylaşılabilir, bazı aileler bunlarla çocuklarını önceden bir sınava hazırlar gibi hazırlayıp RAM'lara tanılatmaya bile götürebiliyor. ASİS gibi birkaç tane zeka testi yeni olarak kullanılmaya başlandı. RAM'larda ama -yeterli mi? değil. Kültüre uyumlu ve zamanın şartlarına paralel testlere ihtiyacımız var çünkü RAM'a gönderilen her 10 çocuktan 5'i özel yetenekli çıkıyor. (Ölçek Geliştirme Alt Teması)*

Özel yetenek teması altında, vizyon belgesinde yer alan, kısımların bilimsel çalışmalara göre yapıldığı, kullanılan testlerin özellikle kültürel uyum konusunda ve

kullanım ömürlerinin geçtiği konusunda şikâyetlerini beyan etmişlerdir. Öte yandan yanılma ve yönlendirme konusunda kullanılan ölçme araçlarının geliştirilmesi gerektiği ve bunun için eğitim desteğinin olması gerektiği vurgusu yinelenmiştir.

4.1.14. Mesleki ve Teknik Rehberlik Teması

Mesleki ve Teknik Rehberlik teması içerisinde “e-portfolyo uygulaması”, “Genel Beceri Test Seti”, “yönlendirme ve rehberlik dijital platformu”, “meslek eğitimi”, ve “Kariyer Uzmanlığı” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.15: Eksen Kodlamada Elde Edilen Ondördüncü Ana Tema: Mesleki ve Teknik Rehberlik

Tablo 4.16: Mesleki Ve Teknik Rehberlik Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Mesleki ve Teknik Rehberlik	E-Portfolyo Uygulaması	E-Portfolyo Uygulaması	6	PD1, PD2, PD3, PD8, PD9, PD12
	Genel Beceri Test Seti	Genel Beceri Test Seti	10	PD1, PD3, PD4, PD5, PD6, PD7, PD8, PD9, PD11, PD12
	Yönlendirme ve Rehberlik Dijital Platformu	Yönlendirme Ve Rehberlik Dijital Platformu	8	PD1, PD3, PD6, PD8, PD9, PD10, PD11, PD12

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Mesleki ve Teknik Rehberlik	Meslek Eğitimi	Meslek Liselerinin Niteliği Çok Ciddi Oranda Toparlandı	3	PD1, PD4, PD6
	Kariyer Uzmanlığı	Kariyer Uzmanlığı	4	PD6, PD10, PD11 PD12

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “2023 Eğitim Vizyonu Mesleki ve Teknik Eğitim politikasının rehberlik alanı kapsamında; a) Mesleki ve Teknik Eğitim Bölümü Altında Yer Alan ve 1. Hedef olarak ifade edilen “Mesleki ve Teknik Eğitime Atfedilen Değerin Artırılması Sağlanacak” hedefinin 2. Alt hedefi olan, mesleki teknik eğitim müfredatlarının tanıtımına yönelik yönlendirme ve rehberlik dijital platformu oluşturulacaktır. Ve b) 2. Hedefi olan “Mesleki Ve Teknik Eğitimde Rehberlik Erişim İmkânları Artırılacak” hedefi altında yer alan 1.alt hedef Kariyer rehberliğine yönelik alan ve dal seçim süreci için “Genel Beceri Test Seti” geliştirilecektir. 2. alt hedefi Mesleki rehberlik hizmetlerinin uygulandığı çocuklara ilişkin veriler e-portfolyo sistemine kaydedilecektir.” Şeklinde belirtilen hedeflerle ilgili aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *Meslek liselerinin niteliği çok ciddi oranda toparlandı hatta bazı meslek liseleri var ki ciddi puanlarla almaya başladı öğrencilerini. Belki Anadolu liseleri ile fen liseleri ile yarışabilecek puanlardan bile söz etmek mümkün olabilir. O yüzden meslek liseleri bizlere ara eleman sağlama konusunda oldukça önemli bir konuma sahip. 2023 Eğitim Vizyonuna baktığım zaman ben ziya hocanın en beğendiğim uygulamalarından bir tanesi bu meslek liselerinin niteliğini artırma süreci oldu. Burada da biraz gidişatın alt yapısının oluşturulmaya çalışıldığını hissettim. Yönlendirme ve rehberlik dijital platformu ifadesi için şunları söyleyebilirim, 2021 yılını yaşadığımız şu zaman diliminde teknolojiden kaçma şansımızın olmadığını gayet net görüyoruz,2023 hedefleri için teknoloji ile ilişkili platformlar her alanda olduğu gibi meslek liseleri alanında da etkili sonuçlar doğuracaktır.*

Örneğin; e-okul sisteminde olan bir öğrencinin portfolyosunu ben buradan görebiliyorken başka bir şehirdeki eğitim kurumunun da o bilgilere ulaşabilecek olması o çocuğun değerlendirilme sürecini hızlandırmış ve çocuğun kendini ifade etmesinin önünü açmış olacak demektir. İlk maddede yer alan “yönlendirme ve rehberlik dijital platformu” çok, işe yarar ve çokta güzel olur diye düşünüyorum. İkinci maddede alan ve dal seçim süreci için “Genel Beceri Test Seti” geliştirilmesinden bahsetmiş. Bu testin alan seçimi konusunda nokta atışı yapmak için uygulanacağını düşünüyorum. Uygulanabilir, hayata geçirilebilir, güzel sonuçlar getirecek bir gelişme olacağını düşünüyorum. Mesela öğrenci meslek lisesine geldiğinde e-portfolyosuyla, genel beceri testi ile yönlendirilmiş şekilde gelmiş olursa bu öğrenciyi kaybetmeden, nitelikli bir şekilde, yatkınlığının olduğu dalda 4 yıllık bir sürecin sonunda kalifiye eleman olarak mezun edebilirsiniz onu. Dediğimiz gibi hem eğitim kalitesi açısından hem öğrencinin kendini tanıması ve topluma kazandırılması açısından güzel bir gelişme olacaktır. 2023 Eğitim Vizyonu başından beri gördüğümüz bu işin temel noktası okul öncesinden başlayarak lise sona kadar devam edecek olan e-portfolyo uygulaması. Hep sınav odaklı gidiyoruz. İşte e-portfolyo bunun anahtarı olacak. Eğer e-portfolyoyu sağlam bir şekilde oluşturabilirsek okul öncesinden gelen bir öğrenci 12 yıllık eğitim sürecinin sonunda hangi üniversiteye gideceğini, kendisinin hangi ilgi ve yeteneğe sahip olduğunu bilmiş olacak ve süreç bu şekilde devam edecek. Süreç sonunda istediği mesleğe sahip olacak ve belki bu sebeple işsizliklerin de önüne geçeceğiz. (E-Portfolyo Uygulaması, Genel Beceri Test Seti, Yönlendirme ve Rehberlik Dijital Platformu, Meslek Eğitimi Alt Temaları)

[PD2]: Çok hoşuma gitti çok güzel. Mesleki liseler, teknik liseler, endüstriler çocuklar buralardan fayda bulmaya çalışıyorlar. Bu liselere verilen değer artırılması olarak düşünülmüş bir madde. Günümüzde basit gibi görülüyor meslek liseleri ama diyelim ki bir çocuğun becerisi vardır elektrik alanında ama ileride elektrik mühendisliği de olabilir veya olmayabilir ama o teknik noktada yönlendirmeye ihtiyaçları var desteklenmeye ihtiyacı var. Çocuklara da bu testin uygulanması onlara da yönlendirici olacaktır. E- portfolyoyu her alanda destekliyorum. Öğrencinin

tüm gelişim sürecini göstermesi açısından oldukça faydalı. (E-Portfolyo Uygulaması Alt Teması)

[PD3]: *Genel beceri testi çok ilginç. Meslek eğitimine dair nasıl olacak çok merak ettim. Hangi alana yönelik nasıl ölçecek? E-portfolyo yine olabilir dediğim gibi. Ama bunların hepsi bir rehber öğretmene kalırsa yapılamaz. Bu noktada rehber öğretmen tamamen mesleki ve eğitsel rehberlikle uğraşacak demektir. Okulda bir ekip kurulması lazım. Rehberlik dijital platformu böyle bir şey olmalı zaten. Meslek eğitimine yönelik bilgi çok fazla yok. Aslında çok kaliteli meslek liseleri var, donanımı sağlam, mezuniyet sonrası iş imkânı var. Bunların tanıtımının artması lazım. Burada işte asıl holdinglerle vakıflarla fabrikalarla temasa geçip iştirak oluşturulması lazım. Belki bu platforma onlar da alınmalı. (E-Portfolyo Uygulaması, Genel Beceri Test Seti, Yönlendirme Ve Rehberlik Dijital Platformu, Alt Temaları)*

[PD4]: *Meslek liselerini ön plana çıkarmak istiyordu. Çünkü meslek liselerinin bizim ülkemizdeki algısı kötü. Biz de üniversite çok yukarı çıkarıldı. Herkes üniversite okumalı en az dört yıllık okumalı vb. Gibi. Saçma sapan üniversiteler ortaya çıktı ve işsizlik oranı arttı. Aslında bizim ara bir duruma ihtiyacımız var bu iki maddenin bu noktada meslek eğitimi ile iyi olacağını düşünüyorum. Çocuk zoraki meslek lisesine gidiyor. Orada da grafik tasarımı var elektrik var hangi bölüm daha iyi hangisinde daha fazla iş bulabilirim diye düşünüyor ve mesela grafik tasarımı seçiyor ama becerisi oraya yönelik değilse yanlış bir tercih yapmış oluyor. Bu anlamda bu genel beceri testi işe yarayacaktır. (Genel Beceri Test Seti, Meslek Eğitimi Alt Temaları)*

[PD5]: *Bu çok önemli bir konu. Meslek liselerine kendim de hizmet verdiğim için burada velilerin zihniyetini değiştirmek gerekiyor. 2023 vizyonundan da anladığım bu bir şeyi bilmek yetmiyor bildiğinle bir şey üretmen gerekiyor. Bir alanda eğitim aldıysan bir ürün ortaya koymak lazım. Çocuklar bir şey öğreniyor, ama ortaya bir şey koymak ürün koymak çok önemli. Sosyal hayatın içerisindeki sorunların kapsam içerisine alınmasının çok çok önemli olduğunu düşünüyorum. Genel beceri testini ne*

*olduğunu anlamadım. Alanlar ve dallar bile okuldan okula değişiyor.
(Genel Beceri Test Seti Alt Teması)*

[PD6]: *Ara eleman dediğimiz elemana çok daha ihtiyaç var. Pandemi Sürecinde gördük meslek liseleri çok başarılı işler yaptılar. Dezenfektan üretimi maske üretimi konusunda. Şimdi bu kadar faydalı bir birimi toplum olarak sınıflandırmama çok çok önemli yani negatif anlamda . Ama meslek lisesine gittiğinde az önce bahsettiğim gibi yeteneklerine uygun beceri testleri üzerinden geçilerek ilgili bir alana yönlendirildiğinde orada o yeteneğe uygun çalışma yapıldığında çocuk kendini buluyor. Ben birçok öğrenci biliyorum ki meslek lisesinden belki puanı o an için yetmiyor iki yıllığa geçiyor iki yılıktan 4 yıllığa tamamlayan öğrenciler de var daha sonra gayret edip kendini orada bulabiliyor çocuk ilgili alan yeteneği olan mutlu olabileceği başarılı olabileceği yapabileceğine inandığı bir alana gittiğinde çok daha başarılı oluyor. Bu yüzden doğru yönlendirme çok önemli. Yani çocuğun, ilgi alanını tespit edip o anlamda ilgili meslek lisesinin bölümüne yönlendirmek de önemli. Zaten buradaki işte dijital rehberliğin platformu oluşması çocuklara meslekleri doğru tanıtmak. Onlara meslek lisesini iyi anlatma ne anlama geldiğini iyi öğretmek çok önemli. Aksi takdirde bu çocuk okumaz. Kariyer uzmanlığından bahsetmiştim. Mesela Türkiye’de kariyer uzmanlığı dendiğinde ortaokuldan liseye geçiş liseden üniversiteye geçiş olarak bakılıyor ama Avrupa’da kariyer uzmanlığı 35-55 yaş arası kişilerin gittiği bir uzmanlık alanı. O yüzden bu reform politikası ile bunları erkene yetişkinler olarak anne baba öğretmen çevre bizler erkenden devreye girerek inşallah bu sorunu erkenden çözeriz. 25 yaşından sonra çocuklarımız o yaşa geldiklerinde pişman olmazlar verdikleri kararlardan. Alan ve dal seçimi için de aynı genel beceri testleri yapıldıktan sonra yeteneğine kişiliğine ilgi alanına uygun bölümleri tavsiye etmemiz yönlendirmemiz gerektiği kanaatindeyim. Ama bununla ilgili daha önceki maddelerde de söylediğim gibi doğru testlerin geliştirilmesi, uygulanması, geçerlilik güvenlik hesapları doğru yapılmış olması ve öğrencilere velilere doğru anlatılmış olması, tabii çocukların sallamaması gerekir o testleri yaparken de bazen hani rastgele işaretliyorlar. Ve bunu yaparken de çocukların kişilik yapılarının da çok iyi*

analiz edilmesi kanaatindeyim. (Genel Beceri Test Seti, Yönlendirme Ve Rehberlik Dijital Platformu, Meslek Eğitimi, Kariyer Uzmanlığı Alt Temaları)

[PD7]: *Şuan zaten e- rehberlik platformu var. Mesleki rehberlikle ilgili bilgiler için de bir sistemi olması gerekiyor. Daha fazla öğretmen desteği gerekiyor bunlar için mevcut sistemde zor. Olursa tabi daha güzel olur. Sadece testle olabilecek bir şey değil. Testler bazen verimli sonuç vermiyor. Genel beceri testi tabii ki işimizi görebilir. Ama asıl mesela buna zaman ve emek harcamak gerekiyor. Buna ayrıca bir çalışma yapılması lazım öğretmen sayısı yetmiyor. Güzel bir hedef. (Genel Beceri Test Seti Alt Teması)*

[PD8]: *Kariyer psikolojik danışmaya bakış açılarının mesleğe yönlendirme grubunda olduğunu görüyoruz. E-portfolyolar, gelişim beceri testleri, kariyer rehberliğini ön plana çıkaran bir 2023 Eğitim Vizyonu olduğunu bizlere gösteriyor. Bunların içinden kendisine en uygun olanı seçerek ona yönelir birey ve e-portfolyolarda toplanan tüm veriler buna hizmet etmeli. (E-Portfolyo Uygulaması, Genel Beceri Test Seti, Yönlendirme Ve Rehberlik Dijital Platformu, Alt Temaları)*

[PD9]: *Mesleki ve teknik eğitim aslında bizim için gerçekten çok önemli bir alan. Çünkü mesleki ve teknik eğitim bölümleri bir dönem “herkes Anadolu Lisesi okumalı, herkes üniversiteye gitmeli” gibi bir yanılgiya yenik düştü. Bununla ilgili rehberliğin dijital bir platforma taşınması yönlendirilmesi, yine bu alanda yetişen, kendini geliştirmeye çalışan öğrenciler üzerinden genel beceri test setinin geliştirilmesinin hedeflenmesi ve yine e-portfolyo sistemine bunların kaydedilmesi açıkçası ülkemiz açısından bireylerin özellikle ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendilerini gerçekleştirmelerinde ve topluma fayda sağlamalarında çok etkili olacağını düşünüyorum. (E-Portfolyo Uygulaması, Genel Beceri Test Seti Alt Temaları)*

[PD10]: *Öğrencinin gerçekten ilgi alanı olan bölümlerin neler olduğu, ne yaptığı çalışma ve eğitim koşullarının neler olduğu ile ilgili içeriklere ulaşabilmeleri çok faydalı olur. Tüm öğrenciler bu imkândan yararlanamıyor. Bu noktada e-portfolyo sağlıklı bir şekilde tutulursa*

öğrenciyi bütünsel anlamda değerlendirmemizi sağlar. Bunu olumlu görüyorum ancak kafamda ki soru şu: “öğrenci bana geldiğinde bir bölümde eğitimine başlamış oluyor o saatten sonra ben nasıl bir yönlendirme yapacağım?” ya da tüm öğrencilere bu testleri uygulayıp öğrencilerin büyük bir çoğunluğunu seçtiği alanı değiştirmesi gibi bir durum ortaya çıkacak. Ama öğrencinin ortaokula kadar olan süreci değerlendirilip ortaokulda bahsedilen bu testler uygulanmışsa ve liseye geçişte buna göre bir yönlendirme yapılacaksa ve liseye geçtikten sonra alanın kendine uygun olmadığını düşündüğünde farklı alana geçmesi mümkün olacaksa test ve yönlendirme hedefleri işe yarayabilir. Bu maddedeki hedeflerin nasıl uygulanacağını netleştirilmesi gerekmektedir. Öğrenciler başarı puanına göre sıralama yapıyor. Çoğunun ilgi ve yeteneklerine göre alan seçtiğini düşünmüyorum. (Kariyer Uzmanlığı Alt Teması.

[PD11]: Kariyer rehberliği anlamında “genel beceri test seti” oluşturulacaksa her lise grubuna ayrı ayrı düzenlenmeli ve yine her lise grubuna yönelik dijital platformlar oluşturulmalı. Çünkü her lise türünün ihtiyacı farklı ve bu farklılıklara göre biz kendimiz uyarlamalar yapmaya çalışıyoruz. Ayrıca farklı alanlara yönelik ortak test uygulamalarının öğrencide de belirsizlik ve kafa karışıklığı doğurduğu kanaatindeyim. (Genel Beceri Test Seti, Yönlendirme Ve Rehberlik Dijital Platformu, Kariyer Uzmanlığı Alt Temaları)

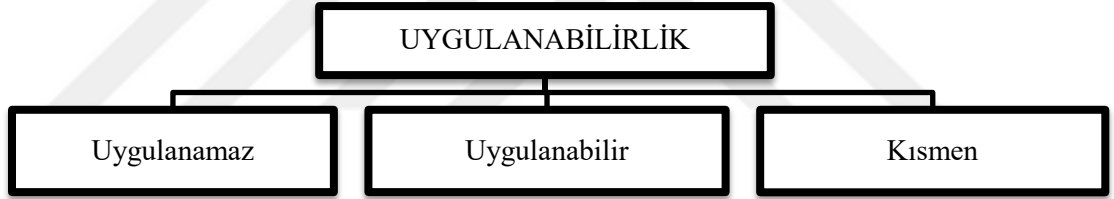
[PD12]: Kariyer planlamada tercih döneminde en çok zorlandığımız konu bu diyebilirim. Çünkü şu an ki eğitim sistemimizde ortaokuldan liseye geçişte sınavlı ve sınavsız bir alım var. Bu anlamda ulusal düzeyde yapılacak çalışmalar, yönlendirmeler ki özellikle dijital platformlarda yapılacak bilgilendirme ve tanıtımlar oldukça faydalı olacaktır ki yapılmaya başlandı zaten yakın zamanda. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim bölümünün de son dönemlerde ciddi performans gösterdiğini söyleyebilirim. E-portfolyonun alana ve öğrenciye katkısı vizyonda yer verildiği kadar gerçek hayatta da oldukça fazla. Alan seçimine gelince eski sistemde öğrenci ortaokul not ortalaması ile puanının yettiği alana yerleşiyordu, çocuğun ilgisi ve yeteneği ikinci planda kalıyordu. Genel beceri testi ile alan seçimi

uygulanmasına geçilirse, öğrenci gittiği bölümü sevecek, mesleğini sevecek ve daha başarılı olacak. Çocuk mutsuz olduğu bölüme gittiğinde son sınıfa doğru alan değiştirmek istiyor ya da bir üst kuruma başka alandan devam edeceğini ifade ediyor. Bu durum da öğrenci için zaman kaybı ya da açıkta kalma gibi sonuçlar doğurabiliyor. (E-Portfolyo Uygulaması, Genel Beceri Test Seti, Yönlendirme Ve Rehberlik Dijital Platformu, Kariyer Uzmanlığı Alt Temaları)

Mesleki ve Teknik Rehberlik teması konusunda e-portfolyonun ve genel beceri testi kısımlarının olumlu karşılandığı beyan edilmiştir. Diğer yandan yönlendirme ve rehberliğine ait dijital platformunun olması kariyer planlamada çok kolaylık sağlayacağı bildirilmiştir.

4.1.15.Uygulanabilirlik Teması

Uygulanabilirlik teması içerisinde “Uygulanamaz”, “Uygulanabilir” ve “Kısmen” alt temaları yer almaktadır.

Şekil 4.16: Eksen Kodlamada Elde Edilen Onbeşinci Ana Tema: Uygulanabilirlik

Tablo 4.17: Uygulanabilirlik Teması ve İlişkili Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Uygulanabilirlik	Uygulanamaz	Uygulanabileceğini De Çok Düşünmüyorum	2	PD4,PD7
		Gerçekçi Olacaksak Çok İncanım Yok	1	PD2, PD3
		Rekor Bütçe İster, Yetersiz	1	PD1
	Uygulanabilir	Güzel Ve Nitelikli Maddeler Olduğu	4	PD1, PD2,PD11, PD9
		Yeterli Destek Verildiği Takdirde Maddelerin Hepsini Uygulanabilir.	2	PD1, PD2, PD5, PD6, PD12

Tema	Alt Tema	Kodlar	F	Katılımcılar
Uygulanabilirlik	Kısmen	Uygulanabilirliği De İstemekle Ve Alt Yapıyı Sağlayabilmekle Alakalı Olduğunu Düşünüyorum	1	PD2
		Uygulanabilirliği Noktasında Bazı Endişelerim Var	1	PD10
		Hayata Geçirilmesi Biraz Zaman Alabilir.	1	PD8

Katılımcılar 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında araştırma konusu ile ilgili olarak “2023 Eğitim Vizyonu hedefleri göz önüne alındığında uygulanabilirliği hakkında düşünce ve önerileriniz nelerdir?” sorusuna karşılık aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

[PD1]: *2023 Eğitim Vizyonu PDR ile ilişkili olan maddelerin hepsinin güzel ve nitelikli maddeler olduğunu düşünüyorum. Sadece sınıf öğretmenlerinin sertifikasyon eğitimi almasına yönelik hedef dışında. geri kalan maddelerin hepsine katılıyorum ve hepsini destekliyorum. Uygulanabilir ama şuan ki sistemde şuan ki altyapı ile çok zor. Hangilerini yapabiliriz dersek; e-portfolyoyu kuramayız belki ama zeka testini geliştirebiliriz, RAM'ların sayısını artırabiliriz. 2023 Eğitim Vizyonu'nun tam olarak hayata geçirilebilmesi için bizim mutlaka refah seviyemizin artması gerek. Bunu oluşturursak gerisini çözmemiz daha kolay çünkü maalesef ki hemen hemen her şeyin temelinde maddiyat yatıyor. Önümüzdeki 5 yıllık süre zarfında tam olarak uygulanabileceğini düşünmüyorum. Bize en az 10 yıl lazım ki biz 2023 Eğitim Vizyonu'nun sınırlı sayıda maddesini konuştuk tamamına baktığımızda çok geniş ve kapsamlı bir içeriğe sahip 2023 Eğitim Vizyonu. (Uygulanamaz, Uygulanabilir, Kısmen Alt Temaları)*

[PD2]: *Uygulanabilir neden olmasın ama tabii ki bir vizyon belirlenmiş ve sözde kalmış da olabilir. Ama yeterli destek verildiği takdirde maddelerin hepsi uygulanabilir. Genel olarak bütün maddeler gelişime yönelik maddeler. Uygulanabilirliği de istemekle ve alt yapıyı sağlayabilmekle alakalı olduğunu düşünüyorum. (Uygulanamaz, Uygulanabilir, Kısmen Alt Temaları)*

[PD3]: *Gerçekçi olacaksak çok inancım yok. Bunların uygulanabilmesi için bizim nüfusumuzun yarıya düşmesi lazım. Uygulanabilir olması için bizim bürokrasimizin hızlandırılması lazım. Mevzuatların yönetmeliklerin*

planların hepsinin çok planlı olması lazım. Çünkü biz millet olarak biraz böyleyiz görmek istiyoruz sınırlarımızı çerçevelerimizi. Böyle üstü kapalı değil, çok açık detaylandırılması lazım. Platform oluşturulacak denilip bırakılırsa, rehber öğretmenin masasına bırakılacak işler gibi görünüyor. Mesela rehber öğretmeni boş derse sokamazsın diye bir madde ekleyecek. Bizim en büyük sıkıntımızın yönetmeliklerin çok ucu açık olması. Giderek iyileşme sağlanıyor. Hiçbir şey imkânsız değil neticede. Personel sayısının artırılması ve mevzuatın detaylandırılması lazım. Personelin de motivasyonunun sağlanması lazım. (Uygulanamaz Alt Teması)

[PD4]: Uygulanabilir olduğunu düşünmüyorum. Öncesinde daha temel meselelerin halledilmesi gerekiyor. Vizyon aslında hedeftir. Ama bu hedeflere ulaşmak için bazı değişimler görmemiz gerekiyordu. Bu maddeler bölgelere göre bile tasarlanabilir. Hatta şehirlere ayrılabilir. Ama Ankara'da masa başında oturup yazılması çok kolay. Sahaya uzmanlar göndererek bu konularda çalışmalar yapılabilir. (Uygulanamaz Alt Temaları)

[PD5]: Şuan uygulananlar var uygulanması zor olanlar var. Buradaki hedeflerin uygulanmasının zor olduğu noktalar insan kaynağı, maliyet, finansal kaynağı, gerçekleştirilmesini zorlaştıran unsurlar olarak. Ama tamamen uygulanamaz değil. Çocukları aksiyon halinde tutmalıyız. Çocukların üretebilmelerini sağlamalıyız. Maske yapmak, yemek yapmak diyoruz ama toplum gözünde bunlar değerli daha çok kaç test çözmüş ne kadar doğru soru cevaplamış gibi bir algı var. Bizim çok iyi marangozlara, tesisatçılara vb kişilere ihtiyacımız var. Rehber öğretmenlerin de okulun da veliye bunu açıklaması lazım. Çünkü her veli çocuğunun doktor olmasını istiyor. (Uygulanabilir Alt Teması)

[PD6]: 2023 Eğitim Vizyonu'nun tamamına Şöyle bir baktığımda 17 bölümde 350 hedef var. Yani çok kapsamlı bir reform paketi bu. Yani hedeflerin fazlalığı uygulamaya geçişte bazı güçlükler doğurabilir. Ama bunu inanıyorum ki bakanlığın tecrübeli personeli yani bunları hazırlayan ekip üstesinden gelecek çalışmalar da yapıyordur. Bence güzel çalışma olmuş inşallah hayırlı olur. Okudukça da inşallah yapılabilir diye

düşündüm. Son söz olarak da bunları söyleyebiliriz. (Uygulanabilir Alt Teması)

[PD7]: *2023 Eğitim Vizyonu tamamen işlevsiz bir eğitim vizyonu değil ama ufak ufak vizyona dair okullarda girişimler var. Kısmen uygulanabilir ama maddelerin çoğunun hala uygulanmadığını ve 2023'e az kaldığını düşünüyorum belki sonraki yıllarda yapılabilir ama bu seferde teknolojik olarak geri kalacağız. 2023'te dünya yine başka bir vizyona sahip olacak. Uygulanabileceğini de çok düşünmüyorum. (Uygulanamaz Alt Teması)*

[PD8]: *2023 Eğitim Vizyonunda mesleki ve teknik eğitim gibi, geliştirilmesi amaçlanan ölçekler, e-portfolyolar gibi değerli maddeler var. Birçoğu uygulanmaya başladı şu anda ve sahip olduğumuz milli eğitim bakanımızın gayet donanımlı ve nitelikli olduğunu düşünüyorum. O yüzden çok güzel düşünceleri ve uygulamaları var. Hayata geçirilmesi biraz zaman alabilir. Çünkü eğitim tüm insanlığın temel meselesi. (Kısmen Alt Teması)*

[PD9]: *Ben bunların hepsinin uygulanabileceğini düşünüyorum. Bu hedeflerin konulmuş olması rehberlik hizmetleri adına çok güzel bir adım olacak. (Uygulanabilir Alt Temaları)*

[PD10]: *Baktığımız zaman içeriğine dair net bilgi olmasa da birçok madde çok güzel hazırlanmış. İhtiyaca cevap verebilecek olumlu maddeler var. Uygulanabilirliği noktasında bazı endişelerim var. Bunlardan ilki, ülkemizde MEB'in çok fazla değişikliğe uğradığını görüyoruz. Bu noktada kurumsallıktan ziyade bireysellik ön plana çıkıyor. Vizyonun hayata geçirilebilmesi, kurumsal bir kimlikle hazırlanmış olmasına bağlı vizyon maddeleri, pragmatik, sağlam, bilimsel ve ihtiyaca karşılık gelecek şekilde planlanmışsa kişilerin gelişmesi hedeflerin de değişmesi demek olmamalı. Endişe duyduğum ikinci konu ise hazırlanan hedefler alana inilmeden uzaktan hazırlanınca da uygulanabilir olmuyor. Koşulları çok iyi okullar merkeze alınarak hazırlanan program yeterli koşullara sahip olmayan okullarda uygulanamıyor. 2023 Eğitim Vizyonu'nun hazırlanma sürecinde bu noktaları göz ardı edip etmediklerini bilmediğimden uygulanabilirliği konusunda kararsızım. (Kısmen Alt Teması)*

[PD11]: *Vizyonun uygulanabilirliğini 2023'ten sonra için mümkün görüyorum. Ayrıca 2023 Eğitim Vizyonu PDR ile ilgili hedeflere baktığımda Kariyer odaklı bir politika var gibi. Kariyerden ziyade gerçekten sorumluluk bilinci gelişmiş, kendini tanıyan, hedeflerini bilen, sağlıklı iletişim becerileri kazanmış, kriz yönetme kabiliyeti yüksek olan çocuklar yetiştirmeyi hedefleyen bakış açısıyla hazırlanmış vizyon maddelerine yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Aksi takdirde eski ile yeni harmanlanmış ancak gerçek manada yeni bir şey ortaya koymamış oluruz.*
(Uygulanabilir Alt Temaları)

[PD12]: *Herkes elini taşın altına koyduğunda iyi bir işbirliği ile iyi bir çerçeve ile uygulanabilir. Ama 2023 Eğitim Vizyonu'nu uygulama noktasında ailelere, idarecilere, öğretmenlere, il ve ilçe bakanlıklarına ve STK'lara çok fazla görev düşüyor. Bunun önüne geçmek adına vizyonun iyi tanıtılması, insanların iyi anlaması, eleştiriye açık olup alandaki kişilerden önerilerin alınması fayda sağlayacaktır. Tabii ki tıkanabiliriz ama revize ettikçe vizyonu devamı gelecektir diye düşünüyorum. Yapılan ve yapılacak çalışmaların gerekli olduğu kanaatindeyim, iyi ki de yapılıyor özellikle son 2-3 yıla baktığımızda yapılan çalışmalardan gayet memnunum.*
(Uygulanabilir Alt teması)

Uygulanabilirlik teması konusunda katılımcılar hem olumlu hem de olumsuz beyanlarda bulunmuşlardır. Özellikle uygulanabilirliğini isterken alt yapıyı sağlanamadığı, yedi ayrı bölgede fırsatların aynı olmadığı, rekor bütçeye ihtiyaç olduğunu beyan ederken. Olumlu karşılayanlar ise maddelerin güzel, düşüncenin güzel olduğuna vurgu yapılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA

Araştırmada okul psikolojik danışmanlarının 2023 Eğitim Vizyonu’nda rehberlik ve psikolojik danışma alanına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda 2023 Eğitim Vizyonu kavramı etrafında 15 alt tema belirlenmiştir. 2023 Eğitim Vizyonu kavramı etrafında Vizyon, Rehberlik, Rehber Öğretmen, Ölçme Araçları, Mesleki ve Teknik Rehberlik, Uygulanabilirlik, RPD Hizmeti, RAM, Mesleki Gelişim, Sınıf Rehber Öğretmenliği, YÖK İşbirliği, Özel Yetenek, Toplum Hizmeti, Kaynaştırma ve Kaynaştırma Modeli alt temaları oluşturulmuştur.

5.1. Alt Temalara İlişkin Sonuç, Değerlendirme ve Tartışma

5.1.1. Vizyon Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Vizyon teması içerisinde “Öğrenci Merkezli”, “Öğretmenin Rolü”, “Yenilik”, “Uygulanamaz” ve “Uygulanabilir” alt temaları yer almıştır. Vizyon teması altında dikkate değer en önemli vurgunun, 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde, yenilik, gelişmeye açıklık, öğrenciye yönelik işlemler, planların somutlaştırılmış olması, bütünsel bakış açısının olması ve bu vizyon belgesinin gereklilik olduğu konusunda vurgular ağırlıktadır. Diğer yandan 2023 Vizyon Belgesi’ne modern eğitim yaklaşımı olarak algıladıklarını ve fırsat eşitliği konusunda daha anlamlı olabileceğini belirtmişlerdir. Ancak 2023 Vizyon Belgesi’nin uygulanamaz olduğundan ve gerçekleştirilmesi konusunda çekincelerden bahseden katılımcılar da bulunmaktadır. Özellikle internete erişimi olmayan bölgelerdeki öğrencilerin fırsat eşitsizliğinin çözülememesi gibi nedenler ileri sürülmektedir.

Vizyon; genel olarak “geleceği görme ya da gelecekte varılması istenen nokta olarak” ele alınmaktadır (Ertürk, 2020: 323). Bu bağlamda okul psikolojik danışmanları görüşlerinde vizyon belgesini bir yenilik olarak ele almışlar ve düşüncelerini olumlu yönleri ve tereddüt duydukları uygulanması güç olan yönleri şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

Köç ve Ünal (2019), eğitim-öğretim verimliliği açısından olumlu değerlendirenler, olumlu değerlendirenler ancak uygulamada başarı konusunda şüphe duyanlar ve diğer görüşler şeklinde üç ana tema oluşturmuş ve bu araştırma sonucu ile benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Bir değişimin gerçekleştirilmesi için alınan referans ve dönüm noktasına vizyon denildiği (lgen ve Mirze, 2010: 70) ya da gerçekleşmesi mümkün olan ancak henüz hiç kimse tarafından gerçekleştirilmemiş olan geleceği yaratmaya dair bir rüya (Kouzes ve Posner, 2012: 18) şeklindeki ifadelerde vizyonun tanımlandığı düşünüldüğünde, okul psikolojik danışmanlarının 2023 Vizyon Belgesi’ni ulaşılması ideali taşıyan hedefler olarak değerlendirdikleri görülmüştür.

Duran ve Kurt (2019)’un bu çalışma sonuçlarına benzer şekilde nitel desende yürüttükleri çalışma sonucunda ğretmenlerin 2023 Eğitim Vizyonu hakkındaki olumlu görüşleri; köklü değişiklik, beceri-yetenek-keşfetme, dünya eğitim sistemi, görüş ve öneriye başvurma, eğitim sorunları ve çözüm, eğitimde kalite olarak belirlenmiştir. Doğan (2019) da yönetici ve ğretmenlerin 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’ne ilişkin vizyon belgesinin içeriğinin kapsayıcı olması, başarılı ve nitelikli bulunması, belgenin tüm eğitim paydaşlarını dikkate aldığı, bu belge ile eğitim sisteminde önemli değişmeler yaşanacağı asıl etkinin uygulama ile ortaya çıkacağı ve eğitim kökenli bir bakan tarafından hazırlanmiş olması şeklinde olumlu görüşler ortaya koymuşlardır.

Bazı okul psikolojik danışmanlarının 2023 Vizyon Belgesi’nin uygulanmasının mümkün olmadığı ve gerçekleştirilmesi konusunda çekincelerinin de bulunduğu belirlenmiştir. Duran ve Kurt (2019)’un bu çalışmaya benzer şekilde olumsuz yönlerine dair görüşleri ise; bölge ya da şehirde imkân yetersizliği, uygulanabilirliği noktasında kaygı, dersin verimliliğine etkisi, ağır işleyiş, nitelik kaygısı, kısa vadeli olması, sözleşmeli/ücretli ğretmen sorunu ve bilinçsizlik olarak belirtilmiştir. Doğan (2019)’ın belirlediği sonuçların bu araştırma sonuçları ile bire bir örtüştüğü, vizyon belgesinin uygulanabilir olmadığına ve altyapı yetersizliklerine bağlanmiştir. Mingat, vd. (2003) göre eğitim politikasının belirlenebilmesi vizyona, vizyonun paylaşılmasına ve destek görmesine bağlıdır. Okul psikolojik danışmanlarının vizyonda bütünsel bakış açısının olması ve vizyon belgesinin gereklilik olduğu konusundaki ağırlıklı vurguları bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Sonuç olarak bu araştırmaya katılan katılımcıların beklentileri, literatürde Türk eğitim sistemine yönelik yapılan (Duran ve Kurt, 2019; Doğan, 2019; K ve nal 2019; Akkaya, 2020) araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermiştir.

5.1.2. Rehberlik Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

“Rehberlik teması içerisinde “E-portfolio”, “Kariyer Rehberliği”, “Veri”, “Yönlendirme”, “Sistem” ve “Çekinceler” alt temaları yer almaktadır. Rehberlik teması altında dikkate değer en önemli vurgu; 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde, e-portfolio uygulamasının hayata geçirileceği, öğrencileri tanıma ve becerilerinin üst sınıflara taşınacağı ve bu konuda yönlendirmenin daha kolay yapılabilceği, kariyer planlamanın toplanan veriler ışığında daha kolay olabileceği şeklinde ifade edilmiştir. Özellikle mizaç, yetenek, ilgi, değer konularında sistemin anlaşılır olacağı ve yararlı olabileceği vurgulanmıştır. Ancak e-portfolio sisteminin oturmamış olması, sınıfların kalabalık olması ve taşralarda hala okula erişim sağlamayan öğrencilerin olması, vizyon belgesindeki rehberlik kısmına yönelik olumsuz görüşlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitime yönelik vizyon belgesini oluşturmada yetkili kurum olduğu bir gerçektir (Minaz ve Dikmen, 2019:706). Ortaya konulacak vizyonun, amaçların, hedeflerin vb. politika kararlarının ilkelerle uyumluluk göstermesi gerekmektedir (Uluğ, 2018:16). Türkiye’de son yıllarda eğitim alanında birçok yenilik yapılmıştır. Yapılan yenilik ve gelişmelerden en başta geleni ve en kapsamlısı “2023 Eğitim Vizyonu” adını taşıyan hedeflerin duyurulması olduğu, (Duran ve Kurt, 2019: 91), 2023’e uzanan bu belge eğitim sistemi için ortaya koyduğu temel vizyon, vizyonun felsefi temelleri, ana hedefler ve stratejileri ile bir rota niteliği taşıdığı (Uluğ, 2018:18), rehberlik hizmetlerinin ihtiyaçlara yönelik olarak yapılandırılmaya dair zemin taşıyabileceği görüşü okul psikolojik danışmanlarca 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde, e-portfolio uygulamasının hayata geçirileceği, öğrencileri tanıma ve becerilerinin üst sınıflara taşınacağı ve bu konuda yönlendirmenin daha kolay yapılabilceği, kariyer planlamanın toplanan veriler ışığında daha kolay olabileceği düşünceleriyle ifade edilmiştir.

5.1.3. Rehber Öğretmen Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

“Rehber Öğretmen teması içerisinde “Oryantasyon”, “Travmatik Yaşam”, “Psiko-sosyal”, “Göç Sorunsalı”, ve “Görev ve Sorumluluk” alt temaları yer almaktadır. Rehber öğretmen teması altında dikkate değer en önemli vurgunun, 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde, göç ile gelen öğrencilerin oryantasyonu ve eğitim sistemine uyumu konularında okul psikolojik danışmanlarının vurguları yer almaktadır.

Özellikle göç ile gelen öğrencilerin dil problemi, kültürel farklılıklarını kısımlarının çözülebilmesi konusunda görev ve sorumluluklarını ifade etmişlerdir. Ancak bu konuda personel eksikliği (norm kadro eksikliği) konusunda yetersiz kaldığını ve travmatik olayların yaşandığını da beyan etmişlerdir.

Bireyin davranış, değer ve tutumlarında yaşanan toplumun kültürünün belirleyici olduğu belirtilmiştir (Kurt, 2016:56). Göçle gelen çocukların kültürel yapılarına ilişkin okul psikolojik danışmanlara vurgu yapmışlar göç ile gelen öğrencilerin dil problemi, kültürel farklılıklarını kısımlarının çözülebilmesi konusunda görev ve sorumluluklarını ifade etmişlerdir. Kurt (a.g.e.) nitelikli eğitim seviyesinin yükseldiği toplumlarda ortak yaşam hedefleri, toplum çıkarları, toplumsal sorumlulukları üstlenme, toplum kurallarını benimseme konularında gelişim görüldüğünü ifade etmiştir. Okul psikolojik danışmanları görevlerinin nitelikli eğitimin gereği ve parçası olduğunu vurgulamışlardır.

Eğitim politikalarının başarılı olması için eğitim politikasında muhatap alınan ve görev alan her bir organın birbiriyle uyum içinde olması gerektiği belirtilmiştir. (Tural & Karakütük, 1991:22-24). Okulların hedeflerini gerçekleştirmesinde rol oynayan tüm unsurların işbirliği içinde bulunma süreci okul gelişim planının en genel ifadesidir (Dağlı, 2009:24). Okul psikolojik danışmanları görev ve sorumlulukları arasında işbirliği içinde çalışmalarını gerektiğine vurgu yapmışlardır. 2023 Eğitim Vizyonu'nun gerçekleştirilebilmesi için eğitim politikalarına uygun stratejik işbirliği yapılması gerekmektedir.

Bakırcıoğlu'na göre (2012: 3160-3162) rehberlik ve psikolojik danışma; bireye kendini ve çevresindeki imkânları tanımasına, ortaya çıkmamış güçlerini geliştirmesine, sorunlarını çözebilmesine ve kendini gerçekleştirmesine yönelik uzmanlarca yapılan düzenli destek sürecidir tanımı çerçevesinde okul psikolojik danışmanlarının gerek oryantasyon çalışmalarında gerekse travmanın etkilerinin azaltılmasında öğrencilere danışmanlık ve gerektiğinde yönlendirme yaparak önemli sorumluluklar üstlenebilecekleri düşünülebilir.

5.1.4. Ölçme Araçları Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Ölçme Araçları teması içerisinde “Kültürel Uyum”, “Ölçme Araç-Geliştirme” ve “Farklı Kültür Ölçme Aracı” alt temaları yer almaktadır. Ölçme araçları teması altında dikkate değer en önemli vurgu, 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde, rehberlikte,

öğrenci tanıma ve kişilik envanteri çıkarılmasında kullanılan ölçeklerin yerli ve milli kültüre uygun olmadığı, genellikle yabancı kökenli ölçeklerin kullanıldığı, bunun ise tanılama işlemlerinde yanlış sonuçlara neden olduğu şeklinde ifade edilmiştir. Diğer yandan kullanılan ölçeklerin geçerliliklerinin zamanla bittiği ve yeni, kültürümüze özgü ölçeklerin geliştirilmesi gerektiği konusu ciddi bir şekilde vurgulanmaktadır.

Kullanılan ölçme araçlarını yetersizliklerine yönelik olarak testlerinin çoğunda bireylerin bilişsel işlevleri sözel olarak ölçülmekte olup, bu durumun bireylerin dil işlevlerinin ve konuşulan dilin yetersiz kaldığı koşullarda ciddi dezavantajlar oluşturabildiği belirtilmiştir (Balboni ve diğ. 2010; DeThome ve Schaefer, 2004). Oysaki sözel, sayısal ve sözel olmayan becerilerin birlikte değerlendirilmesinin avantajlı olduğu bildirilmiştir (Lohman ve diğ. 2008). Kapsamlı hazırlanmış testlerle çocukların yaşadığı problemleri ve içsel çalkantılarını anlamak mümkündür. Çocukların bilişsel özelliklerinin erken dönemde belirlenmesi, yetenek, ilgi ve kapasitelerine uygun eğitim ortamlarının hazırlanması, kendilerine ve ailelerine gerekli danışmanlık hizmetlerinin verilmesi ile yaratıcılıklarının ve üretkenliklerinin desteklenmesi mümkün olabilir (Phillips ve Shonkoff, 2000: 25; Tuğrul ve Duran, 2003:224-233). Erken dönemde çocukların bilişsel özelliklerini ölçmeye yönelik testlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Kültürel etkenlerden, dilden bağımsız olarak uygulanabilecek testlerin geliştirilmesi bilgi ve beceriler üzerine daha geniş bir perspektif sunmasının yanında otistik bireylerin, işitme engellilerin ve ana dili o ülkenin dili olmayan kişilerin bilişsel yeteneklerinin değerlendirilmesinde de yararlı olduğu birçok çalışmada ortaya konmaktadır (Edelson, 2005; Mackinson, Leigh, Blennerhassett ve Anthony, 1997; Coleman, Scribner, Johnsen ve Evans, 1993). Ancak bu testlerin birçoğunun uyarılama çalışması 70'li yıllarda yapılmış, daha sonra yeni bir revize çalışması yapılmamıştır. Özellikle Türkiye'de okulöncesi dönemde zekânın değerlendirilmesini sağlayan dilden bağımsız değerlendirme seçeneklerinin çok kısıtlı olması, bu dönemde sözel olmayan bilişsel becerilerinin ölçülmesini zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda okul psikolojik danışmanları, öğrenci tanıma ve kişilik envanteri çıkarılmasında kullanılan ölçeklerin yerli ve milli kültüre uygun olmadığını, genellikle yabancı kökenli ölçeklerin kullanıldığını, bunların ise tanılama işlemlerinde yanlış sonuçlara neden olduklarını ifade etmişlerdir. Diğer yandan kullanılan ölçeklerin geçerliliklerini zamanla bittiğini ve yeni, kültürümüze özgü ölçeklerin geliştirilmesi gerektiği konusu ciddi bir şekilde vurgulamışlardır.

5.1.5. PDR Hizmetleri Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

PDR Hizmeti teması içerisinde “Mevzuat Yapılandırılması”, “PDR Algısı” ve “PDR Önemi” alt temaları yer almaktadır. PDR Hizmeti teması altında dikkate değer en önemli vurgunun, mevzuatın iyi olmadığı, görev tanımları konusunda boşluklar olduğu, ayrıca okul ortamında rehber öğretmen algılarındaki patolojik sıkıntıların rehber öğretmenlerin çalışmasını olumsuz etkilediği vurgulanmıştır. Özellikle rehberlik hizmetlerinin önemi çok vurgulanmış ve buna göre, vizyon belgesinde, düzeltilme kısımları olumlu karşılanmıştır.

Rehberlik hizmetleri eğitim-öğretimden farklı bir hizmet grubu olmakla beraber eğitim sürecinin tamamlanmasında ve verimli olmasında etkin rol oynamaktadır (Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2006:334). Çağdaş eğitimin üç ana ögesinden biri öğrenci kişilik hizmetleridir, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri de öğrenci kişilik hizmetleri kapsamına giren bir hizmet alanıdır (Özoğlu, 2007: 19). Rehberlik hizmetlerinin önemi bağlamında mevzuatta iyileştirmeler yapılması gerektiği belirtilmiştir. Okul yöneticilerinin, rehberlik hizmetinin sınırlarının ne olduğu hatta rehberlik ve psikolojik danışmanlığın ne anlama geldiğini bilmedikleri, (Erdoğan, 2008:195), rehberlik hizmetlerine olumsuz bakış açısı, yönetici ve öğretmenlerin rehberlik faaliyetlerini angarya iş olarak görmeleri rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin verimliliğini olumsuz olarak etkilemektedir. (Hamamcı, ve diğ, 2003: 4; Hatunoğlu, 2006: 336, Owen, 2008: 211; Kepçeoğlu, 1992:266). Işık-Tokmak (2019) okul psikolojik danışmanlarının öğretmenlerden aldıkları destekler, yürüttükleri geliştirici ve önleyici çalışmalar, öğrencilerle birebir etkileşim içinde olmaları, yıllık okul PDR programını başarıyla uygulamaları ve okul yöneticilerinin isteklerini anında yerine getirmemeleri mesleki doyum puanları ile ilişkili bulunmuştur. Okul psikolojik danışmanlığı görevini yerine getirirken yararlanan görüşme yapma, sınıf rehberliği ve konferans yöntemleri dışındaki yöntemlerde okul psikolojik danışmanlarının kendilerini yeterli görmeleri ile düzenli bireysel psikolojik danışma ve sınıf rehberliği yapmalarının da mesleki doyum ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının mesleki doyumları ve öz-yeterlilik algıları ile görevlerini yürütürken çoğu zamanlarını öğrenciler ile doğrudan etkileşim halinde olmalarının pozitif, PDR ile ilgili olmayan görevleri yapmalarının ise negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Doğan (2020), okul psikolojik danışmanların psikolojik sağlamlığının çalışma ortamından duydukları memnuniyet,

çalışılan okulun sosyo-ekonomik düzeyi, meslekte yeterlik düzeyi değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığını ifade etmiştir.

Okul psikolojik danışmanlığı işlevlerinin öğrenci temelli olduğu düşüncesinin aksine idarecilerin psikolojik danışmanlara; salonu, koridorları gözetim altında tutmak, sınavlarda gözetmenlik, boş geçen derslere girmek gibi alan dışı verdiği görevler sağlıklı bir rehber öğretmen-öğrenci etkileşimini olumsuz etkileyebilmektedir. (Hatunoğlu, 2006: 336; Owen, 2008: 211). Bu sonuçlar bağlamında psikolojik danışmanlık hizmetlerine ilişkin mevzuatın kapsamlı olarak hazırlanması var olanın güncellenmesi ve geliştirilmesi önerilmiştir. Bozkur (2019) tarafından okul psikolojik danışmanlarının karşılaştıkları zorluklar ve ihtiyaçlarının neler olduğu incelendiğinde ise bunların velilerden kaynaklanan zorluklar, öğretmenlerden kaynaklanan zorluklar, rehberliğe yönelik olumsuz tutumlar ve unvan sorunları, prosedürler, bilgi eksiklikleri, fiziksel ve çevresel koşullar, iletişimden kaynaklanan zorluklar ve diğer zorluklar ile ihtiyaçlar olduğu gözlenmiştir.

Rehberlik saatinin sınıf rehber öğretmenleri tarafından sağlıklı ve amacına uygun değerlendirilmemesi ve bu saatteki rehberlik programının dışına çıkılıp öğretmenlerin bu saatte farklı etkinlikler yapması, matematik, fen vb. dersler işlenmesi sonucunda okulda sağlıklı bir rehberlik kültürünün oluşmasına engel olmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler de rehberliği öğretmenlerin yaklaşımı nedeniyle angarya, faydasız olarak görmektedirler (Hatunoğlu, 2006: 336). Bu sorunların yaşanması rehberlik hizmetlerin ruhunu uygun şekilde mevzuatın hazırlanması gerektiği düşünülmektedir.

5.1.6. RAM Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

RAM teması içerisinde “Personel Eksikliği”, “Tanılama İşlemi”, “Eğitim Düzenleme” ve “Bölgesel Farklılık” alt temaları yer almaktadır. RAM teması altında dikkate değer en önemli vurguda tanılama işlemlerinin önemi bahsedilirken RAM’da çalışacak deneyimli ve nitelikli personel eksikliği ifade edilmiştir. Özellikle 7 farklı bölgede RAM çalışma şartlarının uygunsuz olduğu yani bölgesel farklılardan dolayı danışma hizmetlerinin tam olarak yerine getirilemediği beyan edilmiştir. Diğer yandan vizyon belgesinde nitelikli personel ihtiyacı için eğitimler düzenlenmesi olumlu karşılanmıştır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri, eğitim sistemi içinde sayısı ve önemi günden güne artan, geniş nüfus yelpazesine hitap eden, ihtiyaç duyulan yeni düzenlemelerle daha dinamik hale gelen kurumlardır (Özgözü, 2011: 45). Bu kurumlarda verilen hizmetlerden biri olan rehberliğin (rehberlik ve psikolojik danışmanın) en önemli ilkelerinden biri de bu hizmetlerin alandan yetişmiş profesyonel kişiler tarafından yürütülmesi zorunluluğudur (Kepçeoğlu, 1992: 26; Kuzgun, 1997: 24; Yeşilyaprak, 2003: 17). Okul psikolojik danışmanları vizyon belgesinde nitelikli personel ihtiyacı için eğitimler düzenlenmesini olumlu karşılamışlardır.

Yapılan araştırmalarda okul psikolojik danışmanları lisans eğitimlerinde yeterli teorik bilgiyle donanmalarına karşın yeterince uygulama yapılmaması nedeniyle okullara geldiklerinde zorluk yaşamakta, kitaplarda anlatılanlar ile gerçekte olanlar arasında ciddi farklılıklar gözlemlemektedirler (Hamamcı, ve diğ., 2003: 7; Hatunoğlu, 2006: 337). Bu açıdan okul psikolojik danışmanlarının meslek içi gelişmelerinin desteklenmesinin yararlı olacağı dile getirilmiştir.

5.1.7. Mesleki Gelişim Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Mesleki Gelişim teması içerisinde “Bütçe Yetersizliği”, “Sertifika Durumu”, “Destekleyici Eğitimler”, “Gelişme ve Yenileşme”, “Yetersizlikler (Lisans Eğitimi, Mevzuat, Rehber Öğretmen Algısı)” ve “PDR nitelikleri” alt temaları yer almaktadır. Mesleki Gelişim teması altında vizyon belgesinde yer alan eğitimlerin planlaması olumlu karşılanmıştır. Ancak bütçe yetersizliği nedeniyle istenilen eğitimlerin alınamadığı ve bu konuda bakanlık nezdinde desteklerin olması olumlu karşılanmıştır. Rehberlik öğretmenlerin mesleki gelişmelerinin okuldaki tüm öğretmenlere yarar sağlaması adına önemli olduğu bundan dolayı da PDR niteliklerinin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Ayrıca lisans eğitimindeki yetersizliklerin giderilmesi, mevzuat konusunda net olmaması ve rehber öğretmenler boş oturuyor algısının rehber öğretmenlerinin çalışmalarını olumsuz etkilediği konusunda görüş birliği bulunmaktadır. Eğer doğru ve tam olarak yaptıkları işler için çalışanlara hak ettikleri teşvik edici unsurlar kullanılırsa çalışanlar daha etkin ve verimli bir şekilde işlerini sürdürme eğilimi gösterebilirler (Robbins ve Coulter, 2007; Williams, 2009). Bu bağlamda mesleki ve kişisel gelişimin temel gereklilik olduğu kabul edilmelidir. Teşvik edici olması için,

kurslara katılım için, ödüller verilmeli, prim ve kariyer imkânı sunulmalıdır. Yılmaz ve Düğenci (2010); eğitimi zamandan ve mekândan bağımsız yaparak daha geniş kitlelere ulaştırmak için uzaktan eğitim modelleri tercih edilmesinin gereğine vurgu yapmış, Arslan ve Şahin (2013); video konferans yöntemiyle uzaktan eğitimin, yaşanan sıkıntıları aşmada kolaylıklar sağlayabileceğini pandemi döneminde bunun zorunlu hale geldiğini ifade etmişlerdir.

5.1.8. Sınıf Rehber Öğretmenliği Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Sınıf Rehber Öğretmenliği teması içerisinde “Sertifika Tedirginliği”, “Sınıf Öğretmeni ve “Eğitim İçeriği” alt temaları yer almaktadır. Sınıf Rehber Öğretmenliği teması altında vizyon belgesinde yer alan sertifika verilmesi rehberlik hizmeti ve yapılan işlemlerin tedirginliği vurgulanmıştır. Çünkü rehber öğretmenlerin nitelikleri aldıkları lisans eğitimleri yerine sınıf öğretmenlerine aynı düzeyde değerlendirip sadece bir sertifika ile rehber öğretmeni yerine geçirilme düşüncesi sıkıntılı olabileceği beyan edilmiştir. Diğer yandan sınıf rehber öğretmenleri görevleri gereği zaten okul rehber öğretmenleriyle çok işbirliği içinde olmaları gerektiği ön plana çıkarılmış ve sınıf rehber öğretmenlerinin niteliklerinin artırılması olumlu karşılanmıştır.

Mercin’e (2005, 136) göre, çalışanlara yönelik uygulanan eğitim ve geliştirme programları, onlara meslekte yükselme imkânı sağlar. Bu imkân çalışanlarda istek uyandırır, morallerini yükseltir ve kendilerine değer verildiği duygusunu uyandırır. Öğretmen Strateji Belgesi’nde öğretmenlerin gelişimine yönelik belirlenen üç amaç ve otuz beş eylem içinde “*öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimini sürekli kılmak ve öğretmenlik mesleğine yönelik algıyı iyileştirmek ve mesleğin statüsünü güçlendirmek*” şeklinde geçen ifadeler yer verilmiştir (MEB, 2017: 10). “*Öğretmen ve okul yöneticilerimizin katıldığı hizmet içi eğitim faaliyetleri üniversiteler aracılığıyla akredite sertifika programlarına dönüştürülecektir*” (MEB, 2018, 42). Vizyon belgesindeki bu ifadeler öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yeniden gözden geçirileceğine işaret etmektedir (Ertürk, 2020). Yazıcı ve Gündüz (2011) tarafından yapılan araştırmada, ABD, Almanya, Avustralya, Danimarka, Fransa, İngiltere, İsviçre ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerde öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim uygulamaları karşılaştırılarak adı geçen gelişmiş ülkelerde hizmet içi eğitimlerin öğretmenler için zorunlu olduğu, terfi

sistemini ya da ücret sistemini etkileyecek şekilde tasarlanmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzbaş (2009) ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanların %40'ı kendilerini, okulda şiddet sorununu önlemede mesleki olarak yetersiz algılamakta, %70'i ise bu konuda hizmet içi eğitime gereksinim duymaktadır. Okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitim çalışmalarından en önemli beklentileri çözüme yönelik uygulanabilir eğitimlerin verilmesi olarak belirlenmiştir. Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan (2016) okul psikolojik danışmanlarının öğrenci sorunlarını ele alma, önleme ve müdahale etme konusunda güçlükler yaşadıklarını, kuramsal ve uygulamaya dayalı bilgi, beceri ve donanımlarını yeterli düzeyde görmediklerini ortaya koymaktadır. Elde edilen bir diğer sonuç okul psikolojik danışmanlarının söz konusu yetersizliklerini lisans ve lisansüstü eğitimleri sürecindeki eksikliklerle açıklamaları ve özellikle süpervizyon eğitimi ile ilgili algıladıkları yetersizlikleri belirtmeleri şeklinde olmuştur. Terzi, Ergüner-Tekinalp ve Leuwerke (2011)'in yaptığı araştırmada okullarda kapsamlı rehberlik ve psikolojik danışma programının uygulamaya konulması, özellikle uygulamalar arasında bütünlük sağlama, öğrenci gelişimsel ihtiyaçlarını karşılama ve psikolojik danışman kimliğinin ön plana çıkarılması açısından olumlu değerlendirilmektedir. Bununla beraber programın içeriği ve personelin yeterliliği kapsamında programın uygulanmasında bazı güçlükler ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak okul psikolojik danışmanlarının ihtiyaç duydukları alanlarda mesleki gelişimlerini sağlayacak tedbirlerin alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.9. YÖK İşbirliği Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

YÖK İşbirliği teması içerisinde “Nitelik”, “Yenileşme”, “Anlamadım” ve “İşbirliği” alt temaları yer almaktadır. YÖK İşbirliği teması altında, vizyon belgesinde yer alan, okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında, adayların uygulama becerilerinin geliştirilmesine önem verilmesi, niteliğin artırılması ve nitelikli personel yetiştirilmesi konuları olumlu karşılanmıştır. Ancak bu kısmın zaten YÖK'ün görevi olduğu ve ekstra bir iş birliğinin ne olduğu konusunu anlamadıklarını belirtmişlerdir.

Üniversiteler ile sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen araştırmaların kullanılması, veriye dayalı yönetim araçlarının oluşturulması şeklindeki hedefler bu alanda umut vaad etmektedir (Düşkün, Arık ve Aydagül 2018). Okula bağlılık

düzeyi, öğretmenin verimliliği noktasında önemli bir faktör olmakla beraber, yapılan araştırmalar sonucunda ücretli ve sözleşmeli öğretmenlerin bağlılık düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır (Budak, 2009; Öğülmüş, Yıldırım ve Aslan, 2013). Yapılan görevin devamlılığı çalışanların bağlılık düzeylerini arttırmak için önemlidir. Aksi takdirde görevin geleceğine yönelik güvensizlik hissi teşkilata olan güven ve bağlılık düzeyinin azalmasına sebep olmaktadır (Poyraz ve Kama, 2008). Armstrong'a (1992:14) göre, çalışanları motive eden en önemli ihtiyaç kuruma bağlılıktır. Bu bağlamda bakıldığında ücretli ve sözleşmeli öğretmen uygulamalarının kaldırılması ve çalıştırılan öğretmenlere tüm haklarının verilmesi kuruma bağlılığı olumlu yönde etkileyeceğinden eğitim kurumunun verimliliğini artırması açısından önemlidir (Ertürk, 2020). Bu bağlamda okul psikolojik danışmanları bu gerekliliğe vurgu yapmış mevcut işbirliği politikalarının daha da geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu sonuçlara benzer şekilde Akyıldız, Yurtbakan ve Tok (2019) Üniversiteler ile Sivil Toplum Kuruluşları işbirliğinde elverişli koşullar sağlandığı takdirde öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik eğitimlerin verilmesinin yararlı olacağını belirtmişlerdir. Bu bağlamda elde edilen sonuçların alan yazınla örtüştüğü görülmüştür.

5.1.10. Toplum Hizmeti Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Toplum Hizmeti teması içerisinde “Uygun”, “İşbirliği”, “Anlamadım” ve “Var olan” alt temaları yer almaktadır. Toplum hizmeti teması altında, vizyon belgesinde yer alan kısımların uygun ve güzel bir çalışma olduğu vurgulanmıştır. Ancak bu bahsedilen çalışmaların hali hazırda var olduğunu ve gereksiz bir şekilde vizyon belgesinde yer aldığını beyan etmişlerdir.

İftar (1998:3) özel eğitimi; ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetlerinin tümü olarak tanımlamıştır. Bu hizmetler işbirliği içinde yürütülmelidir. Okul psikolojik danışmanları toplum hizmeti teması altında vizyon belgesinde yer alan kısımların uygun ve güzel bir çalışma olduğuna vurgu yapmışlardır. Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) ile Öze Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri özel eğitim ihtiyacı duyan bireylere yönelik çalışma faaliyetleri yürütürken bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından anlamlı farklılık gösteren bireylere yönlendirme, yerleştirme

ve izleme hizmetleri sunmakta olup ayrıca bu bireylerin ailelerine aile rehberliği de yapmaktadır. Yine bunların yanında program hazırlama, eğitim seminerleri, araştırma ve yayın gibi görevlerde de bulunmaktadır (Şahin ve Pehlivan, 2006: 178). Okul psikolojik danışmanları bu bahsedilen çalışmaların halihazırda var olduğunu ve gereksiz bir şekilde vizyon belgesinde yer aldığını beyan etmişlerdir.

5.1.11. Kaynaştırma Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Kaynaştırma teması içerisinde “Uygun”, “İşbirliği”, “Anlamadım” ve “Var olan” alt temaları yer almaktadır. Kaynaştırma teması altında, vizyon belgesinde yer alan, kısımların uygun ve güzel bir çalışma olduğu vurgulanmıştır. Ancak bu bahsedilen çalışmaların hali hazırda var olduğunu ve gereksiz bir şekilde vizyon belgesinde yer aldığını beyan etmişlerdir. Kaynaştırma temasında öğrencinin merkeze alınması olumlu olarak değerlendirilmiştir. Bu sonuca benzer şekilde Akkaya (2020) 2023 Vizyon Belgesi yöneticiler tarafından, eğitimin tüm paydaşlarını kapsayan ve çocuğu merkeze alan bir felsefesinin olması yönünden ve eğitime dair farklı bir bakış açısı getirmesi nedeniyle nitelikli ve başarılı bulunmuştur. Ayrıca temel eğitim alanında yapılan değişikliklerin eğitime nitelik katması açısından yerinde ve gerekli olduğu ancak daha fazla geliştirilerek uygulanmasının gerekliliği de ulaşılan sonuçlardandır.

5.1.12. Kaynaştırma Modeli Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Kaynaştırma Modeli teması içerisinde “Uygun”, “STK İşbirliği” , “Anlamadım”, “Var olan” ve “Geliştirilebilir” alt temaları yer almaktadır Kaynaştırma Modeli teması altında, vizyon belgesinde yer alan, kısımların uygun ve güzel bir çalışma olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca STK ile çalışmaların başarı olduğu ve bunun geliştirilerek devam etmesi konusunda vurgu yapılmıştır. Diğer yandan bu bahsedilen çalışmaların hali hazırda var olduğunu ve gereksiz bir şekilde vizyon belgesinde yer aldığını beyan etmişlerdir.

Kaynaştırma eğitime ilişkin olarak, olumsuz öğretmen tutumları, gelişimi destekleyecek nitelikte uygun personel bulunamaması, destek hizmet servislerinin olmaması, genel eğitim ve özel eğitim kavramlarının farklı algılanması, fiziksel çevrenin bu eğitime karşı yetersizliği gibi faktörler kaynaştırma eğitimin engelleri olarak sıralanmıştır (Sucuoğlu ve Kargın,2011:54-56). Kaynaştırma eğitim uygulamasında özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitim planları hazırlanırken,

bireylerin kendi ihtiyaçları ve eğitim performansları öncelikli kriter olmalıdır (Batu ve Kırcaali, 2010: 8). Koçoğlu (2019) modelin özel eğitim öğrencilerinin bütünleşmesine ve gelişimlerine katkı sağlayarak normal gelişim gösteren öğrencilerin, velilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve personelin de birçok erdemi kazanmalarını sağladığı görülmektedir. Akgemici ve Güleş'e (2008, 7) göre vizyon, iç ve dış paydaşlarca paylaşıldığı ve uygulamaya konulduğu takdirde bir anlam ifade eder. Wilson'e (1992, 25) göre, bir vizyonun iletişim kanalları kullanılarak çalışanlar arasında paylaşılmasını sağlamak çalışanların eylemlerini etkileyebilmesi açısından gereklidir.

Sonuç olarak okul psikolojik danışmanları kaynaştırma uygulamalarına yönelik olarak vizyon belgesinde yer alan kısımların uygun ve güzel bir çalışma olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca STK ile çalışmaların başarı olduğu ve bunun geliştirilerek devam etmesi konusuna vurgu yapılmıştır. Diğer yandan bu bahsedilen çalışmaların hali hazırda var olduğunu ve gereksiz bir şekilde vizyon belgesinde yer aldığını beyan etmişlerdir.

5.1.13.Özel Yetenek Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Özel Yetenek teması içerisinde “Bilim ve Değerlendirme Kurulu”, “Ölçek Geliştirme” , “Kültürel Uyum”, “Var olan”, “İyileştirme”, “Eğitim Desteği” ve “Tanılama/Yönlendirme” alt temaları yer almaktadır. Özel yetenek teması altında, vizyon belgesinde yer alan kısımların bilimsel çalışmalara göre yapıldığı, kullanılan testlerin özellikle kültüre uyum konusunda ve kullanım ömürlerinin geçtiği konusunda şikâyetlerini beyan etmişlerdir. Öte yandan yanılma ve yönlendirme konusunda kullanılan ölçme araçlarının geliştirilmesi gerektiği ve bunun için eğitim desteğinin olması gerektiği vurgusu yinelenmiştir.

Ülkemizde özel yeteneklilerin eğitiminden başta Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü olmak üzere diğer birimlerin tamamı sorumludur (MEB,2013:6). Özel yetenekli bireylerin tanı ve alan belirlemede kullanılan yöntemler genel olarak şu şekildedir: Grup zekâ testleri, grup başarı testleri, bireysel zekâ testleri, yaratıcılık testleri, kritik düşünme testleri, resim-müzik vb. alanlar için özel testler, gelişim testleri (Ersoy ve Avcı,2004: 195-209). Kültürden bağımsız testlere ihtiyaç duyulduğu (Balboni ve diğ. 2010; DeThome ve

Schaefer, 2004) vurgulanmıştır. Oysaki sözel, sayısal ve sözel olmayan becerilerin birlikte değerlendirilmesine imkân veren testlerin daha yararlı olduğu bildirilmiştir (Lohman ve diğ. 2008). 2023 Eğitim Vizyonu'nun özel yeteneklilere yönelik politikalarında amaç; yeteneklerine uygun eğitim içeriği ve ortamı sunmak, bu öğrencileri özgün tanılama araçlarıyla tespit etmek ve gelişim süreçlerini destekleyerek izlemek, uzun vadede bireysel ve toplumsal gelişime katkı sağlamak düşüncesiyle akranlarından ayırılmadan, doğalarına uygun bir eğitim yöntemi belirlemektir (2023 Eğitim Vizyonu, 2018: 60). Okul psikolojik danışmanları vizyon belgesinde yer alan, kısımların bilimsel çalışmalara göre yapıldığı, kullanılan testlerin özellikle kültürel uyum konusunda ve kullanım ömürlerinin geçtiği konusunda şikâyetlerini beyan etmişlerdir. Öte yandan yanılma ve yönlendirme konusunda kullanılan ölçme araçlarının geliştirilmesi gerektiği ve bunun için eğitim desteğinin olması gerektiği vurgusu yinelenmiştir.

5.1.14. Mesleki ve Teknik Rehberlik Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Mesleki ve Teknik Rehberlik teması içerisinde “E-portfolyo Uygulaması”, “Genel Beceri Test Seti”, “Yönlendirme ve Rehberlik Dijital Platformu”, “Meslek Eğitimi”, ve “Kariyer Uzmanlığı” alt temaları yer almaktadır. Mesleki ve Teknik Rehberlik teması konusunda e-portfolyonun ve genel beceri testi kısımlarının olumlu karşılandığı beyan edilmiştir. Diğer yandan yönlendirme ve rehberliğine ait dijital platformunun olması kariyer planlamada çok kolaylık sağlayacağı bildirilmiştir.

İnsanların toplum gereksinimlerine göre yetenek ve ilgileri doğrultusunda eğitilmeleri düşüncesi eğitimin tarihsel gelişiminde önemli bir aşamadır (Hamamcı, ve diğ. 2003: 2). Türkiye’de eğitim için yapılan planlamalarda öncelik büyümede nicelik, örgün eğitim, mesleki ve teknik eğitim, eğitimin ekonomik katkısı ve işlevi olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda nitelikli bir mesleki eğitim hedeflenmiştir (Küçükler, 2010: 156-157). Eğitimdeki bütüncül yaklaşımda; bireyin fiziki, biyolojik, estetik, ahlaki, sosyal, zihinsel ve çevreyle ilgili özelliklerinin tümü göz önünde bulundurulur (Scheirer, 2010; akt. Babacan, 2016: 15). Bu kapsamda okullardaki değişimin yanında toplumun ihtiyaçları da karşılanmaktadır (Ada ve Akan, 2007: 344). Çağdaş eğitim sisteminde rehberlik ve psikolojik danışma mesleğinin hizmetlerine duyulan talebi giderek arttırmaktadır (Ültanır, 2005: 104).

Bu bağlamda kariyer danışmanlığı gibi hizmet alanlarında okul psikolojik danışmanları önemli sorumluluklar üstlenmektedir. Rehberliğine ait dijital platformunun olması kariyer planlamada çok kolaylık sağlayacağı bildirilmiştir. Kılıç-Memur (2020) okul psikolojik danışmanları için baş etme, eylemler/etkileşimler, çevresel koşullar ve bazı kişisel unsurlar olmak üzere 4 ana kategoriden ve bunların alt kategorilerinden oluşan bir baş etme modeli oluşturmuştur. Okul psikolojik danışmanların mesleki ve teknik rehberlik temasında çevresel imkânlar ile verimli sonuç elde etme arasında bağlantı kurdukları belirlenmiştir.

5.1.15. Uygulanabilirlik Temasına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Uygulanabilirlik teması içerisinde “Uygulanamaz”, “Uygulanabilir” ve “Kısmen” alt temaları yer almaktadır. Uygulanabilirlik teması konusunda katılımcılar hem olumlu hem de olumsuz beyanlarda bulunmuşlardır. Özellikle uygulanabilirliğini isterken olumsuzluklar olarak yeterli alt yapının sağlanmadığını, yedi ayrı bölgede fırsatların aynı olmadığını, rekor bütçeye ihtiyaç olduğunu beyan ederken; olumlu karşılayanlar ise maddelerin güzel, düşüncenin güzel olduğuna vurgu yapmışlardır.

Vizyon, değişimi ve yeniden örgütlenmeyi hedefleyen bir işletmenin yönetimi için referans ve dönüm noktasıdır (Ülgen ve Mirze, 2010, 70). Kouzes ve Posner’a (2012, 18) göre vizyon, geleceği yaratma gücü ile ilgili gerçekleşmesi mümkün ancak henüz hiç kimse tarafından gerçekleştirilmemiş bir rüyadır. Bu açıdan 2023 vizyon belgesinin bir başlangıç olduğu düşünülebilir. Okul psikolojik danışmanlarının bazılarının uygulanmasına ilişkin tereddütlerinin olması doğal karşılanmalıdır.

Kurum çalışanı rutin işlerini yaparken, kurum için önemli olanın ne olduğunu vizyonun varlığıyla anlayabilir ve hedefle ilgili bireysel katkısının neler olabileceğini düşünme fırsatı bulabilir (Ertürk, 2020). Bu açıdan okul psikolojik danışmanları vizyon belgesi ile alana ilişkin düşünme fırsatı bulmuşlardır. Uygulanmasına ilişkin değerlendirme yapmış olmaları bile bir düşüncenin ürünüdür. Ülgen ve Mirze’ye (2010) göre vizyon insanları bir araya getirmesi ve geleceğe yönlendirmesiyle ortak bir yol haritası görevi görür. Böylece kurumda çalışan bireyler, kurumda kendilerinden ne beklendiğini hissetmelerini sağlar (Hitt, Ireland ve Hoskisson, 2000, 17). Bu sayede vizyon, toplumdaki bireyleri bir arada tutarak bilişsel olarak

aynı geleceğe yönlendirir ve motive olmalarını sağlayarak bir yol haritası görevi görür (Ülgen ve Mirze, 2010: 70).

Bu sonuca benzer şekilde Akyıldız, Filiz ve Kayser (2019) tarafından yapılan çalışmada okul yöneticiliğinin mesleki uzmanlık becerisine dayalı profesyonel bir kariyer alanı olarak yapılandırılmasını ve okul yöneticiliğinde yatay ve dikey kariyer uzmanlığının getirilmesini çoğunlukla olumlu karşıladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca elverişsiz şartlarda görev yapan yöneticilere yeni bir teşvik sisteminin getirilmesi gerektiğine ve Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun çıkarılmasının yöneticiler tarafından çoğunlukla olumlu karşılandığına ulaşılmıştır. Boncuk (2020) yaptığı çalışmasında 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde yer alan öğretmenlik mesleğine ilişkin politikalara öğretmenlerin verdikleri önem düzeyleri ile bu politikaların gerçekleştirilebileceğine olan inanç düzeyleri arasında ilişki tespit etmiş ve politikalara inanmanın önemine vurgu yapmıştır. Solak (2019), insan kaynakları yönetimi politikalarına yönelik uygulanabilirliğin liyakat ve kariyer planlamalarına, iş birliği ile dayanışmaya, çıkarılacak meslek kanununa ve sürece bağlı olduğunu belirtmiştir. Planlama ve paydaş ilişkilerine gereken önemin verilmesinin de finansman politikalarının okullardaki ekonomik sıkıntıları çözmesinde etkili olacağı analizlerden çıkarılan sonuçlardan biridir.

Sonuç olarak vizyon belgesi tüm paydaşları ortak amaç için hareket etmeye yönleltebilir. Çalışanların sorunları ve çözüm yollarını düşünmeye sevk edebilir. Ulaşılabilecek hedeflere yönelik ortak çalışma ve işbirliğini geliştirebilir. Araştırma sonuçlarının alan yazınla örtüştüğü görülmüştür.

5.2.Öneriler

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Araştırma sonucunda, vizyon belgesinin okul psikolojik danışmanlarca olumlu değerlendirildiği, iyileştirilmesi gereken alanlara yönelik bir hizmet çerçevesi bulunduğu belirlenmiştir. Okul psikolojik danışmanları bütünsel bakış açısı sunma özelliği ile vizyon belgesinin gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Ancak bazı katılımcıların uygulanabilirliği ile ilgili tereddütlü yaklaşımları olmuştur. Bu açıdan vizyon belgesinin tüm taraflarca uygulanabilirliğine olan inancın artırılmasına

yönelik bilgilendirici çalışmalar yapılması, yapılan işlemleri raporlaştırılması yararlı olabilir.

2. Okul psikolojik danışmanları hem sınıfların kalabalık oluşuna hem de okula erişim sağlamayan öğrencilerin bulunuşuna vurgu yapmışlardır. Vizyon belgesinin hedefleri düşünüldüğünde bu problemlerin çözümü önemlidir. Bu açıdan Bakanlık kalabalık sınıfların mevcutlarını azaltmak için tedbirler almalı, okula erişim sağlanamadığı durumlarda okula devam etmeyen çocukların tespiti yapılmalı ve gereği için taşra teşkilatlarını harekete geçirmelidir.

3. Okul psikolojik danışmanları özellikle üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesinde güncel testlere ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda Bakanlık güncel testlerin geliştirilmesi için Üniversitelerle işbirliği içinde çalışmalı ve yeni testlerin geliştirilmesi için girişimlerde bulunabilir.

4. Okul psikolojik danışmanları mesleki ve kişisel gelişimi temel gereklilik olduğu kabul edilmelidir. Hizmet içi eğitimlerin yanında personelin kendisini geliştirmeye itecek motive edici unsurlardan yararlanılmalıdır.

5. Personelin mesleki yayınları takip etme zorunluluğu gelişen ve değişen bilgi teknolojisine ulaşmayı ve onu işinizde en iyi şekilde kullanmayı gerektirir. Bu aşamada bilgi teknolojisinden iki yönlü istifade edilebilir. Öncelikle kurumun misyonunu, vizyonunu ve stratejik yönünü belirlemek için uygun ve kapsamlı bilgiye ulaşmada bilgi teknolojilerinden faydalanmak ikincisi de personelin ihtiyaç duyduğu bilgiyi onlara sunmaktır. Sonuç olarak psikolojik danışmanların ihtiyaç duydukları alanlarda mesleki gelişimlerini sağlayacak tedbirler alınmalı ve kursların düzenlenmesi ve süpervizyon desteği sağlanması önerilebilir.

6. Açılacak mesleki kurs ve hizmet içi eğitimlerde zamanın süratle değişen ihtiyaçlarına göre güncellenmesinde pratik yöntemler ve alternatifler ortaya konulmalıdır. Mesleki yönden ihtiyaç duyulan konularda hizmet içi eğitim faaliyetlerinin açılması yararlı olabilir.

7. Vizyon uzun dönemli hedefleri içermektedir. Eğitim gibi etkisi uzun yıllar sonra görülen çalışmalarda vizyon belgesinin 3 yıllık gibi kısa bir süreyi kapsamış olması eleştiri konusudur. Bu açıdan yeni hazırlanacak vizyon belgelerinin daha uzun vadeyi içine alacak şekilde hazırlanması önerilebilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Araştırma nitel yöntemle yapılmıştır. Araştırmacılar vizyon belgesinin işleyişine ilişkin olarak verileri inceleyerek karma yöntemle belgenin etkinliğini değerlendirebilirler.
2. Vizyon belgesi hakkında diğer paydaşların görüşlerine yönelik farklı örneklemler ile çalışabilirler.
3. Vizyon belgesinin öğretmen aidiyetine, motivasyonuna ve işbirlikçi çalışmasına olan etkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş. ve Akan, D. (2007). Değişim Sürecinde Etkili Okullar. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16): 343-373
- Adelman, H. S. ve Taylor, L. (2002). School Counselors and School Reform: New Directions. *Professional School Counseling*, 235-249.
- Akarsu, F. (2004). “Üstün Yetenekliler.” M.R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Haz.), *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akgemci, T. ve Güleş H.K. (2009) *İşletmelerde Stratejik Yönetim*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Akkaya, C. (2020). *2023 Eğitim Vizyonu kapsamında temel eğitimde yapılacak değişikliklere ilişkin yönetici görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Akman, Y. (1992). İlköğretimde Rehberliğin Yeri ve Önemi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8): 77-82.
- Aksoy, M. (2008). *Hayat boyu öğrenme ve kariyer rehberliği ilkelerinin istihdam edilebilirliğe etkileri: Otel işletmeleri üzerine bir uygulama* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akyıldız, S., Filiz, T., ve Kayser, V. (2019). Okul Müdürlerinin 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde Yer Alan Yöneticilerin Mesleki Gelişimlerine İlişkin Düzenlemelere Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1): 793-826.
- Akyıldız, S., Yurtbakan, E. ve Tok, R. (2019). 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde Yer Alan Öğretmenlerin Mesleki Gelişimleri İle İlgili Politikaların Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1): 827-852.
- Akyüz, Y. (2012). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2012*, (22. bs.). Ankara: Pegem Akademi.

- Altinkurt, N. (2008). *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.
- Armstrong, M. (1992). *Strategic Human Resource Management: A Guide to Action* (3. Baskı). London and Philadelphia: Kogan
- Arslan, H. ve Şahin, T. (2013), Hizmet İçi Eğitimlerin Video Konferans Sistemiyle Verilmesine Öğretmen Görüşleri, *The Journal of Instructional Technologies & Teacher Educatin*, 3, 34-41.
- Ataman, A. (2004). “Üstün Zekalı ve Üstün Özel Yetenekli Çocuklar.” M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Haz.), *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı* (s.157-158). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Aydemir, Y., Türkmen, B. ve Yazıcı H. (Mayıs, 2015). Dünya’da ve Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Önemi. 4. *Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu* (s.1632). Yalova: Yalova Üniversitesi.
- Babacan, T. (2016). *Dokuzuncu sınıf İngilizce dersi öğretim programının bütüncül eğitime göre değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bakırcıoğlu, R. (2003). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (6.bs). Ankara: Anı Yayıncılık, 238.
- (2012). *Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balboni G., Naglieri J.A. ve Cubelli R. (2010). Concurrent and Predictive Validity of Raven Progressive Matrices and Naglieri Nonverbal Ability Test. *J Psychoeduc Assess* 28:222-235.
- Balkar, B. (2010). Okul Gelişim Planı ve Etkililiğinin Sağlanması Hakkında Öğretmen Görüşleri, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2): 165-181.
- Baltacı, A. ve Coşkun, M. K. (2019). 2023 Eğitim Vizyon Belgesine İlişkin Öğretmen Algısı. *Journal of Hasan Ali Yücel Faculty of Education/Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi (HAYEF)*, 16(2): 130-155

- Barış, M. F. ve Tosun, N. (2013). Sosyal Ağ ve e-portfolyo Entegrasyonu: Facebook Örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2): 122-123.
- Batu, S. ve Kırcaali-İftar, G. (2010). *Kaynaştırma* (5. baskı). Ankara: Kök.
- Batu, S. ve Odluyurt, S. (2013). Kaynaştırmanın Başarısını Etkileyen Faktörler. S. Batu (Ed.), *Özel gereksinimli çocukların kaynaştırılması içinde* (s. 195-224). 2. Baskı. Ankara: Vize
- Bayındır, F. ve Alev, S. (2020). Okul Yöneticilerinin Okul Gelişim Modeli ile İlgili Görüşleri. *OPUS © Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches*, 15(24): 2640-2673.
- Baykan, S. ve Turla, A. (1995). *Okul Öncesi Eğitimde İlke ve Yöntemler*. (2 bs.). Ankara: Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi. Bizim Büro Basımevi,1.
- Binbaşıoğlu, C. (1988). *Eğitime Giriş*. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınları.
- Boncuk, A. (2020). 2023 Vizyon Belgesinde Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Politikaların Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Anatolian Turk Education Journal*, 2(1): 55-73.
- Borders, L. D. ve Drury, S. M. (1992). Comprehensive School Counseling Programs: A Review for Policymakers and Practitioners. *Journal of Counseling & Development*, 70(4): 487-498.
- Bozkur, B. (2019). *Okul psikolojik danışmanlığında konsültasyon hizmetleri ve psikolojik danışmanların konsültasyon yeterlik düzeylerinin incelenmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Budak, T. (2009). *İlköğretim okullarında görev yapan kadrolu ve sözleşmeli öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları (Kocaeli İli Örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Burke, L., ve Miller, M. (1999). Sezgisel Karar Vermenin Gizemini Çıkarmak. *Yönetim Akademisi Yöneticisi*, 91-99.
- Bursa TEBA Temel Eğitim Bilişim Ağı. (2020, 18 Ağustos). *Temel Eğitim Nedir?..* <http://bursa.meb.gov.tr/teba/Sayfalar/3-temel-egtm-nedr> [27 Şubat 2020]

- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örnekleme Yöntemleri*. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> [31 Aralık 2020]
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (24. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Cavkaytar, A., vd. (2018). Özel Eğitime Giriş. İçinde Cavkaytar, A. ve Ersan, D.T. (Eds.), *Özel Eğitim Alanı*, Ankara: Eğiten Matbaacılık, 9.
- Cevizci, A. (1999). *Felsefe Sözlüğü*. Bursa: Paradigma.
- Ceyhan, E. (1995). Oryantasyon Eğitimi. *Yaşadıkça Eğitim*, 42:14-15.
- Cice, Y. (2019). *Mesleki ve teknik eğitim politikalarının analizi: öğretmen, okul yöneticisi ve sektör görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Coleman, M., Scribner, A. P., Johnsen, S., ve Evans, M. K. (1993). A Comparison Between the Wechsler Adult Intelligence Scale-Revised and The Test of Nonverbal Intelligence-2 with Mexican-American Secondary Students. *Journal of psychoeducational assessment*, 11(3): 250-258.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma ve Araştırma Tasarımı: Beş Yaklaşımdan Seçim*. London: SAGE.
- (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir). İstanbul: Siyasal Kitabevi. (Orijinal yayın tarihi, 2012).
- Crothers, L.M. ve Hughes, T. (2015). *Theory and Cases in Scholl-Based Consultation: A Resource For School Psychologists, School Counselors, Special Educators and Other Mental Health Professionals*. New York: Routledge.
- Çelik, V. (1995). Eğitim Yöneticisinin Vizyon ve Misyonu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (1): 47-53.
- Çokamay, G., Kapçı, E. G. ve Sever, M. (2017). Okul Ruh Sağlığı Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar: Psikolojik Danışmanların Görüşleri. *Elementary Education Online*, 16(4): 1395-1406.

- Dağlı, E. (2009). *İlköğretim okullarında okul gelişim yönetim ekibi çalışmalarının yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, E., ve Şen, H. Ş. (2009). Cumhuriyet Dönemi Mesleki Ve Teknik Eğitim Reformları. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(2): 39-59.
- Demirci, İ. (2019). Türkiye'nin 2023 Eğitim Vizyonunda Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri. *V. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitapçığı*, İstanbul.
- Demirel, Ö. (1992). Türkiye'de Program Geliştirme Çalışmaları. *Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi Sunu Bildirisi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7): 27-43.
- Deniz, M. E. ve Erözkan, A. (2017). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, (11. bs.). Ankara: Pegem Akademi, 76-77.
- DeThome L.S. ve Schaefer B.A.(2004). A Guide to Child Nonverbal IQ Measures. *American Journal of SpeechLanguage Psychology* 13: 275-290.
- Doğan, B. B. (2020). *Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik sağlamlık, öz yeterlik ve iş doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Doğan, S. (2000). Okul Rehberliği ve Danışmanlığı Alanında Çağdaş Bir Yaklaşım: Kapsamlı Rehberlik Program Modeli. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 11(13): 56-58.
- (2019). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesine İlişkin Okul Yöneticileri ve Öğretmen Görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(2): 571-592.
- Dougherty, A. (2005). *Psychological Consultation and Collaboration in School and Community Settings*. Cengage Learning.
- (1995). *Consultation: Practice and Perspectives in School and Community Settings*. (2nd ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.

- Düşkün, Y., Arık, B.M. ve Aydagül, B. (2018). *Vizyon Belgesi Neler Getiriyor ve Nasıl Güçlendirilebilir? Eğitim Reformu Girişimi (ERG)*. http://www.egitimreformugirisimi.org/wpcontent/uploads/2017/03/MebVizyonBelgesi_BilgiNotu.pdf [03.01.2012]
- EARGED. (1999). *Müfredat Laboratuvar Okulları MLO Modeli*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Edelson, M. G. (2005). A Car Goes In The Garage Like a Can of Peas Goes in the Refrigerator: Do Deficits in Real-World Knowledge Affect the Assessment of Intelligence in Individuals with Autism? *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 20(1): 2-9.
- Engin, C. (1996). *Veli ve Öğretmen Algularına Göre İlköğretim Rehberlik Uzmanının Rolü ve İşlevi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Ercan, L. (2001). Ergenlik Döneminde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9(2): 47-58.
- Erdoğan, İ. (2008). *Eğitim ve Okul Yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Erkan, S. (2014). Rehberlik Nedir? Kuzgun, Y. (Ed.), içinde *İlköğretimde Rehberlik*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Erlanson, D. A., Harris, E. L., Skipper, B. L., ve Allen, S. D. (1993). *Doing Naturalistic Inquiry: A Guide to Methods*. Newyork: Sage Publications.
- Ersoy, Ö. ve Avcı, N. (2004). Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekliler. Haz. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili, *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Ertürk, A. (2020). 2023 Eğitim Vizyonu: Sorunlara Çare mi? *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48: 321-345. doi: 10.9779/pauefd.537273
- Ertürk, S. (2016). *Eğitimde Program Geliştirme*, (2 b.). Ankara: Edge Akademi.
- Fidan Korkut F. ve Owen Dean W. (2008) Okul Psikolojik Danışmanlarının Rol ve İşlevleri: Yöneticiler ve Psikolojik Danışmanların Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*. 41(1): 207-222.

- Genç, S. (2019). *Liselerdeki psikolojik danışma ve rehberlik servisinin etkililiğinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gladding, S. T. (2019). *Psikolojik Danışma Kapsamlı Bir Meslek*. (Çev. Ed. N. Voltan Acar). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Göktaş, E. (2017). *Eğitim politikası bağlamında işbirlikli öğrenme ve geleneksel öğrenme yöntemlerinin başarı ve tutuma etkisinin meta analitik biçimde incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gül, İ. (2018). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güler, A. (2004). *Türk Eğitim Politikasının Tarihsel Süreci*. Ankara: Yeryüzü Yayınları.
- Güneri, O. Y., Kavas, A. B., ve Koydemir, S. (2007). Okul Psikolojik Danışmanlarının Profesyonel Gelişimi: Acemilikten Olgunlaşmaya Giden Zorlu Yol. R. Özyürek, F. Korkut Owen ve DW Owen (Editörler). *Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Meslekleşme Sürecinde İlerlemeler, 1*, Ankara: Nobel Yayın, 139-161.
- Güneş, B. Z. (2019:15). *Özel yetenekli öğrencilerin teknoloji ile birlikte kendi kendine öğrenme seviyelerinin incelenmesi: Balıkesir ili örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güneşlice, A. (2019). *Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma birimi çalışanlarının konsültasyon ihtiyaçları, kaynakları ve aldıkları konsültasyon hizmetlerinin niteliğinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Günsoy, G. (2009). Beşeri Sermaye ve İnsani Gelişme İçin Erken Çocukluk Eğitiminin Önemi. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi*, 4(2): 23-24.
- Gürkan, T. (2009). Erken Çocukluk Dönemi ve Okul Öncesi Eğitim. Şefik Yaşar (Ed.) *Okul Öncesi Eğitime Giriş içinde*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Gürkan, T. ve Gökçe E. (1999). *Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim, Program-Öğrenci-Öğreten*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güven, İ. (2014). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güven, M. (2004). Okullarda Rehberlik Servisleri. Alim Kaya (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Anı Yayıncılık, 63-92.
- Gysbers, Norman C. (1996). “Beyond Career Development-Life Career Development Revisited.” Rich Feller & Garry R. Walz (Eds.), *Career Development In Turbulent Times: Exploring Work, Learning and Careers*, Greensboro, NC: Eric Counseling and Student Services Clearinghouse, University of North Carolina.
- Hamamcı, Z. (2007). Anne Babalara Sunulan Bir Hizmet: Aile Rehberliği. *Çocuk Dergisi* (73): 20-21.
- Hamamcı, Z. Murat, M. ve Çoban, E. (2004) Gaziantep’teki Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanların Mesleki Sorunlarının İncelenmesi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Malatya
- Hatunoğlu, A. ve Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda Verilen Rehberlik Hizmetlerinin Problem Alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1): 333-338.
- Hesapçıoğlu, M. (2009). *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (29): 121-138.
- Hıdır, A. (2010). *Ortaöğretim kurumlarında sunulan rehberlik hizmetlerinin öğrenci kazanımlarının amacına ulaşma düzeyi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hitt, M.A., Ireland, R.D. ve Hoskisson R.E. (2000). *Strategic Management: Competitiveness & Globalization* (10. Baskı). South-Western: Cengage Learning.
- İlgar, Z. (2004). Rehberliğin Başlıca Türleri, Gürhan Can (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Pegem Yayıncılık, 28-46.
- Işık-Tokmak, A. (2019). *Okul psikolojik danışmanlarının mesleki doyumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- İftar, G. K. (1998). Özel Eğitim. İçinde S. Eripek, (Ed.), *Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 4-11.
- Kalem, M. (2019). *Özel yetenekli çocukların ebeveynlerine yönelik eğitim programının etkililiği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). On dokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Kamay, P.O. ve Köşker, Ş.Ö. (2006). *İlk Fen Deneyimlerim*. Ankara: SMG Yayıncılık.
- Kan, A. (2007). Portfolyo Değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32): 133-144.
- Karaca, M.A. (2018). *Kaynaştırma eğitimi programının öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarındaki mesleki yeterliliklerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, (28. bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kartal (2005). *Erken çocukluk eğitim programlarından anne-çocuk eğitim programı'nın 6 yaş grubundaki çocukların bilişsel gelişimlerine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kepçeoğlu, M. (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Özerler Matbaası.
- Kılıç, M. (2010). Stratejik Yönetim Sürecinde Değerler, Vizyon ve Misyon Kavramları Arasındaki İlişki. *Sosyoekonomi*, 13(2): 81-98.
- Kılıç-Memur, H. N. (2020). *Okul psikolojik danışmanlarının görüşmelerde yaşadıkları zorluklarla baş etme süreçleri: bir gömülü desen araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kızıloluk, H. (2001). Sınıf Ortamında Öğretmen Öğrenci İletişiminin Yatay veya Dikey Olmasının Öğrenme Üzerindeki Etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1): 151-159.

- Koçoğlu, T. (2019). *Özel eğitim öğrencilerinin okul psikolojik danışmanlık ve rehberlik servisi rehberliğindeki eğitiminde bütünleştirici bir yaklaşım örneğinin incelenmesi: kalem özel eğitim modeli (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Korkut, F. (2007) Psikolojik Danışmanlarının Mesleki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ile İlgili Düşünceleri ve Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32, 187-197.
- Kouzes, J. M., ve Posner, B. Z. (2012). *The Leadership Challenge: How to Make Extraordinary Things Happen in Organizations* (5th ed.). San Francisco: Jossey-Bass: 18.
- Kurt, İ. (2016). *Eğitim felsefesinin mahiyeti, fonksiyonu ve geleceğine ilişkin bir inceleme* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kurt, M. ve Duran, E. (2019). 2023 Eğitim Vizyonuna İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*, 3(1): 90-106.
- Kuzgun, Y. (1981). *Rehberlik (Ders Notu)*. Ankara.
- (1997). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: ÖSYM Yayınları, 196.
- Küçükahmet, L. (2007). *Program Geliştirme ve Öğretim*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 5.
- Küçüker, E. (2010). Türkiye’de Eğitim Planlaması Neyi Hedefliyor? *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Antalya.
- Külahoğlu, Ş. (2004). *Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 94.
- Lincoln, Y., ve Guba, E. (1985). *Doğal Sorgulama*. CA: Adaçayı Yayınları.
- Lohman D., Korb K. Ve Lakin J. (2008) Identifying Academically Gifted English-Language Learners Using Nonverbal Tests: A Comparison of The Raven, NNAT, and CogAT. *Gifted Child Quarterly* 52: 275-289

- Mackinson, J. A., Leigh, I. W., Blennerhassett, L. ve Anthony, S. (1997). Validity of the TONI-2 with Deaf and Hard of Hearing Children. *American Annals of the Deaf*, 142(4): 294-299.
- MEB (1997). *573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında KHK*. 10.04.2021 tarihinde http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111011_ozel_egitim_kanon_hukmunda_kararname.pdf adresinden erişildi.
- (2001) Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, *T. C. Resmî Gazete* 24376, 17 Nisan 2001.
- (2012). *Mesleki Teknik Eğitim Çalıştayı*. Açıkgöz, Ö. ve Ersöz, H.Y. (Ed). Ankara: Atatürk Kız Teknik ve Meslek Lisesi.
- (2013). Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. *T.C. Resmi Gazete* 28758, 7 Eylül 2013.
- (2013). *Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Strateji ve Uygulama Kılavuzu*. Ankara: Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- (2014). *Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018*. http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_07/29122004_mte_stareji_belgesi_2014_2018_1.pdf [16 Kasım 2020].
- (2016). *Milli Eğitim Bakanlığı Bilim Sanat Merkezleri Yönergesi*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf [16 Kasım 2020].
- (2017) Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete*, 30236, 10 Kasım 2017.
- (2017). *Beni Anlayın Özel Yetenekli Çocuğum Var*. Ankara: Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- (2017). Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023. *T. C. Resmi Gazete*, 30091, 09 Haziran 2017.
- (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete*, 30471, 7 Temmuz 2018.
- (2018). *Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Kitapçığı*. Ankara: MEB.

- (2018). *Rehberlik ve Araştırma Merkezi Kılavuzu*.
http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_01/17234231_ram_kilavuzu_2018.pdf [16 Kasım 2020].
- (2019). *2023 Eğitim Vizyonu Yolunda Büyük Bir Adım: “Okul Profili Değerlendirme*. <https://www.meb.gov.tr/2023-egitim-vizyonu-yolunda-buyuk-bir-adim-okul-profili-degerlendirme/haber/18208/tr> [13 Mart 2021].
- (2019, 21 Ekim). *Her Öğrenciye Özel “E-Portfolyo”*.
<https://www.meb.gov.tr/her-ogrenciye-ozel-e-portfolyo/haber/19538/tr> [16 Kasım 2020].
- (2020) Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği. *T.C. Resmi Gazete*, 31213, 14 Ağustos 2020.
- (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*.
http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf [20 Mayıs 2021].
- (1996). *15. Milli Eğitim Şurası*. Ankara: MEB Basımevi.
- Mercin, L. (2005). İnsan Kaynakları Yönetiminin Eğitim Kurumları Açısından Gerekliliği ve Geliştirme Etkinliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 4(14): 128-144
- Metin, E.N. (2017). “Kaynaştırma”. Baykoç, N. (Ed.), *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim*. Ankara: Eğiten Kitap, 87-104.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks. London: Sage.
- Minaz, M. B. ve Dikmen, H. (2019). 2023 Vizyon Belgesi ile İlgili Olarak Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14 (3): 699-722.
- Mingat, A., Tan, J. P. ve Sosale, S. (2003). *Tools For Education Policy Analysis* (Vol. 1). World Bank Publications.
- Nazlı, S. (2003). Öğretmenlerin Kapsamlı/Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programını Algılamaları ve Değerlendirmeleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(10): 132-134.

- (2014). Polis Akademisi Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programının Orta Vadeli Değerlendirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41): 103-116.
- Neuman, W. (2007). *Sosyal Araştırma Yöntemlerinin Temelleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. Boston: Allyn ve Bacon
- (2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I. Cilt*, (5. bs.). İstanbul: Yayın Odası.
- Öcal, M. (2004). *Eğitimde Rehberlik*. İstanbul: Düşünce Kitabevi.
- Öğülmüş, K., Yıldırım, N. ve Aslan, G. (2013). Ücretli Öğretmenlerin Görevlerini Yaparken Karşılaştıkları Sorunlar ve Ücretli Öğretmenlik Uygulamasının Okul Yöneticilerince Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 12(4): 1086-1099
- Ömeroğlu, E. ve Can Yaşar, M. (2002). Ev Merkezli Aile Çocuk Eğitimi Programının Ev Ortamına Etkisi. *Erken Çocukluk Eğitimi ve Gelişimi Sempozyumu "Geleceğe Bakış" Bildiriler*. Ankara: Kök Yayınları.
- Özabacı, N., Sakarya, N., ve Doğan, M. (2008). Okul Yöneticilerinin Okuldaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19): 8-22.
- Özbay, Y. (2013). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Aileleri*. Ankara: Hangar Marka İletişimi ve Reklam Hizmetleri.
- Özel Öğretim Kurumları Kanunu, *T.C. Resmi Gazete*, 26434, 14 Şubat 2007.
- Özevren, M. (2000). *Toplam Kalite Yönetimi*. İstanbul: Alfa.
- Özgözgü, S. (2011). Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Örgüt Kültürü. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4): 27-48.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (2. bs.). Ankara: Sistem Ofset.
- Özmen, A. (2019). 2023 Eğitim Vizyonu ve Rehberlik Hizmetleri Üzerine Bir Değerlendirme. F. Tanhan (Ed.), *Türkiye Eğitim Vizyonu Üzerine Değerlendirmeler*, Ankara: Pegem Akademi, 277-290.

- Özoğlu, S. Ç. (2007). *Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Yayınları.
- Özsoy, Y. (2015). *Özel yetenekli (üstün zekalı ve yetenekli) ortaokul öğrencilerinde yazma kaygısı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Paker, T. (2015). Durum Çalışması. F.N. Seggie ve Y. Bayyurt (Edt.), *Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Patton, M. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods* (3rd Ed.). London: Sage Publications.
- Phillips, D. A., ve Shonkoff, J. P. (Eds.). (2000). *From Neurons to Neighborhoods: The Science of Early Childhood Development*. National Academies Press.
- Poyraz, C. (2006). Türkiye'deki Rehberlik Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi. *Hayef Journal of Education*, 3(2): 192-193.
- (2007). *Orta dereceli okullarda yürütölen rehberlik hizmetleri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Poyraz, K. ve Kama, B. (2008). Algılanan İş Güvencesinin, İş Tatmini, Örgötsel Bağlılık ve İçten Ayrılma Niyeti Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi Dergisi*, 13(2): 143–164
- Randolph, D. L. Ve Graun, K. (1988). Resistance to Consultation: A Synthesis for Counselor-Consultants. *Journal of Counseling and Development*, 182-184.
- Robbins, S.P. & Coulter, M. (2007). *Management*. New Jersey: Pearson. Prentice Hall
- Silverman, D. (2006). Etkileşim Makineleri: Sosyal Bilimin Yeniden Yapılması. *The Sociology Review*, 731-752.
- Solak, Y. (2019). *2023 Eğitim Vizyonu hakkında eğitim yöneticileri görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

- Soysal, F. S. Ö., Baş, A. U. ve Aysan, F. (2016). Okul Psikolojik Danışmanlarının Psikolojik Danışma Yaklaşımlarına İlişkin Görüşleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46): 53-69.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2011). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar-Yöntemler-Teknikler*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şahin, C. ve Pehlivan G. (2006). Kırşehir Rehberlik ve Araştırma Merkezi Özel Eğitim Bölümünde İncelenen Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Nitelikleri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1): 175-189.
- Şahin, İ. (2006). *İlköğretim müfredat laboratuvar okullarının okul geliştirme süreci açısından incelenmesi* (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- (2013). İlköğretim Okul Müdürlerinin Okul Geliştirme Stratejileri ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(1): 229-250.
- Şahinkesen, A. (1992). Eğitimde İkili Sistem: Okul-İşyeri İşbirliğine Dayalı Sistem. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25(2): 687-701.
- Şendağ, S. ve Gedik, N. (2015). Yükseköğretim Dönüşümünün Eşiğinde Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sorunları: Bir Model Önerisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1): 72-88.
- Şeyhoğlu, R. (2016). *İlköğretim ve ortaöğretim okullarında yürütülen konsültasyon uygulamalarının belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şişman, M. ve Taşdemir, İ. (2008). *Türk Eğitim Sisteminin Yasal Temelleri –Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Tagay, Ö. ve Sarı, T. (2012). Okullarda Konsültasyon Hizmetleri ve İşbirliğine Dayalı Konsültasyon Modelleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23): 157-172.

- Tagay, Ö., ve Çakar, F. S. (2017). Okullarda Yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Okul Psikolojik Danışmanlarının Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3): 1168-1186.
- Tan, H. (2000). *Psikoloji Danışma ve Rehberlik Teori ve Uygulama*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi.
- Tanhan, F. (2019). Eğitimin Ahlaki Zorunluluğu. F. Tanhan (Ed.), *Türkiye Eğitim Vizyonu Üzerine Değerlendirmeler*, Ankara: Pegem Akademi, 251-256.
- Taşkın, P. (2010). 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve Getirdiği Yenilikler. *Ankara Barosu Dergisi*, (4): 159-178.
- Tatlıhoğlu, K., ve Uysal, M. M. (2013). *Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinin Kapsamlı/Gelişimsel Rehberlik Anlayışı Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, 103.
- Telman, C. (2002). *Başarıya Giden Yolda Meslek Seçimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri.
- Terzi, Ş. I. (2006). Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi. A. Kaya (Ed.), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Anı Yayıncılık, 359-388.
- Terzi, Ş., Tekinalp, B. E. ve Leuwerke, W. (2011). Psikolojik Danışmanların Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Modeline Dayalı Olarak Geliştirilen Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programını Değerlendirmeleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1): 51-60.
- Thompson, C. L. ve Rudolph L.B. (1995). *Counseling Children (4th ed.)*, Pasific Grove: Cole Publishing Company.
- Tofur, S. (2015). *21. Yüzyıl Türk eğitim politikalarının oluşturulmasında kaynaklık eden belgelerin Fullan'ın kavramsallaştırması açısından değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tozlu, N. (2015). İnsan Yetiştirme Modelimiz, Geleceğimiz ve Eğitim Felsefemiz. *TYB Akademi*, 15-23.

- Tuğrul, B. ve Duran, E. (2003), Her Çocuk Başarılı Olmak İçin Bir Şansa Sahiptir: Zekânın Çok Boyutluluğu Çoklu Zekâ Kuramı, Hacettepe Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi* 24.224–233
- Tural, N. ve Karakütük, K. (1991). Eğitim Politikası. *Eğitim ve Bilim*, 22-24.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4): 543-559.
- Uçkaç, A. (2019). Neoliberalizm ve Küreselleşmenin Eğitim Üzerindeki Etkisi. *Mülkiye Dergisi*, 43(4): 785-809.
- Uluğ, F. (2018, Aralık). Bir Politika Belgesi Olarak 2023 Eğitim Vizyonu. N. Taşçıoğlu (ed.), *X. Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi* içinde (14-26. ss.). Ankara.
- Ural, O. ve Ramazan, O. (2007). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü. S. Özdemir, H. Bacanlı ve M. Sözer (Ed.), *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Uyan, S. (2018, Ekim 30). 2023 Eğitim Vizyonu. *Türkiye Gazetesi*. <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/yazarlar/salih-uyan/604886.aspx> [28 Ocak 2021].
- Uzbaş, A. (2010). Okul Psikolojik Danışmanlarının Okulda Saldırganlık ve Şiddete Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18): 90-110.
- Ülgen, H., ve Mirze, S. K. (2010). *İşletmelerde Stratejik Yönetim* (5. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Ültanır, E. (2000). Okul Psikologluğu ve Okul Psikolojik Danışmanlığı. *Milli Eğitim Dergisi*, 148: 9-16
- (2005). Türkiye’de Rehberlik ve Psikolojik Danışma Mesleği ve Psikolojik Danışman Eğitimi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(1).

- Ünal, D. (2019). *Özel yetenekli öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumları ile yazma eğilimleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Ünal, O., ve Koç, A. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonuna Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 1(2): 64-79.
- Vahapoğlu, H. (1990). *Osmanlıdan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okullar (Yönetimleri Açısından)*. Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü.
- Williams, C. R. (2009). *Principles of Management* (5th edition). USA: South-Western Cengage Learning.
- Wilson, I. (1992). Realizing the Power of Strategic Vision. *Long Range Planning*, 25(5): 18-22.
- Wingfield, R. J. ve Resee R. F. (2010). Counselors as Leaders in Schools. *Florida Journal of Educational Administration & Policy*, 4(1): 114-130.
- Yaşar Akça, G. Ş. (2017). Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesi. 2. *Uluslararası Avrasya Spor, Eğitim ve Toplum Kongresi Bildirileri Özel Sayısı* (s. 394-401). Uluslararası Bilim, Kültür ve Spor Derneği, Antalya.
- Yaşar, N. (2000). *İnsan Hakları Avrupa Sisteminde ve Türk Hukukunda Eğitim Hakkı ve Özgürlüğü*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Yazıcı, Ö. ve Gündüz, Y. (2011). Gelişmiş Bazı Ülkeler ile Türkiye'deki Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerinin Karşılaştırılması. *Kuramsal Eğitim Bilim*, 4 (2): 1-15.
- Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma Uygulamalarının Tarihsel Süreci ve Türkiye'de Uygulanan Kaynaştırma Modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 8(1): 92-110.
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 10.
- (2003). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- (2013). *21. Yüzyılda Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, (22. bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yeşilyaprak, B., Güngör A. ve Kurç, G. (1996). *Eğitsel ve Mesleki Rehberlik*, (2. bs.). Ankara: Varan Matbaacılık, 161-162.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri Ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112): 14-15.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel araştırma Yöntemleri*, (9. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Z. (2002). *Müfredat laboratuvar okullarında okul-veli, okul-üniversite ve okul-çevre işbirliği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yılmaz, B. (2019). *Türkiye'de Eğitim Politikası ve Kütüphane*. [http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/10064/bilimveutopya12\(139\)49-51.pdf?sequence=1](http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/10064/bilimveutopya12(139)49-51.pdf?sequence=1) [25 Nisan 2021].
- Yılmaz, H. ve Düğenci, M. (2010). Hizmet İçi Eğitime Farklı Bir Yaklaşım: E-Hizmet İçi Eğitim. *Akademik Bilişim'10-XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Yiğit, B., ve Bayrakdar, M. (2006). *Okul-Çevre İlişkileri*. 1. bs. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yörük, İ. (2019). *Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin benlik saygısı, akran ilişkileri ve ebeveyn tutumları açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yörük, S., Dikici, A. ve Uysal, A. (2002). Bilgi Toplumu ve Türkiye'de Mesleki Eğitim. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2): 303-304.
- Yüksel Şahin, F. (2008). Ortaöğretimdeki Öğrenci Görüşlerine Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Hizmetlerinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2): 1-26.

EKLER

Ek-1: İzin Belgesi (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-21162374
Konu : Anket ve Araştırma İzin Talebi

24/02/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinin 11.02.2021 tarihli ve 2111 sayılı yazısı.
b) Bakanlığımızın 21.01.2020 tarih ve 1563890/ 2020/2 No'lu genelgesi.
c) Müdürlüğümüz Araştırma ve Anket Komisyonunun 18.02.2021 tarihli tutanağı.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Ayşe Rukiye YAYLA'nın "Okul Psikolojik Danışmanlarının 2023 Eğitim Vizyonuna İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi" konulu tezine dair araştırma çalışmasını ilimizde yer tüm okullarda görevli öğretmenlere yönelik; kişisel bilgi formu, görüşme soruları uygulama isteği hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi **yüz yüze eğitime geçilmesine müteakiben**, bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde araştırma sonuç raporu hakkında Müdürlüğümüz istemanket@meb.gov.tr adresine mail yoluyla bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
24/02/2021
Dr. Hasan Hüseyin CAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-İlgi (a) Yazı.
2- Genelge.
3- Komisyon Tutanağı.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü - Strateji Geliştirme Şb.Md.
Binbirdirek Mh.İmran Öktem Cd. No:1 Sultanahmet-Fatih/İstanbul
Telefon No : 0 (212) 384 36 32
E-Posta: ist.sgb34@gmail.com
Kep Adresi : meb@is01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Aykut ÇELİK
Unvan : Büro Hizmetleri

İnternet Adresi: istanbul.meb.gov.tr

Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7cfc-7390-366d-8f03-314d kodu ile teyit edilebilir.

Ek-2: İzin Belgesi (Etik Kurul)

Evrak Tarih ve Sayısı: 11.06.2021-E.7633

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU

ETİK ONAY BELGESİ

Tarih	28.05.2021
Sayı	2021/05
Araştırmanın Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Araştırmanın Adı	Okul Psikolojik Danışmanlarının 2023 Eğitim Vizyonuna İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi
Sorumlu Araştırmacının Adı Soyadı	Ayşe Rukiye YAYLA
Diğer Araştırmacılar/Danışman Adı Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Esra TÖRE
Karar	UYGUNDUR

(İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu'nun kararı tavsiye niteliğinde olup, Üniversitemizle ilgili etik ilkelerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla taşımaktadır.)

Prof. Dr. Nasuh USLU
Başkan

Prof. Dr. Ali GÜNEŞ
Başkan V.

Prof. Dr. Mustafa ATEŞ
Üye

Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ
Üye

Prof. Dr. Ayşe Nefise BAHÇECİK
Üye

Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU
Üye

Av. Bilal ŞAMAT
Üye

Kurul Yeminli Kâtibi

Zeyneb Funda TEZ

1 / 1

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır. Evrak sorgulaması (VALU

Ek-3: Katılımcı Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Aşağıdaki ifadelerden size uygun seçeneği işaretleyiniz.

1-Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

2-Mesleki Hizmet Süreniz:

0-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 20 yıl ve üzeri ()

3-Çalıştığınız Kurum Türü:

İlkokul () Ortaokul () Lise () RAM ()

4-Mezuniyet Dereceniz:

Lisans () Yüksek Lisans ()

5-2023 Eğitim Vizyonu İle İlgili Herhangi Bir Eğitime Katılım Durumunuz:

Katıldım () Katılmadım ()

Ek-4: Görüşme Soruları

GÖRÜŞME FORMU SORULARI

1-2023 Eğitim Vizyonu size ne ifade etmektedir?

2-2023 Eğitim Vizyonu Rehberlik Hizmetlerinin İhtiyaçlara Yönelik Olarak Yapılandırılmasına dair görüş ve önerileriniz nelerdir?

- ✓ **Kariyer Rehberliği** sistemi yapılandırılacak ve tüm öğretim kademeleri düzeyinde çocukların kendini tanıyarak (mizaç, yetenek, ilgi, değerler, kişilik ve aile) kariyer profili oluşturması, iş-meslek tanıma yollarını, kaynaklarını öğrenmesi ve kariyer gelişim dosyasının öğrenci **e-portfolyosuyla** ilişkilendirilmesi sağlanacaktır. **Rehberlik sonucu** ortaya konulan veriler yardımıyla her bir öğrencinin bilimsel yöntemlere başvurulacak **kariyer yönlendirilmesinin yapılması sağlanacaktır.**
- ✓ **Göç ve benzeri nedenlerle** oluşan ihtiyaçları karşılamak üzere **rehber öğretmenlere yeni bir rol, görev ve fonksiyon yapısı** oluşturulacaktır.
- ✓ **Türk kültürü dikkate alınarak** yetenek, ilgi, meslek değerleri, mizaç, kişilik, karar verme, kariyer inancı vb. özelliklerin ölçülmesine **yönelik araçlar geliştirilecektir.**
- ✓ PDR hizmetlerinin eğitim sistemi içindeki yeri, önemi ve etkililiği için **mevzuat alt yapısı yeniden yapılandırılacaktır.**
- ✓ RAM'ların yapısı ve sunduğu hizmetler, merkezin işlevleri temelinde yeniden yapılandırılacaktır.
- ✓ Rehber öğretmenlerin mesleki gelişim gereksinimleri ulusal ve uluslararası düzeyde lisansüstü eğitim, sertifika ve benzeri eğitimlerle desteklenecektir.
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin becerilerinin artması için sertifikasyona dayalı eğitimler düzenlenecektir.
- ✓ Okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında, adayların uygulama becerilerinin geliştirilmesine önem veren, nitelikli uzman personel yetiştirilmesi hususunda Yükseköğretim Kurulu ile iş birliği yapılacaktır.

3-2023 Eğitim Vizyonu Özel Eğitim politikası kapsamında Özel Eğitime İhtiyacı Olan Öğrencilere Yönelik Hizmetlerin Kalitesi Artırılması” ile ilgili şu maddeler alan için öne çıkmaktadır;

- ✓ “Okullarımızdaki topluma hizmet uygulamalarının RAM’lar ve özel eğitim merkezleri ile ilişkilendirilmesi sağlanacaktır.
- ✓ Kaynaştırma eğitiminin imkânlarını geliştirmek için sınıf ve branş öğretmenlerine sınıf içindeki uygulamalara destek amaçlı özel eğitim konularında hizmet içi eğitim verilecektir.
- ✓ Disleksi, otizm ve benzeri konularda uluslararası ve ulusal düzeydeki STK’lar ve kurumlarla ortak çalışmalar özendirilecek, yeni kaynaştırma modelleri geliştirilip uygulamaya alınacaktır”

Yukarıda yer alan maddeler ile ilgili görüş ve önerileriniz nelerdir?

4-2023 Eğitim Vizyonu Özel Yetenek politikası kapsamında alan için öne çıkan iki hedef belirlenmiştir:

- ✓ ilki; özel yeteneklilere yönelik kurumsal yapı ve süreçleri iyileştirme şeklinde belirtilmiştir. Bu kapsamda Özel yetenekli bireylerin eğitimi için yeni bir mevzuat hazırlanacaktır. Özel yeteneklilerin eğitimi için, bilim ve değerlendirme kurulu kurulacaktır.
- ✓ İkinci hedef; “özel yeteneklilere yönelik tanıma ve değerlendirme araçları daha ileri seviyeye taşınacak” ifadesidir. Bu hedef doğrultusunda; Tarama, klinik tanı ve eğitsel tanı amaçlı standart ölçme araçları oluşturulacak ve çeşitliliği artırılacaktır. Özgün zekâ ve yetenek testleri geliştirilecek ve yurt dışında geliştirilmiş ölçeklerin kültürel uyum çalışmaları yapılacaktır. Tanılama hizmetlerinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasındaki iş birlikleri kapsamında Zekâ ve Yetenek Tanılama (Değerleme) İzleme Merkezleri ve Noktaları oluşturulacaktır.

Yukarıda yer alan maddelerle ilgili görüş ve önerileriniz nelerdir?

5-2023 Eğitim Vizyonu Mesleki ve Teknik Eğitim politikasının rehberlik alanı kapsamında;

- ✓ Mesleki ve Teknik Eğitim Bölümü Altında Yer Alan ve 1. Hedef olarak ifade edilen “Mesleki ve Teknik Eğitime Atfedilen Değerin Artırılması Sağlanacak” hedefinin 2. Alt hedefi olan, mesleki teknik eğitim müfredatlarının tanıtımına yönelik **yönlendirme ve rehberlik dijital platformu** oluşturulacaktır.
- ✓ 2. Hedefi olan “Mesleki Ve Teknik Eğitimde Rehberlik Erişim İmkânları Artırılacak” hedefi altında yer alan 1.alt hedef Kariyer rehberliğine yönelik alan ve dal seçim süreci için “**Genel Beceri Test Seti**” geliştirilecektir. 2. alt hedefi Mesleki rehberlik hizmetlerinin uygulandığı çocuklara ilişkin veriler **e-portfolyo** sistemine kaydedilecektir.

Yukarıda yer alan alt hedefler ile ilgili görüş ve önerileriniz nelerdir?

6-2023 Eğitim Vizyonu hedefleri göz önüne alındığında uygulanabilirliği hakkında düşünce ve önerileriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ayşe Rukiye YAYLA

EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, 2021, İstanbul

Lisans: Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2011, Sakarya

AKADEMİK DENEYİM

Konferans Bildirisi

12. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi-21. yy. Öğretmen Eğitimi

Politikaları: Kamıt, Araştırma ve Praksis-, 25-28 Nisan 2019, Rize

Lise Öğrencilerinin Tanrı Algıları ile Yetiştirildikleri Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ayşe Rukiye TAŞLICA, Mustafa ÖZGENEL)